

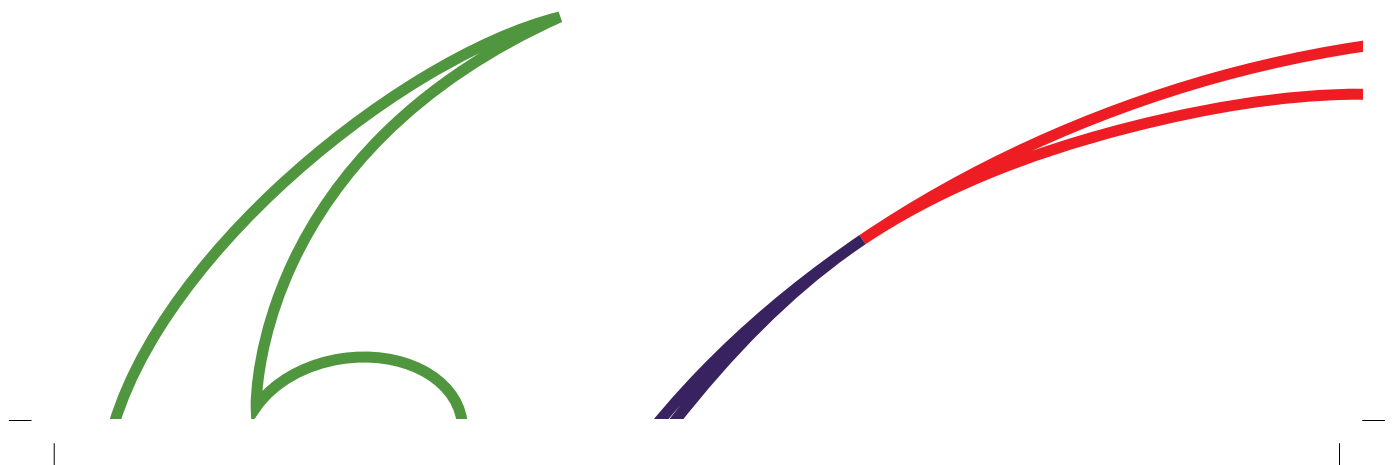
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ

Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΟΤΑ
ΣΤΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΔΙΑΛΟΓΟ ΣΗΜΕΡΑ

ΑΘΗΝΑ 2008

Η μελέτη αυτή συντάχθηκε το Σεπτέμβριο του 2008 στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα από συντακτική ομάδα με επικεφαλής τον Γενικό Διευθυντή Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών Γρηγόριο Φρέσκο και αποτελούμενη από τους:

Βίκυ Γιαβή, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ του Υπουργείου Εσωτερικών.

Δρ. Αντώνιο Καρβούνη, Στέλεχος της Διεύθυνσης Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ του Υπουργείου Εσωτερικών.

Δημήτριο Τζανάκη, Εμπειρογνώμονα-Πρεσβευτή Σύμβουλο Β' της Ε1 Διεύθυνσης Μορφωτικών και Πολιτιστικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών.

Σταύρο Τουφεγγόπουλο, Δήμαρχο Εξαπλατάνου, εκπρόσωπο της ΚΕΔΚΕ.

Άννα Βαγιωνά, Στέλεχος της ΕΕΤΑΑ.

Copyright © 2008 Υπουργείο Εσωτερικών και Υπουργείο Εξωτερικών. Πρώτη έκδοση 2008. Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (ν.2121/1983 όπως ισχύει) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

— |

| —

— |

| —

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η πολυπολιτισμικότητα είναι πλέον πραγματικότητα για όλες τις σύγχρονες κοινωνίες, οι οποίες, ιδίως λόγω της παγκοσμιοποίησης και της κινητικότητας των πληθυσμών, συγκροτούνται συχνά από πληθυσμιακές ομάδες διαφορετικού χρώματος, θρησκευτικών πεποιθήσεων, ιστορικών και πολιτιστικών καταβολών. Στο πλαίσιο αυτό η αναγνώριση της διαφορετικότητας και η ουσιαστική θωράκιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου αναδεικνύεται σε βασική παράμετρο για την εμπέδωση της δημοκρατίας αλλά και της κοινωνικής συνοχής, η οποία είναι αναγκαίος όρος ανάπτυξης και προόδου.

Ειδικότερα, ο πλήρης σεβασμός του δικαιώματος στην πολιτισμική διαφορά αποτελεί το πρώτο βήμα για τη διασφάλιση της αρμονικής κοινωνικής συνύπαρξης. Από κει και μετά, για την ενδυνάμωση των κοινωνικών δεσμών, απαιτείται, επιπλέον, η καλλιέργεια της διαλεκτικής σχέσης μεταξύ των διαφόρων πολιτιστικών ομάδων και η ενθάρρυνση της ουσιαστικής επικοινωνίας τους, με σκοπό την εδραίωση μιας ισότιμης σχέσης συνύπαρξης, όπως ταιριάζει σε κάθε δημοκρατική κοινωνία.

Γι' αυτόν το λόγο, η απόφαση του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την ανακήρυξη του 2008 ως Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου δεν είναι απλώς ένα ακόμη μέτρο της πρώτης ευρωπαϊκής στρατηγικής για τον πολιτισμό. Πρόκειται για μια πρόσθετη αφορμή που θα συμβάλει στην ευαισθητοποίηση των Ευρωπαίων πολιτών, στην εξάλειψη των προκαταλήψεων και της ξενοφοβίας και στη διαμόρφωση των προϋποθέσεων για την ανάδειξη της πολιτισμικής διαφορετικότητας σε παράγοντα ανανέωσης, έμπνευσης και προόδου, ο οποίος θα ενώνει και δεν θα χωρίζει τους ανθρώπους.

Και μία τέτοια προσπάθεια δεν θα μπορούσε να ξεκινήσει παρά από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οποίοι αποτελούν το εγγύτερο προς τον πολίτη διοικητικό επίπεδο και κύτταρο τοπικής δημοκρατίας και συνοχής. Με το νέο Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων η χώρα μας απέκτησε ένα σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο ισόρροπης διαχείρισης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και ενδυνάμωσης της κοινωνικής συνοχής. Οι Δήμοι και οι Κοινότητες μπορούν να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν προγράμματα και δράσεις ουσιαστικής κοινωνικής ένταξης των παλιννοστούντων ομογενών, τσιγγάνων, μεταναστών και προσφύγων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της

πρόλογος

τοπικής κοινωνίας, ενώ έχει προβλεφθεί η διαδικασία της διαβούλευσης των τοπικών αρχών με τους κατοίκους των περιοχών τους, τόσο κατά την προετοιμασία των προγραμμάτων δράσης και των κανονιστικών πράξεων, όσο και κατά τη λήψη των αποφάσεων σε τοπικό επίπεδο, δίνοντας βήμα και φωνή και στους φορείς της πολιτισμικής διαφορετικότητας.

Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και το παρόν εγχειρίδιο, το οποίο, μέσα από την ενδεικτική καταγραφή δράσεων διαπολιτισμικού διαλόγου των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ της Χώρας μας, φιλοδοξεί να ευαισθητοποιήσει περαιτέρω τα μέλη των τοπικών κοινωνιών αλλά και τα όργανα διοίκησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα και, γενικότερα, στην Ευρώπη, προς την κατεύθυνση αυτή, καθώς και να τα τροφοδοτήσει με ιδέες αλλά και με καλές πρακτικές σε ό,τι αφορά την εμπέδωση αλλά και τη αξιοποίηση της συνύπαρξης των μελών διαφορετικών γλωσσικών, θρησκευτικών, και πολιτιστικών κοινοτήτων. Άλλωστε, η διαφορετικότητα, όταν υπάρχει και αναπτύσσεται χωρίς εμπόδια και προκαταλήψεις, εμπλουτίζει, συνιστά πηγή προόδου και δίνει ώθηση για νέα, δημιουργικά ξεκινήματα σε όλους τους τομείς, αναβαθμίζοντας την ποιότητα της Δημοκρατίας μας και σφυρηλατώντας την κοινωνική ειρήνη.

Καθηγητής Προκόπης Παυλόπουλος
Υπουργός Εσωτερικών

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Φίλες και Φίλοι

Με την ανακήρυξη του 2008 ως Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου ξεκίνησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση μια προσπάθεια καταγραφής των πρωτοβουλιών και δράσεων τοπικών αρχών και κοινωνιών, σε σχέση με την διαπολιτισμική επικοινωνία και προσέγγιση.

Η παρούσα έκδοση, χωρίς να είναι εξαντλητική, είναι μια πρώτη αποτύπωση της συμβολής της ελληνικής τοπικής αυτοδιοίκησης στο διαπολιτισμικό διάλογο σήμερα.

Δύο είναι οι βασικές υποθέσεις πάνω στις οποίες στηρίζεται η σχέση τοπικής αυτοδιοίκησης και διαπολιτισμικού διαλόγου.

Πρώτον, ότι η διαπολιτισμική προσέγγιση είναι εργαλείο απαραίτητο στις σύγχρονες ευρωπαϊκές, πολυπολιτισμικές κοινωνίες. Για να ανταπεξέλθει κανείς στις προκλήσεις ενός ανοικτού και λιγότερο δεδομένου πολιτισμικού περιβάλλοντος, πρέπει να γίνει ο ίδιος ανοικτός στον υπόλοιπο κόσμο. Οι Ευρωπαίοι πολίτες, ειδικότερα, καλούνται σε πολλαπλή διαπολιτισμική προσέγγιση. Στο εθνικό επίπεδο, με συμπολίτες τους διαφορετικού πολιτισμικού υπόβαθρου και πολίτες τρίτων χωρών, κυρίως μετανάστες. Στο ευρωπαϊκό, υπερεθνικό, επίπεδο με τους υπόλοιπους Ευρωπαίους. Όσο οι εταιρικές σχέσεις εμβαθύνουν, οι Ευρωπαίοι καλούνται να γνωρίσουν περισσότερο ο ένας τον άλλο. Να εστιάσουν στα κοινά ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία, χωρίς παραγνώριση των μεταξύ τους διαφορών. Η ανάπτυξη, η καλλιέργεια και η διατήρηση μιας κοινής ευρωπαϊκής ταυτότητας δεν στηρίζεται στην ισοπέδωση των διαφορών. Στηρίζεται στις κοινές αξίες, μια εκ των οποίων είναι και ο σεβασμός στην πολιτισμική πολυμορφία.

Η δεύτερη υπόθεση είναι ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης και των τοπικών κοινωνιών σε όλη αυτή τη διαδικασία.

Η συσώρευση ολοένα και περισσότερων ανθρώπων στα μεγάλα αστικά κέντρα, η αυξανόμενη κινητικότητα λόγω της ενταγμένης αγοράς, η ενίσχυση των ανταλλαγών με τον υπόλοιπο κόσμο μέσω του εμπορίου, της εκπαίδευσης, της αναψυχής και του τουρισμού και, εν γένει η παγκοσμιοποίηση, αυξάνουν τις επαφές ανθρώπων και πολιτισμών.

Εκ των πραγμάτων, η τοπική αυτοδιοίκηση γίνεται το προνομιακό πεδίο πρόληψης και διαχείρισης τυχόν συγκρούσεων, εξασφάλισης, στην πράξη, κοινωνικής συνοχής και ουσιαστικής

πρόσβασης σε βασικά κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, ενίσχυσης της συμμετοχικότητας των πολιτών και διαδραστικής επικοινωνίας των πολιτισμών.

Σήμερα, πλέον, η ανοχή απέναντι στον άλλο και η συνύπαρξη πολλών και διαφορετικών πολιτισμών είναι το πρώτο βήμα για τη δημιουργία δημοκρατικών κοινωνιών.

Χρειάζονται όμως περισσότερα αν θέλουμε αδιαίρετες και συνεκτικές κοινωνίες και πολίτες που θα αισθάνονται συμπολίτες μέσα στη διαφορετικότητά τους. Που θα εναλλάσσονται στους ρόλους πομπού και δέκτη μηνυμάτων και στοιχείων πολιτισμού. Που δεν θα ζουν παράλληλα αλλά μαζί.

Η θητεία μου στο Δήμο Αθηναίων μου έδωσε τη δυνατότητα να διαπιστώσω από κοντά την πρόκληση και τη σημασία της τοπικής αυτοδιοίκησης στην προώθηση και την ενίσχυση του διαπολιτισμικού διαλόγου. Αναλάβαμε πρωτοβουλίες για να φέρουμε πιο κοντά τους μετανάστες μεταξύ τους αλλά και πιο κοντά στην τοπική κοινωνία.

Εκτός από δομές και προγράμματα εξατομικευμένης παρέμβασης, όπως τα μαθήματα Ελληνικών σε μετανάστες και η δημιουργία Κέντρου Εξυπηρέτησης Αλλοδαπών, δεν δημιουργήθηκαν ξεχωριστές δομές και υπηρεσίες. Τα παιδιά των μεταναστών εντάχθηκαν στους δημοτικούς παιδικούς σταθμούς και στα προγράμματα των δημοτικών παιδικών εξοχών στη βάση κοινωνικών κριτηρίων. Όπως κάθε άλλη γυναίκα, οι γυναίκες - μετανάστες είχαν πρόσβαση στις υπηρεσίες του Ξενώνα Κακοποιημένων Γυναικών ενώ τα δημοτικά ιατρεία, τα πολιτιστικά και αθλητικά κέντρα του Δήμου ήταν επίσης ανοικτά για όλους, δημότες και κατοίκους, Έλληνες και μη.

Παρά την ελάχιστη εμπειρία στη διαχείριση μεταναστευτικών ροών, το ελλιπές θεσμικό πλαίσιο και τις όποιες αδυναμίες στο σύστημα παροχής φροντίδας και κοινωνικής μέριμνας, αυτή είναι και ευρύτερα η προσέγγιση της τοπικής αυτοδιοίκησης στη χώρα μας.

Και είναι μια προσέγγιση η οποία δεν ήταν πάντα αυτόνομη σε κοινωνίες με πλούσιο το στοιχείο της διαφορετικότητας.

Η ανάδειξη, στο εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, τοπικών πρωτοβουλιών διαπολιτισμικού χαρακτήρα προσβλέπουμε ότι θα συμβάλει περαιτέρω στην ευαισθητοποίηση και τη δραστηριοποίηση των τοπικών αρχών για κοινωνίες πολιτισμικά πλούσιες, με λιγότερες διαχωριστικές τομές, πιο αλληλέγγυες και πιο συμμετοχικές.

Ντόρα Μπακογιάννη
Υπουργός Εξωτερικών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	12
ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ	12
1.1 Εισαγωγή	12
1.2 Η Έννοια του Διαπολιτισμικού Διαλόγου	13
1.3 Σεβασμός της πολιτιστικής πολυμορφίας	15
1.4 Ενδυνάμωση των κοινωνικών δεσμών	16
1.5 Συμπέρασμα	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	19
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΔΙΑΛΟΓΟ	19
2.1 Ευρωπαϊκή Ένωση	19
2.1.1 Το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου και η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τον Πολιτισμό	19
2.1.2 Στόχοι και Δράσεις του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου	20
2.2 Συμβούλιο της Ευρώπης	23
2.2.1 Στόχοι και όροι του Διαπολιτισμικού Διαλόγου μέσα από τα βασικά κείμενα του Συμβουλίου της Ευρώπης	24
2.2.2 Η Στρατηγική του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Διαπολιτισμικό Διάλογο	25
2.2.3 Η Λευκή Βίβλος του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Διαπολιτισμικό Διάλογο	29
2.2.3.1 Η διαδικασία σύνταξης της Λευκής Βίβλου	29
2.2.3.2 Τα προβληματικά σημεία του διαπολιτισμικού διαλόγου	29
2.2.3.3 Η έννοια του διαπολιτισμικού διαλόγου	30
2.2.3.4 Οι συνθήκες ύπαρξης του διαπολιτισμικού διαλόγου	30
2.2.3.5 Πολιτικές προώθησης του διαπολιτισμικού διαλόγου	30
2.2.3.6 Συστάσεις και πολιτικές κατευθύνσεις για μελλοντικές δράσεις	31
2.3 Διαπολιτισμικές Πόλεις: Μια Κοινή Πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	37
ΟΙ ΒΕΛΤΙΣΤΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΟΤΑ	37
3.1 Τέχνες και Πολιτισμός	37
3.2 Νεολαία	49
3.3 Παροχή κοινωνικών υπηρεσιών	52
3.4 Συναντήσεις λαών	59
3.5 Αθλητισμός	62

3.6	Απασχόληση	.63
3.7	Αλληλεγγύη	.67
3.8	Εκπαίδευση	.70
3.9	Πολυγλωσσία	.79
3.10	Θρησκεία	.80
3.11	ΜΜΕ	.81
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ		.85
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1		.86
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2		.93
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3		.128

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανακήρυξη του 2008 ως Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η πρόσφατη δημοσίευση της Λευκής Βίβλου για το Διαπολιτισμικό Διάλογο από το Συμβούλιο της Ευρώπης δίνουν την ευκαιρία στα ευρωπαϊκά κράτη, σε συνεννόηση με τους εμπλεκόμενους φορείς (τοπική αυτοδιοίκηση, ΜΚΟ κ.α.), να επανεξετάσουν το μοντέλο της αστικής διακυβέρνησης στις σύγχρονες πολιτιστικά πολύμορφες κοινωνίες. Ο αντίκτυπος των διαδοχικών διευρύνσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη κινητικότητα λόγω της ενιαίας αγοράς, τα παλαιά και νέα μεταναστευτικά ρεύματα, την αύξηση των ανταλλαγών με τον υπόλοιπο κόσμο μέσω του εμπορίου, της εκπαίδευσης, της αναψυχής και γενικά της παγκοσμιοποίησης, ενδυναμώνει τις επαφές μεταξύ των ευρωπαίων πολιτών και όλων όσοι ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και των διάφορων πολιτισμών, και εντείνει τις πιέσεις προς τους αστικούς ιστούς των πόλεων, οι οποίοι πρώτοι αντιμετωπίζουν τις εντάσεις μεταξύ των διαφορετικών πολιτιστικά κοινοτήτων που φιλοξενούν.

Έτσι, με δεδομένη τη νέα πραγματικότητα που δοκιμάζει το αστικό τοπίο, ο διαπολιτισμικός διάλογος προτείνει ένα μοντέλο διακυβέρνησης που βασίζεται στη συμμετοχή, στη διαφάνεια, και στην εμπιστοσύνη μεταξύ όλων των πολιτισμικά διαφορετικών ομάδων σε μια κοινότητα. Σε κοινωνίες που τείνουν προς την ομογενοποίηση της καθημερινής ζωής, μέσω πρωτοβουλιών διαπολιτισμικού χαρακτήρα, η κατανόηση της διαφορετικότητας ενθαρρύνεται με τρόπο διαδραστικό μεταξύ των πολιτιστικά πολύμορφων κοινοτήτων και όχι με λογικές περιχαράκωσης. Το ζητούμενο σήμερα δεν είναι πλέον η αναπαραγωγή της διαφορετικότητας, αλλά η συμβίωση διαφορετικών ανθρώπων μέσα σε συνθήκες αμοιβαίου σεβασμού, πέρα και εκτός από οποιουσδήποτε διαχωρισμούς.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, η παρουσία ενός σημαντικού αριθμού αλλοδαπών αποτελεί μια νέα πραγματικότητα για την ελληνική κοινωνία, η οποία δεν ήταν επαρκώς προετοιμασμένη γι' αυτό πριν μερικά χρόνια. Με τις προσπάθειες, όμως, της Πολιτείας, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των ΜΚΟ αλλά και των ίδιων των πολιτών, που αγωνίζονται με όπλα τα συνταγματικά κατοχυρωμένα ατομικά δικαιώματα και τις ατομικές ελευθερίες, οι μεμονωμένες αντιδράσεις έχουν παραχωρήσει πλέον τη θέση τους σε στάσεις και συμπεριφορές αποδοχής της διαφορετικότητας. Ωστόσο, δεν αρκεί μόνον αυτό. Το θέμα είναι πώς ο πλούτος των σύγχρονων πολιτιστικά ανομοιογενών κοινωνιών μπορεί να αξιοποιηθεί για το δημόσιο συμφέρον. Και αυτό δεν μπορεί να γίνει με πολιτικές «χωνευτηρίου» ("melting pot"), που είχαν εφαρμοστεί σε χώρες, όπως ο Καναδάς, οι ΗΠΑ και η Αυστραλία και είχαν καταφέρει την ανάμιξη των διαφορετικών πολιτισμικά παραδόσεων και την ενσωμάτωση των μεταναστών στη φιλοξενούσα χώρα. Το μέγιστο διακύβευμα των εθνικών κρατών είναι η συμμετοχή αυτών των διαφορετικών πολιτισμικά παραδόσεων στη διαμόρφωση των εννοιών του δημόσιου συμφέροντος και του πολίτη, στοιχεία που αποτελούν τη νομιμοποιητική

βάση της δημοκρατίας. Καίτοι οι πολιτικές σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο διαδραματίζουν τεράστιο ρόλο σε αυτή τη διαδικασία, αυτή πρέπει να ξεκινάει ή βρίσκει, κατά βάση, εφαρμογή σε τοπικό επίπεδο. Οι τοπικές αρχές θεωρούνται ως ο πλέον κατάλληλος τόπος για τους πολιτικούς εκπροσώπους μιας χώρας να αναπτύξουν στην πράξη το διαπολιτισμικό διάλογο ως μέσο προσδιορισμού του γενικού συμφέροντος της εθνικής κοινότητας και της διασφάλισης της συμφωνίας επί των κοινών ελπίδων των μελών της για το μέλλον. Η επαφή με τους πολίτες και η στενή συνεργασία με τους τοπικούς κοινωνικούς φορείς καθιστούν τις τοπικές αρχές ικανές να έχουν πρόσβαση στην τοπική πολιτιστική πολυμορφία και να ενθαρρύνουν τη διαβούλευση και το διάλογο με τους εκπροσώπους των πολιτιστικά διαφορετικών κοινοτήτων με σκοπό την ενσωμάτωση των αναγκών και των αιτημάτων τους στη συνολική τοπική θεματολογία.

Από αυτή την άποψη, ο διαπολιτισμικός διάλογος δεν είναι απλώς ένα μέσο έκφρασης πολιτικών αξιών, όπως η ισότητα και η δικαιοσύνη, όπως εσφαλμένα υποστηρίζουν οι θιασώτες της πολυπολιτισμικότητας, συνιστά παράγοντα αλλαγής και ανανέωσης του δημόσιου χώρου, ένα μοντέλο διακυβέρνησης που βασίζεται στη συμμετοχή όλων και σε κοινούς χώρους συνεργασίας και συνδιαλλαγής.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι άξιες προβολής πρωτοβουλίες σε τοπικό επίπεδο που ενθαρρύνουν το διαπολιτισμικό διάλογο, δημιουργούν προϋποθέσεις αλληλεγγύης και συνεργασίας, προάγουν την κοινωνική συναίνεση και συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας «ανοιχτής κοινωνίας» με δημοκρατικές αρχές που καλλιεργεί την ανοχή, την αποδοχή της ετερότητας, τον αμοιβαίο σεβασμό και τον ανθρωπισμό, μιας κοινωνίας στην οποία η συνύπαρξη διαφορετικών εθνικών, γλωσσικών και θρησκευτικών παραδόσεων αποτελεί, πάνω στην αμέσως προηγούμενη βάση, στοιχείο εμπλουτισμού της.

Με γνώμονα την προαγωγή και προβολή των θετικών στοιχείων που προκύπτουν από τέτοιες πρωτοβουλίες, το Υπουργείο Εσωτερικών και το Υπουργείο Εξωτερικών αποφάσισαν από κοινού στην εκπόνηση μιας μελέτης με κεντρικό θέμα τις βέλτιστες πρακτικές διαπολιτισμικού διαλόγου σε τοπικό επίπεδο.

Η συντακτική ομάδα που συγκροτήθηκε τον Ιούλιο του 2007 και ανέλαβε να ολοκληρώσει σε σύντομο χρονικό διάστημα την εκπόνηση αυτής της μελέτης, πραγματοποίησε ορισμένες μεθοδολογικές επιλογές που αποτελούν τους κατευθυντήριους άξονες για την ενδεικτική παρουσίαση βέλτιστων πρακτικών διαπολιτισμικού διαλόγου σε τοπικό επίπεδο. Βασική επιλογή ήταν η αποστολή ενός λεπτομερούς ερωτηματολογίου στους 1034 πρωτοβάθμιους ΟΤΑ, που κάλυπτε τις βασικές διαστάσεις της έννοιας του διαπολιτισμικού διαλόγου (εννοιολογική, θεσμική, κοινωνική και οικονομική). Κύριος στόχος του ερωτηματολογίου ήταν πρωτίστως η ενδεικτική καταγραφή εκείνων των δράσεων διαπολιτισμικού διαλόγου που δίνουν έμφαση στο συμμετοχικό στοιχείο των διαφορετικών πολιτιστικά ομάδων στις επιμέρους πρωτοβουλίες σε διαφορετικούς τομείς της δημόσιας ζωής (πολιτισμός και τέχνες, νεολαία, παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, αθλητισμός, απασχόληση, εκπαίδευση κ.α.).

Η εντυπωσιακή ανταπόκριση των Δήμων και των Κοινοτήτων της χώρας ανάγκασε την συντακτική ομάδα να επεκτείνει τη διαδικασία συλλογής απαντήσεων πέρα από το αρχικά προσδιορισμένο χρονοδιάγραμμα (Δεκέμβριος 2007). Ωστόσο, ο περιορισμένος χώρος της έκδοσης δεν μας επιτρέπει δυστυχώς να φιλοξενήσουμε και άλλες πρωτοβουλίες, πέρα από αυτές που καταγράφηκαν ενδεικτικά στην παρούσα μελέτη.

Η μελέτη οργανώνεται σε τρία κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο, που έχει περισσότερο εισαγωγικό χαρακτήρα, προσδιορίζει την έννοια του διαπολιτισμικού διαλόγου, ως μια αλληλοδραστική και συμμετοχική διαδικασία και οριοθετεί τη βασική στοχοθεσία των δράσεων των ΟΤΑ, δηλαδή το σεβασμό της πολιτιστικής πολυμορφίας με την παράλληλη ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής. Στο επόμενο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η ευρωπαϊκή στρατηγική για το διαπολιτισμικό διάλογο μέσα από την ανάλυση των βασικών κειμένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ακολούθως, στο τρίτο κεφάλαιο, γίνεται η ενδεικτική παρουσίαση των βέλτιστων πρακτικών διαπολιτισμικού διαλόγου των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ, κατανεμημένων σε έντεκα θεματικά πεδία (πολιτισμός και τέχνες, νεολαία, παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, συναντήσεις λαών, αθλητισμός, απασχόληση, αλληλεγγύη, εκπαίδευση, πολυγλωσσία, θρησκεία και ΜΜΕ). Τέλος, κρίθηκε σκόπιμο να ολοκληρωθεί η μελέτη με την παράθεση στο παράρτημα της απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, με την οποία ανακηρύσσεται το 2008 ως Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου (ΕΕΔΔ), της Λευκής Βίβλου για το Διαπολιτισμικό Διάλογο του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Εθνικής Στρατηγικής της Ελλάδας για την υλοποίηση των στόχων του ΕΕΔΔ.

Πιστεύουμε ότι η μελέτη αυτή θα συμβάλλει στην περαιτέρω συνέχιση των δραστηριοτήτων των τοπικών αρχών της χώρας για τη δρομολόγηση ανάλογων πρωτοβουλιών.

— |

| —

— |

| —

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

► ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

1.1 Εισαγωγή

Στην Ευρώπη του 21^{ου} αιώνα, πολλές χώρες διαπιστώνουν δύο λίγο ή πολύ παράλληλες τάσεις να επισυμβαίνουν σε διοικητικό και κοινωνικό επίπεδο: από τη μια μεριά, την αποκέντρωση εξουσιών στα υποεθνικά επίπεδα διοίκησης που ενδυναμώνει τις εξουσίες των τοπικών αρχών τους, και από την άλλη μεριά, τις τοπικές πολιτιστικές κοινότητες που, μετά τις συνεχείς διευρύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την αυξανόμενη κινητικότητα μέσα και έξω από την ευρωπαϊκή οικογένεια, ελέω παγκοσμιοποίησης, αγωνίζονται να πιστοποιήσουν και να θωρακίσουν τις ιδιαίτερες ταυτότητες και τα δικαιώματα των μελών τους, δίχως να αποφεύγονται, στο πλαίσιο της αναπόφευκτης αντιπαράθεσης, εντάσεις με το γηγενή πληθυσμό και τις τοπικές και κεντρικές αρχές.

Σε αυτή τη νέα πραγματικότητα, η έννοια του διαπολιτισμικού διαλόγου, νοούμενη, απλώς, ως ίσες ευκαιρίες και ως σεβασμός των υφιστάμενων πολιτιστικών διαφορών, είναι έννοια πολυχρησιμοποιημένη και, συχνά, με τρόπο, ώστε να μην προκύπτουν πρακτικές συνέπειες ως προς τη χρήση της, ιδιαίτερα, για τις τοπικές αρχές: έτσι, αποτυγχάνει να μας δώσει ένα λειτουργικό μοντέλο για τη διαχείριση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής πολυμορφίας, αντανακλώντας την απλή διαπίστωση του πόσο δύσκολη είναι η διαχείριση των πολύπλοκων και, μερικές φορές, συγκρουσιακών σχέσεων μεταξύ πολιτιστικά διαφορετικών ομάδων.

Δεν πρέπει να μας διαφεύγει, ότι στο σύγχρονο πολυεπίπεδο μοντέλο διακυβέρνησης, το τοπικό επίπεδο είναι ο πλέον κατάλληλος τόπος για τους πολιτικούς εκπροσώπους μιας χώρας να αναπτύξουν στην πράξη το διαπολιτισμικό διάλογο ως μέσο προσδιορισμού του γενικού συμφέροντος της εθνικής κοινότητας και της διασφάλισης της συμφωνίας επί των κοινών ελπίδων των μελών της για το μέλλον¹. Η επαφή με τους πολίτες και η στενή συνεργασία με τους τοπικούς κοινωνικούς φορείς φέρνουν τις τοπικές αρχές σε επαφή με την τοπική πολιτιστική πολυμορφία και έτσι καθίστανται ικανές να ενθαρρύνουν τη διαβούλευση και το διάλογο με τους εκπροσώπους των πολιτιστικά διαφορετικών κοινοτήτων με γνώμονα την ανταπόκριση στις ανάγκες και τα αιτήματά τους. Επιπλέον, το ζήτημα εδώ δεν είναι απλώς η συμφιλίωση μεταξύ πολιτιστικά διαφορετικών κοινοτήτων: περισσότερο θετικά θα βοηθούσε τα μέλη αυτών των κοινοτήτων να θεωρήσουν τη διαφορετικότητα ως πλεονέκτημα, προσόν, καθιστώντας την πολιτιστική πολυμορφία ως πρωταρχική διά-

¹ Βλ. Twelve Principles of Intercultural and Interreligious Dialogue for the Local Authorities, σε *Gods in the City. Intercultural and Interreligious Dialogue at Local Level*, Council of Europe, Strasbourg 2008, σ.221-223.

σταση του διαπολιτισμικού διαλόγου, στη βάση κοινών αξιών παρά ως πρόβλημα. Από αυτή την άποψη, το τοπικό επίπεδο αποτελεί μια σημαντική πρόκληση². Επίσης, ξεκινώντας κανείς από το τοπικό επίπεδο, ως βάση για την ανάλυση του νεότευκτου πολυπολιτισμικού περιβάλλοντος, δεν σημαίνει ότι υιοθετούμε μια δευτερεύουσα ή υποδεέστερη προσέγγιση. Όπως ορθά τονίζεται, είναι ακριβώς στο τοπικό επίπεδο των πόλεων, των δήμων και, πιθανόν, των νομαρχιών και περιφερειών που αυτά τα σημαντικά ζητήματα της ρύθμισης της πολιτιστικής σφαίρας ανακύπτουν αφού η πολυμορφία του τοπικού πολιτιστικού περιβάλλοντος εμπνέει νέους τύπους αναγνώρισης και δράσης. Σε αυτό το επίπεδο, λοιπόν, οι πολιτιστικές όψεις και άλλες πλευρές της κοινοτικής ζωής είναι περισσότερο στενά αλληλοσυνδεόμενες³.

Στο υπόλοιπο μέρος του κεφαλαίου προσδιορίζονται συνοπτικά η έννοια του διαπολιτισμικού διαλόγου και τα βασικότερα διακυβεύματα που συνεπάγεται για την τοπική αυτοδιοίκηση.

1.2 Η Έννοια του Διαπολιτισμικού Διαλόγου

Καταρχήν, η διαπολιτισμικότητα στοχεύει πρωτίστως στην αλλαγή της δημόσιας κουλτούρας, των δημόσιων χώρων και της αστικής ταυτότητας. Η αλλαγή του χαρακτήρα της αστικής διακυβέρνησης που επιδιώκει η έννοια της διαπολιτισμικότητας προκύπτει ξεκάθαρα τόσο από την αριθ.1983/2006/ΕΚ απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2006, με την οποία ανακηρύσσεται το 2008 ως Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου, όσο και από τη *Λευκή Βίβλο για το Διαπολιτισμικό Διάλογο* που δημοσίευσε πρόσφατα (Μάιος 2008) το Συμβούλιο της Ευρώπης. Στην πρώτη περίπτωση, ο διαπολιτισμικός διάλογος προσεγγίζεται ως διαδικασία βελτίωσης της ικανότητας όλων όσοι ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση «να αντεπεξέρχονται σε ένα πιο ανοικτό αλλά και πιο πολύπλοκο πολιτιστικό περιβάλλον», αλλά και «ως ευκαιρία» για όσους ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση «να αποκομίζουν όφελος από μια διαφοροποιημένη και δυναμική κοινωνία»⁴. Στη δεύτερη περίπτωση, ο διαπολιτισμικός διάλογος θεωρείται «μια ανοικτή και πλήρους σεβασμού ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα σε άτομα και ομάδες με διαφορετικό εθνικό, πολιτιστικό, θρησκευτικό και γλωσσικό υπόβαθρο και κληρονομιά, στη βάση της αμοιβαίας κατανόησης και σεβασμού»⁵. Προϋποθέτει, δηλαδή, όπως θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο, ένα μοντέλο διαπολιτισμικής διακυβέρνησης, συμμετοχικό-

² Βλ. J. Palard, Introduction σε *Gods in the City. Intercultural and Interreligious Dialogue at Local Level*, Council of Europe, Strasbourg 2008, σ.18.

³ Στο ίδιο, σ.27.

⁴ Βλ. Άρθρο 2 της Απόφασης αριθμ. 1983/2006/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 18ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου (2008).

⁵ Βλ. Council of Europe, *White Paper on Intercultural Dialogue. Living Together As Equals in Dignity*, 118th Session of the Committee of Ministers, CM (2008) 30 Final, Στρασβούργο 7 Μαΐου 2008, σ.9.

⁶ Βλ. Δ. Μπασαντής, 'Η Πολυπολιτισμικότητα και το Δυτικό Σύστημα Αξιών', *Τετράδια Πολιτισμού*, τχ.1,

τητα, διατομεακές πρακτικές, διαπολιτισμικές ικανότητες, χώρους για συνδιαλλαγή και διεθνή ορίζοντα δράσης.

Από αυτή την άποψη, ο διαπολιτισμικός διάλογος δεν είναι απλώς ένα μέσο έκφρασης πολιτικών αξιών (ισότητα, δικαιοσύνη κ.α.), όπως εσφαλμένα υποστηρίζουν οι θιασώτες της πολυπολιτισμικότητας⁶, οι οποίοι αποδέχονται εξ αρχής το αξίωμα ότι όλοι οι πολιτισμοί είναι ισάξιοι και μπορούν να συνυπάρχουν αρμονικά. Ωστόσο, με το διαχωρισμό και την προώθηση της διαφορετικότητας των εθνικών, κοινωνικών, πολιτιστικών κοινοτήτων, πρακτικά οδηγούμεθα στον κατακερματισμό της κοινωνίας, αφού κάθε κοινότητα λειτουργεί με το δικό της πολιτισμό και τις δικές της αρχές, παράλληλα ή ξεχωριστά από το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο. Η αντίληψη αυτή τείνει να παραγνωρίζει ή και να αγνοεί το γεγονός, ότι στις δημοκρατίες σημείο αναφοράς και νομιμοποιητική βάση είναι το δημόσιο συμφέρον, στο οποίο τα δικαιώματα των επιμέρους πολιτιστικών ομάδων ή μειονοτήτων, ατομικά και συλλογικά, πρέπει να ενσωματώνονται. Η πολυπολιτισμικότητα, έχοντας στόχο την αναπαραγωγή της διαφορετικότητας, εμποδίζει αυτή την ενσωμάτωση και αυτό προκαλεί δυσλειτουργίες, αφού οι εν λόγω ομάδες ορίζονται πλέον όλο και περισσότερο εκτός δημοσίου συμφέροντος.

Αντίθετα, ο διαπολιτισμικός διάλογος, αντί να διερευνά με συγκριτικό τρόπο μεμονωμένα χαρακτηριστικά των πολιτιστικών ομάδων, στο πλαίσιο μιας περιχαράκωσης πολιτιστικών ταυτοτήτων, ευνοεί τη *λειτουργική αλληλεπίδραση* μεταξύ δύο ή περισσότερων πολιτιστικών ομάδων⁷: συνιστά μια ισχυρή δύναμη για ανάπτυξη⁸: αποτελεί ένα εργαλείο βελτίωσης της ικανότητας προσαρμογής των τοπικών αρχών και πληθυσμών σε ένα πολύμορφο και πολύπλοκο κοινωνικό περιβάλλον, αλλά και μια πρόκληση για τις δομές διακυβέρνησης των ΟΤΑ, σε επίπεδο οργάνων και υπηρεσιών, τόσο για τη διατήρηση, το σεβασμό αλλά και, ακόμη πιο σημαντικό, την αξιοποίηση της αυθεντικότητας της πολιτιστικής πολυμορφίας σε τοπικό επίπεδο, όσο και για την ενδυνάμωση των δεσμών μεταξύ των διαφορετικών πολιτιστικών ταυτοτήτων.

Δεν είναι υπερβολή, επομένως, να υπογραμμισθεί ότι η ποιότητα του διαπολιτισμικού διαλόγου είναι ένα από τα πιο αξιόπιστα κριτήρια και ένας από τους ασφαλέστερους δείκτες της ζωτικότητας της τοπικής δημοκρατίας. Με αυτό τον τρόπο, ο διάλογος γίνεται συνώνυμος με τη διαφάνεια, την εμπιστοσύνη, τη συνεργασία, την κινητοποίηση του κοινωνικού κεφαλαίου, των συνεργασιών, της αμοιβαίας αναγνώρισης και του σεβασμού – με λίγα λόγια με την κοινωνική συνοχή και την αποδοχή του πλουραλισμού.

⁶ Βλ. Δ. Μπασαντής, 'Η Πολυπολιτισμικότητα και το Δυτικό Σύστημα Αξιών', *Τετράδια Πολιτισμού*, τχ.1, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα 2007, σ.57.

⁷ Βλ. Μ. Τσατσάνογλου, 'Διαπολιτισμικές Σχέσεις. Σταυροδρόμια Πολιτισμού σε μια Γη Αποδεδειγμένα Στρογγυλή', *Τετράδια Πολιτισμού*, ο.π.σ.54.

⁸ Βλ. H. Skard, Preface σε *Gods in the City. Intercultural and Interreligious Dialogue at Local Level*, Council of Europe, Strasbourg 2008, σ.10.

Αυτή η διττή πρόκληση (διατήρηση και αξιοποίηση της πολυμορφίας, από τη μια μεριά, και ενδυνάμωση των κοινωνικών δεσμών, από την άλλη) προς το εθνικό κέντρο και, περισσότερο, τις τοπικές αρχές, προϋποθέτει, φυσικά, αφενός, τη σύλληψη των πόλεων ως χώρων άσκησης πολιτιστικών δικαιωμάτων, και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γενικότερα, όπου οι πολίτες ασκούν, υπερασπίζονται και διεκδικούν τα δικαιώματά τους, αλλά και γνωρίζουν τις υποχρεώσεις τους στη δημόσια ζωή⁹ και, αφετέρου, εξαιτίας της ανάληψης ολοένα και περισσότερων αρμοδιοτήτων, τον κεντρικό ρόλο των υπηρεσιών των τοπικών αρχών των πόλεων για την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των πολιτιστικά διαφορετικών κοινοτήτων, παρέχοντας έναν, χωρίς διακρίσεις, κοινό χώρο έκφρασης και ικανοποίησης των πολύμορφων αναγκών τους, ώστε να διασφαλίζεται η πλήρης συμμετοχή όλων στη τοπική κοινωνία και στα αγαθά της.

1.3 Σεβασμός της πολιτιστικής πολυμορφίας

Η πόλη πάντοτε αποτελούσε πηγή έντασης ανάμεσα σε παλιούς και νέους τρόπους ζωής, μεταξύ παράδοσης και καινοτομίας και αυτό συνιστά τη μεγάλη πηγή αστικού δυναμισμού, πολιτιστικής όσο και οικονομικής και πολιτικής καινοτομίας¹⁰. Σήμερα, όμως, περισσότερο από ποτέ άλλοτε, οι μονολιθικές ή μονιστικές έννοιες της κοινότητας, δίνουν τη θέση τους στην πίστη ότι ο πολιτιστικός πλουραλισμός είναι μια εξέλιξη που, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Συμβούλιο της Ευρώπης, είναι πιθανή, ωφέλιμη και αξιοποιήσιμη, στο πλαίσιο των δράσεων διαπολιτισμικού χαρακτήρα. Αυτή η άποψη, όμως, εξαρτάται από δύο βασικές ιδέες, που αποτελούν τις κύριες συνιστώσες του διαπολιτισμικού διαλόγου¹¹:

Πρώτον, την ιδέα του δικαιώματος στην πολιτιστική διαφορά. Οι ομάδες με διακριτά πολιτιστικά χαρακτηριστικά πρέπει να έχουν τη δυνατότητα και να είναι ικανές να διατηρούν και να προβάλλουν τη διαφορετικότητά τους. Με άλλα λόγια, τα μέλη μιας πολιτιστικής ομάδας πρέπει να μπορούν να διατηρούν τα βασικά στοιχεία της πολιτιστικής τους ταυτότητας, και να μην αφομοιώνονται παρά τη θέλησή τους στο κυρίαρχο, πλειοψηφικό πολιτιστικό σύστημα αξιών.

⁹ Βλ. L. Van Nistelrooij, σε *Cities and Regions: Cultural Diversity – A Precondition for a United Europe*, Innsbruck (Αυστρία), 11-12 Δεκεμβρίου 2000, Studies and Texts, No 76, Council of Europe, Στρασβούργο 2002, σ.27. J. Bloomfield, 'Cultural Pluralism and Diversity: The Role of Cities', σε *Cities and Regions: Cultural Diversity – A Precondition for a United Europe*, Innsbruck (Αυστρία), 11-12 Δεκεμβρίου 2000, Studies and Texts, No 76, Council of Europe, Στρασβούργο 2002, σ.43

¹⁰ Βλ. D.Stevenson, *Πόλεις και Αστικοί Πολιτισμοί*, εκδ.ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα 2007. J.-L. Pinol και F. Walter, *Η Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Πόλη: Έως τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο*, τομ.Ι, εκδ.Πλέθρον, Αθήνα 2007. G. Burgel, *Η Σύγχρονη Πόλη: Από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο Έως Σήμερα*, τομ.ΙΙ, εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 2007.

¹¹ Βλ. Skard, ο.π.

¹² Βλ. J.-M. Woehrling, 'The Management of Cultural and Religious Diversity and the promotion of Interfaith and Intercultural Dialogue by Local Authorities', σε *Gods in the City. Intercultural and*

Δεύτερον, την ιδέα ότι η πολιτιστική πολυμορφία είναι ένα προσόν για ολόκληρο τον πληθυσμό. Η πολιτιστική πολυμορφία επιτρέπει σε κάθε ιδιαίτερη πολιτιστική ταυτότητα να έχει επίγνωση της διαφορετικότητάς της και να επωφελείται από ότι οι άλλες πολιτιστικές ταυτότητες έχουν να προσφέρουν. Οι κοινότητες, με αυτό τον τρόπο, μπορούν να αξιοποιήσουν το διαφορετικό εύρος των πολιτιστικών αγαθών. Αντιστρόφως, διαδικασίες πολιτιστικής ισοπέδωσης που συνδέονται με τη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης θεωρούνται ως μορφή πολιτιστικής ένδειας.

Ωστόσο, δεν μπορεί κάποιος να παραγνωρίσει το γεγονός ότι υπάρχουν περιπτώσεις όπου κοινότητες αμύνονται ή αντιστέκονται, καθώς, πάνω απ' όλα, επιθυμούν να μείνουν εκεί που βρίσκονται και να μην εκτεθούν σε εξωτερικές επιρροές - θεωρώντας τις αξίες τους ανώτερες από εκείνες της ευρύτερης κοινότητας και από εκείνες των άλλων ομάδων - και να επιβεβαιώσουν τα δικαιώματά τους χωρίς να συμφιλιώνονται, όμως, με τα δικαιώματα των άλλων ομάδων.

Φυσικά, μια τέτοια θέση δεν προάγει το διαπολιτισμικό διάλογο, ο οποίος συνεπάγεται την υιοθέτηση απροκάλυπτων, χωρίς προκαταλήψεις, και ευέλικτων απόψεων, οι οποίες δεν είναι, οπωσδήποτε, αποδεκτές από όλους τους πολιτισμούς. Σημαίνει, όμως, πάνω απ' όλα, τη δημιουργία ενός κλίματος εμπιστοσύνης για τις μειοψηφικές απόψεις, αφού, για εκείνες, η προθυμία να συμμετέχουν στο διαπολιτισμικό διάλογο, προϋποθέτει τη διαβεβαίωση ότι δεν θα αφομοιωθούν σε μια άμορφη συγχώνευση πεποιθήσεων και πολιτισμών.

Επομένως, για να έχει αξία η έννοια του διαπολιτισμικού διαλόγου, ως εργαλείου αξιοποίησης της πολυμορφίας και ως μετασχηματιστικής δύναμης του δημόσιου χώρου, έργο των τοπικών αρχών είναι να διατηρήσουν και να προωθήσουν, μέσω των κατάλληλων δράσεων, την πολιτιστική πολυμορφία, προσφέροντας στις διαφορετικές πολιτιστικές ομάδες την ευκαιρία να αναπτύξουν τον πολιτισμό και την ταυτότητά τους, χωρίς το φόβο της απώλειάς τους, αλλά με την πεποίθηση ότι συνεισφέρουν εποικοδομητικά στην τοπική ανάπτυξη και την αστική διακυβέρνηση. Αυτό, όμως, συναρτάται άρρηκτα με την παράλληλη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής.

1.4 Ενδυνάμωση των κοινωνικών δεσμών

Ένα θεμελιώδες ζήτημα με το οποίο οι σύγχρονες ευρωπαϊκές κοινωνίες έρχονται αντιμέτωπες είναι εκείνο της κοινωνικής συνοχής, με άλλα λόγια, η ύπαρξη μέσα στην κοινωνία εκείνων των δομικών στοιχείων που δίνουν στα μέλη της το αίσθημα ότι αποτελούν μέρος μιας κοινότητας. Οι κοινωνικοί δεσμοί είναι ιδιαίτερος σημαντικοί σε τοπικό επίπεδο, διότι εκεί οι άνθρωποι έχουν χειροπιαστή εμπειρία των συνθηκών που ενδυναμώνουν ή αδυνατίζουν τέτοιους δεσμούς. Οι τοπικές αρχές - ανεξαρτήτως του εύρους των αρμοδιοτήτων τους - αντιμετωπίζουν το ουσιαστικό ζήτημα να καλλιεργήσουν στον τοπικό πληθυσμό αισθήματα αμοιβαιότητας και αλληλοϋποστήριξης. Το έργο αυτό καθίσταται περισσότερο δύσκολο, καθώς οι

ευρωπαϊκές κοινωνίες πρέπει να προσαρμοστούν σε έναν αριθμό αλλαγών που μεταβάλλουν το πλαίσιο στο οποίο αυτό πραγματοποιείται, όπως:

- Η αυξανόμενη πολυμορφία μεταξύ του πληθυσμού (διαφορετικοί τρόποι ζωής, κοινωνικές φιλοδοξίες, θρησκευτικές και φιλοσοφικές αναζητήσεις).
- Οι παραδοσιακές δομές (εκκλησία, οικογένεια, σχολείο, στρατός, συνδικάτα και πολιτικά κόμματα) που αποδυναμώνονται ή αντιλαμβάνονται τη δυσκολία να λειτουργήσουν, όπως παλιότερα, καθώς το νέο οικονομικό πλαίσιο, η υψηλή γεωγραφική κινητικότητα και ο αυξανόμενος ατομικισμός υπονομεύουν την κοινωνική συνοχή.
- Η έλλειψη αναλυτικού ή εννοιολογικού πλαισίου που θα επέτρεπε στον πληθυσμό και στις αρχές να αντιληφθούν και να ελέγξουν τις τρέχουσες εξελίξεις και να αποφασίσουν πώς να αντιμετωπίσουν το ζήτημα της ενότητας σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία.
- Η ύπαρξη σοβαρών οικονομικών προβλημάτων (οικονομική ανασφάλεια, έλλειψη κατάρτισης και διακρίσεις στην αγορά εργασίας).
- Η πληθυσμιακή αύξηση (μεγάλες οικογένειες, οικογενειακή επανένωση).
- Η δημιουργία γκέτο (άνθρωποι που είναι πρόθυμοι ή αναγκάζονται να παραμείνουν στις ίδιες γειτονιές).
- Οι δυσκολίες στην ενσωμάτωση της νεολαίας (αντικοινωνική συμπεριφορά, παραβατικότητα, φτωχές επιδόσεις στο σχολείο).

Παράλληλα, υφέρπει μια σύγκρουση ιδεών μεταξύ εκείνων που ευνοούν την προώθηση του πολιτιστικού πλουραλισμού και αυτών που αφορούν την πολιτιστική συνοχή. Η συζήτηση για την πολυπολιτισμικότητα είναι ένδειξη αυτής της διαμάχης. Η κοινωνική συνοχή, βασισμένη σε μια σειρά κοινών πολιτιστικών αναφορών, προκαλεί το ενδιαφέρον ομάδων πληθυσμού με μεταναστευτικό υπόβαθρο, που διατρέχουν τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού, εξαιτίας της αβέβαιης οικονομικής τους κατάστασης.

Με δεδομένο, λοιπόν, αφενός, όπως επισημάνθηκε προηγουμένως, ότι η πολιτιστική πολυμορφία είναι ένα οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό αγαθό που χρειάζεται να λαμβάνεται υπόψη και του οποίου το δυναμικό πρέπει να αξιοποιείται, και, αφετέρου, ότι ο διαπολιτισμικός διάλογος βασίζεται στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, αντανakλώντας την πιο παραδοσιακή και πλέον θεμελιώδη μορφή δημοκρατικής ανταλλαγής που βασίζεται στη συλλογική δράση όλων των επιμέρους πολιτιστικών κοινοτήτων, οι τοπικές αρχές καλούνται, στο πλαίσιο του σχεδιασμού των δράσεων διαπολιτισμικού χαρακτήρα σε κάθε τομέα της δημόσιας ζωής, να κάνουν επαφές με όλες τις

πολιτιστικές ομάδες της εδαφικής τους επικράτειας με σκοπό¹²:

(α) την ενδυνάμωση των κοινωνικών δεσμών και της συνοχής της κοινότητας συνολικά·

(β) την αποφυγή δημιουργίας κοινωνικού περιθωρίου. Η δημιουργία δεσμών με τους ανθρώπους τους οποίους είναι δύσκολο να προσεγγίσεις γίνεται μέσω μιας ομάδας στην οποία ανήκουν·

(γ) τον καθορισμό των αναγκών αυτών των ανθρώπων. Μόνο διαθέτοντας ένα εύρος επαφών με αυτές τις ομάδες οι τοπικές αρχές μπορούν να διαδραματίσουν το ρόλο τους ως αμερόληπτα μέρη, προσπαθώντας να λάβουν εξίσου υπόψη τους τα συμφέροντα όλων των κατοίκων τους. Έτσι, ο διαπολιτισμικός διάλογος γίνεται ένα πρακτικό μέσο που καταδικάζει την αδιαλλαξία και τις διακρίσεις, κυρίως εκείνων που βασίζονται στην εθνοτική καταγωγή και τη θρησκεία, και αποτελεί αφ' εαυτού ένα εργαλείο για τη διαχείριση της πολυμορφίας και της συνοχής.

1.5 Συμπέρασμα

Εάν οι τοπικές αρχές πρόκειται να φανούν αποτελεσματικές στην προώθηση και αξιοποίηση του διαπολιτισμικού διαλόγου, ως εργαλείου δημιουργίας ενός συμμετοχικού, χωρίς αποκλεισμούς, δημόσιου χώρου και, κατά συνέπεια, ως ευκαιρίας αξιοποίησης του πολιτιστικού πλούτου που προκύπτει από αυτή τη γόνιμη συνένωση των πολιτιστικά διαφορετικών ταυτοτήτων, θα πρέπει, μέσω του σεβασμού της πολιτιστικής πολυμορφίας και της ενδυνάμωσης της κοινωνικής συνοχής, και της ανάληψης των σχετικών δράσεων σε όλα τα επίπεδα της καθημερινής ζωής (π.χ. πολιτισμό και τέχνες, απασχόληση, νεολαία, εκπαίδευση), να αρχίσουν να δημιουργούν ένα αίσθημα του ανήκειν και της συλλογικότητας μεταξύ όλων των μελών των τοπικών κοινωνιών τους, αναδεικνύοντας μέσω αυτών, τα κοινά συμφέροντα που τα συνέχουν¹³.

¹² Βλ. J.-M. Woehrling, 'The Management of Cultural and Religious Diversity and the promotion of Interfaith and Intercultural Dialogue by Local Authorities', σε *Gods in the City. Intercultural and Interreligious Dialogue at Local Level*, Council of Europe, Strasbourg 2008, σσ.30-36.

¹³ Στο ίδιο.

— |

| —

— |

| —

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

► Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΔΙΑΛΟΓΟ

2.1 Ευρωπαϊκή Ένωση

Στις 27 Σεπτεμβρίου του 2004, ο Ευρωπαίος Επίτροπος σε θέματα Εκπαίδευσης και Πολιτισμού, Jan Figel', πρότεινε, ενώπιον των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, την ιδέα για ένα Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου. Δύο χρόνια αργότερα, και αφού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έλαβε περισσότερες από 350 απαντήσεις από πολίτες και οργανώσεις από ολόκληρη την Ευρώπη στην πρόσκλησή της για την υποβολή ιδεών για την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, εκδίδεται η υπ' αριθ. 1983/2006/ΕΚ απόφαση του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 18^{ης} Δεκεμβρίου του 2006, η οποία ανακηρύσσει το 2008 ως Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου¹⁴.

2.1.1 Το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου και η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τον Πολιτισμό

Το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου (ΕΕΔΔ) εντάσσεται στο πλαίσιο της πρώτης ευρωπαϊκής στρατηγικής για τον πολιτισμό σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο. Στις 10 Μαΐου του 2007, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μετά από εκτεταμένη διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς, εξέδωσε πολιτική διακήρυξη με τίτλο *Μια Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τον Πολιτισμό την Εποχή της Παγκοσμιοποίησης*, όπου επισημαίνονται τρεις βασικοί στόχοι που συνθέτουν μια πολιτιστική στρατηγική για τα ευρωπαϊκά όργανα, τα κράτη-μέλη και τον τομέα του πολιτισμού και των τεχνών:

1. Προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας και του διαπολιτισμικού διαλόγου.
2. Προώθηση του πολιτισμού ως καταλύτη δημιουργικότητας στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβόνας.
3. Προώθηση του πολιτισμού ως ζωτικής παραμέτρου των διεθνών σχέσεων της Ένωσης.

Ενώ η πολιτιστική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζει την ανάγκη της αποδοχής της πολυμορφίας στο εσωτερικό της, εξετάζει, επίσης, το ζήτημα της εξωτερικής διάστασης του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Μάλιστα, προτείνονται μέτρα προκειμένου ο πολιτισμός να αποκτήσει μεγάλη βαρύτητα στον πολιτικό διάλογο μεταξύ των χωρών-εταίρων και των διαφόρων περιοχών σε όλο τον κόσμο, προωθώντας τις πολιτισμικές ανταλλαγές και ενσωματώνοντας συστηματικά τον πολιτισμό

¹⁴ Βλ. Απόφαση αριθ. 1983/2006/ΕΚ, ο.π.

στα αναπτυξιακά προγράμματα και σχέδια. Για το σκοπό αυτό προτείνεται η δημιουργία ενός πολιτιστικού ταμείου για τη στήριξη των δράσεων στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, ενώ υποδεικνύεται ο μηχανισμός της «ανοιχτής μεθόδου συντονισμού»¹⁵ ως ενός συστήματος συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε θέματα παιδείας και κατάρτισης, νεολαίας και κοινωνικής προστασίας. Τέλος, η ευρωπαϊκή στρατηγική αποσκοπεί στη στενότερη συμμετοχή του πολιτιστικού τομέα στις ευρωπαϊκές υποθέσεις και στην καθιέρωση δομών διαλόγου και συνεργασίας με τους ενδιαφερόμενους φορείς μέσω ενός *Φόρουμ για τον Πολιτισμό*.

2.1.2 Στόχοι και Δράσεις του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου

Εκτός από βασική παράμετρο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τον πολιτισμό, τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανακήρυξαν το 2008 ως ΕΕΔΔ και για τους ακόλουθους λόγους: Από τη μια μεριά, η αναγνώριση της σύνδεσης του διαπολιτισμικού διαλόγου με την θεμελιώδη αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης να φέρει τους λαούς πιο κοντά, κάτι που προϋποθέτει διάλογο με σκοπό όλοι οι Ευρωπαίοι πολίτες και όσοι ζουν στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση της πολυμορφίας των κρατών-μελών της, η οποία εμπλουτίζεται από τη δυναμική και τις αλλαγές που έφερε η παγκοσμιοποίηση· και, από την άλλη μεριά, η σύλληψη του διαπολιτισμικού διαλόγου ως εργαλείου για την υλοποίηση μιας σειράς στρατηγικών προτεραιοτήτων για την Ευρωπαϊκή Ένωση¹⁶.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση της πρότασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για το ΕΕΔΔ, κύριος στόχος του ΕΕΔΔ είναι, αφενός, η προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου ως ενός εργαλείου για τους Ευρωπαίους πολίτες και για όλους όσοι ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση για να αποκτήσουν γνώση και ικανότητες για να αντιμετωπίσουν ένα περισσότερο ανοιχτό και περισσότερο πολύπλοκο πολιτιστικό περιβάλλον, και, αφετέρου, η ευαισθητοποίηση των Ευρωπαίων πολιτών για τη σημασία της ανάπτυξης μιας ενεργού ευρωπαϊκής ιδιότητας του πολίτη, ανοιχτής στον υπόλοιπο κόσμο, με σεβασμό στην πολιτιστική πολυμορφία και στις κοινές αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βασική ομάδα-στόχος αυτής

¹⁵ Διαδικασία σύγκλισης πολιτικών που αποτελεί μέρος του μη δεσμευτικού κοινοτικού κεκτημένου. Με αφετηρία την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση επεκτάθηκε στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης και της κοινωνικής προστασίας μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βασίζεται κυρίως στις αρχές, πρώτον, της επικουρικότητας, δεύτερον, της εθελούσιας σύγκλισης μέσω αμοιβαίας εκμάθησης (mutual learning) στη βάση βέλτιστων πρακτικών (best practices) κάθε κράτους-μέλους, τρίτον, της αξιολόγησης μέσω των κοινά αποδεκτών ευρωπαϊκών κοινωνικών δεικτών και, τέλος, τέταρτον, της ολοκληρωμένης προσέγγισης, δηλαδή της αναφοράς σε ενιαίους και ποσοτικοποιημένους στόχους μέσω του συντονισμού επιμέρους πολιτικών.

¹⁶ Βλ. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Proposal for a DECISION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL concerning the European Year of Intercultural Dialogue (2008), COM (2005) 467, Βρυξέλλες 5 Οκτωβρίου 2005.

της πρωτοβουλίας είναι η νεολαία αλλά και οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, ενώ οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών ενθαρρύνονται να συμμετέχουν στις σχετικές δράσεις σε ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο. Οι δε κύριοι φορείς υλοποίησης των επιμέρους δράσεων είναι η Γενική Δ/ση για την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σε κοινοτικό επίπεδο, ο Εθνικός Συντονιστικός Φορέας του Υπουργείου Πολιτισμού ή Παιδείας του κάθε κράτους-μέλους και οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών.

Πιο συγκεκριμένα, ως γενικοί στόχοι του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου καθορίζονται οι εξής¹⁷:

- (α) προαγωγή του διαπολιτισμικού διαλόγου ως διαδικασίας με την οποία όλοι όσοι ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορούν να βελτιώσουν την ικανότητά τους να αντεπεξέρχονται σε ένα πιο ανοικτό αλλά και πιο πολύπλοκο πολιτιστικό περιβάλλον, όπου, στα διάφορα κράτη μέλη καθώς και εντός του εκάστοτε κράτους-μέλους, συνυπάρχουν διαφορετικές πολιτιστικές ταυτότητες και πεποιθήσεις,
- (β) προβολή του διαπολιτισμικού διαλόγου ως ευκαιρίας για όσους ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση να αποκομίζουν όφελος από μια διαφοροποιημένη και δυναμική κοινωνία και να συνεισφέρουν σε αυτήν, όχι μόνο στην Ευρώπη, αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο,
- (γ) ευαισθητοποίηση όλων όσοι ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως των νέων, στη σημασία της ανάπτυξης ενεργού ευρωπαϊκής ιδιότητας του πολίτη που είναι ανοικτή στον κόσμο, σέβεται την πολιτιστική ποικιλομορφία και βασίζεται σε αξίες που είναι κοινές στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 6 της Συνθήκης ΕΕ και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- (δ) προβολή της συμβολής των διαφόρων πολιτισμών και μορφών έκφρασης της πολιτισμικής ποικιλομορφίας, στην κληρονομιά και στους τρόπους ζωής των κρατών μελών.

Οι δε ειδικότεροι στόχοι αυτής της πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσδιορίστηκαν ως ακολούθως:

- (α) επιδίωξη της ευαισθητοποίησης όλων όσοι ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως των νέων, στη σπουδαιότητα της συμμετοχής στο διαπολιτισμικό διάλογο στην καθημερινή ζωή τους,
- (β) προσπάθεια ώστε να εντοπίζονται, να ανταλλάσσονται και να τυγχάνουν προβολής ευρωπαϊκής αναγνώρισης οι βέλτιστες πρακτικές για την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως μεταξύ των νέων και των παιδιών,

¹⁷ Βλ. Απόφαση αριθ. 1983/2006/ΕΚ, ο.π.

(γ) ενίσχυση του ρόλου της εκπαίδευσης ως σημαντικού μέσου διδασκαλίας σχετικά με την ποικιλομορφία και τη μεγαλύτερη κατανόηση άλλων πολιτισμών, και ανάπτυξη δεξιοτήτων και βέλτιστων κοινωνικών πρακτικών, καθώς και προβολή του κεντρικού ρόλου των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην προώθηση της αρχής της ισότητας και της αμοιβαίας κατανόησης,

(δ) αύξηση της προβολής, της συνοχής και της προώθησης όλων των κοινοτικών προγραμμάτων και δράσεων που συμβάλλουν στο διαπολιτισμικό διάλογο, και εξασφάλιση της συνέχειάς τους, και

(ε) συμβολή στη διερεύνηση νέων προσεγγίσεων του διαπολιτισμικού διαλόγου με τη συνεργασία μεταξύ ευρέως φάσματος ενδιαφερομένων παραγόντων από διάφορους τομείς.

Τα μέτρα που αφορούν στην υλοποίηση των ανωτέρω στόχων εντάσσονται στο πλαίσιο τεσσάρων δράσεων¹⁸:

(Α) *Συγχρηματοδοτούμενες δράσεις σε κοινοτικό επίπεδο*: Ένας περιορισμένος αριθμός εμβληματικών δράσεων ευρωπαϊκής εμβέλειας που αποβλέπει στην ευαισθητοποίηση, ιδιαίτερα των νέων, στους στόχους του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου μπορεί να επωφεληθεί από κοινοτική επιδότηση ύψους 80% του συνολικού κόστους κατ' ανώτατο όριο. Αυτές οι δράσεις μπορούν να περιλαμβάνουν εκδηλώσεις, συμπεριλαμβανομένης κοινοτικής εκδήλωσης για τα εγκαίνια και τη λήξη του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου σε συνεργασία με τις εκάστοτε Προεδρίες στη διάρκεια του έτους 2008. Ενδεικτικά, περίπου το 30% του συνολικού προϋπολογισμού που χορηγείται θα αφιερωθεί στις δράσεις αυτές.

(Β) *Συγχρηματοδοτούμενες δράσεις σε εθνικό επίπεδο*: Δράσεις σε εθνικό επίπεδο με έντονη ευρωπαϊκή διάσταση μπορούν να πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να επωφεληθούν από κοινοτική ενίσχυση ύψους 50 % του συνολικού κόστους κατ' ανώτατο όριο. Αυτές οι δράσεις θα αφορούν ειδικότερα τη συγχρηματοδότηση μίας εθνικής πρωτοβουλίας ανά κράτος μέλος. Ενδεικτικά, περίπου το 30 % του συνολικού προϋπολογισμού που χορηγείται θα αφιερωθεί στις δράσεις αυτές.

(Γ) *Δράσεις σε κοινοτικό επίπεδο*:

1. Δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας που περιλαμβάνουν:

α) εκστρατεία πληροφόρησης συντονισμένη σε κοινοτική κλίμακα και αρθρωμένη στα επί μέρους κράτη-μέλη, θεμελιωμένη στις βέλτιστες πρακτικές διαπολιτισμικού διαλόγου σε όλα τα επίπεδα·

β) συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα, τα μέσα ενημέρωσης, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και άλλους εταίρους της κοινωνίας των πολιτών για τη διάδοση των πληροφο-

¹⁸ Στο ίδιο.

ριών σχετικά με το ΕΕΔΔ·

γ) σχεδιασμός λογότυπου και συνθημάτων που θα χρησιμοποιηθούν σε κάθε δραστηριότητα, συνδεδεμένης με το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου, και παραγωγή εργαλείων προώθησης, τα οποία θα είναι διαθέσιμα σε ολόκληρη την Κοινότητα·

δ) κατάλληλα μέτρα για τη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων και την ενίσχυση της προβολής των κοινοτικών προγραμμάτων, δράσεων και πρωτοβουλιών που συμβάλλουν στους στόχους του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου και για την παροχή ευρωπαϊκής αναγνώρισης στις βέλτιστες πρακτικές, ιδίως μεταξύ των νέων και των παιδιών·

ε) διάδοση παιδαγωγικού υλικού και εργαλείων προοριζόμενων κατά προτεραιότητα, και απευθυνόμενων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα οποία ευνοούν την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την πολιτιστική ποικιλομορφία και το διαπολιτισμικό διάλογο·

στ) δημιουργία πύλης στο διαδίκτυο, η οποία θα παρέχει στο ευρύ κοινό πρόσβαση στις δράσεις διαπολιτισμικού διαλόγου και θα καθοδηγεί τους υποβάλλοντες σχέδια σχετικά με το διαπολιτισμικό διάλογο στα διάφορα συναφή κοινοτικά προγράμματα και δράσεις.

2) Άλλες δράσεις:

Έρευνες, μελέτες κοινοτικής κλίμακας και διαβουλεύσεις με διακρατικά δίκτυα και ενδιαφερόμενους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό την αξιολόγηση και τη σύνταξη εκθέσεων σχετικά με την προετοιμασία, την αποτελεσματικότητα, τον αντίκτυπο του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου, ούτως ώστε να δημιουργηθούν οι βάσεις για τη μακροπρόθεσμη συνέχειά του.

3) Η χρηματοδότηση θα έχει γενικά τη μορφή άμεσης αγοράς των αγαθών και υπηρεσιών μέσω πρόσκλησης υποβολής προσφορών ανοικτής ή/και κλειστής διαδικασίας. Θα μπορεί επίσης να λάβει τη μορφή επιδοτήσεων. Οι χρηματοδοτικοί πόροι που διατίθενται για εκστρατείες πληροφόρησης και διαφήμισης δεν θα υπερβαίνουν το 40% του συνολικού προϋπολογισμού.

(Δ) Δράσεις που λαμβάνουν κοινοτική μη οικονομική υποστήριξη.

Η Κοινότητα θα μπορούσε να χορηγήσει μη οικονομική υποστήριξη, συμπεριλαμβανομένης της γραπτής άδειας για τη χρησιμοποίηση του λογότυπου, καθώς και άλλου υλικού σχετικού με το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου, σε πρωτοβουλίες που προέρχονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς, εφόσον οι τελευταίοι μπορούν να εγγυηθούν στην Επιτροπή ότι οι εν λόγω πρωτοβουλίες διεξάγονται ή θα διεξαχθούν κατά τη διάρκεια του 2008 και μπορούν να συμβάλουν αισθητά στην επίτευξη των στόχων του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου. Οι πρωτοβουλίες που οργανώνονται σε τρίτες χώρες, σε σύνδεση ή συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου, χωρίς να υποστηρίζονται οικονομικά, θα μπορούν επίσης να τύχουν μη οικονομικής υποστήριξης εκ μέρους της

Κοινότητας και να χρησιμοποιούν το λογότυπο και λοιπό σχετικό υλικό με το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου.

2.2 Συμβούλιο της Ευρώπης

Η έννοια του διαπολιτισμικού διαλόγου αποτελεί βασική πολιτική προτεραιότητα για το Συμβούλιο της Ευρώπης. Κατά την 118^η Σύνοδο των Υπουργών Εξωτερικών των 47 κρατών-μελών του οργανισμού στο Στρασβούργο (6-7 Μαΐου 2008) παρουσιάστηκε η Λευκή Βίβλος για το Διαπολιτισμικό Διάλογο, η οποία δίνει εκείνες τις κατευθύνσεις για την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου, της αμοιβαίας κατανόησης και ανοχής, στη βάση των κύριων αξιών του οργανισμού, όπως αυτές διαμορφώθηκαν μέσα από τα βασικά κείμενά του τα τελευταία 50 χρόνια.

2.2.1 Στόχοι και όροι του Διαπολιτισμικού Διαλόγου μέσα από τα βασικά κείμενα του Συμβουλίου της Ευρώπης

Η προσέγγιση του Συμβουλίου της Ευρώπης για το διαπολιτισμικό διάλογο βασίζεται σε αρχές που έγιναν αντικείμενο επεξεργασίας με το πέρασμα των ετών και βρήκαν έκφραση, γενικότερα, στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, και, ειδικότερα σε κείμενα του οργανισμού, όπως στην Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Σύμβαση (Παρίσι, 19 Δεκεμβρίου 1954) που υπογράφηκε από 48 χώρες, και αποτελεί τη βάση για τη διακυβερνητική συνεργασία όλων των χωρών της Ευρώπης, προσδιορίζοντας την αμοιβαία κατανόηση ως κεντρικό στόχο της ευρωπαϊκής ανταλλαγής και συνεργασίας στα πεδία του πολιτισμού και της εκπαίδευσης¹⁹· στη Διακήρυξη της Οπατίγια (Κροατία) για το Διαπολιτισμικό Διάλογο (22 Οκτωβρίου 2003), όπου για πρώτη φορά το Συμβούλιο της Ευρώπης ορίζει ρητά την έννοια του διαπολιτισμικού διαλόγου²⁰· και στη Διακήρυξη του Φάρο (Πορτογαλία) για την Στρατηγική του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ανάπτυξη του Διαπολιτισμικού Διαλόγου (28 Οκτωβρίου 2005), η οποία υιοθετήθηκε στο κλείσιμο των εργασιών της 50ης Επετείου από την υπογραφή της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Σύμβασης.

Μέσα από τα ανωτέρω κείμενα αναδύονται οι βασικοί στόχοι και οι όροι για την ανάπτυξη του διαπολιτισμικού διαλόγου. Σε γενικές γραμμές, τονίζεται ότι ο στόχος

¹⁹ Βλ. Council of Europe, *European Cultural Convention*, Παρίσι 19 Δεκεμβρίου 1954.

²⁰ «Ο διάλογος είναι μια ανταλλαγή. ...Ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι ένας διάλογος που αφορά όχι μόνο άτομα, αλλά οικογένειες, κοινότητες και ομάδες ή ανθρώπους που ζουν σε συγκεκριμένες γειτονιές, χωριά, πόλεις, χώρες ή γειτονικά κράτη και, γενικότερα, σε ολόκληρη την Ευρώπη και τον κόσμο. Το ιδιαίτερο στοιχείο του διαπολιτισμικού διαλόγου είναι ότι φέρνει κοντά λαούς με διαφορετική καταγωγή και διαφορετικό εκπαιδευτικό υπόβαθρο, που δεν πιστεύουν αναγκαία στα ίδια πράγματα ή έχουν τις ίδιες απόψεις για τη ζωή. Για να το πούμε διαφορετικά, ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι μια ανταλλαγή μεταξύ ανθρώπων ή ομάδων που δεν έχουν το ίδιο πολιτιστικό υπόβαθρο». Βλ. Council of Europe, *Opatija Declaration: Learning about Intercultural Dialogue*, Adopted by the European Ministers Responsible for Cultural Affairs, Opatija (Croatia), 22 Οκτωβρίου 2003, σσ.8-9

του διαπολιτισμικού διαλόγου είναι να μάθουμε να ζούμε μαζί ειρηνικά και εποικοδομητικά σε έναν πολυπολιτισμικό κόσμο και να αναπτύξουμε μια αίσθηση της κοινότητας και του ανήκειν. Ο διαπολιτισμικός διάλογος θεωρείται, επίσης, εργαλείο για την αποτροπή και την επίλυση των συγκρούσεων με την εμβάθυνση του σεβασμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου. Πιο συγκεκριμένα, στα βασικά κείμενα του Συμβουλίου της Ευρώπης τίθενται οι εξής στόχοι:

- Η συμμετοχή σε κοινά οράματα για τον κόσμο, η κατανόηση και η μάθηση από εκείνους που δεν βλέπουν τον κόσμο από την ίδια οπτική με εμάς.
- Η ανάδειξη των ομοιοτήτων και των διαφορών μεταξύ των πολιτιστικά διαφορετικών παραδόσεων και αντιλήψεων.
- Η επίτευξη μιας συναίνεσης ώστε οι διενέξεις να μην επιλύονται με τη χρήση της βίας.
- Η συνδρομή όλων στη διαχείριση της πολιτιστικής πολυμορφίας με δημοκρατικό τρόπο, κάνοντας τις αναγκαίες προσαρμογές σε όλα τα είδη των υφιστάμενων κοινωνικών και πολιτικών δομών.
- Η γεφύρωση του χάσματος ανάμεσα σε εκείνους που αντιλαμβάνονται την πολυμορφία ως απειλή και εκείνους που την αντιμετωπίζουν ως πλούτο.
- Η κοινή κτήση βέλτιστων πρακτικών, ιδιαίτερα σε πεδία του διαπολιτισμικού διαλόγου, στη δημοκρατική διαχείριση της κοινωνικής πολυμορφίας και στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής.
- Η κοινή ανάπτυξη νέων πρωτοβουλιών.

Όσον αφορά στους όρους και τις συνθήκες που χαρακτηρίζουν έναν αληθινό διαπολιτισμικό διάλογο, βάσει της υφιστάμενης εμπειρίας, θα μπορούσε να προταθούν τα εξής:

- Αναγνώριση της ίσης αξιοπρέπειας όλων των συμμετεχόντων.
- Εθελοντική συμμετοχή στο διάλογο.
- Εκατέρωθεν διαφάνεια, περιέργεια και δέσμευση και απουσία επιθυμίας κυριαρχίας στο διάλογο.
- Ετοιμότητα να προσεγγισθούν πολιτιστικές ομοιότητες και διαφορές.
- Ελάχιστος βαθμός γνώσης για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εκατέρωθεν πολιτισμών.
- Ικανότητα ανεύρεσης κοινής γλώσσας για την κατανόηση και το σεβασμό των πολιτιστικών διαφορών.

2.2.2 Η Στρατηγική του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Διαπολιτισμικό Διάλογο

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση, επικοινωνία και κατανόηση αποτελούν αντικείμενα διεθνούς συνεργασίας εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Ωστόσο, οι έννοιες του «διαλόγου πολιτισμών» και του «διαπολιτισμικού διαλόγου» μόλις πρόσφατα άρχισαν να εμφανίζονται στην πολιτική θεματολογία των διεθνών ιδρυμάτων. Πράγματι, στην Πρώτη Σύνοδο Κορυφής οι Αρχηγοί των Κρατών και Κυβερνήσεων των κρατών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης (1993) επιβεβαίωσαν ότι η πολιτιστική πολυμορφία χαρακτηρίζει την πλούσια κληρονομιά της Ευρώπης και ότι η ανοχή αποτελεί εγγύηση μιας ανοιχτής κοινωνίας. Απόρροια αυτής της δήλωσης ήταν η υπογραφή της Σύμβασης-Πλαίσιο για τη Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων (1995) και η Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εναντίον του Ρατσισμού και της Αδιαλλαξίας (ECRI), καθώς και η έναρξη της Εκστρατείας της Ευρωπαϊκής Νεολαίας εναντίον του Ρατσισμού, του Αντισημιτισμού, της Ξενοφοβίας και της Αδιαλλαξίας («Όλοι Διαφορετικοί-Όλοι Ίσοι»).

Ωστόσο, μετά από συνέδρια και ανακοινώσεις που πραγματοποιήθηκαν από τη δεκαετία του 1990 μέχρι σήμερα, μόλις στην Τρίτη Σύνοδο Κορυφής των Αρχηγών και Κυβερνήσεων των κρατών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, που έλαβε χώρα στη Βαρσοβία τον Μάιο του 2005, υποστηρίχθηκε ρητά σε σχέδιο δράσης ο διαπολιτισμικός διάλογος – μαζί με τον πολιτικό και διαθρησκευτικό διάλογο – ως μέσο διασφάλισης ότι η πολυμορφία των ευρωπαϊκών πολιτισμών γίνεται πηγή αμοιβαίου εμπλουτισμού. Η Σύνοδος Κορυφής δεσμεύτηκε επίσης σε ένα νέο διάλογο ανάμεσα στα ευρωπαϊκά κράτη και τις γειτονικές περιφέρειές τους – τη Νότια Μεσόγειο, τη Μέση Ανατολή και την Κεντρική Ασία. Έκτοτε, η προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου αποτελεί βασική πολιτική προτεραιότητα για την Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Το επόμενο συνέδριο των αρμόδιων για τις Πολιτιστικές Υποθέσεις Υπουργών (Φάρο, 27-28 Οκτωβρίου 2005) ήταν σταθμός-ορόσημο για την υλοποίηση αυτής της πολιτικής, καθώς η Διακήρυξη του Φάρο περιείχε μια στρατηγική για την ανάπτυξη του διαπολιτισμικού διαλόγου²¹, στο πλαίσιο της γενικότερης πολιτικής του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής, της ειρήνης και της σταθερότητας.

Πιο συγκεκριμένα, η στρατηγική του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου χαρακτηρίζεται από τρεις βασικές παραμέτρους: την αξιακή του βάση, την διατομεακή φύση του και τις διαφορετικές γεωγραφικές διαστάσεις του.

²¹ Βλ. Ministerial Conference, *Intercultural Dialogue: The Way Ahead. Faro Declaration on the Council of Europe's Strategy for Developing Intercultural Dialogue*, DGIV/DC-FARO (2005) 8, Council of Europe, Faro 28 Οκτωβρίου 2005.

(α) *Η Αξιακή Βάση του Διαπολιτισμικού Διαλόγου*

Στο πρώτο μέρος της Διακήρυξης του Φάρο τονίζεται ότι ο διαπολιτισμικός διάλογος δεν είναι ούτε έκφραση αλλά ούτε και οδηγεί σε πολιτιστικό σχετικισμό. Ο διάλογος πρέπει να βασίζεται στις αρχές της οικουμενικότητας και της άρρηκτης ενότητας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Το Συμβούλιο της Ευρώπης απορρίπτει την ιδέα της σύγκρουσης των πολιτισμών και εκφράζει την πεποίθησή του ότι, αντιθέτως, η δέσμευση στη πολιτιστική συνεργασία – με την ευρύτερη έννοια του όρου – και ο διαπολιτισμικός διάλογος θα ωφελήσουν την ειρήνη και τη διεθνή σταθερότητα μακροπρόθεσμα²².

(β) *Η Διατομεακή Φύση του Διαπολιτισμικού Διαλόγου*

Στο τρίτο μέρος της Διακήρυξης του Φάρο υπογραμμίζονται τα εργαλεία υλοποίησης των βασικών αρχών της. Η πολιτική του Συμβουλίου της Ευρώπης για το διαπολιτισμικό διάλογο, επισημαίνεται, δεν αποτελεί «άλλη» μια θεματική, δίπλα στις άλλες υφιστάμενες πολιτικές του. Τουναντίον, η στρατηγική για το διαπολιτισμικό διάλογο θεωρείται διατομεακή και επηρεάζει την ατζέντα όλων ουσιαστικά των πολιτικών πεδίων και θεσμικών οργάνων του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στην πράξη, ο οργανισμός επιστρατεύει κάθε διαθέσιμο εργαλείο του προς αυτή την κατεύθυνση:

- *Νομικά εργαλεία*, που θέτουν συγκεκριμένους όρους για την αλληλόδραση μεταξύ μειονοτικών πολιτιστικών ταυτοτήτων και πολιτισμών της εκάστοτε πλειοψηφίας, όπως η Σύμβαση-Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων ή ο Ευρωπαϊκός Χάρτης για τις Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες.
- *Καταστατικές πράξεις*, όπως οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ή οι εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εναντίον του Ρατσισμού και της Αδιαλλαξίας.
- *Μακροπρόθεσμα Προγράμματα Δράσης*, όπως εκείνα που αφορούν την εκπαίδευση στη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη, την κατάρτιση καθηγητών για τη διαπολιτισμική μάθηση και τη διδασκαλία της ιστορίας, τις διακοινοτικές σχέσεις, το πρόγραμμα για τα επικοινωνιακά εργαλεία των εθνικών προγραμμάτων για τους τσιγγάνους στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, ή συγκεκριμένα προγράμματα που διαχειρίζονται το Κέντρο Βορρά-Νότου, το Ευρωπαϊκό Κέντρο για τις Σύγχρονες Γλώσσες και τα δύο Κέντρα της Ευρωπαϊκής Νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- *Ξεχωριστές πρωτοβουλίες μεγάλης δημοσιότητας*, όπως το υπουργικό συνέδριο του Φάρο (2005), ή το συνέδριο με θέμα *Διάλογος Πολιτισμών και Διαθρησκευ-*

²² Στο ίδιο, σ.3.

τική Συνεργασία (Νόβγκοροντ 2006), η πρωτοβουλία *Διαπολιτισμικός Διάλογος και Αποτροπή Συγκρούσεων* που ξεκίνησε το 2002, την επαύριον της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001, και ολοκληρώθηκε το 2006, έχοντας διενεργήσει έρευνα καλών πρακτικών (2005), προωθήσει τις πρωτοβουλίες *Shared Cities & Peace Cradles* και το πιλοτικό σχέδιο *Σεράγεβο: Η Διαπολιτισμική Πόλη του Συμβουλίου της Ευρώπης*, και διοργανώσει εκθέσεις με θέμα *Ιστορίες Διαλόγου* (2003-2005), κοινές πρωτοβουλίες για τη Νεολαία και τον Πολιτισμό, *Συνάντηση Ειδημόνων* (Στρασβούργο, Οκτώβριος 2002), και τρία *Διαπολιτισμικά Φόρουμ* με τις εξής θεματικές: *Επανεξετάζοντας Στερεότυπα: Οικοδομώντας Διαπολιτισμικό και Διαθρησκευτικό Διάλογο* (Σεράγεβο, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, 10-12 Δεκεμβρίου 2003)²³, *Βασικές Αξίες για το Διαπολιτισμικό Διάλογο: Προς μια Ευρώπη όλων των Πολιτών* (Σικελία, 14-17 Νοεμβρίου 2004)²⁴ και *Προωθώντας το Διαπολιτισμικό Διάλογο μεταξύ των Γενεών* (Βουκουρέστι, 17-18 Μαρτίου 2006)²⁵.

- *Ατομικές δράσεις*, ως μέρος άλλων προγραμμάτων, αλλά απόλυτα σχετικές με την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου (π.χ. European Language Portfolio).
- *Συνεργασίες με την Ευρωπαϊκή Ένωση*, όπως η πρωτοβουλία των Διαπολιτισμικών Πόλεων (βλ. παρακάτω).
- *Ειδικές δράσεις*, όπως συναντήσεις με εκπροσώπους μη ευρωπαϊκών διεθνών οργανισμών, που συνήθως οδηγούν σε περισσότερο διαρθρωμένα προγράμματα.

Για τη διασφάλιση της συνοχής των ανωτέρω εργαλείων διορίστηκε *Συντονιστής για το Διαπολιτισμικό Διάλογο* (η Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης, Πολιτισμού και Κληρονομιάς, Νεολαίας και Αθλητισμού) και δημιουργήθηκε διυπηρεσιακή Ομάδα για το Διαπολιτισμικό Διάλογο ως πλατφόρμα για την ανταλλαγή πληροφοριών.

(γ) Η Γεωγραφική Διάσταση του Διαπολιτισμικού Διαλόγου

²³ Βλ. Council of Europe (Culture and Cultural Heritage Department), *Intercultural Dialogue and Conflict Prevention Project: 1st Intercultural Forum, (Re)thinking Stereotypes: Constructing Intercultural and Interreligious Dialogue*, Σεράγεβο (Βοσνία και Ερζεγοβίνη), 10-12 Δεκεμβρίου 2003.

²⁴ Βλ. Council of Europe (Culture and Cultural Heritage Department), *Intercultural Dialogue and Conflict Prevention Project: 2nd Intercultural Forum, Core Values for Intercultural Dialogue: Towards a Europe of all Citizens*, Σικελία, 14-17 Νοεμβρίου 2004.

²⁵ Βλ. Council of Europe (Culture and Cultural Heritage Department), *Intercultural Dialogue and Conflict Prevention Project: 3rd Intercultural Forum, Promoting Intercultural Dialogue Between Generations*, Βουκουρέστι, 17-18 Μαρτίου 2006.

²⁶ Βλ. Final Document of the International Conference "Dialogue of Cultures and Inter-Faith

Η στρατηγική του Συμβουλίου της Ευρώπης προσδιορίζει τρία επίπεδα που είναι σημαντικά για μια συνεκτική πολιτική προώθησης του διαπολιτισμικού διαλόγου:

- Διαπολιτισμικός διάλογος μέσα στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, όπως ο διάλογος ανάμεσα σε πλειοψηφικές και μειονοτικές πολιτιστικές ταυτότητες στην ίδια κοινότητα (π.χ. μεταναστευτικές κοινότητες, εθνικές μειονότητες, διαφορετικά θρησκευτικά δόγματα).
- Διαπολιτισμικός διάλογος ανάμεσα σε διαφορετικούς πολιτισμούς σε υπερεθνικό επίπεδο (π.χ. δραστηριότητες διαλόγου σε διεθνή πολιτιστικά προγράμματα, σχέδια διασυνοριακών ανταλλαγών).
- Διαπολιτισμικός διάλογος μεταξύ της Ευρώπης και των γειτονικών της περιφερειών.

(δ) Συνεργασία με άλλους εταίρους

Πράγματι, για την υλοποίηση αυτής της στρατηγικής προκρίθηκε, στο τρίτο μέρος της Διακήρυξης, η σύνταξη της *Λευκής Βίβλου Ολοκληρωμένων Πολιτικών για τη Διαχείριση της Πολιτιστικής Πολυμορφίας μέσω του Διαπολιτισμικού Διαλόγου και της Αποτροπής των Συγκρούσεων* και η δημιουργία νέων εργαλείων σε συνεργασία με διαφορετικούς εταίρους. Η 'Ανοιχτή Πλατφόρμα του Φάρο', που δημιουργήθηκε με την ΟΥΝΕΣΚΟ, δημιουργεί έναν ευέλικτο μηχανισμό συνεργασίας με διεθνείς εταίρους για την ανάπτυξη μιας συντονισμένης και αποτελεσματικής προσέγγισης. Οι διμερείς συμφωνίες που υπογράφηκαν από το Γενικό Γραμματέα του οργανισμού με το Ευρωμεσογειακό Ίδρυμα Anna Lindh για το Διάλογο μεταξύ των Πολιτισμών και με τον Εκπαιδευτικό, Πολιτιστικό και Επιστημονικό Οργανισμό της Αραβικής Ένωσης (ALESCO), παρέχουν στο Συμβούλιο της Ευρώπης την πιθανότητα συμμετοχής σε μια στενότερη συνεργασία με χώρες των νότιων ακτών της Μεσογείου και των άλλων περιφερειών.

Τέλος, το Μάιο του 2006, η Επιτροπή των αρμόδιων για τις Πολιτιστικές Υποθέσεις Υπουργών ξεκίνησε τις διαδικασίες για τη σύνταξη της Λευκής Βίβλου για το Διαπολιτισμικό Διάλογο, ενώ το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους στο Διεθνές Συνέδριο με θέμα *Διάλογος Πολιτισμών και Διαθρησκευτική Συνεργασία*, η επονομαζόμενη Διακήρυξη του Φόρουμ του Βόλγα υπογράμμισε «τη σημασία των τοπικών και περιφερειακών επιπέδων διακυβέρνησης στη διαχείριση της πολιτιστικής πολυμορφίας και στην προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου και το θεμελιώδη ρόλο που οι τοπικές/περιφερειακές αρχές, εργαζόμενες στενά με άτομα και ομάδες της κοινωνίας πολιτών, πρέπει να διαδραματίσουν στη διαμόρφωση των σχετικών πολιτικών»²⁶.

²⁶ Βλ. Final Document of the International Conference "Dialogue of Cultures and Inter-Faith Cooperation", *Volga Forum Declaration*, Nizhny Novgorod, 7-9 Σεπτεμβρίου 2006.

2.2.3 Η Λευκή Βίβλος του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Διαπολιτισμικό Διάλογο

Η ολοκλήρωση της σύνταξης και η δημοσίευση της Λευκής Βίβλου του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Διαπολιτισμικό Διάλογο συνιστά την επιτομή της στρατηγικής του οργανισμού στον τομέα της διαχείρισης της πολιτιστικής πολυμορφίας. Η Επιτροπή των Υπουργών το Μάιο του 2006 επεσήμανε ότι η Λευκή Βίβλος θα αναδείξει τον τρόπο προώθησης του διαπολιτισμικού διαλόγου μέσα και μεταξύ των ευρωπαϊκών κοινωνιών αλλά και το διάλογο μεταξύ της Ευρώπης και των γειτονικών περιφερειών της. Η Λευκή Βίβλος καλείται να παρέχει σε πολιτικούς και διοικητικούς αξιωματούχους, σε εκπαιδευτές, στα ΜΜΕ, στις οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών, καθώς και στις θρησκευτικές και μεταναστευτικές κοινότητες, στις οργανώσεις νεολαίας και στους κοινωνικούς εταίρους καθοδήγηση πάνω στα αναλυτικά και μεθοδολογικά εργαλεία και κριτήρια για την υλοποίηση των στόχων του διαπολιτισμικού διαλόγου.

2.2.3.1 Η διαδικασία σύνταξης της Λευκής Βίβλου

Μετά την απόφαση των αρμόδιων για τις Πολιτιστικές Υποθέσεις Υπουργών το Μάιο του 2006, ξεκίνησε μια μεγάλης κλίμακας διαβούλευση που διήρκεσε από τον Ιανουάριο έως και τον Ιούνιο του 2007, όπου συμμετείχαν όλες οι σχετικές διαρκείς επιτροπές, μέλη της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης και του Κογκρέσου των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών και άλλων οργάνων του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς και εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εναντίον του Ρατσισμού και της Αδιαλαξίας (ECRI), της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων και ο Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Ερωτηματολόγια στάλθηκαν σε όλα τα κράτη-μέλη του οργανισμού, σε μέλη της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης και του Κογκρέσου των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών, σε εκπροσώπους θρησκευτικών και μεταναστευτικών κοινοτήτων και πολιτιστικών και άλλων ΜΚΟ. Η συνολική διαδικασία υπογράμμισε το έντονο ενδιαφέρον των συμμετεχόντων αλλά και την πεποίθηση ότι το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι ο πλέον κατάλληλος οργανισμός για μια τέτοια πρωτοβουλία.

2.2.3.2 Τα προβληματικά σημεία του διαπολιτισμικού διαλόγου

Η διαβούλευση που προηγήθηκε της σύνταξης της Λευκής Βίβλου μεταξύ των συμμετεχόντων μερών ανέδειξε έξι κοινούς βασικούς προβληματισμούς²⁷:

²⁷ Βλ. Council of Europe, *White Paper on Intercultural Dialogue. Living Together As Equals in Dignity*, 118th Session of the Committee of Ministers, CM (2008) 30 Final, Στρασβούργο 7 Μαΐου 2008, σ.5.

²⁸ Στο ίδιο, σ.9.

- Τη συνειδητοποίηση της ανεπάρκειας των παλιών προσεγγίσεων για τη διαχείριση της πολιτιστικής πολυμορφίας, αφού τόσο η ‘πολυπολιτισμικότητα’ όσο και η έμφαση στη διαδικασία ‘αφομοίωσης’ θεωρήθηκαν ανεπαρκείς για τις σύγχρονες ανάγκες.
- Την αβεβαιότητα και αδυναμία προσδιορισμού της έννοιας ‘διαπολιτισμικός διάλογος’ στην πράξη.
- Την προσήλωση στις οικουμενικές αρχές του Συμβουλίου της Ευρώπης ως μια μορφή ηθικής πυξίδας στις σύγχρονες πολιτιστικά πολύμορφες κοινωνίες.
- Τη σταθερή προσήλωση στην φυλετική ισότητα ως του μόνου τρόπου συμβίωσης στις σύγχρονες κοινωνίες.
- Την επέκταση των πρακτικών διαπολιτισμικού διαλόγου σε όλους ανεξαιρέτως τους τομείς της κοινωνίας - γειτονιά, εργασιακό περιβάλλον, εκπαιδευτικό σύστημα, κοινωνία πολιτών, νεολαία, ΜΜΕ, τέχνες και πολιτική.
- Τη συγκέντρωση και διάχυση των καλών πρακτικών και εμπειριών.

2.2.3.3 Η έννοια του διαπολιτισμικού διαλόγου

Σε εννοιολογικό επίπεδο, η Λευκή Βίβλος ορίζει το διαπολιτισμικό διάλογο ως «μια διαδικασία που περιλαμβάνει μια ανοιχτή και πλήρους σεβασμού ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα σε άτομα και ομάδες με διαφορετικό εθνικό, πολιτιστικό, θρησκευτικό και γλωσσικό υπόβαθρο και κληρονομιά, στη βάση της αμοιβαίας κατανόησης και σεβασμού»²⁸. Ο διαπολιτισμικός διάλογος προϋποθέτει ελευθερία και ικανότητα έκφρασης, καθώς και προθυμία και δυνατότητα να εισακουσθούν οι απόψεις των άλλων. Ο διαπολιτισμικός διάλογος συνεισφέρει στην πολιτική, κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ενσωμάτωση και παρέχει συνοχή στις πολιτιστικά διαφορετικές κοινωνίες.

2.2.3.4 Οι συνθήκες ύπαρξης του διαπολιτισμικού διαλόγου

Οι οικουμενικές αξίες που προάγονται από το Συμβούλιο της Ευρώπης θεωρούνται εκ των ουκ άνευ όροι για την επικράτηση του διαπολιτισμικού διαλόγου. Σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο, κανένας διάλογος δεν μπορεί να υπάρξει εάν απουσιάζουν κάποιες από τις ακόλουθες αρχές²⁹:

- Σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου.

²⁸ Στο ίδιο, σ.9.

²⁹ Στο ίδιο, σσ.10-12.

- Ίση αξιοπρέπεια και αμοιβαίος σεβασμός.
- Φυλετική ισότητα.
- Άρση των εμποδίων που αποτρέπουν το διαπολιτισμικό διάλογο.

2.2.3.5 Πολιτικές προώθησης του διαπολιτισμικού διαλόγου

Περαιτέρω, η διαδικασία σύνταξης της Λευκής Βίβλου ανέδειξε πέντε βασικές πολιτικές προώθησης του διαπολιτισμικού διαλόγου, οι οποίες μεταξύ τους αλληλοσυμπληρώνονται και προϋποθέτουν τη σύμπραξη όλων των εταίρων. Πιο συγκεκριμένα, ο διαπολιτισμικός διάλογος³⁰:

- Εξαρτάται από τη *δημοκρατική διακυβέρνηση της πολιτιστικής πολυμορφίας*. Ακρογωνιαίοι λίθοι μιας πολιτικής κουλτούρας που ασπάζεται την πολιτιστική πολυμορφία είναι οι αξίες της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, του κράτους δικαίου, του πλουραλισμού, της ανοχής, των μη διακρίσεων και του αμοιβαίου σεβασμού.
- Προϋποθέτει τη *συμμετοχή και τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη*. Η ιδιότητα του πολίτη, στην ευρύτερη έννοιά της, συνιστά δικαίωμα και ευθύνη συμμετοχής στην πολιτιστική, κοινωνική και οικονομική ζωή και στις δημόσιες υποθέσεις της κοινότητας μαζί με τους 'άλλους'. Αυτό αποτελεί το κλειδί για το διαπολιτισμικό διάλογο, επειδή μας προσκαλεί να σκεφθούμε τους άλλους, όχι στερεοτυπικά ως 'άλλους', αλλά ως συμπολίτες μας. Η δημοκρατική συμμετοχή συμβάλλει έτσι στην κοινωνική συνοχή.
- Απαιτεί την *απόκτηση διαπολιτισμικών ικανοτήτων*. Οι ικανότητες που είναι αναγκαίες για την ύπαρξη του διαπολιτισμικού διαλόγου δεν αποκτώνται αυτόματα: χρειάζεται μάθηση, πρακτική και εξάσκηση καθημερινά. Οι δημόσιες αρχές, οι εκπαιδευτικοί, οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών, οι θρησκευτικές κοινότητες, τα ΜΜΕ μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο για την επίτευξη των στόχων για την προαγωγή του διαπολιτισμικού διαλόγου. Εδώ, η διαθεσμική συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση, την ΟΥΝΕΣΚΟ και άλλους διεθνείς εταίρους είναι ιδιαίτερως κρίσιμη και χρήσιμη.
- Χρειάζεται *ανοιχτούς χώρους για διάλογο*. Η επιτυχής διαπολιτισμική διακυβέρνηση, σε κάθε επίπεδο, είναι συνάρτηση της δημιουργίας των ανάλογων χώρων: δρόμοι, αγορές, καταστήματα, σπίτια, παιδικοί σταθμοί, σχολεία, πανεπιστήμια, πολιτιστικά και κοινωνικά κέντρα, λέσχες νεολαίας, εκκλησίες, συναγωγές, εργασιακοί χώροι, μουσεία, βιβλιοθήκες, ΜΜΕ κ.α.

³⁰ Στο ίδιο, σσ.13-21.

- Επεκτείνεται στις *διεθνείς σχέσεις*. Η ισχύς των αρχών του διαπολιτισμικού διαλόγου σε διεθνές επίπεδο είναι βασικός όρος για την εμβάθυνση της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ των λαών. Αυτό, άλλωστε, έχει καταδειχθεί περίτρανα στα συμπεράσματα της Τρίτης Συνόδου Κορυφής του Συμβουλίου της Ευρώπης στη Βαρσοβία το 2005 αλλά και σε μεταγενέστερα κείμενα του οργανισμού.

2.2.3.6 Συστάσεις και πολιτικές κατευθύνσεις για μελλοντικές δράσεις

Στο τελευταίο, ουσιαστικά, τμήμα της Λευκής Βίβλου συγκεντρώνονται όλες εκείνες οι συστάσεις προς τους εμπλεκόμενους φορείς σε καθένα από τα ανωτέρω πέντε πολιτικά πεδία για την ανάληψη της κοινής ευθύνης τους κατά την υλοποίηση των αρχών του διαπολιτισμικού διαλόγου³¹.

(α) Δημοκρατική διακυβέρνηση της πολιτιστικής πολυμορφίας

- Ανάγκη ουδέτερου θεσμικού και νομικού πλαισίου σε εθνικό και τοπικό επίπεδο για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, βάσει των αρχών της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου.
- Εσωτερική συνοχή μεταξύ των διαφόρων πολιτικών που προωθούν το διαπολιτισμικό διάλογο.
- Ευαισθησία των δημόσιων αρχών στις προσδοκίες ενός πολιτιστικά πολύμορφου πληθυσμού και διασφάλιση ότι η πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες σέβεται τις δίκαιες αξιώσεις και εγγυάται την ανταπόκριση στα αιτήματα όλων των ομάδων της κοινωνίας.
- Σεβασμός στην πολιτιστική πολυμορφία στο πλαίσιο του δημόσιου διαλόγου.
- Ενθάρρυνση των δημόσιων αρχών να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ευπαθών κοινωνικών ομάδων σε θέσεις ευθύνης, στο πλαίσιο της επαγγελματικής ζωής, των ενώσεων, της πολιτικής και των τοπικών και περιφερειακών αρχών.

(β) Δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και συμμετοχή

- Ενθάρρυνση δημόσιων αρχών και όλων των κοινωνικών δυνάμεων για να αναπτύξουν ένα πλαίσιο διαλόγου μέσω εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών και πρακτικών διευθετήσεων, εμπλέκοντας και τις μειονότητες.

³¹ Στο ίδιο, σσ.21-29.

- Κανένας αδικαιολόγητος περιορισμός στην άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Οι δημόσιες αρχές να ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή όλων όσοι είναι νόμιμα κάτοικοι στη δημόσια ζωή σε τοπικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στις τοπικές και περιφερειακές εκλογές, βάσει των αρχών της Σύμβασης για τη Συμμετοχή των Αλλοδαπών στη Δημόσια Ζωή σε Τοπικό Επίπεδο.
- Οι δημόσιες αρχές πρέπει να υποστηρίζουν αποτελεσματικά το έργο των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών κατά την προώθηση της συμμετοχής και της δημοκρατικής ιδιότητας του πολίτη, ιδιαίτερα εκείνων που εκπροσωπούν ή εργάζονται με τη νεολαία και με άτομα που ανήκουν σε μειονότητες, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών.
- Η τοπική αυτοδιοίκηση ενθαρρύνεται στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών για την ενδυνάμωση μιας κουλτούρας δημοκρατικής συμμετοχής.

(γ) Μάθηση και διδασκαλία διαπολιτισμικών ικανοτήτων

- Οι διαπολιτισμικές ικανότητες πρέπει να είναι μέρος της εκπαίδευσης της δημοκρατικής ιδιότητας του πολίτη και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Οι αρμόδιες δημόσιες αρχές και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τις βασικές ικανότητες για τη διαπολιτισμική επικοινωνία κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή των προγραμμάτων σπουδών σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης.
- Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες καλούνται να διασφαλίσουν ότι η μάθηση και η διδασκαλία της ιστορίας ακολουθούν τις συστάσεις της Επιτροπής των αρμόδιων για τις Πολιτιστικές Υποθέσεις Υπουργών για τη διδασκαλία της ιστορίας και να μην επικεντρώνονται στην ιστορία της δικής τους χώρας.
- Η εκτίμηση του πολύμορφου πολιτιστικού υποβάθρου μας θα πρέπει να περιλαμβάνει γνώση και κατανόηση των μεγάλων παγκόσμιων θρησκειών και μη θρησκευτικών δογμάτων και το ρόλο τους στην κοινωνία.

(δ) Χώροι για το διαπολιτισμικό διάλογο

- Οι δημόσιες αρχές και όλοι οι κοινωνικοί φορείς καλούνται να αναπτύξουν το διαπολιτισμικό διάλογο σε χώρους της καθημερινής ζωής και στο πλαίσιο του σεβασμού των θεμελιωδών ελευθεριών.

- Οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών ιδιαίτερα, συμπεριλαμβανομένων των θρησκευτικών κοινοτήτων, καλούνται να παρέχουν το οργανωτικό πλαίσιο για τις διαπολιτισμικές και διαθρησκευτικές συναντήσεις.
- Η δημοσιογραφία μπορεί να βοηθήσει, σεβόμενη τους κώδικες ηθικής που προωθεί η βιομηχανία των ΜΜΕ και την πολιτιστικά ευαισθητοποιημένη κατάρτιση των δημοσιογράφων, παρέχοντας χώρους για το διαπολιτισμικό διάλογο.
- Οι δημόσιες αρχές και οι μη κρατικοί φορείς ενθαρρύνονται να προωθήσουν τον πολιτισμό, τις τέχνες και την κληρονομιά, που παρέχουν ιδιαίτερα σημαντικούς χώρους για διάλογο.

(ε) Ο διαπολιτισμικός διάλογος στις διεθνείς σχέσεις

- Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές θα πρέπει να εξετάσουν τη συνεργασία με αντίστοιχου επιπέδου αρχές σε άλλα μέρη της Ευρώπης.
- Οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών και οι εκπαιδευτικοί φορείς μπορούν να συνεισφέρουν στο διαπολιτισμικό διάλογο στην Ευρώπη και διεθνώς, για παράδειγμα, μέσω της συμμετοχής σε πανευρωπαϊκές μη κυβερνητικές δομές, διασυνοριακές συνεργασίες, σχήματα ανταλλαγών, ιδιαίτερα με νέους ανθρώπους.
- Τα ΜΜΕ ενθαρρύνονται να αναπτύξουν σχέδια για τη συμπαραγωγή – σε περιφερειακό, εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο – προγράμματος με υλικό, το οποίο μπορεί να κινητοποιήσει την κοινή γνώμη εναντίον της αδιαλλαξίας και για τη βελτίωση των κοινοτικών σχέσεων.

2.3 Διαπολιτισμικές Πόλεις: Μια Κοινή Πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης

Το πιλοτικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης, *Διαπολιτισμικές Πόλεις*, που ξεκινά το 2008 και θα διαρκέσει μέχρι το 2009 (με πιθανότητα παράτασης έως και το 2010) στοχεύει στην ανάπτυξη δομών, πολιτικών και πρακτικών που θα επιτρέψουν σε ένα σύνολο πιλοτικών πόλεων να διαχειριστούν την πολιτιστική τους πολυμορφία ως κεφάλαιο και όχι ως απειλή, και να αναδείξουν το πολιτιστικό τους δυναμικό ως πηγή δημιουργικότητας, καινοτομίας και παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής συνοχής και βελτίωσης της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Το πρόγραμμα επικεντρώνεται στο ζήτημα της εθνο-πολιτιστικής πολυμορφίας που αναδεικνύεται από τις μεταναστευτικές ροές και την πολυμορφία, η οποία σχετι-

ζεται με την ύπαρξη εθνικά αναγνωρισμένων μειονοτήτων. Ειδικότερα, η προσοχή του προγράμματος είναι στραμμένη στις εντάσεις ανάμεσα στην πολυμορφία και την ταυτότητα, την παράδοση και τον εκσυγχρονισμό, την ανάπτυξη και την αυθεντικότητα και θα βοηθήσει τις τοπικές κοινότητες να αναπτύξουν τα μέσα για να κατανοήσουν και να αντιμετωπίσουν θετικά και εποικοδομητικά αυτές τις εντάσεις.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο 'διαπολιτισμός' θεωρείται ως μια προσέγγιση της πολιτιστικής πολυμορφίας που ξεπερνά την ισότητα των ευκαιριών και το σεβασμό των υφιστάμενων πολιτιστικών διαφορών. Προϋποθέτει μια μακροπρόθεσμη στρατηγική προσέγγιση για το μετασχηματισμό του δημόσιου χώρου, των θεσμών και της αστικής κουλτούρας. Οι 'διαπολιτισμικές πόλεις' αναπτύσσουν πολιτικές που ενθαρρύνουν τις διαφορετικές πολιτιστικές ταυτότητες να διασταυρωθούν και να υβριδοποιηθούν. Επομένως, η ανάπτυξη διαπολιτισμικών μοντέλων αστικής διακυβέρνησης αποτελεί μια πρόκληση και συνιστά μια περίπλοκη διαδικασία. Το πρόγραμμα *Διαπολιτισμικές Πόλεις* αποσκοπεί στην αναβάθμιση αυτής της διαδικασίας σε έναν αριθμό συγκεκριμένων θεματικών:

- (1) Δομές διακυβέρνησης και ηγεσία.
- (2) Η γλώσσα της δημόσιας συζήτησης και τα ΜΜΕ.
- (3) Διαπολιτισμική μεσολάβηση.
- (4) Πολιτιστικές πολιτικές και δράση.

Κάθε τοπική κοινότητα διαθέτει ένα μοναδικό μίγμα ανθρώπων, ιστορίας και κληρονομιάς που καθιστά την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής διακυβέρνησης επίσης μοναδική. Αλλά αυτή η διαδικασία διευκολύνεται μέσα από τη γνώση της εμπειρίας των άλλων. Υπάρχουν τοπικές αρχές σε κάθε χώρα που επιτυγχάνουν υψηλά επίπεδα διαπολιτισμικής διακυβέρνησης σε όλες ή σε μερικές από τις ανωτέρω θεματικές. Τα δε κριτήρια που ορίζουν τη 'βέλτιστη πρακτική' των τοπικών αρχών σε σχέση με τη διαπολιτισμική διακυβέρνηση βασίζονται στα κριτήρια και στις αρχές του Συμβουλίου της Ευρώπης στα σχετικά πεδία. Αυτές οι αρχές είναι κοινές στα 47 κράτη-μέλη του οργανισμού: ανθρώπινα δικαιώματα, δημοκρατία, συμμετοχή, κράτος δικαίου, η αξία της πολυμορφίας, η προστασία των μειονοτήτων, δικαιοσύνη, βιώσιμη ανάπτυξη.

Το πιλοτικό πρόγραμμα ξεκίνησε με έναν μικρό αριθμό πόλεων που επιλέχθηκαν κατόπιν πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος μέσω των εθνικών ενώσεών τους. Τα κριτήρια επιλογής περιλαμβάνουν το βαθμό διακηρυγμένης δέσμευσης, το εύρος και τη διαθεσιμότητα των πόρων (ανθρώπινων και υλικών) για το πρόγραμμα.

Χάρτης: Οι επιλέξιμες υποψήφιες Διαπολιτισμικές Πόλεις

Πηγή: Επίσημη Ιστοσελίδα του πιλοτικού προγράμματος Διαπολιτισμικές Πόλεις (www.coe.int/interculturalcities).

Στο πλαίσιο του πρώτου θεματικού πεδίου επιλέγονται αρχικά αυτές οι πόλεις που αναδεικνύουν διαπολιτισμική ηγεσία σε επίπεδο πολιτικού συστήματος και στο επίπεδο της κοινωνίας πολιτών. Παράλληλα, θα πρέπει να επιδειχθεί ένα όραμα, που γίνεται κτήμα ενός μεγάλου εύρους απόψεων, θεσμών, ομάδων και κοινοτήτων. Επίσης, η πόλη χρειάζεται να αναπτύξει μια διαπολιτισμική στρατηγική η οποία είναι ικανή να αλλάξει τις πολιτικές και τους δημόσιους χώρους, τους θεσμούς και τις σχέσεις της ανάμεσα σε πολιτιστικές κοινότητες. Το πρόγραμμα θα παρέχει ειδημοσύνη, κατευθύνσεις για την ανάπτυξη στρατηγικής, δικτύωση και πρακτικές για τις πιλοτικές πόλεις. Ανάμεσα στις επιλέξιμες υποψήφιες πόλεις (βλ. Χάρτη) αυτού του θεματικού πεδίου, στις οποίες θα γίνουν διερευνητικές επισκέψεις, ήταν και ο Δήμος Πατρέων³². Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας της τελικής επιλογής θα ακολουθήσει, στο πλαίσιο της δεύτερης θεματικής, διάλογος και ανταλλαγές καλών πρακτικών μεταξύ πολιτικών, πολιτών και δημοτικών υπηρεσιών σε 20 και πλέον μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις (μέλη του δικτύου

³² Από την Ελλάδα εκδήλωσαν επίσης ενδιαφέρον για το πρόγραμμα, χωρίς όμως επιτυχία, άλλοι 9 Δήμοι (Αρκαδίων, Εχεδώρου, Ζεφυρίου, Κερκυραίων, Λαγανά, Μεγάρων, Περιστερίου, Κρωπίας και Ιωαννινών).

πόλεων EUROCITIES], όπου θα αναδειχθεί ο σημαντικός ρόλος των τοπικών δράσεων για την επίτευξη ενός αληθινού διαπολιτισμικού διαλόγου.

Στο επίκεντρο αυτής της θεματικής περιλαμβάνεται μια σειρά επισκέψεων από πόλη σε πόλη. Κάθε συμμετέχουσα πόλη³³ αποστέλλει μια ομάδα με δύο πρεσβευτές και τη συνοδεία τους σε μια άλλη συμμετέχουσα πόλη – συνολικά πραγματοποιούνται 25 επισκέψεις. Αυτές οι συναντήσεις πραγματοποιούνται στο πλαίσιο σημαντικών τοπικών εκδηλώσεων και φεστιβάλ που έχουν κεντρικό θέμα το διαπολιτισμικό διάλογο. Παράλληλα, στο πλαίσιο αυτών των εκδηλώσεων, πραγματοποιούνται ιδιαίτερες συνεδρίες με θέμα «Μαζί στην Ευρώπη» για να συναντηθούν πρεσβευτές, εκπρόσωποι των τοπικών αρχών, κοινωνικοί φορείς και πολίτες. Ολοκληρώνοντας αυτές τις εκδηλώσεις υψηλής δημοσιότητας, μια δεύτερη όψη αυτής της περιοδείας εστιάζεται στις βιώσιμες δομές για το διαπολιτισμικό διάλογο, αξιολογώντας τις υπηρεσίες που παρέχονται από τις δημοτικές αρχές. Το Φεβρουάριο του 2009 θα πραγματοποιηθεί το τελικό συνέδριο όπου θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της εκστρατείας, προβάλλοντας τις εμπειρίες των πόλεων. Στη συνέχεια θα εκδοθεί έντυπο στο οποίο θα περιληφθούν όλα τα στοιχεία αυτής της πρωτοβουλίας και θα διανεμηθεί σε πρακτική μορφή σε όλες τις δημοτικές αρχές της Ευρώπης.

³³ Οι πόλεις που συμμετέχουν στη δεύτερη θεματική είναι οι εξής: Άμστερνταμ, Βαρκελώνη, Μπέλφαστ, Βερολίνο, Μπολώνια, Βόννη, Μπρίστολ, Κολονία, Γένοβα, Γάνδη, Γλασκόβη, Κρακοβία, Λιουμπλιάνα, Λυών, Μάλμοε, Νάντ, Νότινχαμ, Όσλο, Ρίγα, Στοκχόλμη, Τορίνο, Βαρσοβία, και Σαραγόσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

► ΟΙ ΒΕΛΤΙΣΤΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΟΤΑ

3.1 Τέχνες και Πολιτισμός

Mama Africa Art Festival

Το Σεπτέμβριο του 2006 πραγματοποιήθηκε στο Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης» και υπό την αιγίδα του Δήμου Ιλίου φεστιβάλ για την ενίσχυση δράσεων στην Αφρική με τον τίτλο «Mama Africa Art Festival».

Το φεστιβάλ αποσκοπούσε στην ενδυνάμωση των σχέσεων με τις αφρικανικές κοινότητες μέσα από την γνωριμία με τα πλούσια πολιτιστικά στοιχεία της Αφρικής, την μουσική, τις παραστατικές και εικαστικές τέχνες, την αρχιτεκτονική και τη γαστρονομία.

Βασικός, επίσης, στόχος του φεστιβάλ ήταν η συγκέντρωση χρημάτων που θα διατίθεντο σε προγράμματα βοήθειας προς τις χώρες της Αφρικής και προς Αφρικανές που έχουν πέσει θύματα trafficking στην Ελλάδα. Γι' αυτό το λόγο, στο πλαίσιο του φεστιβάλ, λειτούργησαν εκθέσεις βιβλίου, γελοιογραφίας, φωτογραφίας, αφρικανική κουζίνα, αγορές λαϊκής τέχνης, παραδοσιακοί χοροί κλπ.

Μακροπρόθεσμα, το φεστιβάλ επιδιώκει να καθιερωθεί ως ετήσιος θεσμός που θα προσφέρει μια πλατφόρμα πολιτιστικής έκφρασης των αφρικανικών κοινοτήτων, ενώ με τη δυναμική του να συμβάλλει αποφασιστικά στην πολιτιστική ανάπτυξη της Δυτικής Αττικής. Σημαντικός, επίσης, στόχος του φεστιβάλ είναι η διεθνής αναγνώρισή του και η προσέλκυση φεστιβαλικού τουρισμού.

Πληροφορίες:
Δήμος Ιλίου, Κάλχου 48-50, Τ.Κ.13122 ΝΕΑ ΛΙΟΣΙΑ
E-mail: ilion@ilion.gr

Όχι στον Ρατσισμό από την Κούνια

Ο Δήμος Κορυδαλλού πραγματοποίησε το φθινόπωρο του 2007, για πρώτη φορά, ένα διήμερο φεστιβάλ αφιερωμένο στους οικονομικούς μετανάστες και τους πυρόπληκτους. Μια προσπάθεια που είχε ως σκοπό να γνωρίσουν οι Έλληνες πολίτες καλύτερα τους ανθρώπους που ήρθαν να ζήσουν εδώ αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον και να δώσει την ευκαιρία στους οικονομικούς μετανάστες να βοηθήσουν, όπως μπορούν και αυτοί από τη μεριά τους, εκείνους που πληγώθηκαν από την ανελέητη πύρινα λαίλαπα του Αυγούστου του 2007. Η πλατεία Βενιζέλου του Δήμου έμοιαζε για δύο ημέρες με πολυπολιτισμικό Λονδίνο, εκεί όπου οι άνθρωποι απ' όλο τον κόσμο ζουν και εκφράζονται

ελεύθερα, δημιουργώντας έναν πολύχρωμο εικαστικό πίνακα γεμάτο χρώματα, μυρωδιές και ήχους από έναν πλανήτη απίστευτα πλούσιο σε ιδέες και κουλτούρες.

Η πλατεία είχε γεμίσει από περίπτερα τα οποία παρουσίαζαν τον πολιτισμό, τα προβλήματα αλλά και τα προϊόντα από τις γειτονικές αλλά και μακρινές χώρες, σε μια προσπάθεια να ζήσουν οι Έλληνες πολίτες καλύτερα τους ανθρώπους που ήρθαν να ζήσουν ανάμεσά μας. Ήχοι, μουσικές αλλά και χοροί από τις πατρίδες τους πλημμύρισαν την πλατεία, ενώ προβάλλονταν ταινίες που είχαν γυρίσει μετανάστες και είχαν βραβευτεί σε πολλά φεστιβάλ. Εκεί έλαβαν μέρος και εκθέσεις ζωγραφικής με έργα μεταναστών, των οποίων τα έσοδα θα πήγαιναν στους πυρόπληκτους. Σε όλα αυτά που διαδραματίζονταν πολλά μικρά παιδιά έβαλαν ένα πετραδάκι βοήθειας. Αυτή ήταν και η πιο αισιόδοξη εικόνα που θα μπορούσε κάποιος να αντικρίσει για το μέλλον, όπως και το ότι πολλοί Έλληνες, χωρίς κανένα προσωπικό όφελος και καμία κρατική βοήθεια, έχουν αφιερώσει τη ζωή τους στο να βοηθήσουν τους οικονομικούς μετανάστες για να καταφέρουν να επιβιώσουν όσο το δυνατόν πιο εύκολα στην Ελλάδα.

Πληροφορίες:
Δήμος Κορυδαλλού
Λ. Γρηγορίου Λαμπράκη 231
Τ.Κ.18110 ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ
E-mail: korydal1@otenet.gr

Θεατρικές Συναντήσεις

Στο πλαίσιο του θεατρικού Φεστιβάλ «ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ», που ξεκίνησε στο Δήμο Καλαμαριάς, παρουσιάστηκε το Μάιο του 2008 το έργο «Ένας στους δέκα» του Λαέρτη Βασιλείου, με τους ηθοποιούς Δαβίδ Μαλτέζε, Κρις Ραντάνοφ και Ένκελεντ Φεζολλάρι. Όλοι οι συντελεστές ήταν αλλοδαποί - ένας Γεωργιανός, ένας Αλβανός και ένας Βούλγαρος, με συγγραφέα και σκηνοθέτη έναν επίσης Αλβανό - και το έργο βασίστηκε στις προσωπικές τους μαρτυρίες για τις δυσκολίες που συνάντησαν σαν οικο-

νομικοί μετανάστες στην Ελλάδα, δυσκολίες που συναντούν όλοι οι μετανάστες σε όλο τον κόσμο, στην προσπάθειά τους να προσαρμοστούν και να ενσωματωθούν μέσα στο κοινωνικό σύνολο μιας ξένης χώρας που συνήθως αντιμετωπίζει εχθρικά κάθε ξένο στοιχείο που ζει και εργάζεται μέσα στους κόλπους της.

Πληροφορίες:
Δήμος Καλαμαριάς
Μεταμορφώσεως 9, Τ.Κ.55132 ΚΑΛΑΜΑΡΙΑ
E-mail: prinfoforiki@kalamaria.gr

Θεοδωράκεια

Τα «Θεοδωράκεια» είναι ένας θεσμός που ξεκίνησε το 2004 με πρωτοβουλία του δημάρχου Χίου, Μάρκου Μενή. Ο δήμαρχος Χίου, οι νομάρχες Λέσβου και Σάμου, εκπρόσωποι ΟΤΑ του Βορείου Αιγαίου αλλά και Τούρκοι εκπρόσωποι ΟΤΑ, όπως οι δήμαρχοι του Altinolouk και του Κορδελιού Σμύρνης, υποστηρίζουν τις πολιτιστικές εκδηλώσεις «Θεοδωράκεια» που πραγματοποιούνται το καλοκαίρι σε παραλιακές περιοχές του Αιγαίου στην Ελλάδα και την Τουρκία. Στόχος της πρωτοβουλίας είναι «η μετατροπή του θεσμού σε ένα βήμα διαλόγου και συνεργασίας με τους γείτονες των απέναντι ακτών». Ο Μίκης Θεοδωράκης, προς τιμήν του οποίου διοργανώνονται οι συγκεκριμένες εκδηλώσεις, γεννήθηκε στη Χίο και πέρασε τα πρώτα παιδικά του χρόνια στη Μυτιλήνη, ενώ βρέθηκε εξόριστος τα δύσκολα χρόνια του εμφυλίου στην Ικαρία.

Σε όλη του τη διαδρομή, ιδιαίτερα τα τελευταία 30 χρόνια, κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες, ανέλαβε πρωτοβουλίες, δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη

και εδραίωση καλών σχέσεων μεταξύ των λαών της Ελλάδας και της Τουρκίας. Προς αυτή την κατεύθυνση διοργανώνεται ένα forum δημάρχων και εκλεγμένων δημοτικών συμβούλων και από τις δύο πλευρές, για την εδραίωση μιας τακτικής συνεργασίας και επικοινωνίας, και κοντά σε όλα αυτά η μουσική του μεγάλου Έλληνα συνθέτη που ακούγεται και στις δύο πλευρές του Αιγαίου στο πλαίσιο των σχετικών εκδηλώσεων.

Πληροφορίες:
Δήμος Χίου
Δημοκρατίας 2
Τ.Κ.82100 ΧΙΟΣ
E-mail: dhmchios@otenet.gr

Διεθνές Μεσαιωνικό Φεστιβάλ

Από το 2005 αναβιώνει στο Δήμο Ροδίων το Μεσαιωνικό Φεστιβάλ Ροδίων. Περισσότερα από 50 άτομα ταξιδεύουν στο νησί της Ρόδου από διάφορες χώρες της Ευρώπης, όπως η Γαλλία, η Ιταλία και η Γερμανία, καθώς και άλλες πόλεις της Ελλάδας, για να χορέψουν και να τραγουδήσουν μεσαιωνικούς σκοπούς με όργανα εποχής.

Οι διοργανωτές του μεγάλου Μεσαιωνικού Φεστιβάλ της Γαλλίας «Roï de l' Oiseaux» είναι μεταξύ εκείνων που παρουσιάζουν θεατρικά δρώμενα και αναπαραστάσεις. Επίσης, το Φεστιβάλ προβλέπει ένα πλούσιο πρόγραμμα εκδηλώσεων, το οποίο περιλαμβάνει χορό, ζογκλερικά και ξυλοπόδαρα, τραγούδι, θέατρο δρόμου, τοπικά έθιμα, παραδοσιακές τέχνες, εικαστικές δημιουργίες και εργαστήρια, βόλτες με άλογα, παιχνίδια, παρελάσεις, ιπποτικές ξιφομαχίες και αναπαραστάσεις, έκθεση ζωγραφικής μεσαιωνικών χειρόγραφων.

Το Μεσαιωνικό Ρόδο διοργανώνει ακόμα ένα επιστημονικό διεθνές Μεσαιωνικό Συμπόσιο, στο πλαίσιο των εκδηλώσεων του Φεστιβάλ. Πρόκειται για την πρώτη Πανελλαδική παρουσίαση ενός Μεσαιωνικού Χειρόγραφου που ανακαλύφθηκε σχετικά πρόσφατα, μετά από 400 ολόκληρα χρόνια. Θεωρείται από τις πιο σημαντικές καταγραφές στην ιστορία της ναυσιπλοΐας και της ναυπηγικής τέχνης, με πολλά σκίτσα και στοιχεία μαθηματικών και αστρολογίας που χρησιμοποιούσαν οι ναυτικοί της εποχής.

Πληροφορίες:

κα. Άννα Αχιολά
Τηλ. 22410 74405, Κιν. 6972 178603
email: anna@medievalrose.org

Δήμο Ροδίων
Πλ. Ελευθερίας 1, Τ.Κ.85100 ΡΟΔΟΣ
E-mail: info@rhodes.gr

Χωρίς Διαχωριστικές Γραμμές

Το «Πεδίο Δράσης Κόδρα» αποτελεί το μεγαλύτερο ίσως φεστιβάλ εικαστικών τεχνών στην Ελλάδα που διοργανώνεται από το 2000. Το στρατόπεδο Κόδρα, ένας συναισθηματικά και ιστορικά φορτισμένος χώρος 420 στρεμμάτων, με την κεντρική πλατεία, το δασάκι, το παλιό διοικητήριο, τα τολ, το ΚΨΜ, τους κοιτώνες, που χρονολογείται από τις αρχές του 19ου αιώνα, ήταν ο μεγαλύτερος στρατώνας στα Βαλκάνια.

Το 1994 και μετά την απομάκρυνση και των τελευταίων στρατιωτικών μονάδων, εκτεταμένες αρχαιολογικές ανασκαφές έφεραν στο φως σημαντικά ευρήματα, επιβεβαιώνοντας την ύπαρξη στην περιοχή προϊστορικού οικισμού, πιθανότατα της Αλίας Θέρμης. Τόσο τα αρχαία όσο και η δραστηριοποίηση του Δήμου Καλαμαριάς σε μια εναλλακτική χρήση του χώρου, «έσωσαν» από τη βέβαιη τσιμεντοποίηση το Κόδρα. Έτσι, η προσπάθεια που ξεκίνησε το 2001 ως μία «εναλλακτική εικαστική συνάντηση 50 καλλιτεχνών, που εργάστηκαν επί τόπου μετατρέποντας το στρατόπεδο σε ένα καλλιτεχνικό εργαστήριο», όχι μόνο μεγάλωσε με τα χρόνια (υπερτριπλασιάστηκε για την ακρίβεια) αλλά έγινε και διεθνής, δίνοντας άλλη ώθηση στο θεσμό πια της Καλαμαριάς. Περισσότεροι από 150 νέοι και καταξιωμένοι καλλιτέχνες, Έλληνες και ξένοι, επιμελητές και θεωρητικοί μάς καλούν να παρακολουθήσουμε τις δράσεις του. Ένα ίσως από τα σημαντικότερα προγράμματα του Κόδρα είναι η «δημιουργική φιλοξενία καλλιτεχνών» στην Καλαμαριά, το Artists-in-Residency που το 2007 επιμελήθηκε ο γνωστός διεθνώς Ιταλός επιμελητής, Πιερ Λουίτζι Τάτζι. Οι μουσουλμάνοι καλλιτέχνες Merve Berkman (Τουρκία), Armando Lulaj (Αλβανία), Wael Shawky (Αίγυπτο) και οι Έλληνες Χάρης Πάλλας και Πάνος Φαμέλης βρέθηκαν στη Θεσσαλονίκη και παρουσίασαν τα έργα που έφτιαξαν συνυπάρχοντας μαζί τόσο καιρό.

Πληροφορίες:
Δήμος Καλαμαριάς
Μεταμορφώσεως 9
Τ.Κ.55132 ΚΑΛΑΜΑΡΙΑ
E-mail: priroforiki@kalamaria.gr

«Τρένο του Πολιτισμού»

Ένα πρωτότυπο ταξίδι στον χώρο της τέχνης ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2008 από το σιδηροδρομικό σταθμό της Αλεξανδρούπολης με όχημα το «Τρένο του Πολιτισμού» και «μηχανοδηγό» τη Νομαρχία Έβρου. Τρία βαγόνια, μιας παλιάς εμπορικής αμαξοστοιχίας του Ο.Σ.Ε. που παραχωρήθηκαν στη Νομαρχία Έβρου μεταμορφώθηκαν σε έναν πολύχρωμο και πολυδιάστατο χώρο πολιτιστικών δράσεων, μέσα από τις οποίες μπορεί κανείς να «ταξιδέψει» στην τέχνη, την παράδοση, την ιστορία και τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία του ακριτικού νομού. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα φιλόδοξο ευρωπαϊκό διασυνοριακό πρόγραμμα που υλοποιείται στο πλαίσιο της Κοινοτικής πρωτοβουλίας INTERREG III Ελλάδα-Βουλγαρία με πρωταρχικό στόχο την ανάδειξη και προβολή των στοιχείων της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και την προώθηση των πολιτιστικών ανταλλαγών μεταξύ των δύο χωρών.

Αξιοποιώντας τη σιδηροδρομική γραμμή Αλεξανδρούπολη-Σβίλεγκραντ (Βουλγαρίας), το Τρένο του Πολιτισμού ταξιδεύει από πόλη σε πόλη μεταφέροντας πολιτιστικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες σε κάθε σταθμό, δημιουργώντας με τις πλούσιες και ποιοτικές εκδηλώσεις του πολιτιστικό γεγονός για κάθε περιοχή. Η Αλεξανδρούπολη, οι Φέρες, το Τυχρό, το Σουφλί, τα Λάβαρα, το Διδυμότειχο, η Ορεστιάδα, η Νέα Βύσσα, τα Δίκαια και το Σβίλεγκραντ της Βουλγαρίας ορίστηκαν ως οι πρώτοι σταθμοί του. «Στόχος μας είναι το τρένο αυτό να μεταφέρει την ειρήνη και τον πολιτισμό στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία και την Τουρκία. Να ενώσουμε τους λαούς, να φέρουμε κοντά τους πολιτισμούς των τριών χωρών», τόνισε ο Νομάρχης Έβρου κ. Νικόλαος Ζαμπουνίδης εγκαινιάζοντας στην Αλεξανδρούπολη το «Τρένο του Πολιτισμού».

Το «Τρένο του Πολιτισμού» θα μεταφέρει στους Δήμους του Έβρου και από το φθινόπωρο του 2008 και στο Σβίλεγκραντ της Βουλγαρίας, πλούσια πολιτιστικά δρώ-

μενα και θα φιλοξενεί στα Βαγόνια του ποικίλες εκθέσεις και εκδηλώσεις: Θεατρικές παραστάσεις για παιδιά και ενήλικες, θεατρικά δρώμενα, χορωδίες, μπαλέτο, παραδοσιακούς χορούς, συναυλίες σύγχρονης μουσικής, παραστάσεις κουκλοθέατρου και θεάτρου σκιών, εργαστήρια κατασκευής κούκλας και φιγούρας καραγκιόζη, εκθέσεις ζωγραφικής, φωτογραφίας και βιβλίου καθώς και παρουσιάσεις συγγραφέων του Έβρου. Το καλοκαίρι του 2008 πραγματοποιήθηκαν 220 εκδηλώσεις σε όλο τον Έβρο, από τις οποίες άλλες έγιναν μέσα στα Βαγόνια, άλλες στους σιδηροδρομικούς σταθμούς των πόλεων όπου στάθμευσε το τρένο και άλλες μέσα στις πόλεις και στα χωριά.

Πληροφορίες:
Νομαρχία Έβρου
Καρσολή & Δημητρίου 40
Τ.Κ. 681 00, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
Ιστοσελίδα: <http://www.nomevrou.gr/>

Διάλογος πολιτισμών

Στο Δήμο Ροδίων, οι λογοτεχνικές δράσεις προσελκύουν διανοούμενους από την Ανατολική Μεσόγειο, τη Μαύρη Θάλασσα και τη Βαλτική. Το Διεθνές Κέντρο Λογοτεχνών και Μεταφραστών, με την υποστήριξη του Δήμου, διοργάνωσε το 2006 συμπόσιο με θέμα «Η αναγκαιότητα του διαλόγου ανάμεσα στους πολιτισμούς», με τη συμμετοχή ανθρώπων της τέχνης από την Ελλάδα, το Ισραήλ, το Λίβανο, τα Παλαιστινιακά Εδάφη, την Τουρκία και πολλές ακόμη χώρες. Οι συμμετέχοντες, όπως και άλλοι 1.000 διανοούμενοι από την έναρξη της λειτουργίας του, φιλοξενήθηκαν στον ξενώνα του Κέντρου, ένα ζωντανό χώρο διαπολιτισμικού διαλόγου.

Πληροφορίες:
Δήμος Ροδίων
Πλατεία Ελευθερίας 1
Τ.Κ.85100 ΡΟΔΟΣ
E-mail: info@rhodes.gr

Αξιοποίηση ιστορικής συνοικίας «Μπαρμπούτα»

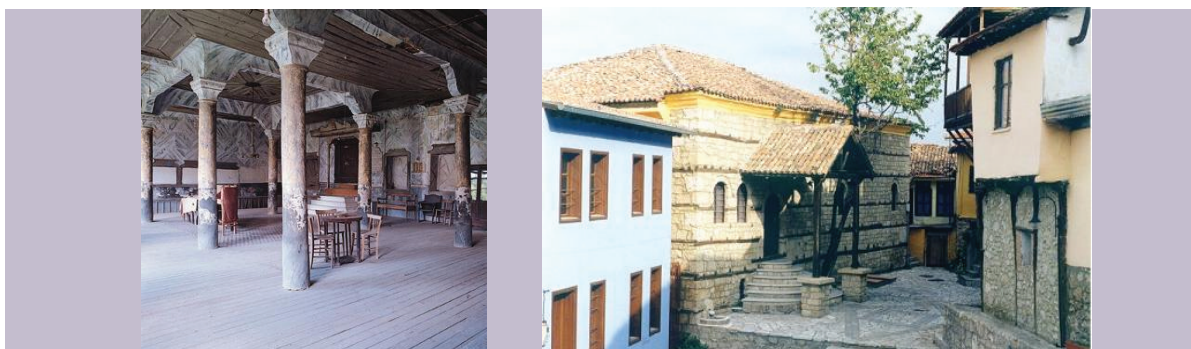
Ο Δήμος Βέροιας έχει αναλάβει τα τελευταία 10 τουλάχιστον χρόνια πρωτοβουλίες για τη διάσωση και αξιοποίηση της ιστορικής συνοικίας «Μπαρμπούτα», όπου ζούσαν οι Εβραίοι της πόλης μέχρι το Ολοκαύτωμα, και τη συντήρηση του εβραϊκού νεκροταφείου. «Ήταν μια κοινότητα μικρή, αμιγώς εβραϊκή, αλλά στα παιδικά μου μάτια φάνταζε ένας ολόκληρος κόσμος. Επίκεντρό της η συναγωγή, με μια μικρή πλατεία γύρω από την οποία απλώνονταν κυκλικά τα τριώροφα σπίτια. Εκεί κυλούσε όλη μας η ζωή. Οι σχέσεις μας με τους χριστιανούς συμπολίτες μας γίνονταν όλο και πιο στενές, οι νέοι μιλούσαν ελληνικά, άρχιζε σταδιακά η ελληνοποίηση κι αποκτούσαμε σιγά σιγά ελληνική εθνική συνείδηση. Δυστυχώς, ήλθε ο διωγμός....αφανιστήκαμε και διαλυθήκαμε». Οι μνήμες του Ιωσήφ Στρούμσα από την Ισραηλιτική Κοινότητα της Βέροιας αποτελούν μια ζώσα μαρτυρία ενός Εβραίου Έλληνα πολίτη, που γεννήθηκε και έζησε σε μια από τις παλαιότερες εβραϊκές συνοικίες της Ελλάδας. Αποκτά όμως ιδιαίτερη σημασία όταν την ιστορική μνήμη διασώζει ο ίδιος ο τόπος, υπενθυμίζοντας ότι η εβραϊκή παρουσία δεν χάθηκε μετά τον αφανισμό 77.000 Ελλήνων Εβραίων στη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Η εβραϊκή συνοικία της Βέροιας, γνωστή σήμερα ως «Μπαρμπούτα», είναι η μοναδική στην Ευρώπη που διατηρεί στο σύνολο τον παραδοσιακό οικισμό της προπολεμικής ακμάζουσας ισραηλιτικής κοινότητας. Περίπου πενήντα παλιά σπίτια μακεδονικής αρχιτεκτονικής διατηρούνται μέχρι σήμερα στην εβραϊκή συνοικία, χτισμένα σε μια περικλειστή, καθαρά αμυντική πολεοδομική συγκρότηση, με φυσική οχύρωση την απότομη κλίση του εδάφους και τους ψηλούς τοίχους των σπιτιών. Τα σπίτια – ορισμένα σώζουν ακόμη επιγραφές στα εβραϊκά – σχηματίζουν ένα κλειστό τρίγωνο με μοναδικά ανοίγματα δύο εισόδους που οδηγούν στη συνοικία.

Χαρακτηρισμένη «ιστορικός διατηρητέος τόπος» αποτελεί ένα από τα ελάχιστα εναπομείναντα μνημεία, προσελκύοντας το ενδιαφέρον, όχι μόνο Εβραίων από κάθε γωνιά του πλανήτη, αλλά και Χριστιανών απ' όλο τον κόσμο. Εκατοντάδες τουρίστες, ακολουθώντας τα βήματα του Απόστολου Παύλου, κατευθύνονται στη Βέροια για να προσκυνήσουν στην εβραϊκή συναγωγή, όπου – σύμφωνα με τις Πράξεις των Αποστόλων – δίδαξε το 50 ή 51 και 57 μ.Χ. Είναι η περίο-

δος κατά την οποία χρονολογείται και η εβραϊκή παρουσία στη Βέροια σε μια κοινότητα που διευρύνθηκε προς το τέλος του 15^{ου} αιώνα με την άφιξη πολυάριθμων Εβραίων από την Ισπανία και την Πορτογαλία. Μετά την απελευθέρωση η συνοικία συγκέντρωνε αμιγή εβραϊκό πληθυσμό που δεν ξεπερνούσε τους 600 κατοίκους σε μια πόλη των 17.000 κατοίκων. Εβραίοι της Βέροιας που εγκαταστάθηκαν στο Ισραήλ, και άλλοι που διασκορπίστηκαν σε διάφορα μέρη, κυρίως στη Θεσσαλονίκη, και Ισραηλίτες δεύτερης

γενιάς επισκέπτονται συχνά τα τελευταία χρόνια τον γενέθλιο τόπο τους. Αντικρίζουν τα παραδοσιακά τους σπίτια, περπατούν στον κεντρικό δρόμο της εβραϊκής συνοικίας (οδός Ολγάνου), περιηγούνται στα αναπαλαιωμένα αρχοντικά και προσεύχονται στη συναγωγή που γλίτωσε από την ολική κατάρρευση και αναστηλώθηκε το 1997 από το Δήμο της πόλης με την οικονομική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διεθνών και ελληνικών εβραϊκών οργανισμών.

Τα τρία αναπαλαιωμένα αρχοντικά στεγάζουν σήμερα πολιτιστικούς φορείς και συμβουλευτικά κέντρα. Πολλά από τα σπίτια, ωστόσο, παραμένουν ερείπια παρά τις προσπάθειες της δημοτικής αρχής να αναστηλώσει τον παραδοσιακό οικισμό.

Πληροφορίες:
Δήμος Βέροιας
Μητροπόλεως 44, Τ.Κ.59100 ΒΕΡΟΙΑ
E-mail: veria@otenet.gr

Food for Good

Το Φεστιβάλ Φαγητού "Food for Good" διοργανώνουν, κάθε καλοκαίρι, στην δημοτική πλαζ Αρετσούς, οι σύλλογοι και οι ενώσεις των ξένων και εθνικών κοινοτήτων της Θεσσαλονίκης, μέλη της Ένωσης Αλλοδαπών και λοιπών Εθνοτήτων Γυναικών Θεσσαλονίκης, υπό την αιγίδα του Δήμου Καλαμαριάς. Τα παραδοσιακά εδέσματα από όλο τον κόσμο συνοδεύει φολκλορικό πρόγραμμα που περιλαμβάνει μουσική, χορούς και τραγούδια από μέλη των ομάδων που συμμετέχουν στη διοργάνωση, τα έσοδα της οποίας διατίθενται για τους σκοπούς του Ιδρύματος Άγιος Παντελεήμων και του Ψυχολογικού Κέντρου Βορείου Ελλάδος.

Πληροφορίες:
Δήμος Καλαμαριάς
Μεταμορφώσεως 9, Τ.Κ.55132 ΚΑΛΑΜΑΡΙΑ
E-mail: priroforiki@kalamaria.gr

Ημέρες Μουσικής

Οι “Ημέρες Μουσικής” είναι ένα θεματικό μουσικό φεστιβάλ, που κάθε φθινόπωρο φέρνει σε επαφή κορυφαία σχήματα και καλλιτέχνες από την Ελλάδα και τη διεθνή μουσική σκηνή, σε εκδηλώσεις στις ιστορικές τοποθεσίες της Μεσαιωνικής Πόλης της Ρόδου. Το φεστιβάλ, που διοργανώνει ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Ροδίων από το 2000, έχει πιστούς φίλους και ο ελληνικός και διεθνής τύπος δημοσιεύει ενθουσιώδεις κριτικές (New York Times, Figaro, Berliner Zeitung κλπ).

Στα οκτώ αυτά χρόνια οι Ημέρες Μουσικής έχουν καθιερωθεί διεθνώς σαν ένα από τα σπουδαιότερα καλλιτεχνικά γεγονότα της Μεσογείου. Οι πρωτότυπες παραγωγές των Ημερών Μουσικής, έχουν περιοδεύσει σε πολλά μέρη (Πράγα, Τολέδο, Βενετία, Λυών, Μέγαρο Μουσικής Αθηνών και Θεσσαλονίκης), έχουν παρουσιαστεί από την τηλεόραση, έχουν μεταδοθεί από το ραδιόφωνο (RAI III, Radio France) και έχουν ηχογραφηθεί και εκδοθεί (Phormigx, Bmg, Naxos). Η Πόλη της Ρόδου, με τους υποβλητικούς χώρους και τη μακρά της παράδοση στη λόγια μουσική, είναι ιδανικός τόπος για τη φιλοξενία συναυλιών που απευθύνονται σε ένα απαιτητικό ακροατήριο, προερχόμενο από όλο τον κόσμο. Με το γενικότερο σχεδιασμό των εκδηλώσεων, αλλά και την άρτια προβολή του φεστιβάλ των Ημερών Μουσικής ικανοποιείται απόλυτα η σύγχρονη αντίληψη που θέλει τον πολιτισμό άμεσα συνυφασμένο με την υψηλή ποιότητα ζωής των κατοίκων της περιοχής, τη γόνιμη ανταλλαγή απόψεων και με την προσπάθεια προσέλκυσης υψηλού επιπέδου τουρισμού.

Πληροφορίες:
Δήμος Ροδίων
Πλατεία Ελευθερίας 1, Τ.Κ.85100 ΡΟΔΟΣ
E-mail: info@rhodes.gr

3.2 Νεολαία

Νεολαία και Διαπολιτισμική Άθληση

Στο Δήμο Αθηναίων λειτουργεί ο Οργανισμός Νεολαίας και Άθλησης (Ο.Ν.Α.), ο οποίος ιδρύθηκε το 1937 για να ικανοποιήσει πολύ σημαντικές ανάγκες των κατοίκων της πόλης, που σχετίζονται με την υγεία, την ευρωστία, την ευζωία, την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, τη δημιουργική απασχόληση, την ισότητα των φύλων, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κοινωνικής ένταξης και επιμόρφωσης ομάδων με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά (μετανάστες, μουσουλμάνοι, πρόσφυγες, παλιννοστούντες, ομογενείς, τσιγγάνοι). Ο ιδρυτικός σκοπός του Ο.Ν.Α. είναι η παροχή υπηρεσιών στο πιο ευαίσθητο και απαιτητικό κομμάτι της κοινωνίας μας, τα παιδιά και τους νέους. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο Ο.Ν.Α. εξυπηρετεί, μέσω των εγκαταστάσεών του, τους μετανάστες, αλλά και τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες με την πραγματοποίηση συνδιοργανώσεων και εκδηλώσεων. Πιο συγκεκριμένα, το έτος 2005 έγιναν συνολικά 7 συνδιοργανώσεις, το 2006 έγιναν 21, ενώ το 2007 23. Για το σκοπό αυτό ο Ο.Ν.Α. έχει συνεργαστεί με τις εξής οργανώσεις και σωματεία:

- ΚΕΘΕΑ,
- ΣΤΡΟΦΗ,
- ΑΡΓΩ,
- Σύλλογος Προσαρμοσμένων Αθλημάτων «ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΙ»,
- Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών,
- Ανοιχτή Κοινότητα Διάβαση,
- «Αετοί» Αθηνών,
- Νεολαία Ενάντια στο Ρατσισμό,
- Αιθιοπική Κοινότητα,
- Εθνική Αθλητική Ομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρίες,
- Σύλλογος Γονέων Κηδεμόνων και Φίλων Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες «Το Εργαστήρι»,

- Σωματείο «Γέφυρα-Πολιτιστικό Κέντρο των Λαών της Ανατολίας»,
- Πανβορειοπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδος,
- Σωματείο «Νεολαία για Ανταλλαγή και Κατανόηση , ΝΑΚ»,
- Κοινότητα του Μπαγκλαντές,
- Πανελλήνιο Σύλλογο Προσαρμοσμένων Αθλητικών και Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων,
- Αθλητική Ομοσπονδία Αθλητισμού Κωφών,
- Ομοσπονδία Σωματείων Ελλήνων Καλαθοσφαιριστών με Καρότσι,
- Αθλητικό Όμιλο Κωφών,
- Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό,
- Πολυδύναμο Κέντρο Προσφύγων,
- Παναθηναϊκή Επιτροπή για την Διεθνή Ύφεση και Ειρήνη,
- Εστία Ειδικής Επαγγελματικής Αγωγής,
- Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες,
- Κέντρο Επαγγελματικής Αποκατάστασης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες,
- Σύλλογο Αποδήμων Σύρων,
- Special Olympics Hellas,
- Εκπολιτιστικό Σύλλογο Ελλήνων Μωαμεθανών Θράκης, Κατοίκων Νότιας Ελλάδας,
- Πρεσβεία Πολωνικής Δημοκρατίας.

Στα προγράμματα εκγύμνασης του Ο.Ν.Α. τα οποία πραγματοποιούνται στα 14 γυμναστήριά του, συμμετέχουν και αλλοδαποί σε ποσοστό 5%, ενώ στα κολυμβητήρια το ποσοστό των αλλοδαπών αγγίζει το 1,3% επί του συνόλου των αθλουμένων ανά μήνα. Ακόμη, παρέχεται δωρεάν εκγύμναση σε άτομα ευπαθών κοινωνικών ομάδων και μεταναστών σε ποσοστό 10%. Παράλληλα, ο Ο.Ν.Α. έχει προβεί στη συνδιοργάνωση ημερίδας κολύμβησης με τον Σύλλογο Προσαρμοσμένων Αθλημάτων "Πρωτοπόροι" (30 Μαΐου 2007). Τέλος, ο Ο.Ν.Α. συνδιοργανώνει από το 2006, εκδήλωση με την e-filathlos, στο πλαίσιο της διοργάνωσης Football Against Racism in Europe "FARE", που διεξάγεται παράλληλα σε όλες τις χώρες της Ευρώπης υπό την αιγίδα της UEFA.

Πληροφορίες:
 Δήμος Αθηναίων
 Αθηνάς 63 Πλατεία Κοτζιά, Τ.Κ.10552 ΑΘΗΝΑ
 E-mail: mayor@cityofathens.gr

Η πολιτιστική κληρονομιά των σύγχρονων Ευρωπαίων – Το κοινό μας Πολιτιστικό Μέλλον

Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Youth, ο Δήμος Αμαρουσίου το καλοκαίρι του 2005 (1/7/2005 – 11/9/2005) φιλοξένησε νέους (15-25 ετών) από 7 Ευρωπαϊκές πόλεις οι οποίοι αντάλλαξαν απόψεις προκειμένου να κατανοήσουν την πολιτιστική κληρονομιά και το κοινό πολιτιστικό τους μέλλον στη διευρυμένη Ευρώπη. Οι μέθοδοι εργασίας που ακολουθήθηκαν ήταν μεταξύ άλλων παρουσιάσεις, εργασία σε ομάδες, πολιτιστικές δραστηριότητες, επιτόπιες επισκέψεις και συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης. Οι συμμετέχοντες φορείς εκτός από το Δήμο Αμαρουσίου ήταν οι εξής Δήμοι: Κλαίπεδα (Λιθουανία), Λειψίας (Γερμανία), Λεμεσού (Κύπρος), Ploiesti (Ρουμανία), Πράγας (Τσεχία), Tartu (Εσθονία), και Τορίνου (Ιταλία).

Πληροφορίες:
Δήμος Αμαρουσίου
Βασ.Σοφίας 9 & Δημ. Μοσχα, Τ.Κ.15124 ΜΑΡΟΥΣΙ
E-mail: mayor@maroussi2004.gr

Cosmopolis

Μια πολύχρωμη συνάντηση νέων από διαφορετικές χώρες πραγματοποιείται από το 2000 στο Διεθνές Φεστιβάλ Cosmopolis που διοργανώνεται από τη Δημοτική Αναπτυξιακή Επιχείρηση του Δήμου Καβάλας με τη συμμετοχή έξι τουλάχιστον χωρών.

Πρόκειται για ένα πολυθεματικό φεστιβάλ, που έχει αγκαλιαστεί απ' όλους τους κατοίκους της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Σκοπός του "Cosmopolis" είναι μέσα από τις θεματικές ενότητες της μουσικής, του χορού, της γεύσης, του κινηματογράφου, των εικαστικών, του θεάτρου, των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, του Street Bazaar και την παρουσίαση πολλαπλών εκφάνσεων του πολιτισμού των χωρών που συμμετέχουν, να παντρέψει τη γνώση με την ψυχαγωγία, να προσφέρει πολύτιμες εμπειρίες και ευκαιρίες αλληλογνωριμίας των πολιτισμών, αλλά και να δημιουργήσει πρεσβευτές της ελληνικής φιλοξενίας και του ελληνικού πολιτισμού σε όλο τον κόσμο. Οι επισκέπτες του Φεστιβάλ έρχονται σε επαφή με μουσικές και χρώματα από Αρμενία, Ρωσία, Ισραήλ, Κίνα, Νέα Ζηλανδία, Σλοβακία, Χιλή και φυσικά από την Ελλάδα. Εκτός από τις μουσικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο του φεστιβάλ, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν και τα περίπτερα των χωρών που συνθέτουν ένα multi-culti street bazaar με είδη λαϊκής τέχνης από παραδοσιακούς κατασκευαστές, ποτά, καρκεύματα, μικροαντικείμενα και memorabilia.

Πληροφορίες:
Δήμος Καβάλας
Κύπρου 10, Τ.Κ.62100 ΚΑΒΑΛΑ
E-mail: dkav-mayor@tedkkavalas.gr

Scuolaxenia

Το 2004 μέσα από το Πρόγραμμα "Scuolaxenia" ο Δήμος Αμαρουσίου προχώρησε σε συνεργασία με είκοσι δύο (22) ευρωπαϊκές πόλεις τόσο σε επίπεδο σχολείων (Scuolaxenia), όσο και σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης (δίκτυο πόλεων) πάνω σε θέματα πολιτισμού, οικονομίας, εκπαίδευσης κ.τ.λ..

Η ιδέα του προγράμματος ξεκίνησε από την πρωτοβουλία που πήρε ο Δήμος Αμαρουσίου το καλοκαίρι του 2004, και με αφορμή τους Ολυμπιακούς Αγώνες, να οργανώσει και να υλοποιήσει ένα φιλόδοξο πρόγραμμα, προσκαλώντας νέους από σχολεία της Ευρώπης να επισκεφτούν την πόλη και να ζήσουν από κοντά το Πνεύμα των Ολυμπιακών Αγώνων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο 750 μαθητές από 22 πόλεις της Ευρώπης, ηλικίας 15-18 ετών, φιλοξενήθηκαν στο Μαρούσι κατά την διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων. Για την υλοποίηση του προγράμματος ο Δήμος είχε την καινοτόμο ιδέα να «α-

νοίξει» και να μετατρέψει τα σχολεία της πόλης σε αξιόπιστες μονάδες φιλοξενίας, ώστε να μπορούν να καλύψουν και να παρέχουν τις καλύτερες συνθήκες διαβίωσης των συμμετεχόντων.

Πληροφορίες:
Δήμος Αμαρουσίου
Βασ.Σοφίας 9 & Δημ. Μοσχα, Τ.Κ.15124 ΜΑΡΟΥΣΙ
E-mail: mayor@maroussi2004.gr

3.3 Παροχή κοινωνικών υπηρεσιών

Συμβούλιο Μετανάστευσης

Συμβούλιο Μετανάστευσης που θα ασχολείται αποκλειστικά με τα οξυμένα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αλλοδαποί οικονομικοί μετανάστες στο πρώτο λιμάνι της χώρας, απέκτησε πρόσφατα (Φεβρουάριος 2008) ο Δήμος Πειραιά. Σκοπός του είναι η υιοθέτηση πολιτικών υλοποίησης προγραμμάτων για την κοινωνική συνοχή, την αρμονική συνύπαρξη και ομαλή ενσωμάτωση των μεταναστών της πόλης. Ειδικότερα, ο Δήμος Πειραιά, μέσω του συμβουλίου, προτίθεται να αναλάβει την πρωτοβουλία προσέγγισης των μεταναστών μεμονωμένα, αλλά και μέσω μη κυβερνητικών φορέων, συλλόγων και ενώσεων που τους αντιπροσωπεύουν, ώστε να αφουγκραστεί τα προβλήματά τους και να εφαρμόσει πολιτικές προς τη σωστή κατεύθυνση. Επιπλέον, θα έχει την αρμοδιότητα παρακολούθησης και συμμετοχής σε προγράμματα και αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων διεθνών οργανισμών, τη συστηματική μελέτη και έρευνα θεμάτων που προκύπτουν από την ύπαρξη των μεταναστών καθώς και την πρόληψη φαινομένων γκετοποίησης και εθνοτικών συγκρούσεων τόσο δημοτών με μετανάστες όσο και ανάμεσα στις ίδιες τις ομάδες των μεταναστών που κατοικούν στο Δήμο. Τέλος, το συμβούλιο, στο οποίο θα συμμετέχουν εννέα δημοτικοί σύμβουλοι και τέσσερις εκπρόσωποι των αντιπροσωπευτικότερων οργανώσεων μεταναστών του Δήμου, θα έχει τη δυνατότητα εκπόνησης τοπικών προγραμμάτων εφαρμογής μιας αμφίπλευρης προσέγγισης των μεταναστών με την κοινωνία υποδοχής αλλά και στήριξη πολυπολιτισμι-

κών δράσεων και εκδηλώσεων, όπως ενημερωτικές εκστρατείες και εκδηλώσεις με στόχο την πληροφόρηση των πολιτών σχετικά με την κοινωνική και οικονομική προσφορά των μεταναστών.

Πληροφορίες:
Δήμος Πειραιώς
Πλατεία Κοραή & Δραγάση 1, Τ.Κ.18510 ΠΕΙΡΑΙΑΣ
E-mail: Mayor@pireasnet.gr

Κέντρο Εξυπηρέτησης Αλλοδαπών

Ο Δήμος Αθηναίων, προκειμένου να αντιμετωπίσει τον πολύ μεγάλο αριθμό αλλοδαπών που απευθύνονται στις υπηρεσίες του³⁴, υιοθέτησε την αρχή 'ένα σημείο – πολλαπλή εξυπηρέτηση' και λειτουργεί από τον Δεκέμβριο του 2004 το πρώτο «Κέντρο Εξυπηρέτησης Αλλοδαπών» στην Ελλάδα, το οποίο στεγάζεται σε δικό του χώρο και φιλοδοξία του είναι να συγκεντρώσει όχι μόνο τις υπηρεσίες διοικητικής διεκπεραίωσης των ζητημάτων αδειών διαμονής των πολιτών

τρίτων χωρών, αλλά και τις υπηρεσίες που αποσκοπούν στην ανάπτυξη στοχευμένων δράσεων στον τομέα της κοινωνικής ένταξης. Το Δεκέμβριο του 2005, μάλιστα, ο Δήμος Αθηναίων προχώρησε στην αποτύπωση, σε επίπεδο οργανογράμματος, της εν λόγω προσέγγισης με τη σύσταση ειδικής Διεύθυνσης Αλλοδαπών, η οποία περιλαμβάνει Τμήμα Διοικητικής Εξυπηρέτησης Αλλοδαπών, Τμήμα Κοινωνικής Μέριμνας Αλλοδαπών και Τμήμα Γραμματείας και Αρχείου. Η εν λόγω Διεύθυνση Αλλοδαπών, η οποία διαχειρίζεται, με τα σημερινά δεδομένα, περί τις 100.000-120.000 αιτήσεις χορήγησης ή ανανέωσης άδειας διαμονής κάθε έτος, απασχολεί προσωπικό άνω των 80 ατόμων (περιλαμβανομένων των συμβασιούχων), είναι επαρκώς μηχανογραφημένη και διαθέτει προσωπικό έμπειρο και με γνώση του αντικειμένου.

Πληροφορίες:
Δήμος Αθηναίων
Αθηνάς 63 Πλατεία Κοτζιά, Τ.Κ.10552 ΑΘΗΝΑ
E-mail: mayor@cityofathens.gr

³⁴ Υπολογίζεται ότι περίπου 20 % του πληθυσμού που διαμένει στα όρια του Δήμου Αθηναίων είναι αλλοδαποί.

Καινούργια Αρχή

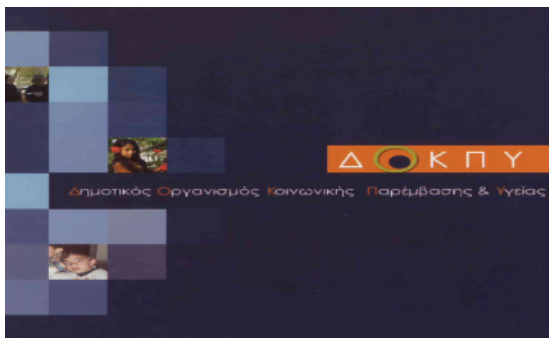

Ο Οργανισμός Πρόνοιας του Δήμου Αμαρουσίου κατά το χρονικό διάστημα 2003-2004 σε συνεργασία με το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες υλοποίησε το πρόγραμμα “Καινούργια Αρχή” που αφορούσε παροχή Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών σε πρόσφυγες και μετανάστες. Το πρόγραμμα Καινούργια Αρχή εντάσσεται στο Μέτρο 2.1: Παροχή Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση & Επαγγελματική

Κατάρτιση», του Β΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2001 – 2006, με χρηματοδότηση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων 25% και του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Ταμείου κατά 75%. Το εν λόγω πρόγραμμα σκοπό είχε να συμβάλει στην κοινωνική και επαγγελματική ένταξη προσφύγων και μεταναστών. Οι βασικοί στόχοι για τους συμμετέχοντες ήταν να μάθουν την ελληνική γλώσσα ή κάποια τέχνη, να διεκδικήσουν μια θέση εργασίας ή να διατηρήσουν αυτή που ήδη έχουν, να ενημερωθούν γύρω από τις σχέσεις εργοδοτών και εργαζομένων στην Ελλάδα και να εξοικειωθούν με τον τρόπο λειτουργίας των ασφαλιστικών φορέων. 260 ωφελούμενοι έλαβαν εξατομικευμένη υποστήριξη, νομική υποστήριξη καθώς επίσης και συμβουλευτική απασχόληση. Ως αποτέλεσμα, 139 εξ αυτών κατέλαβαν μία μόνιμη, περιστασιακή, στο πλαίσιο της επιχειρηματικότητας, ή μια επιδοτούμενη θέση εργασίας. Περίπου 90 παρακολούθησαν τμήματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας. Στο πλαίσιο του προγράμματος διοργανώθηκαν ημερίδες και ομάδες εργασίας, εκδηλώσεις αντιρατσιστικού και ενημερωτικού χαρακτήρα, εκδόθηκαν ενημερωτικά φυλλάδια, «Newsletter», αφίσες. Συντάχθηκε και εκδόθηκε επίσης ένας πρότυπος Οδηγός Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης. Ο Οδηγός στόχευε στην υποστήριξη του έργου των εκπαιδευτικών και των φορέων της εκπαίδευσης αναφορικά με την υποδοχή στην τάξη και την αντιμετώπιση των αλλοδαπών μαθητών. Επίσης περιλάμβανε και μεταφρασμένα κείμενα, σε επτά γλώσσες, για την υποστήριξη των αλλοδαπών μαθητών και των γονέων τους, όπου εκτέθηκαν τα βασικότερα προβλήματα και οι τρόποι χειρισμού τους. Οι οδηγοί διανεμήθηκαν στις Διευθύνσεις της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, σε σχολεία, σε φορείς και οργανώσεις και σε συλλόγους εκπαιδευτικών.

Πληροφορίες:
Δήμος Αμαρουσίου
Βασ.Σοφίας 9 & Δημ.Μοσχα, Τ.Κ.15124 ΜΑΡΟΥΣΙ
E-mail: mayor@maroussi2004.gr

Δημοτικός Οργανισμός Κοινωνικής Παρέμβασης & Υγείας: Δομές Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Ο Δημοτικός Οργανισμός Κοινωνικής Παρέμβασης & Υγείας (ΔΟΚΠΥ) του Δήμου Νέας Ιωνίας Μαγνησίας ιδρύθηκε το 1995 ως δημοτική επιχείρηση. Διατηρώντας μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα, ο ΔΟΚΠΥ επιδιώκει τη δημιουργία δομών στήριξης με προνοιακό – κυρίως – χαρακτήρα στην περιοχή του Δήμου και την προαγωγή της πρωτοβάθμιας υγείας στην πόλη. Σκοπός του ΔΟΚΠΥ δεν είναι να υποκαταστήσει τις ενέργειες της

Πολιτείας ή τις υποχρεώσεις τρίτων φορέων στην προσφορά ενεργειών για την πρόνοια και την υγεία, αλλά να ενθαρρύνει και να προωθήσει τη δημιουργία ενός πρωτοβάθμιου δικτύου κοινωνικής αλληλεγγύης στην πόλη.

Η ιστορία της Νέας Ιωνίας συνδέεται άμεσα με τη Μικρασιατική Καταστροφή, τον εμπρησμό της Σμύρνης και το βίαιο ξεριζωμό του ελληνισμού της Μικρασίας τον Αύγουστο του 1922. Το όνομα Νέα Ιωνία δόθηκε σε ανάμνηση των χαμένων πατρίδων στη Μικρά Ασία, της ελληνικής Ιωνίας. Όταν ήταν ακόμη μια συνοικία του Βόλου, ονομαζόταν «Προσφυγικός συνοικισμός» ή απλά «Συνοικισμός». Το οριστικό όνομα «Νέα Ιωνία» το πήρε η περιοχή το 1947 με τη μετατροπή της σε Δήμο. Μετά την εγκατάσταση των προσφύγων, η αναβάθμιση της πόλης υπήρξε ραγδαία. Η προσφυγική προέλευση του πληθυσμού της έπαιξε σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτισμικής φυσιογνωμίας της περιοχής. Σε αντίθεση με το Δήμο Βόλου, η γειτονιά στη Νέα Ιωνία εξακολουθεί να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην καθημερινή ζωή των δημοτών. Σπουδαίο ρόλο έπαιξαν σε αυτό οι πολιτιστικοί σύλλογοι των προσφύγων, συσπειρώνοντας γύρω τους πολλές εκατοντάδες μέλη με κοινή προέλευση και κύριο μέλημά τους τη διαφύλαξη της πολιτιστικής τους κληρονομιάς και της ταυτότητάς τους, τη συνέχεια της παράδοσης και την κοινωνική συνοχή τους.

Έτσι, οι πληθυσμιακές ομάδες στις οποίες απευθύνεται ο ΔΟΚΠΥ είναι ασφαλώς όλοι οι κάτοικοι του Δήμου που ζητούν τη συμβουλευτική στήριξή τους, αλλά κυρίως εκείνες που ανήκουν σε ιδιαίτερες κατηγορίες, οι οποίες, εξαιτίας της «καταγωγής, της γλώσσας, της πολιτισμικής τους ιδιαιτερότητας ή της οικονομικής τους θέσης» βρίσκονται στο κοινωνικό περιθώριο. Τέτοιες ομάδες μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων, οι τσιγγάνοι, οι άποροι, οι Παλιννοστούντες ομογενείς και οι μετανάστες κτλ. Οι τσιγγάνοι, με την ιδιότητα των «εμπόρων» και μη έχοντας την οικονομική δυνατότητα να νοικιάσουν στην πόλη του Βόλου, νοίκιασαν τα παλιά σπίτια-κάμαρες των τετραγώνων του «Προσφυγικού Συνοικισμού» κι ένας μεγάλος αριθμός έχτισε σπίτια στην περιοχή του χειμάρρου Ξηριά, πολιτογραφήθηκαν στο μετέπειτα Δήμο της Νέας Ιωνίας, αυξάνοντας έτσι τον πληθυσμό του. Εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Νέας Ιωνίας και ιδιαίτερα στην περιοχή «Αλιβέρι» και «Ευαγγελίστρια» κατοικούν τσιγγάνοι, που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα σε σχέση με την εκπαίδευσή τους, την κοινωνική τους ένταξη, τη διαβίωσή τους συνολικά.

Οι λόγοι για τους οποίους εμφανίζονται αυτά τα προβλήματα, είναι πολλοί. Υπάρχουν κοινότητες τσιγγάνων στις οποίες, λόγω κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων, τα παιδιά δεν σημειώνουν πρόοδο στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς αναγκάζονται να εργαστούν για να συνεισφέρουν στο οικογενειακό εισόδημα. Περίπου το 85% των τσιγγάνων είναι σχεδόν αποκλειστικά αυτοαπασχολούμενοι, κυρίως έμποροι και πωλητές, ενώ οι ελάχιστοι που ασκούν μισθωτή εργασία απασχολούνται στη γεωργία ως εποχιακοί εργάτες. Τα επαγγέλματα των τσιγγάνων είναι κυρίως πλανόδια, ενώ οι παραδοσιακές τέχνες της φυλής τους δεν ασκούνται καθόλου, παρόλο που πολλοί τις κατέχουν. Κυρίως οι τσιγγάνοι που διαμένουν στα παλιά προσφυγικά σπίτια της περιοχής της Ευαγγελίστριας, είναι αυτοί που ασκούν πλανόδια επαγγέλματα και ειδικότερα στις λαϊκές αγορές της περιοχής. Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο είναι η αδυναμία πρόσβασης στα κοινωνικά αγαθά και στην πληροφόρηση για τα δικαιώματά τους, συχνά εξαιτίας της έλλειψης εκπαίδευσης με αποτέλεσμα την αδυναμία εκμετάλλευσης των ευκαιριών εκείνων που θα μπορούσαν ενδεχομένως να συμβάλουν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου τους.

Έτσι, οι ενέργειες του ΔΟΚΠΥ για τις ευπαθείς ομάδες είναι δύο κατηγοριών: ολιστικού χαρακτήρα παρεμβάσεις στον οικισμό των τσιγγάνων του Αλιβερίου (Γραφείο POM)

και συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες με κατεύθυνση την απασχόληση. Αναφορικά με το Γραφείο ΡΟΜ, ο ΔΟΚΠΥ ξεκίνησε τις δράσεις υποστήριξης των τσιγγάνων του Αλιβερίου το 1999 με αρχικό στόχο την πληροφόρηση των κατοίκων, τη διαμεσολάβηση σε υπηρεσίες και τον εμβολιασμό των παιδιών. Γρήγορα φάνηκε ότι ο χώρος που παραχωρήθηκε από το 10^ο Δημοτικό Σχολείο

ήταν μικρός για τις ανάγκες της δουλειάς αυτής. Με τη βοήθεια του Δήμου Νέας Ιωνίας οι δράσεις μεταφέρθηκαν στον οικισμό με 6 λυόμενα που παραχωρήθηκαν από την Πολιτεία. Οι δε υπηρεσίες υγείας του Γραφείου ξεκίνησαν το 1999 όταν οι υποψίες για κρούσματα ηπατίτιδας στο δημοτικό σχολείο αποκάλυψαν ότι το σύνολο σχεδόν των παιδιών του Αλιβερίου δεν είχε πρόσβαση σε εμβολιασμούς. Σήμερα, η δράση έχει επεκταθεί και σε άλλες ενέργειες προληπτικής ιατρικής. Τέλος, η κοινωνική υπηρεσία του Γραφείου λειτουργεί καθημερινά στα 2 από τα 6 λυόμενα και εκτός από τις κοινωνικές υποστηρικτικές υπηρεσίες συντονίζει και τις άλλες ενέργειες (ιατρικές, εκπαίδευση και πολιτισμός/αθλητισμός). Παράλληλα, μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '90, ολοκληρώθηκε σχεδόν η παλιννόστηση ομογενών από την πρώην ΕΣΣΔ στην περιοχή της Νέας Ιωνίας. Υπολογίζεται ότι κατοικούν γύρω στους 300 ομογενείς στα όρια του Δήμου Νέας Ιωνίας. Η πλειοψηφία των παλιννοστούντων ομογενών, κατοικεί στην περιοχή της «Ευαγγελίστριας». Το μορφωτικό επίπεδο των παλιννοστούντων είναι κατά μέσο όρο ανώτερο από το μέσο επίπεδο του γενικού πληθυσμού, αν και υπάρχει δυσκολία για την αναγνώριση της ισοτιμίας των πτυχίων με τα πτυχία των ελληνικών πανεπιστημίων. Αυτός είναι και ο κύριος λόγος που υπάρχουν δυσκολίες στον τομέα της απασχόλησης. Στους παλιννοστούντες ομογενείς προσφέρεται πληθώρα και ποικίλη ενημέρωση σε διάφορα θέματα που άπτονται των ενδιαφερόντων τους, όπως πχ. απόκτηση ελληνικής υπηκοότητας, δωρεάν ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη, αγορά οικοπέδου για κατασκευή οικίας, έκδοση οικοδομικών αδειών, φορολογικές δηλώσεις, μεταφράσεις.

Πληροφορίες:
Δημοτικός Οργανισμός
Κοινωνικής Παρέμβασης & Υγείας
Δήμου Νέας Ιωνίας Μαγνησίας
E-mail: info@dokpy.gr

Γραφείο Μεταναστών

Βασικός στόχος του γραφείου μεταναστών του Δήμου Πατρέων είναι η βελτίωση

των συνθηκών διαβίωσης και ένταξης των προσφύγων και βαθμιαία η επίλυση των προβλημάτων από τους αρμόδιους φορείς υπηρεσίες και οργανώσεις με άμεση επαφή με τους ενδιαφερόμενους για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους με όλα τα μέσα που προβλέπει το δημοκρατικό πολίτευμα της χώρας μας. Ειδικότερα το Γραφείο παρέχει:

- (α) Παροχή συμβουλών σε γενικά θέματα.
- (β) Παροχή συμβουλών σε θέματα αγωγής και προσχολικής, σχολικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης καθώς επίσης σε θέματα συμπαράστασης των οικογενειών σε συνεργασία με τις αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες και οργανώσεις.
- (γ) Καταγραφή, αξιολόγηση, ιεράρχηση και προβολή των υφισταμένων προβλημάτων.
- (δ) Παροχή συμβουλών για την επίλυση διαφόρων προβλημάτων.
- (ε) Πληροφόρηση, ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση της κοινής γνώμης για τη λήψη μέτρων που θα εξασφαλίσουν την ίση μεταχείριση των προσφύγων σε όλους τους τομείς και τη μόνιμη παραμονή τους στη χώρα μας.
- (στ) Καταπολέμηση της εκμετάλλευσης των προσφύγων και συμπαράστασή τους στις περιπτώσεις που γίνονται αντικείμενο ρατσιστικών ενεργειών.
- (ζ) Συνεργασία με τους διάφορους κοινωνικούς φορείς, υπηρεσίες και κοινωνικές οργανώσεις για τη βελτίωση της γενικής κατάστασης των προσφύγων.
- (η) Συμπαράσταση και παροχή διευκολύνσεων στους πρόσφυγες για την καλλιέργεια και διατήρηση της πολιτισμικής τους ταυτότητας.
- (θ) Ενίσχυση των δραστηριοτήτων και πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στη βελτίωση της κατάστασης των ενδιαφερομένων, υποστήριξη της αυτοοργάνωσης και αυτοεξυπηρέτησής τους.

Πληροφορίες:
Δήμος Πατρέων
Μαϊζωνος 108, Τ.Κ.26221 ΠΑΤΡΑ
E-mail: mayor@patras.gr

Αναπτυξιακή Σύμπραξη για την Ισότητα και την Κοινωνική Συνοχή

Στόχος του συγκεκριμένου σχεδίου δράσης «Αναπτυξιακή Σύμπραξη για την Ισότητα και την Κοινωνική Συνοχή», το οποίο ανήκε στην Κοινοτική Πρωτοβουλία Equal και

χρηματοδοτήθηκε από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, ήταν η ολοκληρωμένη και πολυεπίπεδη παρέμβαση του Κέντρου Απασχόλησης και Επιχειρηματικότητας (ΚΑΕ) του Δήμου Αθηναίων για την αντιμετώπιση του φαινομένου της ξενοφοβίας και του ρατσισμού και η δημιουργία των προϋποθέσεων για την ανάπτυξη της πολυπολιτισμικής ελληνικής κοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα, οι επιμέρους στόχοι αυτής της δράσης περιελάμβαναν τα εξής: ανάπτυξη και λειτουργία δομών για την υποδοχή, ενημέρωση και υποστήριξη των μεταναστών και προσφύγων και αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους, ώστε να διευκολυνθεί η εργασιακή και κοινωνική τους ένταξη και δράσεις ευαισθητοποίησης. Οι κατηγορίες επωφελούμενων ήταν μετανάστες και πρόσφυγες. Πιο συγκεκριμένα, το Κ.Α.Ε. υλοποίησε τις παρακάτω ενέργειες:

- Δημιουργία και λειτουργία γραφείου ενημέρωσης και υποδοχής μεταναστών και προσφύγων. Οι εξυπηρετούμενοι έλαβαν ενημέρωση για τα κοινωνικά και εργασιακά τους δικαιώματα, τη διαδικασία έκδοσης αδειών εργασίας και παραμονής, τις ευκαιρίες απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης, για ζητήματα υγείας, εκπαιδευτικά προγράμματα, προγράμματα κατάρτισης καθώς και γυναικεία ζητήματα. Οι σύμβουλοι, επίσης, στο πλαίσιο του ίδιου προγράμματος, παρείχαν ψυχοκοινωνική στήριξη. Ο απώτερος στόχος του Γραφείου ήταν η ενδυνάμωση των μεταναστών και η ομαλοποίηση της ένταξής τους.
- Παρέμβαση ευαισθητοποίησης σε στελέχη της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το ΚΑΕ υλοποίησε σεμινάρια διαπολιτισμικής προσέγγισης σε διοικητικούς υπαλλήλους που εξυπηρετούν μετανάστες και πρόσφυγες. Διοργανώθηκαν τέσσερα σεμινάρια το Νοέμβριο του 2003, τα οποία και παρακολούθησαν υπάλληλοι από το Δήμο Αθηναίων αλλά και από τους Δήμους Πειραιά, Καλλιθέας, Ταύρου, Άνω Λιοσίων και Νέας Ιωνίας. Ο δεύτερος κύκλος σεμιναρίων, που έγινε το Δεκέμβριο του 2004, σε συνεργασία με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, αφορούσε απασχολούμενους του Κέντρου Εξυπηρέτησης Αλλοδαπών του Δήμου Αθηναίων. Το σύνολο των επωφελούμενων ανήλθε σε 119 άτομα.

Πληροφορίες:
 Δήμος Αθηναίων
 Αθηνάς 63 Πλατεία Κοτζιά, Τ.Κ.10552 ΑΘΗΝΑ
 E-mail: mayor@cityofathens.gr

Μνημόνιο Συνεργασίας για την Κοινωνική Στήριξη

Το Δεκέμβριο του 2007 υπεγράφη Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ του Δήμου Αθηναίων και του γραφείου της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ στην Ελλάδα για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και κοινωνικής αρωγής σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο που διαμένουν στο Δήμο Αθηναίων, με στόχο την κοινωνική τους ένταξη.

Με το Μνημόνιο Συνεργασίας ο Δήμος Αθηναίων αναλαμβάνει τη δημιουργία και στελέχωση μιας ειδικής υπηρεσίας κοινωνικής στήριξης για περιπτώσεις προσφύγων και αιτούντων άσυλο. Η ειδική υπηρεσία θα παρέχει, μεταξύ άλλων, πληροφόρηση, ενημέρωση και συμβουλευτική αρωγή στον τομέα της εύρεσης εργασίας, στέγης ή την παραπομπή σε τυχόν αντίστοιχες υπηρεσίες του Δήμου Αθηναίων, για την κάλυψη βασικών καθημερινών αναγκών, κυρίως τροφής και ρουχισμού.

Πληροφορίες:

Δήμος Αθηναίων

Αθηνάς 63 Πλατεία Κοτζιά, Τ.Κ.10552 ΑΘΗΝΑ

E-mail: mayor@cityofathens.gr

3.4 Συναντήσεις λαών

Διεθνή Θερινά Σχολεία Ταμιείου Θράκης: Εδώ οι Λαοί του Κόσμου Συναντώνται

Από το 1996 το Ταμείον Θράκης, μη κερδοσκοπικός οργανισμός που ιδρύθηκε το 1994 και έχει ως στόχο την ανάδειξη της Βόρειας Ελλάδας σε γέφυρα πολιτιστικής και οικονομικής σύζευξης της ενωμένης Ευρώπης με τα Βαλκάνια και την ευρύτερη περιοχή, σε συνεργασία με την Ενιαία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δράμας-Καβάλας-Ξάν-

της, τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Έβρου, τους Δήμους Αβδήρων και Καστελόριζου, σχεδιάζει και υλοποιεί στον ιστορικό χώρο των Αρχαίων Αβδήρων και πρόσφατα και στο Καστελόριζο, Διεθνή Θερινά Σχολεία. Περισσότεροι από δύο χιλιάδες νέοι άνθρωποι, ομογενείς και αλλοδαποί (μαθητές, φοιτητές, επιστήμονες), Χριστιανοί ή Μουσουλμάνοι, προερχόμενοι από τις Βαλκανικές, τις Παρευξείνιες και Μεσανατολικές Χώρες (Αλβανία, ΠΓΔΜ, Βουλγαρία, Ρουμανία, Σιβηρία, νότια Ρωσία, Λετονία, Μολδαβία, Γεωργία, Γερμανία, Γκαγκκαουζία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Παλαιστίνη, Ιορδανία και Αίγυπτο) έχουν φιλοξενηθεί και διδαχθεί συστηματικά την ελληνική γλώσσα και τις άλλες μορφές του διαχρονικού ελληνικού πολιτισμού.

Η καινοτομία των θερινών αυτών σχολείων έγκειται στο ότι η γλώσσα διδάσκεται ως φορέας νοημάτων και βιωμάτων και όχι απλώς ως φορέας στατικών και αντικειμενικών εννοιών κλειστού χαρακτήρα. Για τον λόγο αυτό, η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας επιχειρείται μέσα από το τραγούδι, το χορό, το θέατρο, την ετυμολογία, τα εικαστικά, τις εορτές, και τη φιλοσοφία.

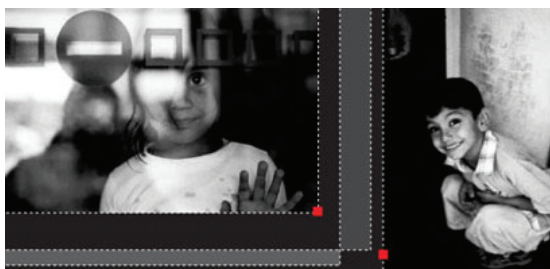
Το 2005 εγκαινιάστηκε το πρώτο Διεθνές Θερινό Σχολείο στο Καστελόριζο, όπου φιλοξενήθηκαν 70 αλλοδαποί επιστήμονες και φοιτητές από τη Μολδαβία, τη Ρουμανία, την Ολλανδία, τη Γερμανία, τη Βουλγαρία, τη ΠΓΔΜ, την Ιορδανία, την Αίγυπτο και την Αυστραλία. Στη συνέχεια, στην απέναντι ακτή, ο Δήμαρχος της πόλης και άλλοι εκπρόσωποι της τοπικής τουρκικής κοινωνίας μαζί με τις ελληνικές δημοτικές αρχές του Καστελόριζου έδωσαν την ευκαιρία, μέσα στο κατάμεστο από Τούρκους πολίτες αρχαίο θέατρο του Κας (Αντίφελλος), σε μαθητές του Σχολείου του Ταμείου Θράκης να παρουσιάσουν αρχαία τραγωδία (Αντιγόνη, Βάκχες) και χορούς, και να τραγουδήσουν ελληνικά τραγούδια, ενώ ανταπέδωσαν Τούρκοι λαϊκοί καλλιτέχνες. Μάλιστα, οι Τούρκοι θεατές και οι τοπικές αρχές, συγκινημένοι από το όλο θέαμα, εξέφρασαν τη ζωντανή επιθυμία τους για την υλοποίηση αντίστοιχου σχολείου ελληνικής γλώσσας και ελληνικού πολιτισμού στην Τουρκία.

Πληροφορίες:

κ. Γιώργος Παύλος

Καθηγητής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
Σοφοκλέους 34, Τ.Κ.67100 Ξάνθη, Τηλ. & Fax: 25410 62622
Παπαδοπούλου 3, Τ.Κ.552 36 Πανόραμα, Τηλ: 2310 345950
Ανδριανού 100, Τ.Κ.10556 Πλάκα, Τηλ. & Fax: 210 3390520

Είμαστε όλοι Μετανάστες

Στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων «Μελίνα Μερκούρη» το μήνα Δεκέμβριο του 2007 φιλοξενήθηκε έκθεση φωτογραφίας με γενικό τίτλο «Είμαστε όλοι μετανάστες». Αλλοδαποί φοιτητές της Σχολής Καλών Τεχνών Θεσσαλονίκης και βραβευμένοι μετανάστες καλλιτέχνες παρουσίασαν τη δουλειά τους. Η

έκθεση πραγματοποιήθηκε από την Αναπτυξιακή Σύμπραξη “Ξένιος Δίας” στο πλαίσιο του έργου “Οι διαστάσεις της ξενοφοβίας και η προώθηση πολυ-πολιτισμικών προτύπων”, το οποίο εντάσσεται στο μέτρο 1.2. της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL και συγχρηματοδοτείται κατά 75% από το ΕΚΤ και κατά 25% από το Υπουργείο Απασχόλησης.

Στον ίδιο χώρο τρεις μήνες νωρίτερα (Σεπτέμβριο 2007) φιλοξενήθηκε έκθεση φωτογραφίας με γενικό τίτλο «Νέοι Τσιγγάνοι φωτογράφοι», στην οποία παρουσιάστηκε το εσωτερικό κατοικιών τσιγγάνων με αφορμή τον εορτασμό Ευρωπαϊκών Ημερών Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Πληροφορίες:
Δήμος Αθηναίων
Αθηνάς 63 Πλατεία Κοτζιά, Τ.Κ.10552 ΑΘΗΝΑ
E-mail: mayor@cityofathens.gr

Γιορτή Εθνοτήτων και Πολιτισμών

Η Γιορτή Εθνοτήτων και Πολιτισμού πραγματοποιείται από το 2003 στο Δήμο Λαμιέων. Εκπρόσωποι από 18 χώρες (Γαλλία, Ινδία, Αφγανιστάν, Ιράκ, Σενεγάλη, Μαρόκο, Γερμανία, Ρουμανία, Πολωνία, Βουλγαρία, Αλβανία, Νιγηρία, Αγγλία, Ισπανία, Ρωσία, Πα-

λαιοστίνη, Μολδαβία και Τσεχία) παρουσιάζουν την κουλτούρα τους μέσω των περιπέτρων που στήνονται. Οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν από πρώτο χέρι στοιχεία της καθημερινής ζωής των χωρών που συμμετέχουν μέσω της παρουσίασης που κάνει η κάθε μία από αυτές στο περίπετρό της. Οι μικροί επισκέπτες έχουν επίσης τη δυνατότητα να απολαύσουν το «Παιδικό Σαββατοκύριακο», με κουκλοθέατρο, κλόουν, παραμύθια, ζογκλέρ και ξυλοπόδαρους. Στο πλαίσιο της γιορτής διοργανώνεται παράσταση με αφρικανικά κρουστά, αλλά και εκθέσεις ζωγραφικής, φωτογραφίας και video art. Κατά τη διάρκεια της γιορτής, οι επισκέπτες που προσέρχονται στα περίπετρα των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και άλλων φορέων, έχουν τη δυνατότητα να λάβουν μέρος σε συζητήσεις για τη δράση τους. Παρόντες, με περίπετρα, στη γιορτή των εθνοτήτων είναι, μεταξύ άλλων, οι Γιατροί του Κόσμου, η Διεθνής Αμνηστία, ο Ερυθρός Σταυρός, το Σώμα Ελλήνων Οδηγών, το Σωματείο "ΙΣΟΝ" και φορείς όπως το Europe Direct. Το 2007 η εκδήλωση ήταν μια συνδιοργάνωση του σωματείου «ΙΣΟΝ» και του Περιφερειακού Κέντρου Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) και τελούσε υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού, της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς και του Δήμου Λαμιέων.

Πληροφορίες:
Δήμος Λαμιέων
Πλ. Ελευθερίας 8, Τ.Κ.35100 ΛΑΜΙΑ
Τηλ: 22310-22314, Fax: 22310-31435
E-mail: otalamia@otenet.gr

3.5 Αθλητισμός

Διοργάνωση Αφρικανικού Τουρνουά Ποδοσφαίρου

Ένα πρωτόγνωρο τουρνουά ποδοσφαίρου οργανώθηκε στο δημοτικό στάδιο του Δήμου Ιλίου με τη συμμετοχή μεταναστών που ζουν στην Ελλάδα από 10 Αφρικανικές χώρες (Καμερούν, Σενεγάλη, Δημοκρατία του Κονγκό, Σουδάν, Γουινέα, Νιγηρία, Ακτή Ελεφαντοστού, Σιέρρα Λεόνε, Μπουρκίνα Φάσο, Τανζανία) από τις 21 Ιουλίου έως και τις 19 Αυγούστου του 2007.

Πληροφορίες:
Δήμος Ιλίου
Κάλχου 48-50
Τ.Κ.13122 ΝΕΑ ΛΙΟΣΙΑ
E-mail: ilion@ilion.gr

Κύπελλο Συνύπαρξης Μεταναστών

Ο Οργανισμός Νεολαίας και Άθλησης (Ο.Ν.Α.) του Δήμου Αθηναίων με τη συνδρομή του Ελληνικού Forum Μεταναστών διοργανώνει ετησίως το κύπελλο συνύπαρξης μεταναστών κατόπιν πρωτοβουλίας της Ένωσης Αφρικανικών Κοινοτήτων Ελλάδος και την υποστήριξη της οργάνωσης «Συμμαχία ενάντια στη φτώχεια». Οι ομάδες που λαμβάνουν μέρος σε αυτή τη διοργάνωση προέρχονταν από τις Κοινότητες της Αλβανίας, της Βουλγαρίας, του Καμερούν, της Νιγηρίας, της

Γουινέας, της Τανζανίας, της Γκάνα, της Σενεγάλης, της Δημοκρατίας του Κογκό, του Μπουρκίνα Φάσο, του Πακιστάν, της Αιγύπτου, του Σουδάν, της Ελλάδας, της Αιθιοπίας και της Ακτής Ελεφαντοστού.

Σκοπός του τουρνουά, που πραγματοποιείται στο πλαίσιο της ανάληψης και της ενίσχυσης πρωτοβουλιών απάλειψης φαινομένων ρατσισμού και φυλετικών διακρίσεων σε βάρος των μεταναστών, είναι η άρση του κοινωνικού αποκλεισμού των μεταναστών από τις τοπικές κοινωνίες και η σύσφιγξη των μεταξύ τους σχέσεων.

Πληροφορίες:
Δήμος Αθηναίων
Αθηνάς 63 Πλατεία Κοτζιά, Τ.Κ.10552 ΑΘΗΝΑ
E-mail: mayor@cityofathens.gr

3.6 Απασχόληση

Δομές Κοινωνικής Παρέμβασης

Ο Δήμος Δράμας με το *Ολοκληρωμένο Σχέδιο Παρέμβασης για την καταπολέμηση του Κοινωνικού Αποκλεισμού και της Ανεργίας* του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης επιδιώκει να βελτιώσει την απασχόληση σε τομείς ή περιοχές που παρουσιάζουν ιδιαίτερα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα για ειδικές πληθυσμιακές ομάδες (παλιννοστούντες, οι-

κονομικοί μετανάστες) σε τοπική κλίμακα, οι οποίες αντιμετωπίζουν πρόβλημα κοινωνικού αποκλεισμού. Οι δράσεις του προγράμματος είναι οι εξής:

(α) Συμβουλευτική: Περιλαμβάνει ενέργειες και υποενέργειες που συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση του κοινωνικού ιστού, την πληροφόρηση, ενδυνάμωση και εμπύχωση του ατόμου στην κατεύθυνση της κοινωνικής και εργασιακής ενσωμάτωσης (π.χ.

εσωτερική δικτύωση ανέργων, ευαισθητοποίηση επιχειρήσεων, πρότυπες συμφωνίες εργοδοτών, δομών κατάρτισης και ωφελουμένων)·

(β) Κατάρτιση: αναβάθμιση προσόντων και δεξιοτήτων εμπειροτεχνών στις οικοδομικές και τεχνικές εργασίες για τους τσιγγάνους, κατάρτιση σε τεχνικές κατασκευής παραδοσιακών προϊόντων χειροτεχνίας για τους τσιγγάνους, αναβάθμιση προσόντων και δεξιοτήτων σε αγροτικές και θερμοκηπιακές καλλιέργειες για τους τσιγγάνους·

(γ) Απασχόληση: Απορρόφηση 30 ωφελουμένων σε θέσεις πλήρους απασχόλησης σε επιχειρήσεις και οργανισμούς, νέες θέσεις αυτοαπασχόλησης για την ίδρυση επιχείρησης με προτεραιότητα στην κοινωνική οικονομία και σε μικρές συνεταιριστικές ομάδες, απόκτηση εργασιακής εμπειρίας (Stage)·

(δ) Συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες: Συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε 150 ωφελούμενους όλων των ομάδων στόχων (υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης, διευκόλυνση πρόσβασης σε δημόσιες υπηρεσίες, επίλυση διαφορών στον εργασιακό χώρο)· και

(ε) Ιατροκοινωνικό Κέντρο για τους τσιγγάνους των συνοικισμών Φιλίππου, Σπαρτάκου και Αμπελοκήπων του Δήμου: Βασικός στόχος του είναι η προώθηση μιας νέας αντίληψης για τα θέματα υγείας, ασφάλειας, πρόληψης και οικογενειακού προγραμματισμού.

Πληροφορίες:
Δήμος Δράμας
Πλατεία Ελευθερίας, Τ.Κ.66100 ΔΡΑΜΑ
E-mail: dimosdramas@freemail.gr

Διαπολιτισμικό Κέντρο Καλλιτεχνικής Απασχόλησης

Από το 2002 το Κέντρο Παιδαγωγικής και Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης «Σχεδία» πραγματοποιεί ένα πρόγραμμα κοινωνικής παρέμβασης στην Ελευσίνα, με στόχο την προώθηση του σεβασμού της διαφορετικότητας και την προάσπιση των δικαιωμάτων

του παιδιού. Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από το ίδρυμα Bernard van Leer και το Δήμο Ελευσίνας. Η πρώτη φάση του προγράμματος (2002-2005) αφορούσε στη στήριξη κι ενθάρρυνση σεισμόπληκτων τουρκόφωνων οικογενειών της Ελευσίνας και παράλληλα στην ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών και κοινωνικών φορέων της περιοχής στα ζητήματα του σεβασμού της διαφορετικότητας. Το μέσο για την υλοποίηση των στόχων του προγράμματος ήταν η διοργάνωση καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνταν σ' ένα κλίμα αποδοχής και σεβασμού του «άλλου», πράγμα που αποτελεί τη βασική προσέγγιση της «Σχεδίας» αναφορικά με την καταπολέμηση των διακρίσεων και προκαταλήψεων. Σε συνεργασία με το Δήμο διοργανώθηκαν και βιωματικά σεμινάρια που απευθύνονταν στους εκπαιδευτικούς της περιοχής και είχαν ως θέμα το σεβασμό της διαφορετικότητας μέσα από την τέχνη. Καταρχάς στο Εργατικό Κέντρο Ελευσίνας και στη συνέχεια στο Πνευματικό Κέντρο λειτούργησαν καλλιτεχνικά εργαστήρια για τα παιδιά αλλά και για τις μητέρες τους, οι οποίες δούλευαν διάφορες τεχνικές που είχαν σχέση με το ύφασμα (ραπτική, πάτσγουορκ, ζωγραφική). Το αποτέλεσμα αυτής της τρίχρονης συνεργασίας ήταν, μεταξύ άλλων, η σύσταση του Κέντρου Καλλιτεχνικής Απασχόλησης του Δήμου Ελευσίνας που άρχισε να λειτουργεί τον Οκτώβριο του 2005 με καταστατικό στόχο την προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού. Το Κέντρο λειτουργεί σε νεόδμητο κτίριο στο Πάρκο Αναψυχής Αλωνιών και προσφέρει σε παιδιά και ενήλικους, διαφορετικής εθνικής (Έλληνες, Αλβανούς, Πολωνούς κ.α.), πολιτισμικής (Τουρκόφωνους Έλληνες), ή κοινωνικο-οικονομικής προέλευσης, την ευκαιρία:

- να αξιοποιήσουν δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο τους·
- να συναντήσουν συνομηλίκους και να αναπτύξουν φιλικές σχέσεις·
- να εκφραστούν ελεύθερα μέσα από καλλιτεχνικές δραστηριότητες·
- να συμβάλλουν στην πολιτιστική ανάπτυξη και στη διατήρηση του κοινωνικού ιστού της πόλης.

Το πρόγραμμα του Κέντρου περιλαμβάνει εργαστήρια ποικίλων καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων (θεατρικών, μουσικών, εικαστικών, κινηματογραφικών) για παιδιά και ενήλικους γονείς (γονείς, εκπαιδευτικούς, φοιτητές κ.α.). Οι δραστηριότητες γίνονται πάντα σε ένα κλίμα ελευθερίας της έκφρασης και αποδοχής των ατομικών ενδιαφερόντων και δυνατοτήτων του καθενός που παράλληλα καλλιεργεί το σεβασμό του «άλλου» και

προωθεί τη συνεργασία. Πολλές φορές τα εργαστήρια έχουν κοινό θεματικό άξονα με στόχο την κατάληξη σε ένα ομαδικό πολιτιστικό δρώμενο στο οποίο να εμπλέκονται εξίσου παιδιά, γονείς, εμπυχωτές κι εκπαιδευόμενοι των σεμιναρίων. Μέσα σε αυτά τα πολιτιστικά δρώμενα γίνεται φανερή η παρουσία και η ιδεολογία του Κέντρου στους πολίτες της Ελευσίνας. Σκοπός του Κέντρου είναι να αποτελέσει ένα πόλο δικτύωσης και συνεργασίας των κοινωνικών και πολιτιστικών φορέων της Ελευσίνας αλλά και των αντίστοιχων κέντρων από άλλους Δήμους της Ελλάδας.

Πληροφορίες:
Δήμος Ελευσίνος
Δήμητρος & Χατζηδάκη, Τ.Κ.19200 ΕΛΕΥΣΙΝΑ
E-mail: elefsina@otenet.gr

Κοιτίδα Επιχειρηματικότητας Νέων Μεταναστών

Στο πλαίσιο του προγράμματος «ΟΞΥΓΟΝΟ», της Πρωτοβουλίας Καινοτομικής Ενδογενούς Ανάπτυξης στο Πέμπτο Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων, το οποίο έχει κατατεθεί στη Γενική Γραμματεία Επενδύσεων & Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών, προβλέπονται δράσεις τόνωσης της επιχειρηματικότητας στην περιοχή παρέμβασης και την ανάδειξή της σε πρότυπο κέντρο καινοτομικής παραγωγής με τη δημιουργία νέων μορφών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο. Σε αυτήν την κατεύθυνση προβλέπεται η δημιουργία κοιτίδας επιχειρηματικότητας (business cluster) στο χώρο των εγκαταστάσεων του εργοστασίου της Εριουργίας.

Συγκεκριμένα, προτείνεται η γεωγραφική συγκέντρωση επιχειρήσεων και εμπορικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με αντικείμενο την προώθηση του πολιτισμού με παράλληλη αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Στις ομάδες νέων επιχειρηματιών της περιοχής παρέμβασης περιλαμβάνονται και μετανάστες νέοι επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στον χώρο του Πολιτισμού. Παράλληλα, ο Δήμος Αθηναίων, μέσω του Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) έχει υλοποιήσει μέσα στα τελευταία 5 χρόνια ένα σχέδιο ολοκληρωμένης παρέμβασης με τίτλο «Service καταστημάτων μαζικής εστίασης» για 20 παλιννοστούντες. Το σχέδιο περιλάμβανε συνδυασμό δύο κατηγοριών ενεργειών, δηλ. ενέργειες κατάρτισης, οι οποίες αποτελούνταν από ολοκληρωμένες υπηρεσίες προκατάρτισης (ελληνική γλώσσα), επαγγελματικής κατάρτισης (service καταστημάτων μαζικής εστίασης), πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις συναφούς δραστηριότητας, καθώς και από ενέργειες συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών.

Πληροφορίες:
Δήμος Αθηναίων
Αθηνάς 63 Πλατεία Κοτζιά, Τ.Κ.10552 ΑΘΗΝΑ
E-mail: mayor@cityofathens.gr

3.7 Αλληλεγγύη

Χορεύοντας με την Αλληλεγγύη

Στις 28, 29 και 30 Σεπτεμβρίου του 2007 ο Δήμος Αμαρουσίου σε συνεργασία με το Ελληνικό Κέντρο Προώθησης του Εθελοντισμού anthropos.gr διοργάνωσε φεστιβάλ πολυπολιτισμικότητας με σκοπό να ευαισθητοποιήσει ευπαθείς κοινωνικά ομάδες (μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο), την τοπική κοινωνία του Αμαρουσίου, αλλά και την ευρύτερη ελληνική κοινωνία (ενεργοί πολίτες, επιχειρήσεις, τοπικές αυτοδιοικήσεις, πολιτικό και καλλιτεχνικό κόσμο), οι οποίοι έγιναν τελικοί αποδέκτες και συμμετοχοί σε πολιτιστικές δραστηριότητες, σε θέματα που αφορούν τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά των ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

«Γνώρισε κι εσύ τον πολιτισμό των ανθρώπων, αντάλλαξε μαζί τους εμπειρίες, μουσικές και ρυθμούς, δοκίμασε καινούργιες γεύσεις και ενημερώσου», έγραφε η πρόσκληση, αναφέροντας ότι κάθε απόγευμα μέχρι αργά τα μεσάνυχτα θα πραγματοποιούνταν μουσικές παραστάσεις, εργαστήρια, παιχνίδια, εκθέσεις φωτογραφίας, προβολές, αλλά και γευστικές απολαύσεις. «Μπορείς να ταξιδέψεις σε άλλα μέρη χωρίς καν να μετακινηθείς από την πόλη σου. Να κάνεις φίλους δίχως να φοβάσαι τους φανταστικούς εχθρούς. Να ρωτήσεις το όνομα του “παράξενου” γείτονα. Να μάθεις πώς λένε καλημέρα στον Λίβανο. Να δοκιμάσεις μια συνταγή από τη Σρι Λάνκα», αναφέρει μεταξύ άλλων στο σημείωμά του ο Νίκος Πιτσούλης, πρόεδρος του Ελληνικού Κέντρου Προώθησης του Εθελοντισμού.

Οι δράσεις του φεστιβάλ περιελάμβαναν τα εξής:

- Έκθεση γευστικών εδεσμάτων του τόπου καταγωγής των συμμετεχόντων.
- Γευστικό ταξίδι στη γαστρονομική παράδοση της Ρουμανίας, της Πολωνίας, της Αργεντινής, της Βουλγαρίας, της Αιγύπτου, της Κένυας, της Τουρκίας, της Αρχαίας Ασσυρίας, του Πακιστάν, του Αφγανιστάν και της Ινδίας.
- Ενημέρωση- Εργαστήρια- Βιωματικά Παιχνίδια.

- Η Διεθνής Αμνηστία www.amnesty.org.gr ενημέρωσε το κοινό για τις εκστρατείες της στο ζήτημα των μεταναστών, των προσφύγων και του trafficking. Ακόμη, πραγματοποίησε το εργαστήριο «Μύθος και Πραγματικότητα», σημείο συνάντησης ανταλλαγής απόψεων και αφορμή για μια μεγάλη συζήτηση που έλαβε χώρα την τελευταία ημέρα της εκδήλωσης.
- Η Praksis (www.praksis.gr) πραγματοποίησε το θεατρικό παιχνίδι «Κρίσιμη μάζα» και το διαπολιτισμικό «Βιβλιοθήκη» και ενημέρωσε το κοινό για τις δράσεις της, που στόχο έχουν την κινητοποίηση-ευαισθητοποίηση πληθυσμών που βρίσκονται σε κίνδυνο, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης τους και την προαγωγή της δημόσιας υγείας.
- Η Συμμαχία ενάντια στη Φτώχεια (www.stoppoverty.gr) πραγματοποίησε ενημέρωση για τους στόχους και τις δράσεις της παγκόσμιας καμπάνιας για την καταπολέμηση της φτώχειας και της ανισότητας.
- Το ΚΕΘΕΑ- Mosaic ενημέρωνε το κοινό για τις δράσεις της, που στόχο έχουν την υποστήριξη μεταναστών, προσφύγων και παλιννοστούντων και πραγματοποίησε διαδραστικό εργαστήριο, κατά τη διάρκεια του οποίου, μετανάστες αφηγήθηκαν τις εμπειρίες τους και μοιράστηκαν τις απόψεις τους για τη ζωή, την πατρίδα, τον έρωτα.
- Η Fair trade (www.fairtrade.gr) ενημέρωνε το κοινό για τις δράσεις της σχετικά με το δίκαιο και αλληλέγγυο εμπόριο, που σκοπό έχει την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης.
- Η Κλίμακα (www.klimaka.org.gr) παρουσίασε τις δράσεις της στο χώρο της ψυχικής υγείας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ενώ παράλληλα πραγματοποίησε έκθεση γευστικών εδεσμάτων των ενοίκων του καταφυγίου της, καθώς κι ένα διαδραστικό εργαστήριο με θέμα το trafficking.
- Η Άρσις (www.arsis.gr) πραγματοποίησε ενημέρωση για την παράνομη διακίνηση ανηλίκων και την παιδική εργασία, καθώς και εργαστήριο ζωγραφικών και γκράφιτι για παιδιά.
- Ο Σύλλογος Αλλοδαπών Προσφύγων ενημέρωσε το κοινό για την κατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα.
- Η Ένωση Αφρικανών Γυναικών (africanwomen@yahoo.com) ενημέρω-

σε το κοινό για τις δράσεις της σχετικά με την εκστρατεία της «Όχι στο ρατσισμό από την κούνια», καθώς και για τις δυσμενείς εργασιακές συνθήκες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες της Αφρικής στην Ελλάδα.

- Τα «Πίσω Θρανία», πρωτοβουλία για εκπαίδευση χωρίς διακρίσεις, πραγματοποίησαν ενημέρωση για τις δράσεις τους, καθώς και ένα θεατρικό παιχνίδι.
- Επίσης, πραγματοποιήθηκαν εργαστήρια κολλάζ και γκράφιτι από το Ash in Art (www.ashinart.gr) και εκμάθησης κρουστών από τους Batuca

Εκθέσεις Φωτογραφίας από:

✓ Το Ελληνικό Κέντρο Προώθησης του Εθελοντισμού «anthropos.gr» με τίτλο «Με τα μάτια των Ελλήνων εθελοντών». Σκοπός της έκθεσης ήταν η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης όσον αφορά στο έργο που οι ελληνικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις επιτελούν στον τομέα των ανθρωπιστικών και αναπτυξιακών δράσεων.

✓ Το ΚΕΘΕΑ- Mosaic με τίτλο «Πολλές πατρίδες στην ίδια πόλη».

Στόχος της έκθεσης ήταν η κοινωνική ενσωμάτωση των ανθρώπων που, ξεκινώντας από διάφορες πατρίδες, έχουν κάνει την Ελλάδα μια ακόμη πατρίδα τους, μεταφέροντας ο καθένας τον πλούτο της διαφορετικότητάς του στις γειτονιές της πόλης.

- ✓ Τη Φωτογραφική ομάδα του Ash in Art με τίτλο «Στην ίδια πόλη ξένοι» και θέμα τις μεταναστευτικές κοινότητες.

Προβολές video με:

- ✓ Ψηφιακές Ιστορίες (Digital stories) μικρού μήκους που παρήχθησαν στο πλαίσιο του Προγράμματος «Δίκτυο για την προώθηση των πολυπολιτισμικών Μέσων Ενημέρωσης» από ομάδες μεταναστών και ομάδες νέων. <http://www.digi-tales.org>.
- ✓ Εικόνες της ζωής των μεταναστών στην Αθήνα από το Ρουμανο-Ελληνικό Πολιτιστικό Σύλλογο «Αρμονία».
- ✓ Οργανώσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, καθώς και παρουσίαση των πολιτι-

σμικών χαρακτηριστικών του λαού της Αργεντινής από τον Πολιτιστικό και Κοινωνικό Σύλλογο Αργεντινών Ελλάδος argentinos.gr.

- ✓ Θέμα τις μεταναστευτικές κοινότητες από τη Φωτογραφική Ομάδα του Ash in Art.

Πληροφορίες:
 Δήμος Αμαρουσίου
 Βασ.Σοφίας 9 & Δημ.Μοσχα, Τ.Κ.15124 ΜΑΡΟΥΣΙ
 E-mail: mayor@maroussi2004.gr

3.8 Εκπαίδευση

Κέντρο Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας και Λόγου

Σημαντικό βήμα για την ομαλή ένταξη των αλλοδαπών και των ομογενών στην ελληνική κοινωνία έκανε ο Δήμος Ευόσμου τον Ιούνιο του 2007, προχωρώντας στην ίδρυση και τη λειτουργία του Κέντρου Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας και Λόγου (ΚΕΔΕΛ) έπειτα από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου. Πρόκειται για το πρώτο Κέντρο Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας και Λόγου στη Βόρειο Ελλάδα, αλλά και σε εθνικό επίπεδο, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι στην περιφέρειά του λειτουργεί ήδη Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο, και Λύκειο. Το Κέντρο Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας και Λόγου έχει ως αποστολή να βοηθήσει τους ομογενείς και τους αλλοδαπούς οικονομικούς μετανάστες να γνωρίσουν τον ελληνικό πολιτισμό και λόγο και να συμβάλλει στη διαμόρφωση πολιτικής κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, αλλά και στη γνωριμία του ελληνικού πληθυσμού με τους άλλους πολιτισμούς. Μεταξύ άλλων, στόχος του Κέντρου είναι η οργάνωση ομάδων για αλλοδαπούς με σκοπό την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας (ηλικίες 6-18 ετών), την εκμάθηση της μητρικής γλώσσας (7-30 ετών), τη γνωριμία τους με τους Έλληνες, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ομογενών και αλλοδαπών σε θέματα πολυπολιτισμικής επικοινωνιακής προσέγγισης κ.α. Το ΚΕΔΕΛ αποτελεί μια νέα υπηρεσία, μια δράση που θα συμπληρώνει τις υπάρχουσες κοινωνικές παρεμβάσεις που υλοποιούνται υπό την αιγίδα του Δήμου Ευόσμου και σε συνεργασία με τη Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού Ωδείου Ευόσμου.

Πιο συγκεκριμένα, για το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου 2008, το ΚΕ.ΔΕ.Λ στοχεύει στην προετοιμασία και τη δημιουργία του πρώτου φορέα στην πόλη της Θεσσαλονίκης, με τις παρακάτω ενέργειες:

- Οργάνωση ομάδων γνωριμίας της ελληνικής γλώσσας (ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας) για αλλοδαπούς που ήδη διαμένουν στη χώρα μας.
- Οργάνωση ομάδων γνωριμίας της μητρικής γλώσσας (ρωσική, αλβανική, γεωργιανή, ουκρανική).

- Γνωριμία των παραπάνω μεταναστευτικών πληθυσμών με τους γηγενείς Έλληνες.
- Επιμόρφωση εκπαιδευτικών Α/βάθμιας, Β/βάθμιας και Γ/βάθμιας εκπαίδευσης, ομογενών και αλλοδαπών σε θέματα πολυπολιτισμικής και διαπολιτισμικής επικοινωνιακής προσέγγισης.
- Παραγωγή λογισμικού για τον ελληνικό πολιτισμό και τις διαπολιτισμικές σχέσεις του.
- Γνωριμία αλλοδαπών μαθητών και φοιτητών με Έλληνες.
- Ανταλλαγές για την οργάνωση διαπολιτισμικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων από εκπροσώπους διαφόρων χωρών στη Θεσσαλονίκη και από την Ελλάδα στις διάφορες χώρες συνεργασίας με σκοπό την ανάδειξη των κοινών πολιτιστικών στοιχείων και την προώθηση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας.
- Προώθηση της πολιτισμικής και διαπολιτισμικής θεωρίας με σκοπό την επικοινωνία των λαών και την έρευνα των πολιτισμικών πυρήνων τους.
- Προώθηση της πολιτισμικής έρευνας σε όλες τις μορφές τέχνης.
- Παραγωγή διδακτικού υλικού κατά της ξενοφοβίας και του ρατσισμού, υπέρ της ειρηνικής συνύπαρξης και της οικολογικής ευαισθησίας.
- Οργάνωση συνεδρίων και σεμιναρίων που σχετίζονται με τους στόχους του ΚΕ.ΔΕ.Λ.
- Σύναψη συμφωνιών συνεργασίας του ΚΕ.ΔΕ.Λ με αντίστοιχους φορείς στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.
- Επιμόρφωση των ομογενών, οικονομικών μεταναστών και αλλοδαπών από πολιτισμικούς παράγοντες.
- Επέκταση του δικτύου συνεργατών με φορείς που ασχολούνται με θέματα μειονοτήτων και πολυπολιτισμικής – διαπολιτισμικής επικοινωνίας.
- Συμμετοχή του ΚΕ.ΔΕ.Λ με προγράμματα ενίσχυσης και γνωριμίας της διαπολιτισμικής επικοινωνίας σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα.
- Ανάληψη πρωτοβουλιών για την άμεση προώθηση και ουσιαστική αναβάθμιση του ελληνικού πολιτισμικού φορτίου στο εξωτερικό.

Εκτός από τα προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, προγραμματίζεται η έναρξη μαθημάτων εκμάθησης των μητρικών γλωσσών των μεταναστών. Οι γλώσσες που θα διδάσκονται θα είναι τα αλβανικά, τα ρωσικά, τα ουκρανικά και τα γεωργιανά. Το πρωτότυπο στοιχείο του προγράμματος είναι πως τα μαθήματα θα γίνονται από τους ίδιους τους μετανάστες, πολλοί από τους οποίους κατέχουν πτυχίο φιλολογίας από τις χώρες τους. «Από την αρχή το κέντρο στηρίζεται αποκλειστικά

στον εθελοντισμό. Το προσωπικό που απαρτίζει το κέντρο είναι κοινωνιολόγοι, ψυχολογιστές, ιστορικοί, φιλόλογοι, αρχιτέκτονες και πολιτικοί επιστήμονες. Ευελπιστούμε όσο περνάει ο καιρός να έχουμε εθελοντική βοήθεια και άλλων επιστημόνων. Στηρίζομαστε στον εθελοντισμό και είμαστε ανοικτοί σε νέους που ενδιαφέρονται, σε καινούριες προτάσεις και ιδέες», επισημαίνει ο υπεύθυνος του ΚΕΔΕΛ κ. Β. Πισσαλίδης, διδάκτορας διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Εξάλλου, το Κέντρο συνεργάζεται και με δύο δικηγόρους, οι οποίοι παρέχουν δωρεάν συμβουλές στους αλλοδαπούς. Ήδη ξεκίνησαν και σεμινάρια κατάρτισης του διοικητικού προσωπικού του Δήμου Ευόσμου σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας, ώστε να γίνεται καλύτερη η εξυπηρέτηση των πολιτών και ευκολότερη η εργασία των υπαλλήλων του Δήμου. Ακόμη, υπάρχει σχεδιασμός να αρχίσουν ειδικά σεμινάρια στα οποία θα λάβουν μέρος οι Έλληνες και αλλοδαποί γονείς. «Τα παιδιά βρίσκονται καθημερινά στο σχολείο και μπορούν να γνωριστούν. Οι γονείς των παιδιών, όμως, δεν έχουν αυτή την δυνατότητα και πρέπει να τους δοθεί μια ευκαιρία να έρθουν κοντά και να γίνει ένας εποικοδομητικός διάλογος», τονίζει ο κ. Πισσαλίδης.

Πληροφορίες:

Δρ. Βύρωνας Πισσαλίδης

Μοναστηρίου 336, πίσω από την Αστυνομική Διεύθυνση Θεσσαλονίκης
τηλ. 2310-706668 (Δευτέρα-Παρασκευή από 08.00 έως 15.00)

Σχολείο Μεταναστών

Η δημοτική αρχή του Δήμου Υμηττού, με την ουσιαστική συνεργασία της Επιτροπής Αλληλεγγύης Μεταναστών του Δήμου, δείχνοντας την ευαισθησία της απέναντι σε μια από τις πλέον ευπαθείς ομάδες των δημοτών της, προέβη στην ίδρυση ενός σχολείου για τους μετανάστες. Για πρώτη φορά στο Δήμο Υμηττού, τόσο οι μετανάστες που κατοικούν στην πόλη όσο και αυτοί των όμορων δήμων, εφόσον το επιθυμούν, έχουν τη δυνατότητα να διδαχθούν την ελληνική γλώσσα ως δεύτερη γλώσσα για δικούς τους λόγους ο καθένας.

Ευχάριστη έκπληξη αποτέλεσε η πολυπληθής και πολυεθνική συμμετοχή των μεταναστών στις κατατακτήριες εξετάσεις για να τοποθετηθούν σε τμήματα, ανάλογα με την ελληνομάθειά τους. Βασικός στόχος αυτού του προγράμματος του Δήμου, που ταυτόχρονα αποτελεί και βασικό σκοπό της Πρωτοβουλίας Αλληλεγγύης Μεταναστών, είναι να νοιώσουν οι μετανάστες το ειλικρινές ενδιαφέρον της δημοτικής αρχής για τα προβλήματα και τις ανάγκες τους.

Πληροφορίες:
Δήμος Υμηττού
Πλατεία Ηρώων Πολυτεχνείου 1
Τ.Κ.17237 ΥΜΗΤΤΟΣ
E-mail: info@hydra.gr

Άτυπη Εκπαίδευση Ενηλίκων

Η άτυπη εκπαίδευση ενηλίκων στο πλαίσιο του Δημοτικού Οργανισμού Κοινωνικής Παρέμβασης & Υγείας (ΔΟΚΠΥ) του Δήμου Νέας Ιωνίας Μαγνησίας ξεκίνησε όταν διαπιστώθηκε ότι το υψηλό ποσοστό αναλφαβητισμού, η σχολική διαρροή και η απασίωση της εκπαίδευσης από την επαγγελματική ζωή των τσιγγάνων από τα 10-11 χρόνια τους, αποτελούν σημαντικούς μηχανισμούς που ενισχύουν τον αποκλεισμό.

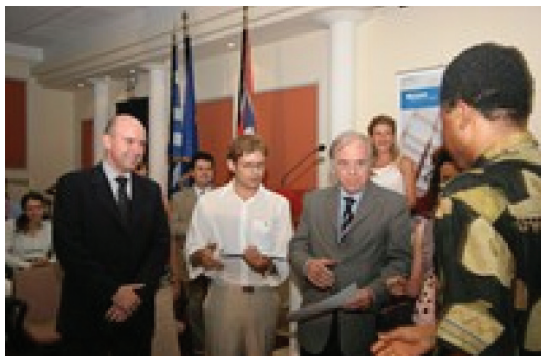
Οι στόχοι που τέθηκαν ήταν τέσσερις: (α) Επανακαθορισμός της αξίας να ξέρει κανείς γράμματα, (β) προώθηση όσο το δυνατόν περισσότερων παιδιών στο δημόσιο σχολείο και την επαγγελματική κατάρτιση, (γ) ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών της δημόσιας εκπαίδευσης για την εκπαίδευση των τσιγγάνων και (δ) παροχή στοιχειώδους αλφαβητισμού στους πιο ηλικιωμένους που ως γυρολόγοι χρειάζονται στοιχειώδη ικανότητα ανάγνωσης στη διάρκεια των μαραθώνιων ταξιδιών τους ανά την Ελλάδα (π.χ. να

διαβάζουν τις οδοσημάνσεις). Αυτό το εκπαιδευτικό έργο στηρίζεται και εποπτεύεται από ομάδα εθελοντών δασκάλων.

Πληροφορίες:
Δημοτικός Οργανισμός
Κοινωνικής Παρέμβασης & Υγείας
Δήμου Νέας Ιωνίας Μαγνησίας
E-mail: info@dokpy.gr

Σεμινάρια Πληροφορικής για Μετανάστες και Πρόσφυγες

Μέσω της Αναπτυξιακής Εταιρείας του Δήμου Αθηναίων (Α.Ε.Δ.Α.) συστάθηκε, οργανώθηκε και λειτουργεί, από το 2004 στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL1, το «Διαπολιτισμικό Κέντρο» του Δήμου Αθηναίων. Το Κέντρο ξεκίνησε το 2004, φιλοξενώντας προγράμματα ελληνικής γλώσσας σε αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες και μετανάστες, με τη συνεργασία του Ιδρύματος Κοινωνικής Εργασίας (Ι.Κ.Ε.) και τη συγχρημα-

τοδότηση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Στη διάρκεια της περιόδου 2004-2005, με τη συνεργασία του Ι.Κ.Ε., λειτούργησαν δύο τμήματα ελληνικής γλώσσας με 71 επωφελούμενους, αρχάριους και προχωρημένους. Την περίοδο 2005-2006 ξεκίνησαν και λειτουργούν δύο τμήματα της ελληνικής γλώσσας με την συνεργασία του Ι.Κ.Ε.. Η Α.Ε.Δ.Α., με ίδιες δαπάνες, λειτούργησε ένα τρίτο πρόγραμμα ελληνικής γλώσσας, εντατικό, την περίοδο Μάρτιος-Μάιος 2005, με 22 επωφελούμενους. Παράλληλα, παραδίδονται μαθήματα Η/Υ σε αλλοδαπούς. Επίσης, στο πλαίσιο συνεργα-

σίας με το Κέντρο Απασχόλησης και Επιχειρηματικότητας του Δήμου Αθηναίων (Κ.Α.Ε.Δ.Α.) και του Unlimited Potential Program της Microsoft, οργανώθηκαν εξετάσεις πιστοποίησης γνώσεων Η/Υ για μετανάστες, πρόσφυγες, μουσουλμάνους (Πρότυπο πιστοποίησης IC3/Infotest) για όσους παρακολούθησαν το πρόγραμμα. Στόχος της εκπαίδευσης είναι: (α) Η συνειδητοποίηση της σημασίας των νέων τεχνολογιών και της κοινωνίας της πληροφορίας, αφενός, και, αφετέρου, η επένδυση στη δια βίου εκπαίδευση/δια βίου μάθηση, (β) η απόκτηση δεξιοτήτων που θα επιτρέψουν μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα στην αγορά εργασίας και (γ) η ενίσχυση των ευκαιριών για ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας και στο κοινωνικό σύνολο. Η εκπαίδευση στη χρήση Η/Υ επιτρέπει τη γρήγορη, έγκυρη και άμεση ενημέρωση και πληροφόρηση σχετικά με θέματα που ενδιαφέρουν τις διάφορες ομάδες-στόχους, όπως η αγορά εργασίας, οι πολιτικές απασχόλησης που εφαρμόζονται, πολιτιστικές εκδηλώσεις, κτλ. Για τους συμμετέχοντες εξασφαλίστηκαν ειδικές συνθήκες εξέτασης (αύξηση του επιτρεπόμενου χρόνου εξέτασης από 45 λεπτά σε 90, κλπ). Έως σήμερα καταρτίστηκαν στους Η/Υ 150 μετανάστες. Τέλος, ο Δήμος Αθηναίων, μέσω του Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) έχει υλοποιήσει μέσα στα τελευταία 5 χρόνια 5 επιδοτούμενα προγράμματα εκμάθησης χειρισμού Η/Υ για 64 κακοποιημένες γυναίκες (μετανάστες, μουσουλμάνες, πρόσφυγες, παλιννοστούντες, ομογενείς, τσιγγάνοι) στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL.

Πληροφορίες:
Δήμος Αθηναίων
Αθηνάς 63 Πλατεία Κοτζιά Τ.Κ.10552 ΑΘΗΝΑ
E-mail: mayor@cityofathens.gr

Πρώτο πακιστανικό Σχολείο

Το πρώτο πακιστανικό σχολείο της Ελλάδας βρήκε στέγη στον φιλόξενο Άγιο Ιωάννη Ρέντη. Δημιουργήθηκε από την πακιστανική κοινότητα Ελλάδας, στεγάστηκε σε χώρο που παραχώρησε ο Δήμος και λειτουργεί ήδη με περίπου 30 παιδιά, ηλικίας από 3 μέχρι και 15 ετών. Τα παιδιά διδάσκονται τρεις γλώσσες (Ελληνικά, Πακιστανικά, Αγγλικά), Μαθηματικά, Ιστορία κ.α. Στόχος του σχολείου είναι να μάθουν τα παιδιά στοιχειώδεις γνώσεις της ελληνικής γλώσσας αλλά

και να μην ξεχάσουν τη γλώσσα τους, ώστε όταν γυρίσουν στην πατρίδα τους να μπορούν να συνεχίσουν εκεί κανονικά το σχολείο. Οι δήμαρχοι Ρέντη και Νίκαιας προσπαθούν να βοηθήσουν το σχολείο να αποκτήσει και δύο λεωφορεία για τη μεταφορά των παιδιών, ώστε αυτά να αυξηθούν σε 60 ή 70. Να σημειωθεί ότι κάθε Κυριακή γίνονται

μαθήματα ελληνικής γλώσσας και για γυναίκες, μητέρες παιδιών.

Πληροφορίες:
Δήμος Αγ. Ιωάννη Ρέντη
Ιστοσελίδα: <http://www.rentis.gov.gr>

Μαθαίνω Ελληνικά

Από το 1999 έχει ξεκινήσει στο Δήμο Αμαρουσίου η λειτουργία του προγράμματος «Μαθαίνω Ελληνικά», για τους μετανάστες κατοίκους του Νομού Αττικής, με πρωτοβουλία των συνταξιούχων εκπαιδευτικών του Κ.Α.Π.Η. του Δήμου. Εθελοντές εκπαιδευτικοί διδάσκουν την ελληνική γλώσσα σε οικονομικούς μετανάστες, βοηθώντας τους να ενταχθούν ομαλότερα στην κοινωνία και να μάθουν για την ιστορία, τον πολιτισμό και την

κουλτούρα της Ελλάδας. Το πρόγραμμα πραγματοποιείται με τη σύμπραξη του Δήμου Αμαρουσίου και την παροχή βιβλίων από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, γι' αυτό και δεν υπάρχει καμία χρηματική επιβάρυνση των σπουδαστών. Αυτό το έτος, τα τμήματα του προγράμματος ανέρχονται σε τρία και ο αριθμός των σπουδαστών περίπου σε τριάντα. Οικονομικοί μετανάστες από την Ιταλία, τη Βουλγαρία, την Αλβανία, την Ινδία, την Γαλλία, την Ουκρανία, τη Σερβία και τη Γεωργία κάθισαν ξανά στα θρανία, προκειμένου να μάθουν ελληνικά. Είναι, κατά κύριο λόγο, κάτοικοι βορείων προαστίων και οι οποίοι ενημερώθηκαν από τον Τύπο, την ιστοσελίδα του Δήμου ή από κάποιον φίλο τους, για την ύπαρξη του προγράμματος που διευκολύνει την προσπάθειά τους.

Πληροφορίες:
Δήμος Αμαρουσίου
Βασ.Σοφίας 9 & Δημ.Μοσχα, Τ.Κ.15124 ΜΑΡΟΥΣΙ
E-mail: mayor@maroussi2004.gr

Η Μαμά Μαθαίνει Ελληνικά

Ο Δήμος Αθηναίων, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής και το Βρεφοκομείο Αθηνών, προωθεί πιλοτικά το πρόγραμμα «Η Μαμά μαθαίνει ελληνικά», το οποίο αφορά αλλοδαπές μητέρες παιδιών που είναι εγγεγραμμένα

στους παιδικούς σταθμούς του Δήμου και θέλουν να μάθουν να διαβάζουν και να γράφουν, προκειμένου να διευκολύνουν την ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία, αλλά και να παρακολουθούν και να βοηθούν τα παιδιά τους στο σχολείο. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Δήμου, τα παιδιά μεταναστών στους παιδικούς σταθμούς του Δήμου Αθηναίων αποτελούν το 34,2% του συνολικού αριθμού των παιδιών, δηλαδή 1.713 παιδιά μετα-

ναστών προσχολικής ηλικίας. Στόχος του προγράμματος είναι από το 2009 να επεκταθεί και σε κεντρικούς παιδικούς σταθμούς των επτά δημοτικών διαμερισμάτων της Αθήνας.

Πληροφορίες:
Δήμος Αθηναίων
Αθηνάς 63 Πλατεία Κοτζιά, Τ.Κ.10552 ΑΘΗΝΑ
E-mail: mayor@cityofathens.gr

Εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας σε Αφγανούς Νέους

Το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας (Ε.Ι.Ν.) σε συνεργασία με το Δήμο Ανωγείων του Ν. Ρεθύμνου τα τελευταία 7 χρόνια (από το 2000) υλοποιούν πρόγραμμα για ανηλίκους οικονομικούς μετανάστες από το Αφγανιστάν ηλικίας έως 18 ετών. Στο πλαίσιο του προγράμματος έχουν αναπτυχθεί δράσεις εκμάθησης ελληνικής γλώσσας, παρακολούθησης και συμβουλευτικής στήριξης από κοινωνικό λειτουργό, σεμινάρια εκπαίδευσης στους Η/Υ και προγράμματα καλλιτεχνικής έκφρασης.

Στο πλαίσιο αυτής της δράσης έχουν οργανωθεί εκθέσεις με κατασκευές, ζωγραφικούς πίνακες που δημιουργήσαν τα παιδιά στο πλαίσιο αυτών των δραστηριοτήτων. Οι εκθέσεις εντάχθηκαν στο ετήσιο πρόγραμμα των πολιτιστικών εκδηλώσεων του Δήμου.

Πληροφορίες:
Δήμος Ανωγείων
Ν. Ρεθύμνου, Τ.Κ.74051 Ανώγεια
E-mail: anogia@dimos-anogion.gr

3.9 Πολυγλωσσία

Συνέδρια για την Ισπανοεβραϊκή γλώσσα

Οι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης πάντοτε μιλούσαν την ισπανική γλώσσα. Όσοι γεννήθηκαν μετά το Ολοκαύτωμα άκουσαν στα σπίτια τους τους «μεγάλους» να μιλούν τους Λαντίνο. Έτσι, πριν από πέντε χρόνια δημιουργήθηκε το Latino Society από την Ισραηλιτική Κοινότητα της Θεσσαλονίκης και διοργανώθηκαν τρία διεθνή συνέδρια για την ισπανοεβραϊκή γλώσσα με τη συμμετοχή σημαντικών καθηγητών από όλο τον κόσμο. Ο

Δήμος Θεσσαλονίκης ήταν μεταξύ των οργανωτών του τρίτου διεθνούς συνεδρίου ισπανοεβραϊκής γλώσσας με θέμα: «Η κοινωνική και πολιτιστική ζωή στη Θεσσαλονίκη μέσα από τα ισπανοεβραϊκά κείμενα» (2004).

Πληροφορίες:
Δήμος Θεσσαλονίκης
Ελ.Βενιζέλου 45, Τ.Κ.54631 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
E-mail: municipality@thessalonikicity.gr

Συνάντηση Ελλήνων και Ισραηλινών Συγγραφέων

Με αφετηρία τους ισχυρούς ιστορικούς δεσμούς της Ελλάδας με τους Εβραίους, Έλληνες και Ισραηλινοί αναλαμβάνουν δράσεις για την προσέγγιση της σύγχρονης κουλτούρας των χωρών τους. Από το 2004, λογοτέχνες από την Ελλάδα και το Ισραήλ πραγματοποιούν κάθε χρόνο συναντήσεις με την υποστήριξη Δήμων για την προώθηση της λογοτεχνίας και των μεταφράσεων. Τα τελευταία κυρίως χρόνια, έχουν μεταφραστεί έργα 18 Ελλήνων και 18 Ισραηλινών λογοτεχνών στα ελληνικά και εβραϊκά αντίστοιχα. Η πρώτη λογοτεχνική συνάντηση έγινε με την υποστήριξη του Δήμου Καλαμάτας με θέμα: «Ιστορία, συλλογική ταυτότητα και η έννοια του «άλλου» στην ελληνική και ισ-

ραηλινή λογοτεχνία». Μετά τη συνάντηση στο Mitzpe Ramon στο Ισραήλ (2005), η τρίτη συνάντηση έγινε το 2006 στην Αθήνα, το Βόλο και τη Θεσσαλονίκη. Στο Βόλο, με την υποστήριξη του Δήμου, οι συμμετέχοντες συζήτησαν το θέμα «Η βαθύτερη σχέση – διαφορετικότητες ανάμεσα στις δύο λογοτεχνίες».

Πληροφορίες:
Δήμος Καλαμάτας
Αριστομένους 28, Τ.Κ.24100 ΚΑΛΑΜΑΤΑ
E-mail: dikalom@otenet.gr

Δήμος Βόλου
Πλ.Ρήγα Φεραίου, Τ.Κ.38001 ΒΟΛΟΣ
E-mail: mayor@volos-city.gr

3.10 Θρησκεία

Εβραϊκή γιορτή «Χανουκά»

Στις δράσεις για την καλύτερη κατανόηση μεταξύ των θρησκειών, περιλαμβάνεται η καθιερωμένη από το 2005 εκδήλωση για την εβραϊκή γιορτή της Χανουκά στην πλατεία Ψυχικού με τη συνεργασία του Δήμου Ψυχικού, του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου Ελλάδας και της Ισραηλιτικής Κοινότητας Αθηνών. Η εβραϊκή γιορτή του Χανουκά, εορτή του φωτός, που διαρκεί κάθε χρόνο ένα οκταήμερο, το οποίο λέγεται «Φώτα», εί-

ναι η γιορτή εκείνη, που χρησίμευσε ως πρότυπο για την θεσμοθέτηση των εορτών των Χριστουγέννων από τη χριστιανική ηγεσία.

Μάλιστα, σε μια συμβολική κίνηση κατά τις εκδηλώσεις του 2006, πραγματοποιήθηκε «πορεία ειρήνης» με τη συμμετοχή εκπροσώπων χριστιανικών δογμάτων. Είναι χαρακτηριστικό ότι τις εκδηλώσεις παρακολούθησαν και ομόθρησκοι από το εξωτερικό.

Πληροφορίες:
Δήμος Ψυχικού
Στρατηγού Καλλάρη 13, Τ.Κ.15452 ΨΥΧΙΚΟ
E-mail: psychiko@otenet.gr

3.11 ΜΜΕ

Διαπολιτισμικός Διάλογος στα Ερτζιανά

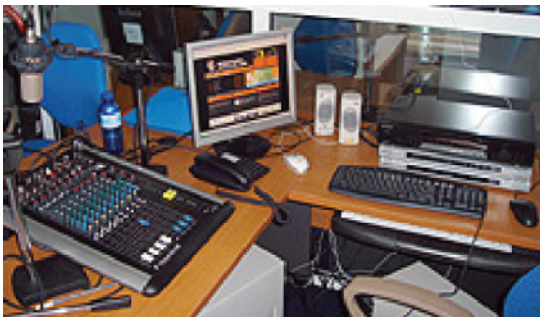
Η πολυπολιτισμικότητα αποτελεί σήμερα αναπόσπαστο τμήμα κάθε σύγχρονης ευρωπαϊκής κοινωνίας. Η ομαλή ένταξη των μεταναστών σε μια πόλη και η αρωγή των τοπικών αρχών για τη σωστή διαβίωση και ανάπτυξη τους είναι κρίσιμης σημασίας σε πόλεις με έντονο πολυπολιτισμικό χαρακτήρα όπως η Αθήνα, γιατί αποτελούν βασική παράμετρο της κοινωνικής συνοχής, καθώς και προϋπόθεση για την οικονομική τους ευημερία.

Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης μπορούν να διαδραματίσουν ένα διττό ρόλο: από τη μια να συμβάλλουν θετικά στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που θα οδηγήσει στη μείωση -αν όχι στην πλήρη εξάλειψη- φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας, και από την άλλη να συμβάλλουν στην ομαλή ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία, αναγνωρίζοντας τη διαφορετικότητά τους μέσα από τη γλώσσα, η οποία στη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης αποτελεί για τους λαούς το βασικό στοιχείο υπόστασης και διαφορετικότητας.

Υπό αυτό το πρίσμα, δημιουργήθηκε το 2004 από το Δήμο Αθηναίων το πρώτο πολυγλωσσο δημοτικό ραδιοφωνικό πρόγραμμα στην Ελλάδα, ο Athens International Radio (Air fm) 104,4. Αφορμή της ίδρυσής του στάθηκαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας, όπου ο νέος σταθμός κλήθηκε αρχικά να καλύψει την ενημέρωση των ξένων επισκεπτών, αλλά και των αλλοδαπών κατοίκων της Αθήνας για τα όσα συμβαίνουν στη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων. Μετά τη λήξη τους, ο Air μετεξελίχθηκε και εκπέμπει πλέον σε 13 ξένες γλώσσες.

Σκοπός του Air 104,4 σήμερα, είναι να συμβάλλει στο να ενταχθούν στην ελληνική κοινωνία οι μετανάστες που ζουν στην Αθήνα και την ευρύτερη περιοχή -και κυρίως οι δύο μεγαλύτερες ομάδες, των Αλβανών και των Ρώσων. Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας ο Air έχει προγραμματίσει και μεταδίδει τρεις πενθήμερες ζώνες για τους μετανάστες. Η πρώτη ζώνη, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα EQUAL, μεταδίδεται στα αλβανικά, στα ρωσικά, στα ισπανικά και τα αγγλικά, ενώ η δεύτερη και η τρίτη ζώνη αποτελούν ένα πρόγραμμα έξι γλωσσών που μεταδίδεται στα αλβανικά, στα ρωσικά, στα βουλγαρικά, στα ρουμανικά, φιλιππινέζικα και τα κινεζικά.

Αξίζει να αναφερθεί ότι το κινεζικό πρόγραμμα είναι αποτέλεσμα ειδικής συμφωνίας που υπογράψε ο Δήμος Αθηναίων πρόσφατα στο Πεκίνο με το επίσημο Δημόσιο Διεθνές Κινεζικό Ραδιόφωνο (CRI) για την αποκλειστική μετάδοση κινεζικού προγράμματος απευθείας από το Πεκίνο στην Ελλάδα. Με αυτόν τον τρόπο ικανοποιήθηκε αίτημα των μελών της κινεζικής κοινότητας που ζουν στην Αθήνα να έχουν κοντά τους τη φωνή της πατρίδας τους. Σήμερα, ο Air fm προγραμματίζει πρόγραμμα στα κινεζικά

με χρηστικές πληροφορίες για τους Κινέζους μετανάστες σχετικά με τα όσα συμβαίνουν στην Ελλάδα. Στην ίδια λογική εγγράφονται και τα προγράμματα στα αλβανικά, στα ρωσικά και τις άλλες γλώσσες, τα οποία μεταφέρουν στους μετανάστες που διάλεξαν την Αθήνα και γενικότερα την Ελλάδα ως δεύτερο σπίτι τους, όλες τις πληροφορίες που τους χρειάζονται για να ζήσουν, να εργαστούν και να

δημιουργήσουν στην πόλη, έτσι ώστε να μην νιώθουν αποκομμένοι από τον υπόλοιπο ελληνικό κορμό. Εκεί, άλλωστε, έγκειται και η μεγαλύτερη προσφορά του Air 104,4.

Όλα αυτά τα προγράμματα για τους μετανάστες αποτελούν παραγωγές του Air 104,4 και τις επιμελούνται μετανάστες που ζουν πια στην Ελλάδα και έχουν εξοικειωθεί με τον ελληνικό τρόπο ζωής. Είναι ιδιαίτερα σημαντική η συμμετοχή μεταναστών στην παραγωγή των προγραμμάτων, όχι μόνο γιατί έχουν μια εκ των πραγμάτων μεγαλύτερη εγγύτητα στις κοινότητες των μεταναστών που διαμένουν στην Αθήνα, αλλά και γιατί παράλληλα δύνανται να εξελιχθούν σε πρότυπα ένταξης των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία, συνδέοντας την καθημερινότητα στην πόλη με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κουλτούρας και της γλώσσας της χώρας προέλευσής τους.

Το μεγαλύτερο κομμάτι του ημερήσιου προγράμματος καλύπτεται από το BBC, με το οποίο υπάρχει συμβόλαιο συνεργασίας και αποκλειστικής μετάδοσής του από τον Air 104,4 ενώ παράλληλα υπάρχει καθημερινή μετάδοση εκπομπής στα γαλλικά, σε συνεργασία με το Radio France International (RFI). Για την κατάρτιση του προγράμματος, αλλά και την επιλογή των διεθνών συνεργασιών έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη μετάδοση αθλητικών εκπομπών και γεγονότων, καθώς αποτελούν ένα σημαντικό μέσο διείσδυσης στις κοινότητες των μεταναστών στην Αθήνα. Αξίζει να αναφερθεί ότι χάρη στις αποκλειστικές συνεργασίες που έχει εξασφαλίσει ο Air fm με το BBC και το κινεζικό CRI, προγραμμάτισε πολύωρες μεταδόσεις τον Ιούνιο και τον Αύγουστο του 2008 για το ποδοσφαιρικό EURO 2008 και τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Πεκίνου. Στα σχέδια του Δήμου Αθηναίων είναι η συνεργασία τόσο με το ρωσικό κρατικό ραδιόφωνο, με ωριαίο πρόγραμμα πάνω σε αθλητικά και πολιτιστικά ζητήματα, όσο και με την ιταλική RAI 2 για αθλητικά και μουσικά προγράμματα. Ο Athens International Radio είναι ίσως το μοναδικό δημοτικό ραδιόφωνο σε όλη την Ευρώπη που μεταδίδει σε 13 ξένες γλώσσες εκπομπές για τους μετανάστες και τους ξένους που επισκέπτονται και ζουν στην Αθήνα. Είναι δηλαδή ένα εγχείρημα που τώρα αρχίζει να γίνεται γνωστό και να αποκτά ολοένα και περισσότερους υποστηρικτές.

Είναι γεγονός ότι το ραδιόφωνο δεν μπορεί να επηρεάσει δραστικά τις πολυδιάσπατες συνθήκες που προκαλούν το φαινόμενο της μετανάστευσης, μπορεί όμως να συμβάλει θετικά στην ομαλή ένταξη των μεταναστών και τη μείωση φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας. Ωστόσο, βασική προϋπόθεση για την ύπαρξη μέσων με πολυπο-

λιτισμική έκφραση, είναι τα ίδια τα χαρακτηριστικά της κοινωνίας να της επιτρέπουν να είναι ανοιχτή σε ακούσματα, ικανή να αποδέχεται και να αφομοιώνει δημιουργικά τις πολιτισμικές αποχρώσεις, καθώς και να μετατρέπει σε παραγωγική και πνευματική ισχύ την παρουσία των μεταναστών.

Πληροφορίες:
Δήμος Αθηναίων
Αθηνάς 63 Πλατεία Κοτζιά, Τ.Κ.10552 ΑΘΗΝΑ
E-mail: mayor@cityofathens.gr

Community Radio: Πολυπολιτισμικά ΜΜΕ

Το Πολυπολιτισμικό Κέντρο Θεσσαλονίκη Community Radio λειτουργεί με τη στήριξη της ΑΡΣΙΣ, του Δήμου Θεσσαλονίκης και του ραδιοφωνικού σταθμού «FM 100» και ως στόχο έχει την

εναλλακτική ενημέρωση ατόμων των ομάδων στόχου και την προώθηση της πολυπολιτισμικότητας μέσω του ραδιοφώνου με την παραγωγή και μετάδοση ψυχαγωγικών και ενημερωτικών προγραμμάτων.

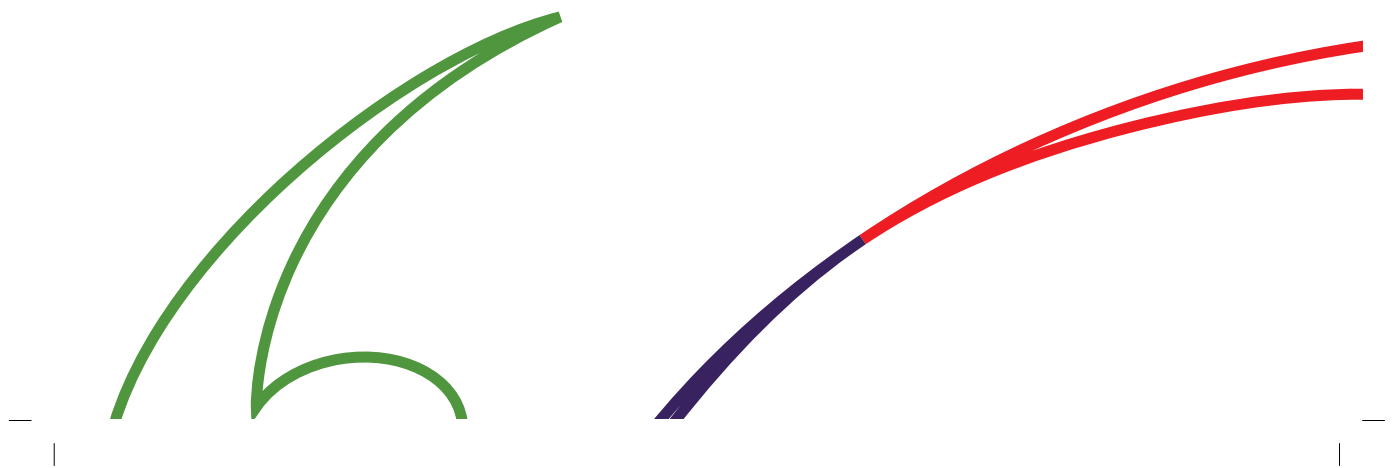
Στο σταθμό απασχολούνται άτομα από πολιτιστικά διαφορετικές ομάδες που συμμετέχουν στην παραγωγή και μετάδοση εκπομπών σε συνεργασία με δημοσιογράφους, αποκτώντας με τον τρόπο αυτό εμπειρία σε δημοσιογραφικά και τεχνικά επαγγέλματα των Μέσων Ενημέρωσης.

Στη λειτουργία του σταθμού μπορούν να συμμετάσχουν ενεργά εθελοντές, οι οποίοι θα προσφέρουν διαρκή υποστήριξη στο

Κέντρο, είτε στην παραγωγή εκπομπών, είτε μετέχοντας σε άλλες δράσεις του Κέντρου.

Απώτερος σκοπός είναι τα Πολυπολιτισμικά Κέντρα να λειτουργήσουν ως «φυτώρια» νέων και ταλαντούχων επαγγελματιών, όλων των φυλετικών ομάδων, οι οποίοι στη συνέχεια θα έχουν τη δυνατότητα να προωθηθούν στη βιομηχανία των ΜΜΕ.

Πληροφορίες:
Δήμος Θεσσαλονίκης
Ελ.Βενιζέλου 45, Τ.Κ.54631 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
E-mail: municipality@thessalonikicity.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

— |

| —

— |

| —

**ΑΠΟΦΑΣΗ αριθ. 1983/2006/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
της 18ης Δεκεμβρίου 2006
σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου (2008)**

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 151, παράγραφος 5, πρώτη περίπτωση,

την πρόταση της Επιτροπής,

τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, ⁽¹⁾

τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών, ⁽²⁾

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 251 της Συνθήκης ⁽³⁾,

Εκτιμώντας τα εξής:

- (1) Η Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αναθέτει σ' αυτήν την αποστολή να δημιουργήσει μια διαρκώς στενότερη ένωση των ευρωπαϊκών λαών και να συμβάλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών, με σεβασμό της εθνικής και περιφερειακής πολυμορφίας τους και με ταυτόχρονη προβολή της κοινής πολιτιστικής τους κληρονομιάς.
- (2) Ο αντίκτυπος των διαδοχικών διευρύνσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη κινητικότητα λόγω της ενιαίας αγοράς, τα παλαιά και νέα μεταναστευτικά ρεύματα, την αύξηση των ανταλλαγών με τον υπόλοιπο κόσμο μέσω του εμπορίου, της εκπαίδευσης, της αναψυχής και γενικά της παγκοσμιοποίησης, αυξάνει τις επαφές μεταξύ των ευρωπαίων πολιτών και όλων όσων ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και των διαφόρων πολιτισμών, γλωσσών, εθνοτήτων και θρησκειών στην Ευρώπη και αλλού.
- (3) Οι ευρωπαίοι πολίτες, και όλοι όσοι ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, προσωρινά ή μόνιμα, πρέπει λοιπόν να έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν στον διαπολιτισμικό διάλογο και να ολοκληρωθούν πλήρως μέσα σε μια διαφοροποιημένη, πλουραλιστική, αλληλέγγυα και δυναμική κοινωνία, όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο.

⁽¹⁾ ΕΕ C 185, 8.8.2006, σ. 42.

⁽²⁾ ΕΕ C 206, 29.8.2006, σ. 44.

⁽³⁾ Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 1ης Ιουνίου 2006 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα), κοινή θέση του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2006 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα) και θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2006 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα).

- (4) Στην καρδιά του ευρωπαϊκού εγχειρήματος είναι σημαντικό να παρέχονται τα μέσα για διαπολιτισμικό διάλογο και διάλογο μεταξύ των πολιτών, προκειμένου να ενισχυθεί ο σεβασμός της πολιτισμικής ποικιλομορφίας και να αντιμετωπισθεί η πολύπλοκη πραγματικότητα των κοινωνιών μας, καθώς και η συνύπαρξη διαφορετικών πολιτιστικών ταυτοτήτων και πεποιθήσεων. Επιπλέον είναι σημαντικό να προβληθεί η συνεισφορά των διαφόρων πολιτισμών στην κληρονομιά και στον τρόπο ζωής των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αναγνωριστεί ότι ο πολιτισμός και ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι τα κατ' εξοχήν μέσα για μια αρμονική συμβίωση.

- (5) Ο διαπολιτισμικός διάλογος συμβάλλει επομένως στην υλοποίηση ορισμένων στρατηγικών προτεραιοτήτων της Ένωσης, και πιο συγκεκριμένα:

— με το σεβασμό και την προαγωγή της πολιτιστικής ποικιλομορφίας της Ευρώπης, τη βελτίωση της συνύπαρξης και την ενθάρρυνση μιας ενεργού ευρωπαϊκής ιδιότητας του πολίτη, η οποία είναι ανοικτή στον κόσμο και βασίζεται στις κοινές αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης·

— με τη συμβολή στην εξασφάλιση ίσων ευκαιριών και μη διακριτικής μεταχείρισης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μεταξύ άλλων και με την ανανεωμένη στρατηγική της Λισσαβώνας, σύμφωνα με την οποία η οικονομία της γνώσης χρειάζεται πρόσωπα ικανά να προσαρμόζονται στις αλλαγές και να αποκομίζουν όφελος από όλες τις πιθανές πηγές καινοτομίας, έτσι ώστε να αυξάνεται η ευημερία·

— με την έμφαση στην πολιτισμική και την παιδαγωγική διάσταση της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισσαβώνας και, ως εκ τούτου, με την τόνωση της πολιτισμικής και δημιουργικής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως παράγοντα οικονομικής μεγέθυνσης και δημιουργίας θέσεων εργασίας·

— με τη στήριξη της δέσμευσης της Ένωσης υπέρ της αλληλεγγύης, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς, της συνεργασίας και μεγαλύτερης συνοχής όσον αφορά το σεβασμό των κοινών αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης·

- δίνοντας τη δυνατότητα στη φωνή της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ακούγεται καλύτερα στον κόσμο και να συνάψει αποτελεσματικές συμπράξεις με τις χώρες της γειτονίας της, επεκτείνοντας κατ' αυτό τον τρόπο τη ζώνη σταθερότητας και δημοκρατίας και κοινής ευημερίας πέρα από την Ένωση, και επηρεάζοντας ως εκ τούτου θετικά την ευημερία και την ασφάλεια των ευρωπαίων πολιτών και όλων όσων ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- (6) Ο διαπολιτισμικός διάλογος αποτελεί σημαντική διάσταση πολλών κοινωνικών πολιτικών και νομοθετικών πράξεων στους τομείς των διαθρησκευτικών ταμείων, της εκπαίδευσης, της δια βίου μάθησης, της νεολαίας, του πολιτισμού, της ιδιότητας του πολίτη και του αθλητισμού, της ισότητας των φύλων, της απασχόλησης και των κοινωνικών υποθέσεων, της καταπολέμησης των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού, της καταπολέμησης του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, της πολιτικής ασύλου και της ένταξης μεταναστών, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της βιώσιμης ανάπτυξης, της οπτικοακουστικής πολιτικής και της έρευνας.
- (7) Παράλληλα, αποτελεί παράγοντα αυξανόμενης σημασίας για τις εξωτερικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδιαίτερα απέναντι στις υπό ένταξη και στις υποψήφιες χώρες, τις χώρες των δυτικών Βαλκανίων, τις υποψήφιες για συμφωνίες σύνδεσης με την ΕΕ χώρες, τις χώρες-εταίρους της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας, καθώς και τις άλλες τρίτες χώρες, ιδίως τις αναπτυσσόμενες.
- (8) Οικοδομώντας στη βάση κοινοτικών εμπειριών και πρωτοβουλιών, βήμα θεμελιώδους σημασίας αποτελεί η προώθηση της συμμετοχής κάθε πολίτη, άνδρα και γυναίκα, σε ισότιμη βάση, κάθε κράτους μέλους και της ευρωπαϊκής κοινωνίας στο σύνολό της, στο εγχείρημα του διαπολιτισμικού διαλόγου, ιδίως μέσω της διαρθρωμένης συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών. Συμβάλλει στη δημιουργία ευρωπαϊκής ταυτότητας, εφόσον η αποδοχή των διαφορών διαμορφώνει τις διάφορες πτυχές της συμμετοχής σε μια κοινότητα.
- (9) Για την εφαρμογή της παρούσας απόφασης, η έννοια της «ενεργού ευρωπαϊκής ιδιότητας του πολίτη» δεν θα πρέπει να καλύπτει μόνον τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τον ορισμό του άρθρου 17 της Συνθήκης ΕΚ, αλλά κάθε άτομο που ζει μόνιμα ή προσωρινά στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- (10) Οι κοινές αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι εκείνες που ορίζονται στο άρθρο 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- (11) Είναι ουσιώδες να εξασφαλίζεται η συμπληρωματικότητα και η οριζόντια θεώρηση του συνόλου των κοινοτικών, εθνικών, περιφερειακών και τοπικών δράσεων που εμπεριέχουν έντονη διάσταση διαπολιτισμικού διαλόγου, δεδομένου ότι το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου θα συμβάλλει στην αύξηση της προβολής και της συνοχής τους. Οι προγραμματιζόμενες ενέργειες, τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, θα αξιοποιήσουν όπου ενδείκνυται, την πείρα που αποκτήθηκε από ενέργειες στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Ίσων Ευκαιριών για Όλους (2007).
- (12) Το Ευρωπαϊκό Έτος Ίσων Ευκαιριών πρέπει επίσης να συμβάλει στην ενσωμάτωση του διαπολιτισμικού διαλόγου ως οριζόντια και διακλαδική προτεραιότητα στις κοινοτικές πολιτικές, δράσεις και προγράμματα, να εντοπίσει δε και να κοινοποιήσει τις βέλτιστες πρακτικές για την προώθησή του. Έμπρακτη αναγνώριση των βέλτιστων πρακτικών και σχεδίων στον τομέα του διαπολιτισμικού διαλόγου θα ενθαρρύνει τους ενδιαφερόμενους φορείς και θα προωθήσει την ιδέα στην κοινωνία των πολιτών.
- (13) Η συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης και η UNESCO μπορούν να αναπτυχθούν δεόντως, ιδίως για να ληφθεί υπόψη η πείρα τους και η τεχνογνωσία τους στην προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου.
- (14) Θα είναι επίσης σημαντικό να εξασφαλιστεί συμπληρωματικότητα μεταξύ του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου και του συνόλου των εξωτερικών πτυχών των πρωτοβουλιών για την προαγωγή του διαπολιτισμικού διαλόγου που αναπτύσσονται στα κατάλληλα πλαίσια, μεταξύ άλλων με τις χώρες της ΕΖΕΣ που είναι μέρη της συμφωνίας ΕΟΧ, τις χώρες των δυτικών Βαλκανίων και τις χώρες — εταίρους της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας. Σημαντικό θα είναι επίσης να εξασφαλισθεί η συμπληρωματικότητα με κάθε άλλη πρωτοβουλία συνεργασίας με τρίτες χώρες, ιδιαίτερα με τις αναπτυσσόμενες χώρες, η οποία είναι συναφής με τους στόχους του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου.
- (15) Οι δράσεις διαπολιτισμικού διαλόγου που πρέπει να αναπτυχθούν στο πλαίσιο σχετικών μέσων εξωτερικών σχέσεων πρέπει μεταξύ άλλων να αντανακλούν το αμοιβαίο συμφέρον που συνδέεται με την ανταλλαγή εμπειριών και αξιών με τρίτες χώρες και να προωθούν την αμοιβαία γνώση, το σεβασμό και την κατανόηση των πολιτισμών τρίτων χωρών.
- (16) Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στα κράτη μέλη. Οι υποψήφιες χώρες πρέπει ωστόσο να συνδεθούν στενά με τις ενέργειες του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου μέσω πρωτοβουλιών προαγωγής του διαπολιτισμικού διαλόγου που θα αναπτυχθούν στα κατάλληλα πλαίσια συνεργασίας και διαλόγου, ιδιαίτερα στο πλαίσιο του διαλόγου μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υποψήφιων χωρών ⁽¹⁾.
- (17) Η παρούσα απόφαση καθορίζει για τη συνολική διάρκεια της δράσης το χρηματοδοτικό κονδύλιο που αποτελεί, για την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή, προνομαϊκή αναφορά κατά την ετήσια διαδικασία του προϋπολογισμού, κατά την έννοια του σημείου 37 της διοργανικής συμφωνίας της 17ης Μαΐου 2006 μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, για τη δημοσιονομική πειθαρχία και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής της 29ης Ιουνίου 2005 προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το διάλογο μεταξύ των κοινωνιών των πολιτών της ΕΕ και των υποψήφιων χωρών.

⁽²⁾ ΕΕ C 139, 14.6.2006, σ. 1.

(18) Τα απαραίτητα μέτρα για την εφαρμογή της παρούσας απόφασης θεσπίζονται σύμφωνα με την απόφαση 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 1999 για τον καθορισμό των όρων άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή⁽¹⁾. Μια συμβουλευτική επιτροπή κρίνεται κατ' αυτό τον τρόπο ενδεδειγμένη για το είδος και την εμβέλεια της προτεινόμενης δράσης.

(19) Δεδομένου ότι οι στόχοι της παρούσας απόφασης δεν μπορούν να υλοποιηθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και μπορούν επομένως λόγω της ανάγκης, κυρίως, πολυμερών συμπράξεων και διακρατικών ανταλλαγών κοινοτικής κλίμακας, λόγω της διάστασης της δράσης, να υλοποιηθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο, η Κοινότητα μπορεί να λάβει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας που καθιερώνεται με το άρθρο 5 της Συνθήκης. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, όπως προβλέπεται στο εν λόγω άρθρο, η παρούσα απόφαση δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη αυτών των στόχων,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΝ:

Άρθρο 1

Αντικείμενο

Το έτος 2008 κηρύσσεται «Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου» για να συμβάλει στην παρουσίαση και την προβολή διαρκούς διαδικασίας διαπολιτισμικού διαλόγου, η οποία θα συνεχιστεί και πέρα από το συγκεκριμένο έτος.

Άρθρο 2

Στόχοι

1. Γενικός στόχος του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου είναι η συμβολή στα εξής:

- προαγωγή του διαπολιτισμικού διαλόγου ως διαδικασίας με την οποία όλοι όσοι ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορούν να βελτιώσουν την ικανότητά τους να αντεπεξέρχονται σε ένα πιο ανοικτό αλλά και πιο πολύπλοκο πολιτιστικό περιβάλλον, όπου, στα διάφορα κράτη μέλη καθώς και εντός του εκάστοτε κράτους μέλους, συνυπάρχουν διαφορετικές πολιτιστικές ταυτότητες και πεποιθήσεις,
- προβολή του διαπολιτισμικού διαλόγου ως ευκαιρίας για όσους ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση να αποκομίζουν όφελος από μια διαφοροποιημένη και δυναμική κοινωνία και να συνεισφέρουν σε αυτήν, όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο,
- ευαισθητοποίηση όλων όσων ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως των νέων, στη σημασία της ανάπτυξης ενεργού ευρωπαϊκής ιδιότητας του πολίτη που είναι ανοικτή στον κόσμο, σέβεται την πολιτιστική ποικιλομορφία και βασίζεται σε αξίες που είναι κοινές στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 6 της Συνθήκης ΕΕ και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

⁽¹⁾ ΕΕ L 184, 17.7.1999, σ. 23. Απόφαση όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2006/512/ΕΚ (ΕΕ L 200, 22.7.2006, σ. 11).

— προβολή της συμβολής των διαφόρων πολιτισμών και μορφών έκφρασης της πολιτισμικής ποικιλομορφίας, στην κληρονομιά και στους τρόπους ζωής των κρατών μελών.

2. Οι ειδικοί στόχοι του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου αποβλέπουν στα εξής:

- επιδίωξη της ευαισθητοποίησης όλων όσων ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως των νέων, στη σπουδαιότητα της συμμετοχής στο διαπολιτισμικό διάλογο στην καθημερινή ζωή τους,
- προσπάθεια ώστε να εντοπίζονται, να ανταλλάσσονται και να τυγχάνουν προβολής ευρωπαϊκής αναγνώρισης οι βέλτιστες πρακτικές για την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως μεταξύ των νέων και των παιδιών,
- ενίσχυση του ρόλου της εκπαίδευσης ως σημαντικού μέσου διδασκαλίας σχετικά με την ποικιλομορφία και τη μεγαλύτερη κατανόηση άλλων πολιτισμών, και ανάπτυξης δεξιοτήτων και βέλτιστων κοινωνικών πρακτικών, καθώς και προβολή του κεντρικού ρόλου των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην προώθηση της αρχής της ισότητας και της αμοιβαίας κατανόησης,
- αύξηση της προβολής, της συνοχής και της προώθησης όλων των κοινοτικών προγραμμάτων και δράσεων που συμβάλλουν στο διαπολιτισμικό διάλογο, και εξασφάλιση της συνέχειάς τους,
- συμβολή στη διερεύνηση νέων προσεγγίσεων του διαπολιτισμικού διαλόγου με τη συνεργασία μεταξύ ευρέος φάσματος ενδιαφερομένων παραγόντων από διάφορους τομείς.

Άρθρο 3

Περιεχόμενο των μέτρων

Τα μέτρα που λαμβάνονται για την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στο άρθρο 2 παρατίθενται λεπτομερώς στο Παράρτημα.

Περιλαμβάνουν την εφαρμογή των ακόλουθων δραστηριοτήτων ή την παροχή υποστήριξης σ' αυτές:

- α) εκδηλώσεις και πρωτοβουλίες ευρωπαϊκής εμβέλειας που να αποβλέπουν στην προαγωγή του διαπολιτισμικού διαλόγου, μέσω της άμεσης εμπλοκής ή με άλλο τρόπο συμμετοχής όσο το δυνατό περισσότερων ανθρώπων, καθώς και στην προβολή των επιτευγμάτων και εμπειριών στο θέμα του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου·
- β) εκδηλώσεις και πρωτοβουλίες σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, με έντονη ευρωπαϊκή διάσταση, που να αποβλέπουν στην προαγωγή των στόχων του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου, μέσω της άμεσης εμπλοκής ή με άλλο τρόπο συμμετοχής όσο το δυνατό περισσότερων ανθρώπων, με ιδιαίτερη προσοχή σε δράσεις σχετικές με την αγωγή του πολίτη και την εκτίμηση των συνανθρώπων και της διαφορετικότητάς τους·
- γ) εκστρατείες πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης, ιδίως σε συνεργασία με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο για τη διάδοση θεμελιωδών μηνυμάτων σχετικά με τους στόχους του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου και αναγνώριση των βέλτιστων πρακτικών, ιδίως μεταξύ των νέων και των παιδιών·

δ) έρευνες και μελέτες κοινοτικής ή εθνικής κλίμακας και διαβουλεύσεις με διακρατικά δίκτυα και ενδιαφερόμενους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό την αξιολόγηση και τη σύνταξη έκθεσης σχετικά με την προετοιμασία, την αποτελεσματικότητα, τον αντίκτυπο του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου, ούτως ώστε να δημιουργηθούν οι βάσεις για τη μακροπρόθεσμη συνέχειά του.

Άρθρο 4

Συνεργασία των κρατών μελών

Κάθε κράτος μέλος ορίζει εθνικό συντονιστικό όργανο ή αντίστοιχο διοικητικό όργανο, επιφορτισμένο με την οργάνωση της συμμετοχής του συγκεκριμένου κράτους στο Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου. Ενημερώνει την Επιτροπή για την επιλογή του εντός ενός μηνός από την έκδοση της παρούσας απόφασης.

Κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει ότι το όργανο αυτό διασφαλίζει την κατάλληλη συμμετοχή των διαφόρων φορέων που λαμβάνουν μέρος στο διαπολιτισμικό διάλογο σε εθνικό επίπεδο.

Το όργανο αυτό εξασφαλίζει το συντονισμό, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, των δράσεων των σχετικών με το ευρωπαϊκό έτος διαπολιτισμικού διαλόγου.

Άρθρο 5

Εφαρμογή

1. Τα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή της παρούσας απόφασης θεσπίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 2.

2. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να παρέχεται στη συνεργασία με τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, ιδίως με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο 6

Επιτροπή

1. Η Επιτροπή επικουρείται από επιτροπή.
2. Όταν γίνεται αναφορά στην παρούσα παράγραφο, εφαρμόζονται τα άρθρα 3 και 7 της απόφασης 1999/468/ΕΚ, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8 της απόφασης αυτής.
3. Η επιτροπή θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό.
4. Οι εθνικοί αντιπρόσωποι στην επιτροπή διορίζονται κατά προτίμηση από το εθνικό συντονιστικό όργανο του άρθρου 4.

Άρθρο 7

Δημοσιονομικές διατάξεις

1. Τα μέτρα κοινοτικής εμβέλειας που προβλέπονται στο μέρος Α του Παραρτήματος μπορούν να επιδοτηθούν μέχρι το 80 % του

συνολικού κόστους κατ' ανώτατο όριο από το γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Τα μέτρα που προβλέπονται στο μέρος Β του Παραρτήματος μπορούν να επιδοτηθούν μέχρι το 50 % του συνολικού κόστους κατ' ανώτατο όριο από το γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 8.

3. Για τα μέτρα κοινοτικής εμβέλειας που προβλέπονται στο μέρος Γ του Παραρτήματος, διεξάγεται δημόσιος διαγωνισμός ή χορηγούνται επιδοτήσεις χρηματοδοτούμενες από το γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 8

Διαδικασία υποβολής και επιλογής των αιτήσεων

1. Οι αποφάσεις χορήγησης επιδοτήσεων λαμβάνονται από την Επιτροπή σύμφωνα με την διαδικασία του άρθρου 6, παράγραφος 2. Η Επιτροπή εξασφαλίζει ισόρροπη και δίκαιη κατανομή των πόρων μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ των διαφόρων τομέων δραστηριότητας που αφορά το σχέδιο, λαμβάνοντας συγχρόνως υπόψη την ποιότητα των προτεινομένων σχεδίων.

2. Οι αιτήσεις επιδότησης που υποβάλλονται σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 2, υποβάλλονται στην Επιτροπή από τον οργανισμό του άρθρου 4.

Άρθρο 9

Διεθνείς οργανισμοί

Για την επίτευξη των στόχων του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου, η Επιτροπή μπορεί να συνεργαστεί με τους κατάλληλους διεθνείς οργανισμούς, και ειδικότερα με το Συμβούλιο της Ευρώπης και την UNESCO, λαμβάνοντας σοβαρή μέριμνα για την εξασφάλιση της προβολής της συμμετοχής της ΕΕ.

Άρθρο 10

Ρόλος της Επιτροπής

1. Η Επιτροπή εξασφαλίζει τη συνοχή μεταξύ των μέτρων που προβλέπονται στην παρούσα απόφαση και των λοιπών κοινοτικών δράσεων και πρωτοβουλιών.

2. Η Επιτροπή φροντίζει για τη συμμετοχή των υποψήφιων χωρών στο Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου, υποστηρίζοντας τη συμμετοχή τους σε πολυάριθμα κοινοτικά προγράμματα που περιλαμβάνουν διάσταση διαπολιτισμικού διαλόγου και αναπτύσσοντας ειδικές πρωτοβουλίες στα κατάλληλα πλαίσια, ιδιαίτερα στο πλαίσιο του διαλόγου των κοινωνιών των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υποψήφιων χωρών.

3. Η Επιτροπή εξασφαλίζει τη συμπληρωματικότητα μεταξύ των μέτρων που λαμβάνονται για την επίτευξη των στόχων του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου και των πρωτοβουλιών που ενδέχεται να αναπτυχθούν σε κατάλληλα πλαίσια συνεργασίας και διαλόγου με τις χώρες ΕΖΕΣ που είναι μέλη στη συμφωνία ΕΟΧ, τις χώρες των δυτικών Βαλκανίων και τις χώρες εταίρους της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας.

4. Η Επιτροπή θα πρέπει να εξασφαλίσει τη συμπληρωματικότητα με κάθε άλλη πρωτοβουλία συνεργασίας με τις τρίτες χώρες, ιδιαίτερα με τις αναπτυσσόμενες χώρες, που είναι κατάλληλες για τους στόχους διαπολιτισμικού διαλόγου του Ευρωπαϊκού Έτους.

Άρθρο 11

Προϋπολογισμός

1. Το χρηματοδοτικό κονδύλιο για την υλοποίηση της παρούσας οδηγίας για την περίοδο μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 2007 και 31 Δεκεμβρίου 2008 ανέρχεται σε EUR 10 000 000. Οι προπαρασκευαστικές δράσεις περιορίζονται στο 30 % του συνολικού προϋπολογισμού.

2. Οι ετήσιες πιστώσεις εγκρίνονται από την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή εντός των ορίων του δημοσιονομικού πλαισίου.

Άρθρο 12

Προστασία των κοινοτικών οικονομικών συμφερόντων

1. Η Επιτροπή μεριμνά ώστε, κατά την εφαρμογή δράσεων χρηματοδοτούμενων στο πλαίσιο της παρούσας απόφασης, να προστατεύονται τα οικονομικά συμφέροντα της Κοινότητας με την εφαρμογή προληπτικών μέτρων κατά της απάτης, της διαφθοράς και κάθε άλλης παράνομης ενέργειας, μέσω αποτελεσματικών ελέγχων και με την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών και, εφόσον διαπιστωθούν παρατυπίες, με την εφαρμογή κυρώσεων αποτελεσματικών, ανάλογων και αποτρεπτικών, σύμφωνα με τις διατάξεις των κανονισμών (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 2988/95 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1995, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1) και (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 2185/96 του Συμβουλίου, της 11ης Νοεμβρίου 1996, σχετικά με τους ελέγχους και τις εξακριβώσεις που διεξάγει επιτοπίως η Επιτροπή με σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων από απάτες και λοιπές παρατυπίες (2) και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 1999, σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) (3).

2. Όσον αφορά τις κοινοτικές δράσεις που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο της παρούσας απόφασης, ως παρατυπία, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ,

Ευρατόμ) αριθ. 2988/95, νοείται κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού δικαίου ή κάθε παράβαση συμβατικής υποχρέωσης που προκύπτει από πράξη ή παράλειψη ενός οικονομικού παράγοντα, η οποία έχει ή θα είχε ως αποτέλεσμα να ζημιώσει το γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή τους προϋπολογισμούς που διαχειρίζονται οι Κοινότητες, με αχρεώστητη δαπάνη.

3. Η Επιτροπή μειώνει, αναστέλλει ή ανακτά το ποσό χρηματοοικονομικής ενίσχυσης υπέρ μιας δράσης, εάν διαπιστώσει παρατυπίες, και κυρίως τη μη τήρηση των διατάξεων της παρούσας απόφασης, της ειδικής απόφασης ή της σύμβασης με την οποία χορηγείται η εν λόγω χρηματοοικονομική ενίσχυση, ή εάν αποκαλυφθεί ότι, χωρίς να έχει ζητηθεί η έγκριση της Επιτροπής, η δράση αποτέλεσε αντικείμενο σημαντικής τροποποίησης ασυμβίβαστης με τη φύση ή με τις συνθήκες εφαρμογής της εν λόγω δράσης.

4. Εάν δεν έχουν τηρηθεί οι προθεσμίες ή εάν μόνον ένα μέρος της χορηγούμενης οικονομικής ενίσχυσης δικαιολογείται από την πρόοδο στην εκτέλεση της δράσης, η Επιτροπή ζητεί από τον δικαιούχο να της υποβάλει τις παρατηρήσεις του εντός καθορισμένης προθεσμίας. Εάν ο δικαιούχος δεν απαντήσει κατά τρόπο ικανοποιητικό, η Επιτροπή μπορεί να ακυρώσει το υπόλοιπο της οικονομικής ενίσχυσης και να απαιτήσει την επιστροφή των ποσών που έχουν ήδη καταβληθεί.

5. Κάθε ποσό που έχει καταβληθεί αχρεωστήτως πρέπει να επιστρέφεται στην Επιτροπή. Τα ποσά τα οποία δεν επιστρέφονται εγκαίρως προσαυξάνονται με τόκους υπερημερίας υπό τους όρους που καθορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1605/2002 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2002, για τη θέσπιση του δημοσιονομικού κανονισμού που εφαρμόζεται στο γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (4).

Άρθρο 13

Εποπτεία

1. Ο δικαιούχος υποβάλλει τεχνικές και χρηματοοικονομικές εκθέσεις σχετικά με την κατάσταση προόδου των εργασιών για κάθε δράση που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο της παρούσας απόφασης. Μια τελική έκθεση πρέπει επίσης να υποβληθεί εντός τριών μηνών μετά την υλοποίηση της δράσης. Η Επιτροπή καθορίζει τη μορφή και το περιεχόμενο των εκθέσεων.

2. Στη διάρκεια πέντε ετών μετά την τελική πληρωμή για οιαδήποτε δράση, ο δικαιούχος της χρηματοοικονομικής ενίσχυσης τηρεί στη διάθεση της Επιτροπής όλα τα δικαιολογητικά των δαπανών που έχουν σχέση με τη δράση.

3. Η Επιτροπή λαμβάνει κάθε αναγκαίο μέτρο προς επαλήθευση του ότι οι χρηματοδοτούμενες δράσεις διεξάγονται σωστά και ότι τηρούνται οι διατάξεις της παρούσας απόφασης και του δημοσιονομικού κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1605/2002.

(1) ΕΕ L 312, 23.12.1995, σ. 1.

(2) ΕΕ L 292, 15.11.1996, σ. 2.

(3) ΕΕ L 136, 31.5.1999, σ. 1.

(4) ΕΕ L 248, 16.9.2002, σ. 1.

Άρθρο 14

Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Η Επιτροπή υποβάλλει έως τις 31 Δεκεμβρίου 2009 το αργότερο έκθεση στο Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, σχετικά με την εφαρμογή, τα αποτελέσματα και τη γενική αξιολόγηση των μέτρων που προβλέπονται στο άρθρο 3, η οποία θα χρησιμεύσει ως βάση για μελλοντικές πολιτικές, μέτρα και δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αυτό τον τομέα.

Άρθρο 15

Θέση σε ισχύ

Η παρούσα απόφαση τίθεται σε ισχύ από την επόμενη ημέρα της δημοσίευσής της στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 16

Αποδέκτες

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 18 Δεκεμβρίου 2006.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο Πρόεδρος

J. BORRELL FONTELLES

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

J.-E. ENESTAM

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 3

Α. ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ

Ένας περιορισμένος αριθμός emblematicών δράσεων ευρωπαϊκής εμβέλειας που αποβλέπει στην ευαισθητοποίηση, ιδιαίτερα των νέων, στους στόχους του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου μπορεί να επωφεληθεί από κοινοτική επιδότηση ύψους 80 % του συνολικού κόστους κατ' ανώτατο όριο.

Αυτές οι δράσεις μπορούν να περιλαμβάνουν εκδηλώσεις, συμπεριλαμβανομένης κοινοτικής εκδήλωσης για τα εγκαίνια και τη λήξη του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου σε συνεργασία με τις εκάστοτε Προεδρίες στη διάρκεια του έτους 2008.

Ενδεικτικά, περίπου το 30 % του συνολικού προϋπολογισμού που χορηγείται θα αφιερωθεί στις δράσεις αυτές.

Β. ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΣΕ ΕΘΝΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ

Δράσεις σε εθνικό επίπεδο με έντονη ευρωπαϊκή διάσταση μπορούν να πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να επωφεληθούν από κοινοτική ενίσχυση ύψους 50 % του συνολικού κόστους κατ' ανώτατο όριο.

Αυτές οι δράσεις θα αφορούν ειδικότερα τη συγχρηματοδότηση μίας εθνικής πρωτοβουλίας ανά κράτος μέλος.

Ενδεικτικά, περίπου το 30 % του συνολικού προϋπολογισμού που χορηγείται θα αφιερωθεί στις δράσεις αυτές.

Γ. ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ

1. Δράσεις πληροφόρησης και προαγωγής που περιλαμβάνουν:

- α) εκστρατεία πληροφόρησης συντονισμένη σε κοινοτική κλίμακα και αρθρωμένη στα επί μέρους κράτη μέλη, θεμελιωμένη στις βέλτιστες πρακτικές διαπολιτισμικού διαλόγου σε όλα τα επίπεδα·
- β) συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα, τα μέσα ενημέρωσης, εκπαιδευτικά ιδρύματα και άλλους εταίρους της κοινωνίας των πολιτών για τη διάδοση των πληροφοριών σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου·
- γ) σχεδιασμό λογότυπου και συνθημάτων που θα χρησιμοποιηθούν σε κάθε δραστηριότητα συνδεδεμένη με το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου, και παραγωγή εργαλείων προώθησης, τα οποία θα είναι διαθέσιμα σε ολόκληρη την Κοινότητα·
- δ) κατάλληλα μέτρα για τη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων και την ενίσχυση της προβολής των κοινοτικών προγραμμάτων, δράσεων και πρωτοβουλιών που συμβάλλουν στους στόχους του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου και για την παροχή ευρωπαϊκής αναγνώρισης στις βέλτιστες πρακτικές, ιδίως μεταξύ των νέων και των παιδιών·
- ε) διάδοση παιδαγωγικού υλικού και εργαλείων προοριζόμενων κατά προτεραιότητα απευθυνόμενων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα οποία ευνοούν την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την πολιτιστική ποικιλομορφία και τον διαπολιτισμικό διάλογο·
- στ) δημιουργία πύλης στο Διαδίκτυο, η οποία θα παρέχει στο ευρύ κοινό πρόσβαση στις δράσεις διαπολιτισμικού διαλόγου και θα καθοδηγεί τους υποβάλλοντες σχέδια σχετικά με το διαπολιτισμικό διάλογο στα διάφορα συναφή κοινοτικά προγράμματα και δράσεις.

2) Άλλες δράσεις:

Έρευνες, μελέτες κοινοτικής κλίμακας και διαβουλεύσεις με διακρατικά δίκτυα και ενδιαφερόμενους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό την αξιολόγηση και τη σύνταξη εκθέσεων σχετικά με την προετοιμασία, την αποτελεσματικότητα, τον αντίκτυπο του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου, ούτως ώστε να δημιουργηθούν οι βάσεις για τη μακροπρόθεσμη συνέχειά του.

3) Η χρηματοδότηση θα έχει γενικά τη μορφή άμεσης αγοράς των αγαθών και υπηρεσιών μέσω πρόσκλησης υποβολής προσφορών ανοικτής ή/και κλειστής διαδικασίας. Θα μπορεί επίσης να λάβει μορφή επιδοτήσεων.

Οι χρηματοδοτικοί πόροι που διατίθενται για εκστρατείες πληροφόρησης και διαφήμισης δεν θα υπερβαίνουν το 40 % του συνολικού προϋπολογισμού.

Δ. ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΜΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Η Κοινότητα θα μπορούσε να χορηγήσει μη οικονομική υποστήριξη, συμπεριλαμβανομένης της γραπτής άδειας για τη χρησιμοποίηση του λογότυπου, αφού αυτό εκδοθεί, καθώς και άλλου υλικού σχετικού με το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου, σε πρωτοβουλίες που προέρχονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς, εφόσον οι τελευταίοι μπορούν να εγγυηθούν στην Επιτροπή ότι οι εν λόγω πρωτοβουλίες διεξάγονται ή θα διεξαχθούν κατά τη διάρκεια του 2008 και μπορούν να συμβάλουν αισθητά στην επίτευξη των στόχων του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου. Οι πρωτοβουλίες που οργανώνονται σε τρίτες χώρες σε σύνδεση ή συνεργασία με το ευρωπαϊκό έτος διαπολιτισμικού διαλόγου, χωρίς να υποστηρίζονται οικονομικά από το έτος, θα μπορούν επίσης να τύχουν μη οικονομικής υποστήριξης εκ μέρους της Κοινότητας και να χρησιμοποιούν το λογότυπο και λοιπό υλικό σχετικό με το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου.

— |

| —

|
—
|

|
—
|

Ministers' Deputies
CM Documents

CM(2008)30 final 2 May 2008¹

118th Session of the Committee of Ministers
(Strasbourg, 7 May 2008) –

White Paper on Intercultural Dialogue
"Living Together As Equals in Dignity"²

¹ This document has been classified restricted at the date of issue. It will be declassified at the 118th Session of the Committee of Ministers (7 May 2008).

² The online version of the White Paper on **www.coe.int/dialogue** will contain hyperlinks to all documents mentioned in this text.
Internet : <http://www.coe.int/t/cm/>

Dialogue—A Key to Europe's Future

(1) Managing Europe's increasing cultural diversity – rooted in the history of our continent and enhanced by globalisation – in a democratic manner has become a priority in recent years. How shall we respond to diversity? What is our vision of the society of the future? Is it a society of segregated communities, marked at best by the coexistence of majorities and minorities with differentiated rights and responsibilities, loosely bound together by mutual ignorance and stereotypes? Or is it a vibrant and open society without discrimination, benefiting us all, marked by the inclusion of all residents in full respect of their human rights? The Council of Europe believes that respect for, and promotion of, cultural diversity on the basis of the values on which the Organisation is built are essential conditions for the development of societies based on solidarity.

(2) The "White Paper on Intercultural Dialogue" presented here, emphatically argues in the name of the governments of the 47 member states of the Council of Europe that our common future depends on our ability to safeguard and develop human rights, as enshrined in the European Convention on Human Rights, democracy and the rule of law and to promote mutual understanding. It reasons that the intercultural approach offers a forward-looking model for managing cultural diversity. It proposes a conception based on individual human dignity (embracing our common humanity and common destiny). If there is a European identity to be realised, it will be based on shared fundamental values, respect for common heritage and cultural diversity as well as respect for the equal dignity of every individual.

(3) Intercultural dialogue has an important role to play in this regard. It allows us to prevent ethnic, religious, linguistic and cultural divides. It enables us to move forward together, to deal with our different identities constructively and democratically on the basis of shared universal values.

(4) Intercultural dialogue can only thrive if certain preconditions are met. To advance intercultural dialogue, the White Paper argues, the democratic governance of cultural diversity should be adapted in many aspects; democratic citizenship and participation should be strengthened; intercultural competences should be taught and learned; spaces for intercultural dialogue should be created and widened; and intercultural dialogue should be taken to the international level.

(5) The White Paper is built on the solid foundations of the Council of Europe acquis. It takes account of the rich material from consultations with many stakeholders – including partners from regions outside Europe – held in 2007. In that sense, it is in many ways a product of the democratic deliberation which is at the heart of intercultural dialogue itself.

(6) The White Paper responds to an increasing demand to clarify how intercultural dialogue may help appreciate diversity while sustaining social cohesion. It seeks to provide a conceptual framework and a guide for policy-makers and practitioners. However, intercultural dialogue cannot be prescribed by law. It must retain its character as an open invitation to implement the underlying principles set out in this document, to apply flexibly the various recommendations presented here, and to contribute to the ongoing debate about the future organisation of society.

(7) The Council of Europe is deeply convinced that it is our common responsibility to achieve a society where we can live together as equals in dignity.

Table of contents

1. Introduction.....	4
1.1 The Council of Europe and intercultural dialogue	4
1.2 The White Paper process	4
1.3 The major concerns	5
1.4 Key terms.....	5
2. Embracing cultural diversity	6
2.1 Pluralism, tolerance and intercultural dialogue.....	6
2.2 Equality of human dignity	7
2.3 Standards and tools: the achievements of the Council of Europe over five decades	7
2.4 The risks of non-dialogue.....	8
3. Conceptual framework	9
3.1 The notion of intercultural dialogue	9
3.2 Identity-building in a multicultural environment.....	9
3.3 Prior approaches to cultural diversity	10
3.4 The conditions of intercultural dialogue	10
3.4.1 Human rights, democracy and the rule of law	10
3.4.2 Equal dignity and mutual respect	11
3.4.3 Gender equality	11
3.4.4 Combatting the barriers that prevent intercultural dialogue	12
3.5 The religious dimension	12
4. Five policy approaches to the promotion of intercultural dialogue	13
4.1 Democratic governance of cultural diversity.....	13
4.1.1 A political culture valuing diversity	13
4.1.2 Human rights and fundamental freedoms	14
4.1.3 From equality of opportunity to equal enjoyment of rights.....	15
4.2 Democratic citizenship and participation	15
4.3 Learning and teaching intercultural competences.....	16
4.3.1 Key competence areas: democratic citizenship, language, history.....	16
4.3.2 Primary and secondary education	17
4.3.3 Higher education and research	17
4.3.4 Non-formal and informal learning	17
4.3.5 The role of educators	18
4.3.6 The family environment	18
4.4 Spaces for intercultural dialogue	18
4.5 Intercultural dialogue in international relations	20
5. Recommendations and policy orientations for future action: the shared responsibility of the core actors	21
5.1 Democratic governance of cultural diversity.....	21
5.2 Democratic citizenship and participation	23
5.3 Learning and teaching intercultural competences.....	25
5.4 Spaces for intercultural dialogue	27
5.5 Intercultural dialogue in international relations	28
6. The way ahead	29
Appendix 1 - Selected conventions, declarations, recommendations and other reference texts of the Council of Europe relevant to intercultural dialogue	30
Selected European conventions	30
Declarations of Summits, Ministerial Conferences and the Committee of Ministers	31
Recommendations of the Committee of Ministers	32
Recommendations and resolutions of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe.....	33
Recommendations, resolutions and declarations of the Congress of Local and Regional Authorities	34
Recommendations and declarations of the European Commission against Racism and Intolerance (ECRI)	34
Appendix 2 – List of abbreviations	35

1. Introduction

1.1 The Council of Europe and intercultural dialogue

(8) Promoting intercultural dialogue contributes to the core objective of the Council of Europe, of preserving and promoting human rights, democracy and the rule of law. The First Summit of Heads of State and Government of member states (1993), which affirmed that cultural diversity characterised Europe's rich heritage and that tolerance was the guarantee of an open society, led to the Framework Convention for the Protection of National Minorities (1995), the establishment of the European Commission against Racism and Intolerance and the launching of the European Youth Campaign against racism, anti-Semitism, xenophobia and intolerance ("All Different – All Equal").

(9) The Third Summit of the Heads of State and Government (2005) identified intercultural dialogue (including its religious dimension) as a means of promoting awareness, understanding, reconciliation and tolerance, as well as preventing conflicts and ensuring integration and the cohesion of society. This was fleshed out in the "Faro Declaration on the Council of Europe's Strategy for Developing Intercultural Dialogue", adopted by the Ministers of culture later that year, which suggested preparing a White Paper on Intercultural Dialogue.

1.2 The White Paper process

(10) The Committee of Ministers, meeting in May 2006, specified that the White Paper on Intercultural Dialogue would identify how to promote intensified intercultural dialogue within and between societies in Europe and dialogue between Europe and its neighbours. It should also provide guidance on analytical and methodological tools and standards. The White Paper is addressed to policy-makers and administrators, to educators and the media, and to civil-society organisations, including migrant and religious communities, youth organisations and the social partners.

(11) Following a decision of the Committee of Ministers, a wide-scale consultation on intercultural dialogue ensued between January and June 2007. This embraced, *inter alia*, all relevant steering committees, members of the Parliamentary Assembly and the Congress of Local and Regional Authorities, as well as other bodies of the Council of Europe including the European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), the European Committee of Social Rights, the High-level Task Force on Social Cohesion and the Commissioner for Human Rights. Questionnaires were sent to all member states, members of the Parliamentary Assembly and the Congress of Local and Regional Authorities, to representatives of religious communities, migrant communities and cultural and other non-governmental organisations. The Council of Europe Secretariat organised (or co-organised) events with non-governmental organisations of migrants, women, young people, journalists and media organisations as well as international institutions. Initial drafts were submitted to selected stakeholders for scrutiny in "feedback meetings"³ and to an informal Regional Conference of Ministers responsible for cultural affairs.⁴

(12) This process indicated considerable interest, and the Council of Europe is greatly indebted to all those who contributed so generously to the debate. The consultation revealed a confidence that the Council of Europe, because of its normative foundation and its wealth of experience, was well placed to take a timely initiative. And it generated a vast repertoire of suggestions on the content of the White Paper itself.

(13) What follows is built on the solid foundations of the Council of Europe *acquis*, notably the European Convention on Human Rights and other fundamental standards. It takes into account the rich material from the consultation. In that sense, it is in many ways a product of the democratic deliberation which is at the heart of intercultural dialogue itself. For the sake of readability and because many points were made by several organisations, the document does not attribute particular ideas to particular consultees.

(14) The huge volume of documents associated with the White Paper process is available on the Council of Europe website and in accompanying publications. This includes analyses of the responses by the member states, by non-governmental organisations and religious communities to the questionnaire on intercultural dialogue as well as monographs on intercultural dialogue under different aspects (education, media) and *vis-à-vis* specific stakeholders (youth, migrants). Additional documents – including a set of "Frequently Asked Questions" and press material – are available in print and on the website.

³ Strasbourg, Stockholm and Moscow (September-October 2007).

⁴ Belgrade, 8-9 November 2007.

1.3 The major concerns

(15) One of the recurrent themes of the consultation was that **old approaches to the management of cultural diversity were no longer adequate** to societies in which the degree of that diversity (rather than its existence) was unprecedented and ever-growing. The responses to the questionnaires sent to member states, in particular, revealed a belief that what had until recently been a preferred policy approach, conveyed in shorthand as “multiculturalism”, had been found inadequate. On the other hand, there did not seem to be a desire to return to an older emphasis on assimilation. Achieving inclusive societies needed a new approach, and intercultural dialogue was the route to follow.

(16) There was, however, a notable lack of clarity as to what that phrase might mean. The consultation document invited respondents to give a definition, and there was a marked reluctance to do so. In part, this is because intercultural dialogue is not a new tablet of stone, amenable to a simple definition which can be applied without mediation in all concrete situations. In part, however, this indicated **a genuine uncertainty as to what intercultural dialogue meant in practice**.

(17) Respondents to the questionnaires and participants in consultation events nevertheless were united in stating that **universal principles**, as upheld by the Council of Europe, **offered a moral compass**. They provided the framework for a culture of tolerance, and made clear its limits – notably *vis-à-vis* any form of discrimination or acts of *intolerance*. Cultural traditions, whether they be “majority” or “minority” traditions, could not trump principles and standards of the European Convention on Human Rights and of other Council of Europe instruments concerning civil and political, social, economic and cultural rights.

(18) Specifically, it was stressed that gender equality was a non-negotiable premise of intercultural dialogue, which must draw on the experience of both women and men. Indeed, equality was a recurrent theme: **the challenge of living together in a diverse society could only be met if we can live together as equals in dignity**. This concern was strongly articulated by governments, non-governmental organisations (NGOs) in general and migrant associations alike.

(19) It emerged that **no sphere should be exempt** from engaging in intercultural dialogue – be it the neighbourhood, the workplace, the education system and associated institutions, civil society and particularly the youth sector, the media, the arts world or the political arena. Every actor – whether NGOs, religious communities, the social partners or political parties – is implicated, as indeed are individuals. And every level of governance – from local to regional to national to international – is drawn into the democratic management of cultural diversity.

(20) Finally, and most concretely, the consultation highlighted the **vast amount of accumulated good practice**. What is needed is for this to be distilled and then disseminated, so that reticence can be overcome and positive experiences replicated. For, if there is one overall lesson of the consultation, it is that the need for intercultural dialogue is going to be relevant for many years to come.

1.4 Key terms

(21) The White Paper on Intercultural Dialogue, which generally follows the terminology developed by the Council of Europe and other international institutions, presents some concepts that need to be defined. In this White Paper,

- (22) *Intercultural dialogue* is understood as an open and respectful exchange of views between individuals, groups with different ethnic, cultural, religious and linguistic backgrounds and heritage on the basis of mutual understanding and respect (*cf. section 3*). It operates at all levels – within societies, between the societies of Europe and between Europe and the wider world.
- (23) *Multiculturalism* (like assimilationism) is understood as a specific policy approach (*cf. section 3*), whereas the terms *cultural diversity* and *multiculturality* denote the empirical fact that different cultures exist and may interact within a given space and social organisation.
- (24) *Social cohesion*, as understood by the Council of Europe, denotes the capacity of a society to ensure the welfare of all its members, minimising disparities and avoiding polarisation. A cohesive society is a mutually supportive community of free individuals pursuing these common goals by democratic means.

- (25) *Stakeholders* are all those groups and individuals of minority or majority background who play a role and have interests (a "stake") in intercultural dialogue – most prominently policy makers in governments and parliaments at all levels, local and regional authorities, civil-society organisations, migrant and religious communities, cultural and media organisations, journalists and social partners.
- (26) *Public authorities* include the national government and political and administrative bodies at the central, regional and local levels. The term also covers town councils or other local authority bodies, as well as natural or legal persons under private law who perform public functions or exercise administrative authority.
- (27) *Integration* (social integration, inclusion) is understood as a two-sided process and as the capacity of people to live together with full respect for the dignity of each individual, the common good, pluralism and diversity, non-violence and solidarity, as well as their ability to participate in social, cultural, economic and political life. It encompasses all aspects of social development and all policies. It requires the protection of the weak, as well as the right to differ, to create and to innovate.⁵ Effective integration policies are needed to allow immigrants to participate fully in the life of the host country. Immigrants should, as everybody else, abide by the laws and respect the basic values of European societies and their cultural heritage. Strategies for integration must necessarily cover all areas of society, and include social, political and cultural aspects. They should respect immigrants' dignity and distinct identity and to take them into account when elaborating policies.
- (28) *Positive action measures* compensating for disadvantages arising from a person's racial or ethnic origin, gender or other protected characteristics seek to promote full and effective equality as well as the equal enjoyment or exercise of human rights.

(29) There is no internationally agreed legal definition of the notion of *minority*. In the context of this White Paper this term is understood as designating persons, including migrants, belonging to groups smaller in numbers than the rest of the population and characterised by their identity, in particular their ethnicity, culture, religion or their language.

2. Embracing cultural diversity

2.1 Pluralism, tolerance and intercultural dialogue

(30) Cultural diversity is not a new phenomenon. The European canvas is marked by the sediments of intra-continental migrations, the redrawing of borders and the impact of colonialism and multinational empires. Over recent centuries, societies based on the principles of political pluralism and tolerance have enabled us to live with diversity without creating unacceptable risks for social cohesion.

(31) In recent decades, cultural diversification has gained momentum. Europe has attracted migrants in search of a better life and asylum-seekers from across the world. Globalisation has compressed space and time on a scale that is unprecedented. The revolutions in telecommunications and the media – particularly through the emergence of new communications services like the Internet – have rendered national cultural systems increasingly porous. The development of transport and tourism has brought more people than ever into face-to-face contact, engendering more and more opportunities for intercultural dialogue.

(32) In this situation, pluralism, tolerance and broadmindedness are more important than ever.⁶ The European Court of Human Rights has recognised that pluralism is built on "the genuine recognition of, and respect for, diversity and the dynamics of cultural traditions, ethnic and cultural identities, religious beliefs, artistic, literary and socio-economic ideas and concepts", and that "the harmonious interaction of persons and groups with varied identities is essential for achieving social cohesion".⁷

(33) However, pluralism, tolerance and broadmindedness may not be sufficient: a pro-active, a structured and widely shared effort in managing cultural diversity is needed. Intercultural dialogue is a major tool to achieve this aim, without which it will be difficult to safeguard the freedom and well-being of everyone living on our continent.

⁵ Programme of Action adopted by the World Summit for Social Development in 1995.

⁶ On the importance of pluralism, tolerance and broadmindedness in democratic societies, see for instance *Handyside v. the United Kingdom*, judgment of 7 December 1976, Series A no. 24, § 49.

⁷ *Gorzeliak and Others v. Poland* [GC], no. 44158/98, 17 February 2004.

2.2 Equality of human dignity

(34) Diversity does not only contribute to cultural vitality but can also enhance social and economic performance. Indeed diversity, creativity and innovation provide a virtuous circle, whereas inequalities may also be mutually reinforcing, creating conflicts dangerous to human dignity and social welfare. What is the “glue”, then, that can bind together the people who share the continent?

(35) The democratic values underpinning the Council of Europe are universal; they are not distinctively European. Yet Europe’s 20th-century experience of inhumanity has driven a particular belief in the foundational value of individual human dignity. Since the Second World War, the European nation-states have set up ever more complete and transnational human-rights protections, available to everyone, not just national citizens. This corpus of human rights recognises the dignity of every human being, over and above the entitlements enjoyed by individuals as citizens of a particular state.

(36) This corpus of human rights acknowledges our common humanity and the unique individuality of all. Assimilation to a unity without diversity would mean an enforced homogenisation and loss of vitality, while diversity without any overarching common humanity and solidarity would make mutual recognition and social inclusion impossible. If there is a common identity, then, to be realised, it is an ethos of respect for the equal dignity of every individual and hospitality towards the wider world. Intrinsic to such an ethos is dialogue and interaction with others.

2.3 Standards and tools: the achievements of the Council of Europe over five decades⁸

(37) The robust European consensus on values is demonstrated by the various instruments of the Council of Europe: the conventions and agreements engaging all or some of the member states, as well as recommendations, declarations and opinions.

(38) The *European Convention on Human Rights* (1950) embodied the post-war commitment to human dignity, and created the European Court of Human Rights, which in its case-law interprets the Convention in the light of present-day conditions. *Protocol No. 12 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms* (2000) contained a general prohibition of discrimination. The *European Social Charter* (adopted in 1961 and revised in 1996) made clear that the social rights which it set out applied to all without discrimination. The *Declaration on Equality of Women and Men* (1988) of the Committee of Ministers stated that sex-related discrimination in any field constitutes an impediment to the recognition, enjoyment and exercise of human rights and fundamental freedoms. The *European Convention on the Legal Status of Migrant Workers* (1997) stipulated that migrant workers be treated no less favourably than nationals of member states.

(39) The *European Cultural Convention* (1954) affirmed the continent’s “common cultural heritage” and the associated need for intercultural learning, while the *European Convention on Transfrontier Television* (1989) highlighted the importance of broadcasting for the development of culture and the free formation of opinions. The *Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society* (2005) identified how knowledge of this heritage could encourage trust and understanding.

(40) Promoting and protecting diversity in a spirit of tolerance was the theme of the *European Charter for Regional or Minority Languages* (1992) and of the *Framework Convention for the Protection of National Minorities* (1995). The *European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities* (1980), the *Convention on the Participation of Foreigners in Public Life at Local Level* (1992) and the *European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life* (2003, revised) addressed issues of participation in public life at the local level, as has the work of the Congress of Local and Regional Authorities, notably its *Stuttgart Declaration* on the integration of “foreigners” (2003). The Council of Europe/UNESCO *Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region* (1997) prohibited taking into account external factors such as the convictions, beliefs and status of the applicant when recognising qualifications.

⁸ See Appendix - Table on state of ratification of key conventional instruments.

(41) Prior to the *Faro Declaration on the Council of Europe's Strategy for Developing Intercultural Dialogue* (2005), intercultural dialogue itself became a theme for Ministers responsible for culture in the *Opatija Declaration* (2003), while their educational counterparts tackled intercultural education in the *Athens Declaration* (2003). The European Ministers responsible for Youth accorded priority to human-rights education, global solidarity, conflict transformation and interreligious co-operation in Budapest in 2005. Meanwhile, since the 1980s, the Parliamentary Assembly of the Council of Europe has contributed an array of recommendations, resolutions, hearings and debates on aspects of intercultural and interreligious dialogue.⁹ The Action Plan adopted at the Third Summit of Heads of States and Governments launched the development of strategies to manage and promote cultural diversity while ensuring the cohesion of societies and encouraged intercultural dialogue including its religious dimension.

(42) The Council of Europe also acts as an intergovernmental organisation and has an influence in the wider world through monitoring mechanisms, action programmes, policy advocacy and co-operation with its international partners. An important vehicle is the *European Commission against Racism and Intolerance* (ECRI), which monitors racism and all forms of related intolerance and discrimination in member states, elaborates General Policy Recommendations and works with civil society to raise awareness. ECRI is in regular contact with the Secretariat of the UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD) the Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) of the OSCE and the Fundamental Rights Agency (FRA) of the European Union. More generally, the *Commissioner for Human Rights of the Council of Europe* plays a valuable role in promoting education in, awareness of and respect for human rights. The *European Commission for Democracy through Law* ("*Venice Commission*"), the Council of Europe's advisory body on constitutional matters, has played a leading role in the adoption of constitutions that conform to the standards of Europe's constitutional heritage and has expressed itself frequently on the rights of minorities. The "*North-South Centre*" has developed into an important place of dialogue between cultures and a bridge between Europe and its neighbouring regions.

2.4 The risks of non-dialogue

(43) The risks of non-dialogue need to be fully appreciated. Not to engage in dialogue makes it easy to develop a stereotypical perception of the other, build up a climate of mutual suspicion, tension and anxiety, use minorities as scapegoats, and generally foster intolerance and discrimination. The breakdown of dialogue within and between societies can provide, in certain cases, a climate conducive to the emergence, and the exploitation by some, of extremism and indeed terrorism. Intercultural dialogue, including on the international plane, is indispensable between neighbours.

(44) Shutting the door on a diverse environment can offer only an illusory security. A retreat into the apparently reassuring comforts of an exclusive community may lead to a stifling conformism. The absence of dialogue deprives everyone of the benefit of new cultural openings, necessary for personal and social development in a globalised world. Segregated and mutually exclusive communities provide a climate that is often hostile to individual autonomy and the unimpeded exercise of human rights and fundamental freedoms.

(45) An absence of dialogue does not take account of the lessons of Europe's cultural and political heritage. European history has been peaceful and productive whenever a real determination prevailed to speak to our neighbour and to co-operate across dividing lines. It has all too often led to human catastrophe whenever there was a lack of openness towards the other. Only dialogue allows to live in unity in diversity.

⁹ References to selected recommendations of the Parliamentary Assembly can be found in the Appendix.

3. Conceptual framework

3.1 The notion of intercultural dialogue

(46) For the purpose of this White Paper, intercultural dialogue is understood as a process that comprises an open and respectful exchange of views between individuals and groups with different ethnic, cultural, religious and linguistic backgrounds and heritage, on the basis of mutual understanding and respect. It requires the freedom and ability to express oneself, as well as the willingness and capacity to listen to the views of others. Intercultural dialogue contributes to political, social, cultural and economic integration and the cohesion of culturally diverse societies. It fosters equality, human dignity and a sense of common purpose. It aims to develop a deeper understanding of diverse worldviews and practices, to increase co-operation and participation (or the freedom to make choices), to allow personal growth and transformation, and to promote tolerance and respect for the other.

(47) Intercultural dialogue may serve several purposes, within the overriding objective to promote full respect for human rights, democracy and the rule of law. It is an essential feature of inclusive societies, which leave no one marginalised or defined as outsiders. It is a powerful instrument of mediation and reconciliation: through critical and constructive engagement across cultural fault-lines, it addresses real concerns about social fragmentation and insecurity while fostering integration and social cohesion. Freedom of choice, freedom of expression, equality, tolerance and mutual respect for human dignity are among the guiding principles in this context. Successful intercultural dialogue requires many of the attitudes fostered by a democratic culture – including open-mindedness, willingness to engage in dialogue and allow others to express their point, a capacity to resolve conflicts by peaceful means and a recognition of the well founded arguments of others. It contributes to strengthening democratic stability and to the fight against prejudice and stereotypes in public life and political discourse and to facilitating coalition-building across diverse cultural and religious communities, and can thereby help to prevent or de-escalate conflicts – including in situations of post conflict and “frozen conflicts”.

(48) There is no question of easy solutions. Intercultural dialogue is not a cure for all evils and an answer to all questions, and one has to recognise that its scope can be limited. It is often pointed out, rightly, that dialogue with those who refuse dialogue is impossible, although this does not relieve open and democratic societies of their obligation to constantly offer opportunities for dialogue. On the other hand, dialogue with those who are ready to take part in dialogue but do not – or do not fully – share “our” values may be the starting point of a longer process of interaction, at the end of which an agreement on the significance and practical implementation of the values of human rights, democracy and the rule of law may very well be reached.

3.2 Identity-building in a multicultural environment

(49) Individual human dignity is at the foundation of society. The individual, however, is not as such a homogeneous social actor. Our identity, by definition, is not what makes us the same as others but what makes us unique. Identity is a complex and contextually sensitive combination of elements.

(50) Freedom to choose one's own culture is fundamental; it is a central aspect of human rights. Simultaneously or at various stages in their lives, everyone may adopt different cultural affiliations. Whilst every individual, to a certain extent, is a product of his or her heritage and social background, in contemporary modern democracies everyone can enrich his or her own identity by integrating different cultural affiliations. No one should be confined against their will within a particular group, community, thought-system or world view, but should be free to renounce past choices and make new ones – as long as they are consistent with the universal values of human rights, democracy and the rule of law. Mutual openness and sharing are twin aspects of multiple cultural affiliation. Both are rules of coexistence applying to individuals and groups, who are free to practise their cultures, subject only to respect for others.

(51) Intercultural dialogue is therefore important in managing multiple cultural affiliations in a multicultural environment. It is a mechanism to constantly achieve a new identity balance, responding to new openings and experiences and adding new layers to identity without relinquishing one's roots. Intercultural dialogue helps us to avoid the pitfalls of identity policies and to remain open to the challenges of modern societies.

3.3 Prior approaches to cultural diversity

(52) At the height of the Europe of the nation-state, from around 1870 to 1945, it was widely assumed that all those who lived within a state boundary should assimilate to its predominant ethos, into which successive generations were socialised – via, *inter alia*, national, sometimes nationalistic, rituals. However, over the last centuries Europe has also seen other more positive experiences, for instance during certain periods of the history of Central and Eastern Europe, which helps us to understand how different cultures and religions could peacefully coexist in mutual tolerance and respect.

(53) In what became the western part of a divided post-war Europe, the experience of immigration was associated with a new concept of social order known as multiculturalism. This advocated political recognition of what was perceived as the distinct ethos of minority communities on a par with the “host” majority. While this was ostensibly a radical departure from assimilationism, in fact multiculturalism frequently shared the same, schematic conception of society set in opposition of majority and minority, differing only in endorsing separation of the minority from the majority rather than assimilation to it.

(54) The *Opatija Declaration* (2003) rejected this paradigm. Defining cultural diversity, it argued that “this principle cannot be applied exclusively in terms of “majority” or “minority”, for this pattern singles out cultures and communities, and categorises and stigmatises them in a static position, to the point at which social behaviour and cultural stereotypes are assumed on the basis of groups’ respective status”. Identities that partly overlap are no contradiction: they are a source of strength and point to the possibility of common ground.

(55) Whilst driven by benign intentions, multiculturalism is now seen by many as having fostered communal segregation and mutual incomprehension, as well as having contributed to the undermining of the rights of individuals – and, in particular, women – within minority communities, perceived as if these were single collective actors. The cultural diversity of contemporary societies has to be acknowledged as an empirical fact. However, a recurrent theme of the consultation was that multiculturalism was a policy with which respondents no longer felt at ease.

(56) Neither of these models, assimilation or multiculturalism, is applied singularly and wholly in any state. Elements of them combine with aspects of the emerging interculturalist paradigm, which incorporates the best of both. It takes from assimilation the focus on the individual; it takes from multiculturalism the recognition of cultural diversity. And it adds the new element, critical to integration and social cohesion, of dialogue on the basis of equal dignity and shared values.

3.4 The conditions of intercultural dialogue

3.4.1 Human rights, democracy and the rule of law

(57) The universal values upheld by the Council of Europe are a condition for intercultural dialogue. No dialogue can take place in the absence of respect for the equal dignity of all human beings, human rights, the rule of law and democratic principles. These values, and in particular respect for freedom of expression and other fundamental freedoms, guarantee non-domination and are thus essential to ensure that dialogue is governed by the force of argument rather than the argument of force.

(58) Since competing human rights may be advanced, a fair balance must be struck when faced with intercultural issues. The case-law of the European Court of Human Rights and the practice of monitoring bodies such as ECRI or the Advisory Committee of the Framework Convention for the Protection of National Minorities indicate how such balance can be achieved in practice.

(59) Ethnic, cultural, religious or linguistic affiliations or traditions cannot be invoked to prevent individuals from exercising their human rights or from responsible participating in society. This principle applies especially to the right not to suffer from gender-based or other forms of discrimination, the rights and interests of children and young people, and the freedom to practise or not to practise a particular religion or belief. Human rights abuses, such as forced marriages, “honour crimes” or genital mutilations¹⁰ can never be justified whatever the cultural context. Equally, the rules of a – real or imagined – “dominant culture” cannot be used to justify discrimination, hate speech or any form of discrimination on grounds of religion, race, ethnic origin or other identity.

¹⁰ On female genital mutilation, see *Collins and Akaziebie v. Sweden*, n°23944/05 decision of 8 March 2007.

(60) Democracy is the foundation of our political system, and citizens are valued also as political actors and not only as social beings, contributors to or beneficiaries of the well-being of the nation. Democracy thrives because it helps individuals identify with the society of which they are members and because it provides for legitimate decision-making and exercise of power. The growth of the Council of Europe over the past two decades is a potent witness to the force of democracy. Critical and constructive dialogue, itself a profoundly democratic standard, has to recognize other democratic principles such as pluralism, inclusiveness and equality. It is important that dialogue acknowledges the spirit of democratic culture and its essential elements: mutual respect among participants and the readiness of everyone to seek and accept a common ground.

(61) The fundamental standards of the rule of law in democratic societies are necessary elements of the framework within which intercultural dialogue can flourish. They ensure a clear separation of powers, legal certainty and equality of all before the law. They stop public authorities taking arbitrary and discriminatory decisions, and ensure that individuals whose rights are violated can seek redress from the courts.

3.4.2 Equal dignity and mutual respect

(62) Intercultural dialogue entails a reflexive disposition, in which one can see oneself from the perspective of others. On the foundation of the values of the Council of Europe, this requires a democratic architecture characterised by the respect of the individual as a human being, reciprocal recognition (in which this status of equal worth is recognised by all), and impartial treatment (where all claims arising are subject to rules that all can share).

(63) This demarcates the intercultural approach more clearly from preceding models. Unlike assimilation, it recognises that public authorities must be impartial, rather than accepting a majority ethos only, if communalist tensions are to be avoided. Unlike multiculturalism, however, it vindicates a common core which leaves no room for moral relativism. Unlike both, it recognises a key role for the associational sphere of civic society where, premised on reciprocal recognition, intercultural dialogue can resolve the problems of daily life in a way that governments alone cannot.

(64) Equality and mutual respect are important building blocks of intercultural dialogue and essential to remove the barriers to its realisation. Where progress towards equality is lacking, social tensions may manifest themselves in the cultural arena, even if the root causes lie elsewhere, and cultural identities themselves may be used to stigmatise.

3.4.3 Gender equality

(65) Equality between women and men is a core issue in changing societies, as the 5th European Ministerial Conference on Equality between Women and Men (2003) emphasised. It is a crucial element of democracy. Gender equality is an integral part of human rights and sex-based discrimination is an impediment to the enjoyment of human rights and freedoms. Respect for women's human rights is a non-negotiable foundation of any discussion of cultural diversity.

(66) The fight against gender inequality should not give rise to insidious stereotyping, however. It is important to stress the illegitimacy of coded equations between "minority communities" and "gender inequality", as if all in the "host" community was perfect and as if everything related to minorities and adherents to particular religions was problematic. Common gender experiences can overlap communal divides precisely because no community has a monopoly of gender equality or inequality.

(67) Gender equality injects a positive dimension into intercultural dialogue. The complexity of individual identity allows solidarities inconceivable within a stereotyped, communalist perspective. The very fact that gender inequality is a cross-cutting issue means that intercultural projects engaging women from "minority" and "host" backgrounds may be able to build upon shared experiences.

(68) The Council of Europe's Revised Strategy on Social Cohesion makes clear that equality between women and men is a fundamental and highly relevant commitment. It urges a "gender mainstreaming perspective" in the arena of social cohesion, and in intercultural dialogue this should equally be present throughout.

3.4.4 Combating the barriers that prevent intercultural dialogue

(69) There are many barriers to intercultural dialogue. Some of these are the result of the difficulty in communicating in several languages. But others concern power and politics: discrimination, poverty and exploitation – experiences which often bear particularly heavily on persons belonging to disadvantaged and marginalised groups – are structural barriers to dialogue. In many European societies one also finds groups and political organisations preaching hatred of “the other”, “the foreigner” or certain religious identities. Racism, xenophobia, intolerance and all other forms of discrimination refuse the very idea of dialogue and represent a standing affront to it.

3.5 The religious dimension

(70) Part of Europe’s rich cultural heritage is a range of religious, as well as secular, conceptions of the purpose of life. Christianity, Judaism and Islam, with their inner range of interpretations, have deeply influenced our continent. Yet conflicts where faith has provided a communal marker have been a feature of Europe’s old and recent past.

(71) Freedom of thought, conscience and religion is one of the foundations of democratic society and protected by Article 9 of the European Convention on Human Rights. This freedom is one of the most vital elements referring to the identity of believers and their conception of life, as it is also for atheists, agnostics, sceptics and the unconcerned. While guaranteeing this freedom, Article 9 does allow that the manifestations of expression of this freedom can be restricted under defined conditions. The issue of religious symbols in the public sphere, particularly in education, has been addressed by the European Court of Human Rights.¹¹ Because of the relative lack of consensus on matters of religion across the member states, the Court has tended to give to states a large – though not unlimited – “margin of appreciation” (i.e. discretion) in this arena.

(72) There are considerable overlaps between the Council of Europe’s agenda and the concerns of religious communities: human rights, democratic citizenship, the promotion of values, peace, dialogue, education and solidarity. And there was consensus during the consultation that it was the responsibility of the religious communities themselves, through interreligious dialogue, to contribute to an increased understanding between different cultures.

(73) The important role of religious communities with regard to dialogue means that efforts should be undertaken in this field between the religious communities and public authorities. The Council of Europe is already engaged to this end through various initiatives of the Parliamentary Assembly and the seminars of the Commissioner for Human Rights, who since 2000 has brought together representatives of religious communities with the aim of associating them with the human rights agenda of the Council of Europe. Religious practice is part of contemporary human life, and it therefore cannot and should not be outside the sphere of interest of public authorities, although the state must preserve its role as the neutral and impartial organiser of the exercise of various religions, faiths and beliefs.¹² The “Volga Forum Declaration” (2006)¹³ called for the Council of Europe to enter “an open, transparent and regular dialogue” with religious organisations, while recognising that this must be underpinned by universal values and principles. This could replicate the round-table approach which individual member states have taken to dialogue with religious communities. The *San Marino Declaration (2007)*¹⁴ on the religious dimension of intercultural dialogue affirmed that religions could elevate and enhance dialogue. It identified the context as a shared ambition to protect individual human dignity by the promotion of human rights, including equality between women and men, to strengthen social cohesion and to foster mutual understanding and respect. In the *San Marino Declaration*, the religious and civil-society representatives present welcomed the interest of the Council of Europe in this field; they recognised that the Council of Europe would remain neutral towards the various religions whilst defending the freedom of thought, conscience and religion, the rights and duties of *all* citizens, and the respective autonomy of state and religions. They considered that there is a need for appropriate fora to consider the impact of religious practice on other areas of public policies, such as health and education, without discrimination and with due respect for the rights of non-believers. Those holding non-religious worldviews have an equal right to contribute, alongside religious representatives, to debates on the moral foundations of society and to be engaged in forums for intercultural dialogue.

¹¹ See for instance *Kurtulmuş v. Turkey*, No. 65500/01, decision of 24 January 2006; *Leyla Şahin v. Turkey*, judgment of 10 November 2005 (Grand Chamber); *Dahlab v. Switzerland*, decision of 15 February 2001.

¹² See for instance *Leyla Şahin v. Turkey [GC]*, No. 44774/98, judgment of 10 November 2005, § 107.

¹³ Final document of the International Conference ‘Dialogue of Cultures and Inter-Faith Cooperation’ (Volga Forum), Nizhny Novgorod/Russian Federation, 7-9 September 2006 (available at www.coe.int/dialogue).

¹⁴ Final Declaration of the European Conference on ‘The religious dimension of intercultural dialogue’, San Marino, 23 and 24 April 2007 (available at www.coe.int/dialogue).

(74) On 8 April 2008, the Council of Europe organised, on an experimental basis, an exchange on the religious dimension of intercultural dialogue on the theme "Teaching religious and convictional facts. A tool for acquiring knowledge about religions and beliefs in education; a contribution to education for democratic citizenship, human rights and intercultural dialogue." Member and observer states of the Council of Europe as well as the Organisation's institutional partners, the European Commission, representatives of the religions traditionally present in Europe and of other beliefs, representatives of INGOs/NGOs, experts and representatives of the media participated in the "Exchange". An innovative and experimental event, its main aim was to promote and strengthen the Council of Europe's fundamental values – respect for human rights, promotion of democracy and the rule of law – thus contributing to fostering within European society mutual respect and awareness, tolerance and understanding. The exercise associated representatives of religions and other actors of civil society, including representatives of other beliefs, with this objective, by involving them in open, transparent dialogue on a theme rooted with those values. The purpose was not to engage in theological debate, nor to become the framework of an interconfessional dialogue.

(75) Apart from the dialogue between public authorities and religious communities, which should be encouraged, there is also the need for a dialogue between religious communities themselves (interreligious dialogue). The Council of Europe has frequently recognised interreligious dialogue, which is not directly within its remit, as a part of intercultural dialogue and encouraged religious communities to engage actively in promoting human rights, democracy and the rule of law in a multicultural Europe. Interreligious dialogue can also contribute to a stronger consensus within society regarding the solutions to social problems. Furthermore, the Council of Europe sees the need for a dialogue within religious communities and philosophical convictions (intrareligious and intra-convictional dialogue), not least in order to allow public authorities to communicate with authorised representatives of religions and beliefs seeking recognition under national law.

4. Five policy approaches to the promotion of intercultural dialogue

(76) There are five distinct yet interrelated dimensions to the promotion of intercultural dialogue, which involve the full range of stakeholders. It depends on the democratic governance of cultural diversity. It requires participation and democratic citizenship. It demands the acquisition of intercultural competences. It needs open spaces for dialogue. Finally, it must be taken on to the international scale. Initiatives in these five dimensions have been tried and tested.¹⁵

4.1 Democratic governance of cultural diversity

4.1.1 A political culture valuing diversity

(77) The cornerstones of a political culture valuing diversity are the common values of democracy, human rights and fundamental freedoms, the rule of law, pluralism, tolerance, non-discrimination and mutual respect.

(78) A culture of diversity can only develop if democracy reconciles majority rule and the rights of persons belonging to minorities. Imposing the will of the majority on the minority without ensuring an effective protection of rights for all is incompatible with the principles of the common European constitutional heritage. A European society committed to combining unity and diversity cannot be a "winner takes all" society, but must suffuse the political arena with values of equality and mutual respect. Democracy does not simply mean that the views of a majority must always prevail: a balance must be achieved which ensures the fair and proper treatment of persons belonging to minorities and avoids any abuse of a dominant position.¹⁶

¹⁵ The collection of examples of good practice proposed during the consultations will be published on the internet at www.coe.int/dialogue.

¹⁶ Cf. *Leyla Şahin v. Turkey* [GC], No. 44774/98, judgment of 10 November 2005, § 108. See also Article 6 of the Framework Convention for the Protection of National Minorities, which obliges the contracting parties to 'encourage a spirit of tolerance and intercultural dialogue and take effective measures to promote mutual respect and understanding and co-operation among all persons living on their territory, irrespective of those persons' ethnic, cultural, linguistic or religious identity, in particular in the fields of education, culture and the media.'

(79) Developing a political culture supportive of cultural pluralism is a demanding task. It entails an education system which generates capacities for critical thinking and innovation, and spaces in which people are allowed to participate and to express themselves. Law enforcement officials, politicians, teachers and other professional groups, as well as civil-society leaders should be trained to operate in culturally diverse communities. Culture must be dynamic and characterised by experiment. The media are called upon to circulate objective information and fresh thinking, and challenge stereotypes. There must be a multiplicity of initiatives and committed stakeholders, particularly involving a robust civil society.

4.1.2 Human rights and fundamental freedoms

(80) Human rights provide an essential framework for the practice of intercultural dialogue. Among the most relevant provisions of the European Convention on Human Rights are the rights to freedom of thought and expression, to freedom of religion, to free assembly and association, to privacy and family life. The rights in the Convention must be enjoyed without discrimination in any form. In addition, Protocol No. 12 to the Convention provides for a general prohibition of discrimination. The rights portfolio also includes, besides civil and political rights, the socio-economic rights arising from the European Social Charter, which addresses many of the issues which can bear particularly heavily on persons belonging to disadvantaged groups (access to employment, education, social protection, health and housing),¹⁷ and the cultural rights identified in various charters and conventions, such as the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1966).

(81) Freedom of expression, guaranteed by Article 10 paragraph 1 of the European Convention on Human Rights, is a *sine qua non* of participation in intercultural dialogue. The exercise of this freedom, which comes with duties and responsibilities, may be limited in certain specific conditions defined in Article 10 paragraph 2 of the European Convention on Human Rights. "Hate speech" has been an increasing concern of the European Court of Human Rights in recent years, and in its jurisprudence the Court has drawn the boundary, case by case, beyond which the right to freedom of expression is forfeited.

(82) Some expressions are so gratuitously offensive, defamatory or insulting as to threaten a culture of tolerance itself – indeed, they may inflict not only unconscionable indignity on members of minority communities but also expose them to intimidation and threat. Inciting hatred based on intolerance is not compatible with respect for fundamental rights and freedoms guaranteed by the Convention and the Court's jurisprudence.

(83) The European Court of Human Rights has however set a high bar against restrictions on free expression, indicating that even expression that "offend, shock or disturb" should be protected.¹⁸ This means, for example, a certain licence to criticise another's religion (as a system of ideas which they can choose to embrace). The Court takes into account the impact and context of the expressions made, in particular whether they contribute to a pluralistic public debate on matters of general interest.

(84) As for the media, the basic principle is the defence of freedom of expression even if there is however a recognition of the special duties and responsibilities of journalists who must be free to express their opinions – including value judgments – on matters of public concern, but who are also responsible for the collection and dissemination of objective information. There is a need to foster the awareness of media professionals of the necessity for intercultural dialogue and co-operation across ethnic, cultural, religious and linguistic boundaries with a view to promoting a culture of tolerance and mutual understanding, bearing in mind their role in informing the public.

¹⁷ The European Committee of Social Rights, whose task it is to examine the national reports and to decide whether or not the situations in the countries concerned are in conformity with the European Social Charter, has repeatedly asked for a specific attention to the situation of foreign workers, immigrants and national minorities. Cf. European Social Charter. European Committee of Social Rights: Conclusions XVIII-1, Volume 1. Strasbourg 2006, pp. 59, 102, 212, 261, 293.

¹⁸ *Handyside v. United Kingdom*, judgment of 7 December 1976, Series A no. 24, § 49.

4.1.3 From equality of opportunity to equal enjoyment of rights

(85) The “European social model”, referred to in the Revised Strategy for Social Cohesion, seeks to secure a profound equality of life chances. Those who most need their rights to be protected are often least well equipped to claim them. Legal protection of rights has to be accompanied by determined social policy measures to ensure that everyone in practice has access to their rights. Thus, the European Social Charter and the European Convention on the Legal Status of Migrant Workers stress, for example, that states parties undertake that migrant workers and their families residing legally on their territory should be entitled to treatment no less favourable than that accorded to their nationals in a range of social and economic contexts.

(86) Over and above the principle of non-discrimination, states are also encouraged to take positive-action measures to redress the inequalities, stemming from discrimination, experienced by members of disadvantaged groups. In the public sphere, state authorities must strictly respect the prohibition of discrimination, an expression of neutrality in cultural and religious matters. Yet, formal equality is not always sufficient and promoting effective equality could, in some cases, necessitate adoption of specific measures that are coherent with the principle of non-discrimination. In certain circumstances, the absence of differential treatment to correct an inequality may, without reasonable and objective justification, amount to discrimination.¹⁹

(87) It may be necessary to take, within certain limits, practical measures to accommodate for diversity.²⁰ Such accommodation measures should not infringe the rights of others or result in disproportionate organisational difficulties or excessive costs.

4.2 Democratic citizenship and participation

(88) Citizenship, in the widest sense, is a right and indeed a responsibility to participate in the cultural, social and economic life and in public affairs²¹ of the community together with others. This is key to intercultural dialogue, because it invites us to think of others not in a stereotypical way – as “the other” – but as fellow citizens and equals. Facilitating access to citizenship is an educational as much as a regulatory and legal task. Citizenship enhances civic participation and so contributes to the added value newcomers bring, which in turn cements social cohesion.

(89) Active participation by all residents in the life of the local community contributes to its prosperity, and enhances integration. A right for foreigners legally resident in the municipality or region to participate in local and regional elections is a vehicle to promote participation.

(90) The European Convention on Nationality (1997) commits signatory states to provide for the naturalisation of persons lawfully and habitually resident on their territory, with a maximum ten-year threshold before a nationality application can be made. This need not require the abrogation of the nationality of the country of origin. The right of foreign children to acquire the nationality of the country where they were born and reside may further encourage integration.

(91) The Committee of Ministers has expressed its concern at growing levels of political and civic disengagement and lack of confidence in democratic institutions, and an increasing threat of racism and xenophobia. Yet there have been mixed trends in Europe. Strong levels of social trust and engagement in civil-society organisations, observed in some member states, have been linked to a system of democratic governance, with impartial public authority buttressed by the rule of law, which promotes participation. By contributing to social trust and enhancing the participation of otherwise marginalised members of minority communities, intercultural dialogue can make democracy more meaningful to the citizen.

¹⁹ *D.H. and others v. The Czech Republic*, judgment of 13 November 2007 (Grand Chamber): ‘The Court has also accepted that a general policy or measure that has disproportionately prejudicial effects on a particular group may be considered discriminatory notwithstanding that it is not specifically aimed at that group... and that discrimination potentially contrary to the Convention may result from a de facto situation’ (§ 175).

²⁰ Cf. Framework Convention on the Protection of National Minorities (1995), Article 4 §§ 2 and 3, as well as the accompanying paragraphs in the explanatory report. *D.H. and others v. The Czech Republic*, judgment of 13 November 2007 (Grand Chamber). The European Committee of Social Rights has argued that ‘human difference in a democratic society should not only be viewed positively but should be responded to with discernment in order to ensure real and effective equality’ (*Autism France v. France*, Complaint No. 13/2002, decision on the merits 4 November 2003, § 52).

²¹ Cf. Framework Convention on the Protection of National Minorities (1995), Article 15.

(92) A crucially important role is played in this regard by local and regional authorities. The Council of Europe Convention on the Participation of Foreigners in Public Life at Local Level urges that such participation be enhanced. Care is needed to avoid the temptation to look only to first-generation, male minority leaders as convenient interlocutors. It is important to recognise the diversity and social relationships within minority communities and particularly to involve young people.

4.3 Learning and teaching intercultural competences

(93) The competences necessary for intercultural dialogue are not automatically acquired: they need to be learned, practised and maintained throughout life. Public authorities, education professionals, civil-society organisations, religious communities, the media and all other providers of education – working in all institutional contexts and at all levels – can play a crucial role here in the pursuit of the aims and core values upheld by the Council of Europe and in furthering intercultural dialogue. Inter-institutional cooperation is crucial, in particular with the EU, UNESCO, ALECSO and other partners working in this field.

4.3.1 Key competence areas: democratic citizenship, language, history

(94) Education for democratic citizenship is fundamental to a free, tolerant, just, open and inclusive society, to social cohesion, mutual understanding, intercultural and interreligious dialogue and solidarity, as well as equality between women and men. It embraces any formal, non-formal or informal educational activity, including vocational training, the family and communities of reference, enabling an individual to act as an active and responsible citizen respectful of others. Education for democratic citizenship involves, *inter alia*, civic, history, political and human-rights education, education on the global context of societies and on cultural heritage. It encourages multidisciplinary approaches and combines the acquisition of knowledge, skills and attitudes – particularly the capacity for reflection and the self-critical disposition necessary for life in culturally diverse societies.

(95) Language is often a barrier to conducting intercultural conversations. The interculturalist approach recognises the value of the languages used by members of minority communities, but sees it as essential that minority members acquire the language which predominates in the state, so that they can act as full citizens. This chimes with the European Charter for Regional or Minority Languages, which argues that lesser-spoken languages should be protected from eventual extinction as they contribute to the cultural wealth of Europe, and that use of such languages is an inalienable right. At the same time, it stresses the value of multilingualism and insists that the protection of languages which enjoy minority usage in a particular state should not be to the detriment of official languages and the need to learn them. Language learning helps learners to avoid stereotyping individuals, to develop curiosity and openness to otherness and to discover other cultures. Language learning helps them to see that interaction with individuals having different social identities and cultures is an enriching experience.

(96) The Committee of Ministers' recommendation on history teaching in 21st-century Europe (2001)²² stressed the need to develop in pupils the intellectual ability to analyse and interpret information critically and responsibly, through dialogue, through the search for historical evidence and open debate based on multiperspectivity, especially on controversial and sensitive issues. History teaching is instrumental in preventing recurrence or denial of the Holocaust, genocides and other crimes against humanity, ethnic cleansing and the massive violations of human rights, in overcoming the wounds of the past and in promoting the fundamental values to which the Council of Europe is particularly committed; it is a decisive factor in reconciliation, recognition, understanding and mutual trust between peoples. History teaching in a democratic Europe should occupy a vital place in the training of responsible and active citizens and in the developing of respect for all kinds of differences, based on an understanding of national identity and on principles of tolerance. History teaching must not be an instrument of ideological manipulation, of propaganda or used for the promotion of intolerant and ultra-nationalistic, xenophobic, racist or anti-Semitic ideas. Historical research and history as it is taught in schools cannot in any way, with any intention, be compatible with the fundamental values and statutes of the Council of Europe if it allows or promotes misuses of history. History teaching must encompass the elimination of prejudice and stereotypes, through the highlighting in history syllabuses of positive mutual influences between different countries, religions and schools of thought over the period of Europe's historical development as well as critical study of misuses of history, whether these stem from denials of historical facts, falsification, omission, ignorance or re-appropriation to ideological ends.

²² Recommendation Rec(2001)15

4.3.2 Primary and secondary education

(97) In a multicultural Europe, education is not only preparing for the labour market, supporting personal development and providing a broad knowledge base; schools are also important fora for the preparation of young people for life as active citizens. They are responsible for guiding and supporting young people in acquiring the tools and developing attitudes necessary for life in society in all its aspects or with strategies for acquiring them, and enable them to understand and acquire the values that underpin democratic life, introducing respect for human rights as the foundations for managing diversity and stimulating openness to other cultures.

(98) Within the formal curriculum, the intercultural dimension straddles all subjects. History, language education and the teaching of religious and convictional facts are perhaps among the most relevant.²³ Education as to religious and convictional facts in an intercultural context makes available knowledge about *all* the world religions and beliefs and their history, and enables the individual to understand religions and beliefs and avoid prejudice. This approach has been taken by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe, the European Court of Human Rights and ECRI.²⁴ In 2007, the European Ministers of Education underlined the importance of measures to improve understanding between cultural and/or religious communities through school education, on the basis of shared principles of ethics and democratic citizenship; regardless of the religious education system that prevails, tuition should take account of religious and convictional diversity.²⁵

4.3.3 Higher education and research

(99) Higher-education institutions play an important role in fostering intercultural dialogue, through their education programmes, as actors in broader society and as sites where intercultural dialogue is put into practice. As the Steering Committee on Higher Education and Research suggests, the university is ideally defined precisely by its universality – its commitment to open-mindedness and openness to the world, founded on enlightenment values. The university thus has great potential to engender “intercultural intellectuals” who can play an active role in the public sphere.

(100) This needs to be assisted by scholarly research on intercultural learning, to address the aspects of “learning to live together” and cultural diversity in all teaching activities.

4.3.4 Non-formal and informal learning

(101) Non-formal learning outside schools and universities, particularly in youth work and all forms of voluntary and civic services, plays an equally prominent role. The Council of Europe has encouraged member states to promote non-formal education and to encourage young people’s commitment and contribution to the values underpinning intercultural dialogue.

(102) Youth and sport organisations, together with religious communities, are particularly well placed to advance intercultural dialogue in a non-formal education context. Youth groups and community centres, alongside the family, school and workplace, can be pillars of social cohesion. Through the wide variety of their programmes, the open and voluntary nature of their activities and the commitment of their members, these organisations are often more successful than others in actively involving persons with a minority background and offering opportunities for dialogue. Active civil-society and non-governmental organisations are an indispensable element of pluralist democracy, promoting active participation in public affairs and responsible democratic citizenship based on human rights and equality between women and men. Therefore migrant organisations could be enabled and funded for developing voluntary services for persons from a minority background, in particular young people, to improve their chances on the job market as well as in the society.

²³ The Advisory Committee on the Framework Convention for the Protection of National Minorities underlined in a recent ‘Commentary on Education under the Framework Convention for the Protection of National Minorities’ (adopted in March 2006) that the provisions on education were to be kept in mind “in all planning and action in the area of intercultural education, which has the ambition to facilitate mutual understanding, contacts and interaction among different groups living within a society.”

²⁴ Parliamentary Assembly Recommendation 1720 on education and religion (2005); *Kjeldsen, Busk Madsen and Pedersen v. Denmark*, 5095/71; 5920/72; 5926/72, 7 December 1976, § 53; *Folgerø and Others v. Norway* [GC], no. 15472/02, 29 June 2007, § 84; ECRI General Policy Recommendation N°10 on combating racism and racial discrimination in and through school education, 2006, § II.2.b.

²⁵ Final Declaration of the 22nd session of the Standing Conference of European Ministers of Education, Istanbul, Turkey, 4-5 May 2007 (“Building a more humane and inclusive Europe: role of education policies”).

(103) Informal learning is also promoted through the media and new communication services, which offer ample opportunities for contact with other cultural practices.

4.3.5 The role of educators

(104) Educators at all levels play an essential role in fostering intercultural dialogue and in preparing future generations for dialogue. Through their commitment and by practising with their pupils and students what they teach, educators serve as important role models.

(105) Teacher-training curricula need to teach educational strategies and working methods to prepare teachers to manage the new situations arising from diversity, discrimination, racism, xenophobia, sexism and marginalisation and to resolve conflicts peacefully, as well as to foster a global approach to institutional life on the basis of democracy and human rights and create a community of students, taking account of individual unspoken assumptions, school atmosphere and informal aspects of education.

(106) Teacher training institutions also need to develop quality-assurance instruments inspired by education for democratic citizenship, taking account of the intercultural dimension, and develop indicators and tools for self-evaluation and self-focused development for educational establishments. They need to strengthen intercultural education and management of diversity within in-service training.

(107) The aim of the European Resource Centre on education for democratic citizenship and intercultural education in Oslo is to promote understanding and increase mutual knowledge in order to build trust and prevent conflicts through teacher training, in cooperation with the Council of Europe.

4.3.6 The family environment

(108) Parents and the wider family environment play important roles in preparing young people for living in a culturally diverse society. As role models for their children, they need to be involved fully in changing mentalities and perceptions. Adult and family education programmes addressing the issue of cultural diversity can assist the family in fulfilling this role.

4.4 Spaces for intercultural dialogue

(109) It is essential to engender spaces for dialogue that are open to all. Successful intercultural governance, at any level, is largely a matter of cultivating such spaces: physical spaces like streets, markets and shops, houses, kindergartens, schools and universities, cultural and social centres, youth clubs, churches, synagogues and mosques, company meeting rooms and workplaces, museums, libraries and other leisure facilities, or virtual spaces like the media.

(110) Town planning is an obvious example: urban space can be organised in "single-minded" fashion or more "open-minded" ways. The former include the conventional suburb, housing estate, industrial zone, car park or ring road. The latter embrace the busy square, the park, the lively street, the pavement café or the market. If single-minded areas favour an atomised existence, open-minded places can bring diverse sections of society together and breed a sense of tolerance. It is critically important that migrant populations do not find themselves, as so often, concentrated on soulless and stigmatised housing estates, excluded and alienated from city life.

(111) Cultural activities can provide knowledge of diverse cultural expressions and so contribute to tolerance, mutual understanding and respect. Cultural creativity offers important potential for enhancing the respect of otherness. The arts are also a playground of contradiction and symbolic confrontation, allowing for individual expression, critical self-reflection and mediation. They thus naturally cross borders and connect and speak directly to people's emotions. Creative citizens, engaged in cultural activity, produce new spaces and potentials for dialogue.

(112) Museums and heritage sites have the potential to challenge, in the name of a common humanity, selective narratives reflecting the historical dominance of members of one or other ethnic or national community, and to offer scope for mutual recognition by individuals from diverse backgrounds. Exploring Europe's cultural heritage can provide the backdrop to the plural European citizenship required in contemporary times. Europe's historical transborder and continental routes, today rediscovered with the help of the Council of Europe as the network of "cultural routes", influenced the history of cultural relations and for centuries supported intercultural exchange; they provide access to Europe's multicultural heritage and illustrate the ability to live together peacefully in diversity.

(113) Kindergartens, schools, youth clubs and youth activities in general are key sites for intercultural learning and dialogue. For this to be true, children and young people should be given the opportunity to meet and engage with their peers from diverse backgrounds, with a view to communicate and to develop joint activities. The more integrated these sites are, the more effective they are in terms of intercultural learning.

(114) The media present critical spaces for indirect dialogue. They express society's cultural diversity, they put cultures into context and can provide platforms for diverse perspectives with which their readers, viewers or listeners may not come into contact day to day. To do so, they should ensure that their own workforces are diverse and trained to engage with diversity. The new communication services allow members of otherwise passive media audiences to participate in mediated intercultural dialogue, particularly via social-networking sites, web-based forums and "wiki" collaborations.

(115) A bewildering array of identity role models are offered by the global media. Faced with such complexity, applying to "the other" a simplifying stereotype – on to which all the ills of the world can be projected – can be insidiously seductive. Managing diversity democratically is a delicate work: it should not heavy-handedly put dialogue in a straitjacket and should prevent it from being used to incite hate or intolerance.

(116) Sport is an important potential arena for intercultural dialogue, which connects it directly to everyday life. Football in particular, as a global game, has been the subject of many anti-racist initiatives in recent years, supported in a European context by UEFA, which has identified a 10-point plan and issued associated guidance to clubs. Playing together under impartial and universal rules and a governing notion of fair play can frame an intercultural experience.

(117) The workplace should not be ignored as a site for intercultural dialogue. Diversity is a factor for innovation, as evidenced by the hubs of the knowledge economy. Diverse workforces can spark fresh approaches via teamwork and employee participation. Tolerance has been found to be a significant factor in attracting the talent to develop the technology that is key to competitive success. Many members of minority groups, however, are concentrated in low-paid and insecure jobs. Trade unions can play a critical role here, not only in improving conditions but also in offering sites for intercultural solidarity which can counter the damaging effects of labour-market segmentation, which racist organisations may exploit.

(118) The daily life of public services, non-governmental organisations and religious communities offers many occasions for intercultural dialogue, as against mere encounters. Health, youth and education services engage members of minority communities on a daily basis. Their staff must be competent, in terms of access to interpretation where required, and trained so that such encounters become productive engagements. In health, for instance, maternity and mental health may be particularly sensitive. The recruitment of members of minority groups from different ethnic, religious, cultural and linguistic backgrounds in public services can add to the range of intercultural competences which may assist dealing with diverse service users, on a basis of mutuality and dignity. Town twinning schemes are excellent opportunities for promoting expertise in this area.

4.5 Intercultural dialogue in international relations

(119) Europe's commitment to multilateralism based on international law and the promotion of human rights, democracy and the rule of law should inspire intercultural dialogue on an international scale. Applying these principles to intercultural dialogue in the international sphere is an important task in facilitating mutual understanding. The European consensus on this task has been strengthened by the conclusions reached by the Third Summit of the Council of Europe (Warsaw 2005) and elaborated in later documents.

(120) The current geopolitical situation is sometimes described as one of mutually exclusive civilisations, vying for relative economic and political advantages at each other's cost. The concept of intercultural dialogue can help overcome the sterile juxtapositions and stereotypes that may flow from such a worldview because it emphasises that in a global environment, marked by migration, growing interdependence and easy access to international media and new communication services like the internet, cultural identities are increasingly complex, they overlap and contain elements from many different sources. Imbuing international relations with the spirit of intercultural dialogue responds productively to this new condition. Intercultural dialogue can thus contribute to conflict prevention and conflict solution, and support reconciliation and the rebuilding of social trust.

(121) The Council of Europe remains open to co-operation with Europe's neighbouring regions and the rest of the world. The Organisation, which is strongly committed to ensure co-ordination and complementarity of its action with that of other international institutions, notably at European level, has the task of contributing to intercultural dialogue at an international level. In international action, in particular on the European scene, is an important contributor to intercultural dialogue. Its "added value", which it puts at the disposal of other international institutions, member states, civil society and all the other stakeholders, consists primarily of its rich expertise in terms of standards and monitoring mechanisms in human rights, democracy and the rule of law. The Council of Europe can also contribute its expertise on the challenges posed by cultural diversity in the social, educational, health and cultural spheres. The Organisation reaches out, continuously and in a structured way, to key stakeholder groups like the members of national parliaments, local and regional authorities and civil-society organisations in the 47 member states. Finally, it can contribute via institutions like the European Centre for Global Interdependence and Solidarity (the North-South Centre, Lisbon), the European Centre for Modern Languages (Graz), the two European Youth Centres (Strasbourg and Budapest), well as through cooperation with the European Resource Centre on Education for Democratic Citizenship and Intercultural Education (Oslo) and the European Cultural Centre of Delphi.

(122) The Council of Europe acknowledges the importance of initiatives taken by other international actors and values its partnerships with institutions, such as the European Union, the Organisation for Security and Co-operation in Europe (OSCE) and UNESCO, as well as the Arab League Educational, Cultural and Scientific Organisation (ALECSO) and the Anna Lindh Euro-Mediterranean Foundation for the Dialogue between Cultures. The Council of Europe contributes to the "Alliance of Civilizations" launched by the United Nations Secretary General and sponsored by Spain and Turkey, and is considering concluding a Memorandum of Understanding with the "Alliance" in order to strengthen their relations of co-operation.²⁶ It is also exploring ways to promote intercultural dialogue in the framework of the Council of Europe's *acquis* in the fields of human rights, democracy and the rule of law in exchanges with other actors such as the Islamic Educational, Scientific and Cultural Organisation (ISESCO) and the Research Centre for Islamic History, Art and Culture (IRCICA).

(123) An organisation such as the Council of Europe can also use the affinities and co-operation schemes that some of its member states have with particular parts of the globe. Transfrontier links, traditionally supported by the Council of Europe, have an important intercultural dimension.

(124) Internationally organised non-state actors like non-governmental organisations, foundations or religious communities play a key role in transnational intercultural dialogue – indeed, they may be innovators in the field. Such organisations have been working for a long time with the challenges of cultural diversity within their own ranks. They create network connections between communities that intergovernmental arrangements may not so easily secure.

²⁶ On 15 January 2008, the Secretary General of the Council of Europe and the High Representative of the United Nations for the Alliance of Civilizations signed a Letter of Intent pertaining to future co-operation and the development of a Memorandum of Understanding.

(125) A role emerges here for individuals too. Those who are used to living and working in an intercultural context, particularly those from migrant backgrounds, can make multiple connections across state boundaries. They can act as vectors of development, stimulating innovation and the cross-fertilisation of ideas. They graphically embody the complexity and contextual character of identity and can be pioneers of intercultural dialogue.

5. Recommendations and policy orientations for future action: the shared responsibility of the core actors

(126) Strengthening intercultural dialogue in order to promote our common values of respect of human rights, democracy and the rule of law, and thus fostering greater European unity, is the shared responsibility of all stakeholders. The active involvement of all in the five policy areas identified in the preceding chapter will allow everyone to benefit from our rich cultural heritage and present-day environment. Based on its conception of cultural diversity and intercultural dialogue, based also on its longstanding experience, the Council of Europe can formulate the following general recommendations and guidelines, and develop policy orientations for its future action.

5.1 Democratic governance of cultural diversity

(127) For cultural diversity to thrive, its democratic governance has to be developed at each level. A number of general orientations, addressed primarily to national policy-makers and other public authorities, can be proposed in this context.

(128) **Intercultural dialogue needs a neutral institutional and legal framework at national and local level, guaranteeing the human rights standards of the Council of Europe and based on the principles of democracy and the rule of law.** There should in particular be clear legislation and policies against discrimination based on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or any other status, such as, *inter alia*, sexual orientation in accordance with the Court's case-law²⁷, or age or physical or mental disability in accordance with the explanatory report of Protocol No. 12 of the European Convention on Human Rights.²⁸ ECRI has provided guidance in respect of national legislation to combat racism and racial discrimination.²⁹ Relations between religion and the state should be organised in a way to ensure that everyone has equal rights and responsibilities regardless of his or her thought, conscience or religion so that, in practice, freedom of conscience and religion is fully respected.

(129) **An inner coherence between the different policies that promote, or risk obstructing, intercultural dialogue should be ensured.** One way to achieve this is by adopting a "joined-up" approach crossing conventional departmental boundaries in the form of an interdepartmental committee, a special ministry of integration or a unit in the office of the Prime Minister. Drawing up and implementing a "National Action Plan", based on international human rights standards including those of the Council of Europe and reflecting the recommendations of this White Paper, can effectively contribute to the vision of an integrated society safeguarding the diversity of its members and set down objectives which can be translated into programmes and which are open to public monitoring. The Council of Europe is ready to assist the development of such National Action Plans and the evaluation of their implementation. Political leadership at the highest level is essential for success. Civil society, including minority and migrant associations, can play an important role. In order to promote integration, consultative bodies could be formed that involve representatives of the various partners concerned. National Action Plans should be inclusive of both recent migrants and long standing minority groups.

(130) The Council of Europe could commission a follow up initiative which could involve both research and conferences, to explore the wider concept of an intercultural approach to managing cultural diversity of which intercultural dialogue is a significant component. In particular this work could explore the linkages/synergy between an intercultural approach to managing diversity and integration policy. This could be followed up with a series of actions across the Council of Europe area to promote the concept of an Intercultural approach to managing cultural diversity including integration.

²⁷ See in particular the judgments *Smith and Grady v/United Kingdom* – 29/09/1999 §90 ; *S.L. v/Austria* – 09/01/2003 §37 ; *Karner v/Austria* – 24/07/2003 §37.

²⁸ See Explanatory report to Protocol No. 12 of the European Convention on Human Rights, §20.

²⁹ ECRI General Policy Recommendation N°7 on national legislation to combat racism and racial discrimination, 2002.

(131) Public authorities should be sensitive to the expectations of a culturally diverse population and ensure that the provision of public services respect the legitimate claims, and be able to reply to the wishes, of all groups in society. This requirement, flowing from the principles of non-discrimination and equality, is particularly important in policing, health, youth, education, culture and heritage, housing, social support, access to justice and the labour market. Involvement of representatives of persons belonging to minority and disadvantaged groups during the formulation of service-delivery policies and the preparation of decisions on the allocation of resources, as well as recruitment of individuals from these groups to the service workforce, are important steps.

(132) Public debate has to be marked by respect for cultural diversity. Public displays of racism, xenophobia or any other form of intolerance³⁰ must be rejected and condemned, in accordance with the relevant provisions of the European Convention on Human Rights, irrespective of whether they originate with bearers of public office or in civil society. Every form of stigmatisation of persons belonging to minority and disadvantaged groups in public discourse needs to be ruled out. The media can make a positive contribution to the fight against intolerance, especially where they foster a culture of understanding between members of different ethnic, cultural, linguistic and religious communities. Media professionals should reflect on the problem of intolerance in the increasingly multicultural and multi-ethnic environment of the member states and on the measures which they might take to promote tolerance, mutual understanding and respect.

(133) States should have robust legislation to outlaw "hate speech" and racist, xenophobic, homophobic, antisemitic, islamophobic and antigypsy or other expressions, where this incites hatred or violence. Members of the criminal justice system should be well trained to implement and uphold such legislation. Independent national anti-discrimination bodies or similar structures should also be in place, to scrutinise the effectiveness of such legislation, conduct the relevant training and support victims of racist expression.

(134) A particular responsibility falls on the shoulders of political leaders. Their stances influence public views on intercultural issues, potentially tempering or exacerbating tensions. ECRI has addressed these dangers and their translation into practice, and formulated a number of practical measures that can be taken to counter the use of racist, anti-Semitic and xenophobic political discourse.³¹ Municipal leaders can do much by the exercise of civic leadership to ensure intercommunal peace. ECRI also recommends that public financing be denied political parties that promote racism, particularly through "hate speech".

(135) Public authorities are encouraged to take, where necessary, adequate positive action in support of the access of persons belonging to disadvantaged or underrepresented groups to positions of responsibility within professional life, associations, politics and local and regional authorities, paying due regard to required professional competences. The principle that, in certain circumstances, adequate measures to promote full and effective equality between persons belonging to national minorities and those belonging to the majority could be necessary, should be recognised by all member states, with the explicit proviso that such measures should not be considered as discrimination. The specific conditions of persons belonging to national minorities should be duly taken into account when such measures are taken.³²

³⁰ The Third Summit of the Council of Europe in 2005 strongly condemned 'all forms of intolerance and discrimination, in particular those based on sex, race and religion, including anti-Semitism and Islamophobia'. The Committee of Ministers has also frequently recognised that Roma/Gypsies and Travellers have been experiencing widespread discrimination in all areas of life. Furthermore, ECRI recommended that the law should penalise "the public denial, trivialisation, justification or condoning, with a racist aim, of crimes of genocide, crimes against humanity or war crimes" when committed intentionally (General Policy Recommendation No. 7 on national legislation to combat racism and racial discrimination, 2002). ECRI further underlined the need to combat prejudice suffered by Muslim communities and recommended to impose appropriate sanctions in cases of discrimination on grounds of religion (General policy recommendation n° 5 on combating intolerance and discrimination against Muslims).

³¹ 'Declaration on the use of racist, anti-Semitic and xenophobic elements in political discourse (March 2005)'.

³² Article 4 §§ 2 and 3 of the Framework Convention for the Protection of National Minorities.

(136) The Council of Europe will act to disseminate its legal standards and guidelines in new, attractive forms to target groups such as public authorities and decision-makers, leaders of civil-society organisations and the media, and the young generation. This will include wide-circulation material on the respect of human rights in a culturally diverse society, as well as manuals on "hate speech" and on the wearing of religious symbols in public areas, providing guidance in the light of the European Convention on Human Rights.

Facilitate access to the case-law of the European Court of Human Rights on intercultural dialogue

The Council of Europe will publish an in-depth review of judgments and decisions of the European Court of Human rights pertaining to the Convention's articles dealing with issues relating to intercultural dialogue.

(137) The Steering Committee for Human Rights will pursue a range of issues concerning respect for human rights in a culturally diverse society; which may lead to the adoption of a Council of Europe policy text. It will also follow developments in the field of cultural rights.

(138) More generally, there needs to be more dialogue about intercultural dialogue, if the roles of the Council of Europe outlined in this document are to be properly fulfilled. The Council of Europe's programme of activities offers numerous possibilities for a sustained and intensified dialogue. Examples have been set by ministerial conferences, parliamentary debates, training seminars with youth organisations and expert colloquies such as the previous "Intercultural Fora" organised by the Council of Europe³³, which have provided important insights – many feeding into this White Paper. Ways will be sought to organise further intercultural fora in the future.

The Council of Europe as a regular forum for intercultural dialogue
Through its programme of activities, the Council of Europe continues to contribute its expertise in the areas of human rights, democracy and the rule of law to the debate between member states, civil society and other stakeholders on intercultural dialogue, thus preparing action at international, national and local level.

(139) Another example is the planned conference with government experts and stakeholders from civil society, such as journalists and members of religious communities. Its aim is to tease out some of the difficult human-rights issues raised in culturally diverse societies, in particular regarding freedom of speech and of religion.

(140) A new Anti-

A Europe-wide campaign against discrimination

The Council of Europe, together with media professionals and journalism training institutions, is launching in 2008 a campaign against discrimination, bringing into focus the role of the media in a multicultural Europe.

Discrimination Campaign, building upon the "All Different – All Equal" youth campaigns but targeting the wider public, addresses all forms of discrimination and racism particularly anti-Semitism, Islamophobia and anti-Gypsyism.

(141) In the field of cultural policies, the Council of Europe will develop its systems for sharing information on cultural policies and standards and the documentation of examples of good practice, to encourage cultural policies facilitating access and encouraging participation by all. The "Compendium on cultural policies" will continue to be updated and developed.³⁴ The Council of Europe will co-operate with other European and international institutions in gathering and analysing data, and making available information on intercultural dialogue in member states.

5.2 Democratic citizenship and participation

(142) **Public authorities and all social forces are encouraged to develop the necessary framework of dialogue through educational initiatives and practical arrangements involving majorities and minorities.** Democracy depends on the active involvement of the individual in public affairs. Exclusion of anyone from the life of the community cannot be justified and would indeed constitute a serious obstacle to intercultural dialogue.

³³ Sarajevo in 2003, Troina in 2004 and Bucharest in 2006.

³⁴ The "Compendium" has specific entries under cultural diversity policy and intercultural dialogue, and more broadly provides a Europe-wide resource for benchmarking and innovation on the part of governmental and non-governmental actors alike. www.culturalpolicies.net.

(143) Sustainable forms of dialogue – e.g. the consultative bodies to represent foreign residents *vis-à-vis* public authorities and “local integration committees” as advocated by the Congress of Local and Regional Authorities³⁵ – can make significant contributions.

(144) **No undue restriction must be placed on the exercise of human rights, including by non-citizens.** Given the universal character of human rights, of which minority rights – *inter alia* cultural, linguistic and participatory rights – are an integral part, it is of utmost importance to ensure the full enjoyment of human rights by everyone. This consideration has been particularly emphasised by the Venice Commission.³⁶

(145) **Public authorities should encourage active participation in public life at local level by all those legally resident in their jurisdiction, including possibly the right to vote in local and regional elections on the basis of principles provided for by the Convention on the Participation of Foreigners in Public Life at Local Level.** Insofar as democratic citizenship is limited by the status of a national citizen, public authorities should establish arrangements for the acquisition of legal citizenship which are in line with the principles enshrined in the European Convention on Nationality.

(146) **Public authorities should support effectively the work of civil-society organisations promoting participation and democratic citizenship, particularly those representing or working with youth and with persons belonging to minorities including migrants.** Democratic citizenship and participation is frequently exercised through civil-society organisations. These should be enabled to play their particularly important role in culturally diverse societies, be it as service providers attending to the needs of persons belonging to a specific group, as advocates of diversity and the rights of persons belonging to minorities, or as vehicles of social integration and cohesion. In the arena of intercultural dialogue, representatives of specific minority groups and intercultural associations are critical interlocutors.

(147) The development of a national integration plan, the design and delivery of projects and programmes, and their subsequent evaluation are tasks in which such associations should be actively involved. Participation of individuals from minority backgrounds in the activities of civil-society organisations should be systematically encouraged.

(148) **Local government particularly is strongly encouraged to develop initiatives to strengthen civic involvement and a culture of democratic participation.** Good practice here is a municipal integration or “foreigners” council, offering a mechanism for persons belonging to minorities and for migrants to engage with the local political leadership. The Congress of Local and Regional Authorities has provided detailed guidance on this.

(149) The Council of Europe is committed to strengthening democratic citizenship and participation through many of its programmes, among them “Intercultural Cities”, a capacity-building and policy-development field programme. Participating cities will work towards intercultural strategies for the management of diversity as a resource. The programme will be developed in co-operation with a range of intergovernmental and non-governmental partners.

Promoting “intercultural cities”

The Council of Europe will launch in 2008 a programme to assist cities to excel as spaces of intercultural dialogue, through peer review and the exchange of good practice on governance, media, mediation and cultural policy.

(150) Cultural diversity in urban areas will be a further priority theme. Successful cities of the future will be intercultural. They will be capable of managing and exploring the potential of their cultural diversity, to stimulate creativity and innovation and thus to generate economic prosperity, community cohesion and a better quality of life.

³⁵ Congress of Local and Regional Authorities, Local Consultative Bodies for Foreign Residents: Handbook (Strasbourg: CLRAE, 2003)

³⁶ European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), Report on non-citizens and minority rights, CDL-AD(2007)001, ad §144.

5.3 Learning and teaching intercultural competences

(151) **The learning and teaching of intercultural competence is essential for democratic culture and social cohesion.** Providing a quality education for all, aimed at inclusion, promotes active involvement and civic commitment and prevents educational disadvantage. This policy approach can be translated into a number of basic recommendations and guidelines, addressed to public authorities and institutions of formal education, but also to civil society – including minority and youth organisations – as well as the media, social and cultural partners and religious communities engaged in non-formal or informal education.

(152) Public authorities, civil-society organisations and other education providers should make the development of intercultural dialogue and inclusive education an important element at all levels. **Intercultural competences should be a part of citizenship and human-rights education. Competent public authorities and education institutions should make full use of descriptors of key competences for intercultural communication in designing and implementing curricula and study programmes at all levels of education, including teacher training and adult education programmes.** Complementary tools should be developed to encourage students to exercise independent critical faculties including to reflect critically on their own responses and attitudes to experiences of other cultures. All students should be given the opportunity to develop their plurilingual competence. Intercultural learning and practice need to be introduced in the initial and in-service training of teachers. School and family-based exchanges should be made a regular feature of the secondary curriculum.

(153) Human rights education, learning for active citizenship and intercultural dialogue can greatly benefit from a wealth of existing support material, including "Compass" and "Compasito", two manuals on human rights education with young people and for children provided by the Council of Europe.

(154) **Educational establishments and all other stakeholders engaged in educational activities are invited to ensure that the learning and teaching of history follow the recommendations of the Committee of Ministers on history teaching and focus not only on the history of one's own country, but include learning the history of other countries and cultures, as well as how others have looked at our own society (multiperspectivity), at the same time being attentive to the respect of the fundamental values of the Council of Europe and include the dimension of human rights education.**³⁷

(155) Knowledge of the past is essential to understand society as it is today and to prevent a repeat of history's tragic events. In this respect, competent public authorities and education institutions are strongly encouraged to prepare and observe an annual "Day of Remembrance of the Holocaust and for the Prevention of Crimes against Humanity", on a date chosen in the light of each country's history. Such an event can draw on the Council of Europe's project on "Teaching remembrance – Education for prevention of crimes against humanity", which was designed to help school pupils to find out about and understand the events that darkened European and world history and to recognise the uniqueness of the Shoah as the first deliberate attempt to exterminate a people on a global scale; to raise awareness of all of the genocides and crimes against humanity that marked the 20th century; to educate pupils about how to prevent crimes against humanity; and to foster understanding, tolerance and friendship between nations, ethnic groups and religious communities, while remaining faithful to the Council of Europe's fundamental principles.

(156) **An appreciation of our diverse cultural background should include knowledge and understanding of the major world religions and non-religious convictions and their role in society.** Another important aim is to instil in young people an appreciation of the social and cultural diversity of Europe, encompassing its recent immigrant communities as well as those whose European roots extend through centuries.

³⁷ The Recommendation (2001)15 of the Committee of Ministers to member states on history teaching in twenty-first century Europe underlines, *inter alia*, that 'History teaching must not be an instrument of ideological manipulation, of propaganda or used for the promotion of intolerant and ultra-nationalistic, xenophobic, racist or anti-Semitic ideas. Historical research and history as it is taught in schools cannot in any way, with any intention, be compatible with the fundamental values and statutes of the Council of Europe if it allows or promotes misuses of history, namely through:
– falsification or creation of false evidence, doctored statistics, faked images, etc.;
– fixation on one event to justify or conceal another;
– distortion of the past for the purposes of propaganda;
– an excessively nationalistic version of the past which may create the "us" and "them" dichotomy;
– abuse of the historical record;
– denial of historical fact;
– omission of historical fact.' (Appendix, Section 2 on the 'misuse of history').

(157) Appreciation of different expressions of creativity, including artefacts, symbols, texts, objects, dress and food should be incorporated into learning about one another. Music, art and dance can be powerful tools for intercultural education.

(158) Competent public authorities are also invited to take into account the effects of regulations and policies – such as visa requirements or work and residence permits for academic staff, students, artists and performers – on educational and cultural exchanges. Appropriately designed regulations and policies can greatly support intercultural dialogue.

(159) The Council of Europe itself is strongly committed to the transmission of intercultural competences through education. As regards formal education, the Council of Europe will develop a framework of reference describing competences for intercultural communication and intercultural literacy and will compile a "Guide to Good Practice" at all levels. The Organisation will work to make the promotion of democratic culture and intercultural dialogue a component of the European Higher Education Area after 2010. The European Resource Centre on education for democratic citizenship and intercultural education, which is being set up in Oslo, will strongly focus on transmitting intercultural competences to educators.

The Council of Europe aims to remain the reference institution on the teaching and learning of intercultural competences and will continue to give importance to these themes

In co-operation with competent public authorities, education providers and experts, the Council of Europe will continue its innovative work on the definition, development, dissemination and transmission of intercultural competences, and undertake related initiatives in the field of language policies.

(160) The Council of Europe will continue to develop instruments to strengthen intercultural dialogue through approaches to history teaching based on objectivity, critical analysis and multiperspectivity, mutual respect and tolerance and the core values of the Council of Europe. It will support every effort in the educational sphere to prevent recurrence or denial of the Holocaust, genocides and other crimes against humanity, ethnic cleansing and massive violations of human rights and of the fundamental values to which the Council of Europe is particularly committed. The Council of Europe will also continue and consider extending the project "Teaching remembrance – Education for prevention of crimes against humanity".

(161) As regards language policies for intercultural dialogue, the Council of Europe will provide assistance and recommendations to competent authorities in reviewing their education policies for all languages in the education system. It will also produce consultative guidelines and tools for describing common European standards of language competence.

The current project "The image of the Other in history teaching" will be continued and developed

The Council of Europe will continue the project and consider broadening its scope particularly through co-operation with UNESCO, ALECSO and the Research Centre for Islamic History, Art and Culture (IRCICA).

(162) Other initiatives will be taken in the areas of art teaching and the teaching of religious and convictional facts, as part of a programme to promote intercultural education and dialogue through developing common references for the management of culturally diverse classrooms as well as support for the integration of intercultural education in educational programmes.

(163) In terms of non-formal and informal education, the Council of Europe will pursue its efforts to support the

activities of civil-society organisations – particularly youth organisations – aimed at responding to cultural diversity in a positive and creative way. The training courses for multipliers on European citizenship and human-rights education activities, conducted in the framework of the "Youth Partnership" with the European Commission, will be expanded. New opportunities for training in intercultural competences will be offered particularly to civil-society organisations, religious communities and journalists. The Council of Europe will continue its work on media literacy.

(164) These activities will be complemented by initiatives in the areas of cultural and heritage policies, aiming at broadening intercultural understanding and providing wider access to the cultural heritage which has an important role to play in intercultural dialogue. In this respect, accent will be put on knowledge and respect of cultural heritage of the other, through appropriate programmes, as a source of diversity and cultural enrichment.

5.4 Spaces for intercultural dialogue

(165) Creating spaces for intercultural dialogue is a collective task. Without appropriate, accessible and attractive spaces, intercultural dialogue will just not happen, let alone prosper. In this regard, the Council of Europe can again make a number of recommendations.

(166) **Public authorities and all social actors are invited to develop intercultural dialogue in the spaces of everyday life and in the framework of the respect of fundamental freedoms.** There are an unlimited number of possibilities for creating such spaces.

(167) Public authorities are responsible for organising civic life and urban space in such a way that opportunities for dialogue based on freedom of expression and the principles of democracy proliferate. Physical places and the built environment are a strategic element of social life. Particular attention needs to be given to the design and management of public spaces, like parks, civic squares, airports and train stations. Urban planners are encouraged to create "open towns" with sufficient public space for encounters. Such spaces, ideally constructed with an open mind – planned for a variety of uses, that is – can help generate a shared civic sense of place and an intercultural commitment.

(168) **Civil-society organisations in particular, including religious communities, are invited to provide the organisational framework for intercultural and interreligious encounters.** The private sector and the social partners should ensure that the cultural diversity of the workforce does not generate conflicts, but leads to creative synergies and complementarity.

(169) **Journalism, promoted in a responsible manner through codes of ethics as advanced by the media industry itself and a culture-sensitive training of journalists, can help provide fora for intercultural dialogue.** In order to reflect society's diverse composition in their internal structure, media organisations are invited to adopt a voluntary policy, underpinned by appropriate training schemes, of promoting members of disadvantaged groups and under-represented minorities at all levels of production and management, paying due regard to required professional competences.

(170) The Council of Europe sees this as an important realisation of freedom of expression and as the responsibility not only of public broadcasters. All media should examine how they can promote minority voices, intercultural dialogue and mutual respect.

(171) **Public authorities and non-state actors are encouraged to promote culture, the arts and heritage, which provide particularly important spaces for dialogue.** The cultural heritage, "classical" cultural activities, "cultural routes", contemporary art forms, popular and street culture, the culture transmitted by the media and the internet naturally cross borders and connect cultures. Art and culture create a space of expression beyond institutions, at the level of the person, and can act as mediators. Wide participation in cultural and artistic activities should be encouraged by all stakeholders. Cultural activities can play a key role in transforming a territory into a shared public space.

(172) Through the "2008 Exchange on the religious dimension of intercultural dialogue" organised on 8 April 2008 on an experimental basis, the Council of Europe has given representatives of religious communities and of other actors of civil society, as well as the experts present, an opportunity for an in-depth discussion of the principles governing education policy in teaching religious and convictional facts, as well as the practical details of organising such teaching. The Exchange also helped identifying, on these issues, approaches and ideas which the participants can apply in their own fields of activity, as well as a number of recommendations for the Council of Europe's targeted activities. Any further possible follow-up action to the "2008 Exchange" will be discussed in the framework of the assessment of the exercise to be undertaken in the course of 2008.

Council of Europe Media Award for Intercultural Dialogue

The Council of Europe intends to recognise by an annual award media which have made an outstanding contribution to conflict prevention or resolution, understanding and dialogue. It also intends to set up a web-based information network on the contribution of the media to intercultural dialogue.

(173) The Council of Europe will pursue flagship initiatives *vis-à-vis* the media. Apart from a media award for contributions to intercultural dialogue, the Organisation – following consultations with other international institutions and in co-operation with appropriate partners – intends to build up an informal, mainly web-based network of relevant professionals and organisations, dealing with the rights, responsibilities and working conditions of journalists in times of crisis.

5.5 Intercultural dialogue in international relations

(174) **Local and regional authorities should consider engaging in co-operation with partner institutions in other parts of Europe.** Action at this level is an essential component of good neighbourliness between states and therefore an excellent frame for the development of intercultural relations. Local and regional authorities can organise regular and institutionalised consultations with the territorial communities or authorities of neighbouring states on matters of common interest, jointly determine solutions, identify legal and practical obstacles to transfrontier and interterritorial co-operation and take appropriate remedial action. They can develop training, including language training, for those involved locally in such co-operation.

(175) **Civil-society organisations and education providers can contribute to intercultural dialogue in Europe and internationally, for example through participation in European non-governmental structures, cross-border partnerships and exchange schemes, particularly for young people.** It is the responsibility of international institutions like the Council of Europe to support civil society and education providers in this task.

(176) **The media are encouraged to develop arrangements for sharing and co-producing – at the regional, national or European level – programme material which has proven its value in mobilising public opinion against intolerance and improving community relations.**

(177) The Council of Europe will promote and expand co-operation with other organisations active in intercultural dialogue, including UNESCO and the “Alliance of Civilizations” initiative, the OSCE, the EU and the Anna Lindh Euro-Mediterranean Foundation for the Dialogue between Cultures, as well as other regional organisations, such as the League of Arab States and its educational, cultural and scientific organisation, ALECSO, representing a region with many ties to Europe and a distinct cultural tradition. The Council of Europe will also promote intercultural dialogue on the basis of its standards and values when cooperating in the context of specific projects with institutions such as the Islamic Educational, Scientific and Cultural Organization (ISESCO) and the Research Center for Islamic History, Art and Culture (IRCICA). The regional focus of this co-operation will be the interaction between Europe and its neighbouring regions, specifically the southern shores of the Mediterranean, the Middle East and Central Asia.

(178) In forthcoming months, the Council of Europe will take new initiatives to bring about a closer co-operation among these and new partners. One of the instruments is the “Faro Open Platform”, which the Council of Europe established with UNESCO in 2005 to promote inter-institutional co-operation in intercultural dialogue.

Enlarging and invigorating the “Faro Open Platform”

The Council of Europe will, in consultation with UNESCO, develop the potential of the “Faro Open Platform” for the international co-ordination of action on intercultural dialogue.

(179) Other priority activities in this context include the following:

- (180) The EU has designated 2008 as the European Year of Intercultural Dialogue. The "White Paper on Intercultural Dialogue" and the experimental "2008 Exchange on the religious dimension of intercultural dialogue" constitute two important Council of Europe contributions to the European Year of Intercultural Dialogue.³⁸ The Council of Europe is making specific contributions to the programme of activities and to a dynamic debate about long-term policy perspectives, also through other activities, such as, for example through the 2008 Anti-Discrimination Campaign, the "Intercultural Cities", the publication of case-law of the European Court of Human Rights on intercultural dialogue issues and the European Resource Centre on education for democratic citizenship and intercultural education (Oslo).
- (181) The Council of Europe recognises the contribution of the "North-South Centre" and its essential role. It brings together not only governments but also parliamentarians, local and regional authorities and civil society. Its programme priorities are global education, youth, human rights, democratic governance and intercultural dialogue. The Centre adds an important dimension to the international efforts aimed at the promotion of intercultural learning, understanding and political dialogue within and between the different continents
- (182) "Artists for Dialogue" is the title of a new cultural and heritage programme that will be launched in 2008 to enhance intercultural dialogue among artists and cultural actors, taking in the Mediterranean region.
- (183) The Venice Commission will continue its co-operation with constitutional courts and equivalent bodies in Africa, Asia and the Americas as well as with Arab countries. It provides a good example of intercultural dialogue based on practical action and the principles of the constitutional heritage.
- (184) The Congress of Local and Regional Authorities is set to continue its work with partners in the Mediterranean region, particularly in the framework of Israel-Palestine collaboration and co-operation with Arab cities on issues such as good governance at local level and questions related to migration.

6. *The way ahead*

(185) This White Paper seeks to set a clear course for intercultural dialogue, but it cannot provide a detailed roadmap. It is one step on a longer road. Its conclusions and recommendations need to be monitored, and adapted if necessary, in dialogue with the other stakeholders. The guidelines and practical orientations defined here should be appropriately followed up and evaluated.

(186) The Council of Europe invites all other stakeholders to continue what has sometimes been described as the "White Paper process", which has brought the Council of Europe into contact with countless partners, ranging from international institutions to grass-roots activists. All our partners are encouraged to continue advising the organisation on the course to steer, to suggest programmes and projects, and to alert us to developments that may place intercultural dialogue at risk.

(187) Intercultural dialogue is critical to the construction of a new social and cultural model for a fast-changing Europe, allowing everyone living within our culturally diverse societies to enjoy human rights and fundamental freedoms. This emerging model is a work in progress and a work of many hands. It involves wide responsibilities for public authorities at all levels, for civil-society associations and all other stakeholders.

(188) The Council of Europe presents this White Paper as a contribution to an international discussion steadily gaining momentum. The task of living together amid growing cultural diversity while respecting human rights and fundamental freedoms has become one of the major demands of our times and is set to remain relevant for many years to come.

Strasbourg, May 2008

³⁸ These initiatives also come as two concrete examples for the implementation of the Memorandum of Understanding concluded between the European Union and the Council of Europe, in the field of intercultural dialogue and cultural diversity.

Appendix 1**Selected conventions, declarations, recommendations and other reference texts of the Council of Europe relevant to intercultural dialogue³⁹*****Selected European conventions***

Convention (Date of opening of the treaty; status of ratifications, accessions and signatures as of April 2008)	Ratifications/ accessions	Signatures not followed by ratifications
Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (1950)	47	0
European Cultural Convention (1954)	49	0
European Convention on the Legal Status of Migrant Workers (1977)	11	4
European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities (1980)	36	2
European Charter of Local Self-Government (1985)	43	1
European Convention on Transfrontier Television (1989)	32	7
European Code of Social Security (Revised) (1990)	0	14
Convention on the Participation of Foreigners in Public Life at Local Level (1992)	8	5
European Charter for Regional or Minority Languages (1992)	23	10
Framework Convention for the Protection of National Minorities (1995)	39	4
European Social Charter (1961) and European Social Charter revised (1996)	39	8
Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region (1997)	47	4
European Convention on Nationality (1997)	16	11
European Convention on the Promotion of a Transnational Long-Term Voluntary Service for Young People (2000)	1	8
Convention on Cybercrime (2001)	22	22
Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism (2005)	11	31
Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society (2005)	3	10

³⁹ Note. Declarations, Recommendations and Resolutions adopted after 1980 are listed in chronological order. All texts are accessible on the web site of the Council of Europe at www.coe.int.

Declarations of Summits, Ministerial Conferences and the Committee of Ministers

- "Declaration regarding intolerance – A threat to democracy", adopted by the Committee of Ministers on 14 May 1981
- "Declaration on Equality of Women and Men", adopted by the Committee of Ministers on 16 November 1988
- "Declaration on the multicultural society and European cultural identity", adopted by the European Ministers responsible for cultural affairs at their 6th conference, Palermo/Italy April 1990
- "Vienna Declaration", adopted at the [First] Summit of Heads of State and Government of the Council of Europe, Vienna, October 1993
- "Final Declaration" and "Action Plan" of the Second Summit of Heads of State and Government of the Council of Europe, Strasbourg, November 1997
- Resolution No.1 on the European Language Portfolio adopted at the 19th Session of the Standing Conference of Ministers of Education, Kristiansand/Norway, 22-24 June 1997
- "Budapest Declaration" ("For a Greater Europe without Dividing Lines"), adopted by the Committee of Ministers on 7 May 1999
- Resolution No.2 on the European Language Portfolio adopted at the 20th Session of the Standing Conference of European Ministers of Education, Cracow/Poland, 15-17 October 2000
- "Declaration on cultural diversity", adopted by the Committee of Ministers on 7 December 2000
- "Helsinki Declaration", adopted by the 7th Conference of Ministers responsible for migration affairs, Helsinki, September 2002
- "Declaration on intercultural dialogue and conflict prevention", adopted by the Conference of European Ministers responsible for cultural affairs, Opatija/Croatia, October 2003
- Resolution Res(2003)7 on the youth policy of the Council of Europe, adopted by the Committee of Ministers on 29 October 2003
- "Declaration on intercultural education in the new European context", adopted by the Conference of European ministers of education, Athens, November 2003
- Resolution on "The roles of women and men in conflict prevention, peace building and post-conflict democratic processes – a gender perspective" adopted by the 5th Ministerial Conference on Equality between Women and Men, Skopje, 22-23 January 2003
- Revised Strategy for Social Cohesion, adopted by the Committee of Ministers on 31 March 2004
- "Wroclaw Declaration", adopted by the European Ministers responsible for culture, education, youth and sport, Wroclaw/Poland, December 2004
- "Warsaw Declaration" and "Action Plan", adopted by the Third Summit of Heads of State and Government, Warsaw, May 2005
- Final Declaration adopted by the European Ministers responsible for youth on "Human dignity and social cohesion: youth policy responses to violence", Budapest, September 2005
- "Faro Declaration on the Council of Europe's strategy for developing intercultural dialogue", adopted by the Conference of European Ministers responsible for cultural affairs, Faro/Portugal, October 2005
- Declaration of the Committee of Ministers on the occasion of the 1000th meeting of the Ministers' Deputies, "One Europe – Our Europe", Belgrade, June 2007
- Final Declaration of the Standing Conference of European Ministers of Education on "Building a more humane and inclusive Europe: role of education policies", Istanbul, 4-5 May 2007
- "Valencia Declaration", adopted by the Conference of Ministers responsible for local and regional government, Valencia/Spain, October 2007
- Informal Regional Conference of Ministers Responsible for Cultural Affairs on "The Promotion of Intercultural Dialogue and the White Paper of the Council of Europe", Belgrade, November 2007
- "Strategy for innovation and good governance at local level", adopted by the Committee of Ministers in March 2008

Recommendations of the Committee of Ministers

- R (81)18 concerning participation at municipal level
- R (82)9 on European Schools Day
- R (82)18 concerning Modern Languages
- R (83)1 on stateless nomads and nomads of undetermined nationality
- R (84)7 on the maintenance of migrants' cultural links with their countries of origin and leisure facilities
- R (84)9 on second-generation migrants
- R (84)13 concerning the situation of foreign students
- R (84)17 on equality between women and men in the media
- R (84)18 on the training of teachers in education for intercultural understanding, notably in a context of migration
- R (84)21 on the acquisition by refugees of the nationality of the host country
- R (85)2 on legal protection against sex discrimination
- R (85)7 on teaching and learning about human rights in schools
- R (85) 21 on mobility of academic staff
- R (86)8 on the exercise in the state of residence by nationals of other member States of the right to vote in the elections of the state of origin
- R (86)17 on concerted cultural action abroad
- R (88)6 on social reactions to juvenile delinquency among young people coming from migrant families
- R (88)14 on migrants' housing
- R (90)4 on the elimination of sexism from language
- R (90)22 on the protection of mental health of certain vulnerable groups in society
- R (92)12 on community relations
- R (92)10 on the implementation of rights of persons belonging to national minorities
- R (92)11 on social and vocational integration of young people
- R (92)19 on video games with a racist content
- R (95) 7 on the brain drain in the sectors of higher education and research
- R (95) 8 on academic mobility
- R (97) 3 on youth participation and the future of civil society
- R (97) 7 on local public services and the rights of their users
- R (97) 20 on "hate speech"
- R (97) 21 on the media and the promotion of a culture of tolerance
- R (98) 3 on access to higher education
- R (98) 6 concerning modern languages
- R (99) 1 on measures to promote media pluralism
- R (99) 2 on secondary education
- R (99) 9 on the role of sport in furthering social cohesion
- R (2000) 1 on fostering transfrontier co-operation between territorial communities or authorities in the cultural field
- R (2000) 4 on the education of Roma/Gypsy children in Europe
- R (2000) 5 on the development of structures for citizen and patient participation in the decision-making process affecting health care
- Rec(2001)6 on the prevention of racism, xenophobia and racial intolerance in sport
- Rec(2001)10 on the European Code of Police Ethics
- Rec(2001)15 on history teaching in twenty-first-century Europe
- Rec(2001)17 on improving the economic and employment situation of Roma/Gypsies and Travellers in Europe
- Rec(2001)19 on the participation of citizens in local public life
- Rec(2002)4 on the legal status of persons admitted for family reunification
- Rec(2002)5 on the protection of women against violence
- Rec (2002)12 on education for democratic citizenship
- European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life (2003, revised)
- Rec(2003)2 on neighbourhood services in disadvantaged urban areas
- Rec(2003)3 on balanced participation of women and men in political and public decision making
- Rec(2003)6 on improving physical education and sport for children and young people in all European countries
- Rec(2003)8 on the promotion and recognition of non-formal education/learning of young people
- Rec(2003)9 on measures to promote the democratic and social contribution of digital broadcasting
- Rec(2004)2 on the access of non-nationals to employment in the public sector
- Rec(2004)4 on the European Convention on Human Rights in university education and professional training
- Rec(2004)13 on the participation of young people in local and regional life

- Rec(2004)14 on the movement and encampment of Travellers in Europe
- Rec(2005)2 on good practices in and reducing obstacles to transfrontier and interterritorial cooperation between territorial communities or authorities
- Rec(2005)3 on teaching neighbouring languages in border regions
- Rec(2005)4 on improving the housing conditions of Roma and Travellers in Europe
- Rec(2005)8 on the principles of good governance in sport
- Rec(2006)1 on the role of national youth councils in youth policy development
- Rec(2006)2 on the European Prison Rules
- Rec(2006)3 on the UNESCO Convention on the protection and promotion of the diversity of cultural expressions
- Rec(2006)5 on the Council of Europe Action Plan to promote the rights and full participation of people with disabilities in society: improving the quality of life of people with disabilities in Europe 2006-2015
- Rec(2001)6 on the prevention of racism, xenophobia and racial intolerance in sport Rec(2006)9 on the admission, rights and obligations of migrant students and co-operation with countries of origin
- Rec(2006)10 on better access to health care for Roma and Travellers in Europe
- Rec(2006)12 on empowering children in the new information and communications environment
- Rec(2006)14 on citizenship and participation of young people in public life
- Rec(2006)17 on hospitals in transition: a new balance between institutional and community care
- Rec(2006)18 on health services in a multicultural society
- CM/Rec(2007)2 on media pluralism and diversity of media content
- CM/Rec(2007)3 on the remit of public service media in the information society
- CM/Rec(2007)4 on local and regional public services
- CM/Rec(2007)6 on the public responsibility for higher education and research
- CM/Rec(2007)7 on good administration
- CM/Rec(2007)9 on life projects for unaccompanied migrant minors
- CM/Rec(2007)10 on co-development and migrants working for development in their countries of origin
- CM/Rec(2007)11 on promoting freedom of expression and information in the new information and communications environment
- CM/Rec(2007)13 on gender mainstreaming in education
- CM/Rec(2007)17 on gender equality standards and mechanisms
- CM/Rec(2008)4 on strengthening the integration of children of migrants and of immigrant background
- CM/Rec(2008)5 on policies for Roma and/or Travellers in Europe
- CM/Rec(2008)6 on measures to promote the respect for freedom of expression and information with regard to Internet filters

Recommendations and resolutions of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe

- Resolution 807 (1983) on European co-operation in education
- Resolution 885 (1987) on the Jewish contribution to European culture
- Recommendation 1093 (1989) on education of migrants' children
- Recommendation 1111 (1989) on the European dimension in education
- Recommendation 1162 (1991) on the contribution of the Islamic civilisation to European culture
- Recommendation 1202 (1992) on religious tolerance in a democratic society
- Recommendation 1178 (1992) on sects and new religious movements
- Recommendation 1281 (1995) on gender equality in education
- Recommendation 1283 (1996) on history and the learning of history in Europe
- Recommendation 1291 (1996) on Yiddish culture
- Recommendation 1353 (1998) on access of minorities to higher education
- Recommendation 1383 (1998) on linguistic diversification
- Recommendation 1396 (1999) on religion and democracy
- Recommendation 1412 (1999) on illegal activities of sects
- Recommendation 1539 (2001) on the European Year of Languages
- Resolution 1278 (2002) on Russia's law on religion
- Resolution 1309 (2002) on freedom of religion and religious minorities in France
- Recommendation 1556 (2002) on religion and change in Central and Eastern Europe
- Recommendation 1598 (2003) on the protection of sign languages in the member states of the Council of Europe

- Recommendation 1620 (2003) on Council of Europe contribution to the European Higher Education Area
- Recommendation 1652 (2004) on education of refugees and internally displaced persons
- Recommendation 1688 (2004) on diaspora cultures
- Resolution 1437 on migration and integration: a challenge and an opportunity for Europe (2005)
- Recommendation 1687 (2005) on combating terrorism through culture
- Recommendation 1693 (2005) on the Parliamentary Assembly of the Council of Europe contribution to the 3rd Summit of Heads of State and Government
- Recommendation 1720 (2005) on education and religion
- Resolution 1464 (2005) on women and religion in Europe
- Resolution 1510 (2006) on freedom of expression and respect for religious beliefs
- Recommendation 1753 (2006) on external relations of the Council of Europe
- Recommendation 1762 (2006) on academic freedom and university autonomy
- Recommendation 1804 (2007) on state, religion, secularity and human rights
- Resolution 1563 (2007) on combating antisemitism in Europe
- Recommendation 1805 (2007) on blasphemy, religious insults and hate speech against persons on grounds of their religion
- Recommendation 1605 (2008) and Resolution 1831 (2008) on European Muslim communities confronted with extremism

Recommendations, resolutions and declarations of the Congress of Local and Regional Authorities

- Resolution 236 on a new municipal policy for multicultural integration in Europe and the "Frankfurt Declaration" (1992)
- Recommendation 128 on the Revised European Charter on the participation of young people in local and regional life (2003)
- Declaration "Foreigners' integration and participation in European cities", Stuttgart/Germany, 15-16 September 2003
- Recommendation 165 on the fight against trafficking in human beings and their sexual exploitation: the role of cities and regions (2005)
- Recommendation 170 on Intercultural and inter-faith dialogue: initiatives and responsibilities of local authorities (2005)
- Recommendation 173 on regional media and transfrontier co-operation (2005)
- Recommendation 177 on cultural identity in peripheral urban areas: the role of local and regional authorities (2005)
- Recommendation 194 (2006) on effective access to social rights for immigrants: the role of local and regional authorities (2006)
- Recommendation 197 on urban security in Europe (2006)
- Recommendation 207 on the development of social cohesion indicators – the concerted local and regional approach (2007)
- Recommendation 209 on intergenerational co-operation and participatory democracy (2007)
- Recommendation 211 on Freedom of Assembly and expressions for lesbians, gays, bisexuals and transgender persons (2007)
- Recommendation 221 on the institutional framework of inter-municipal co-operation (2007)
- Recommendation 222 on language education in regional or minority languages (2007)
- Resolution 250 on integration through sport (2008)

Recommendations and declarations of the European Commission against Racism and Intolerance (ECRI)

- N° 1: Combating racism, xenophobia, antisemitism and intolerance (1996)
- N° 2: Specialised bodies to combat racism, xenophobia, antisemitism and intolerance at national level (1997)
- N° 3: Combating racism and intolerance against Roma/Gypsies (1998)
- N° 4: National surveys on the experience and perception of discrimination and racism from the point of view of potential victims (1998)
- N° 5: Combating intolerance and discrimination against Muslims (2000)
- N° 6: Combating the dissemination of racist, xenophobic and antisemitic material via the Internet (2000)
- N° 7: National legislation to combat racism and racial discrimination (2002)
- N° 8: Combating racism while fighting terrorism (2004)
- N° 9: The fight against antisemitism (2004)
- Declaration on the use of racist, antisemitic and xenophobic elements in political discourse (2005)
- N°10: Combating racism and racial discrimination in and through school education (2007)
- N°11: Combating racism and racial discrimination in policing (2007)

Appendix 2**List of abbreviations**

ALECSO	Arab League Educational, Cultural and Scientific Organization
CERD	Committee on the Elimination of Racial Discrimination
ECRI	European Commission against Racism and Intolerance
FRA	Fundamental Rights Agency
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
(I)NGO	(International) Non-governmental organisation
IRCICA	Research Centre for Islamic History, Art and Culture
ISESCO	Islamic Educational, Scientific and Cultural Organization
ODIHR	Office for Democratic Institutions and Human Rights
OSCE	Organization for Security and Co-operation in Europe
UEFA	Union of European Football Associations
“Venice Commission”	European Commission for Democracy through Law

— |

| —

— |

| —

■ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΤΟΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ 2008

Η παρούσα Εθνική Στρατηγική αποτελείται από έξι μέρη:

Μέρος 1

Υπόβαθρο / Εθνικό πλαίσιο

- Αρχές και έννοιες
- Ιδιαιτερότητες / προκλήσεις σε εθνικό πλαίσιο

Αναφέρονται συνοπτικά βασικές έννοιες και κατευθύνσεις του διαπολιτισμικού διαλόγου. Επισημαίνονται οι ιδιαίτερες παράμετροι της ελληνικής περίπτωσης, αφ' ενός ως προς τις σχέσεις της Ελλάδας με τους εταίρους της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με τις άμεσα γειτονικές της χώρες και με άλλες τρίτες (εκτός Ε.Ε.) χώρες και αφ' ετέρου ως προς την ύπαρξη ομάδων με ιδιαίτερα εθνοτικά, θρησκευτικά ή/και πολιτισμικά χαρακτηριστικά εντός της ελληνικής επικράτειας.

Μέρος 2

Στρατηγικοί εταίροι - Ενδιαφερόμενοι φορείς - Συνεργασίες - Διαβούλευση

Παρατίθενται οι φορείς που θα κληθούν για διαβούλευση και συνεργασία όσον αφορά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του διαπολιτισμικού διαλόγου, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Μέρος 3

Εθνικές προτεραιότητες

- Εκφάνσεις διαπολιτισμικού διαλόγου - Πλαίσια δράσης
- Φορείς και χώροι δράσης
- Μορφές δράσης

Περιγράφονται οι διαφορετικές εκφάνσεις διαπολιτισμικού διαλόγου που θα καλλιεργηθούν, οι κύριοι άξονες, οι φορείς και οι χώροι δράσης, και οι μορφές δράσεων που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν ή να υποδειχθούν στα ενδιαφερόμενα μέρη.

Μέρος 4

Διαπολιτισμικός διάλογος και εκπαίδευση

Σκιαγραφούνται οι δυνατότητες διασύνδεσης της εκπαίδευσης, επίσημης και ανεπίσημης, με τον διαπολιτισμικό διάλογο.

Μέρος 5

Δράσεις διαπολιτισμικού διαλόγου που έχουν υλοποιηθεί ή που υλοποιούνται (βέλτιστες πρακτικές)

Παρατίθενται παραδείγματα ποικίλων δράσεων διαπολιτισμικού διαλόγου που έχουν υλοποιηθεί ή υλοποιούνται στη χώρα μας από υπηρεσίες και φορείς του Υπουργείου Πολιτισμού.

Μέρος 6

Προβολή - διάδοση - επικοινωνία

Περιγράφεται η επικοινωνιακή στρατηγική που θα εφαρμοστεί για την ευρύτερη δυνατή προβολή και διάδοση των ιδεών, των μηνυμάτων και των δράσεων του Ευρωπαϊκού Έτους και του διαπολιτισμικού διαλόγου γενικότερα.

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΤΟΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ 2008

Η παρούσα Εθνική Στρατηγική αφορά στον τρόπο με τον οποίο το Υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδας προτίθεται να προετοιμάσει, να υλοποιήσει και να αξιοποιήσει το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου 2008.

Χαιρετίζουμε θερμά την Απόφαση αριθ. 1983/2006/ΕΚ του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου 2008. Θεωρούμε ότι η υιοθέτηση της εν λόγω Απόφασης συνιστά επιβεβαίωση της σπουδαιότητας του διαπολιτισμικού διαλόγου και της ιεράρχησής του σε κύρια προτεραιότητα τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Πρόθεσή μας είναι να αξιοποιήσουμε την αφορμή αυτή ως ένα ακόμη κίνητρο και μέσον για τον σχεδιασμό μιας μακροπρόθεσμης, συστηματικής, συγκροτημένης και δυναμικής πολιτικής για την παγίωση του διαπολιτισμικού διαλόγου, ως ιδέας, ως αξίας και ως πράξης, στην καθημερινή, συλλογική και ιδιωτική, ζωή της ελληνικής κοινωνίας.

Σκοπός της Εθνικής Στρατηγικής της Ελλάδας είναι η σκιαγράφηση ενός ρεαλιστικού πλαισίου στόχων και δράσεων, το οποίο θα σχεδιαστεί, θα συγκεκριμενοποιηθεί και θα ξεκινήσει να υλοποιείται μέσα στη διετία 2007-2008. Καθώς, όμως, αποβλέπουμε όχι σε μια ευκαιριακή υλοποίηση μεμονωμένων δράσεων αλλά σε ένα μακροπρόθεσμο πλαίσιο συστηματικής δράσης, με συνέπεια, συνοχή και βιωσιμότητα, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, τα περιλαμβανόμενα στην παρούσα Στρατηγική –και αυτό θα πρέπει να τονιστεί– υπερβαίνουν αναπόφευκτα κατά πολύ τον χρονικό ορίζοντα του 2008. Στόχος μας είναι, πρωτίστως, να αποτελέσει η παρούσα Στρατηγική αφετηρία και ερέθισμα δράσης σε διάφορα επίπεδα και πλαίσια (κρατική πολιτιστική πολιτική, ιδιωτικές πολιτιστικές πρωτοβουλίες, εκπαίδευση, ΜΜΕ κ.ο.κ.) και, κατά δεύτερον, να υλοποιηθεί κατά γράμμα.

Στο κείμενο που ακολουθεί σκιαγραφούνται:

- το υπόβαθρο / εθνικό πλαίσιο (πραγματικά γεγονότα, αρχές και στόχοι) της Εθνικής Στρατηγικής της Ελλάδας,
- η διαβούλευση που θα διεξαχθεί και οι στρατηγικές συνεργασίες που θα επιδιωχθεί να διαμορφωθούν ως προϋπόθεση για την υλοποίησή του,
- οι εκφάνσεις διαπολιτισμικού διαλόγου που θα καλλιεργηθούν, οι κύριοι άξονες, οι μορφές δράσεων που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν ή να υποδειχθούν στα ενδιαφερόμενα / «συνδιαλεγόμενα» μέρη, οι φορείς και οι χώροι δράσης,
- οι δυνατότητες δράσης στον τομέα της εκπαίδευσης,
- παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών,
- οι τρόποι επικοινωνίας, προβολής και διάδοσης των ιδεών και των πρακτικών της Εθνικής Στρατηγικής της Ελλάδας.

Μέρος 1

ΥΠΟΒΑΘΡΟ / ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ**Αρχές και έννοιες**

Βασικός στόχος της Εθνικής Στρατηγικής είναι η παγίωση της ιδέας και της πράξης του διαπολιτισμικού διαλόγου στο ελληνικό σύστημα αξιών, με άλλα λόγια η πλήρης και οριστική εμπέδωση της ανοχής και του σεβασμού για τον «Άλλο» και για το διαφορετικό, της επιθυμίας για γνωριμία, συνομιλία και αλληλεπίδραση μαζί του. Αξίες όπως η ίση συμμετοχή όλων στην πολιτιστική ζωή και ο σεβασμός του δικαιώματος έκφρασης των μειονοτήτων έχουν κεντρική θέση στον ελληνικό πολιτισμό και, κατ' επέκταση, στον ευρωπαϊκό.

Ο διαπολιτισμικός διάλογος χαρακτηρίζει διαχρονικά την ιστορία του πολιτισμού όλων των λαών: η αμοιβαία επίδραση πολιτισμών και ιδεών είναι αναπόφευκτη όταν οι άνθρωποι συγχρωτίζονται, ακόμη και σε συνθήκες βίας και επιβολής. Στη σημερινή ιστορική συγκυρία, γίνεται τόσο έντονη συζήτηση για τον διαπολιτισμικό διάλογο, όχι γιατί έχει πάψει να υφίσταται με τρόπο «αυθόρμητο», «ασυνείδητο», αλλά γιατί έχει γίνει αντιληπτό ότι η συστηματική καλλιέργειά του μπορεί να βοηθήσει σημαντικά στην αντιμετώπιση κρίσιμων πολιτικών και κοινωνικών προβλημάτων σε διεθνές, περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο.

Ο πολιτισμός μπορεί να χρησιμεύσει ως γέφυρα και ως βήμα διαλόγου:

α) μεταξύ της ελληνικής κοινωνίας και των κοινωνιών άλλων χωρών:

Η ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας και ανταλλαγής, μέσω της καθιέρωσης σταθερών διόδων και πλαισίων επικοινωνίας, και η παρουσίαση ποικίλων πολιτιστικών εκδηλώσεων από ελληνικούς φορείς και άτομα σε άλλες χώρες και, αντιστρόφως, από φορείς και άτομα άλλων χωρών στην Ελλάδα, μπορούν να συμβάλουν στην άρση προκαταλήψεων και καχυποψίας, στη διάψευση παγιωμένων και μηχανικά αναπαραγόμενων στερεότυπων, στην οικοδόμηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης και εκτίμησης και, άρα, στην πρόληψη αντιπαραθέσεων και εντάσεων. Καλλιεργείται έτσι γόνιμο έδαφος συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα (πολιτικό, κοινωνικό, οικονομικό, επιστημονικό, τεχνολογικό, περιβαλλοντικό κ.ο.κ.), μιας συνεργασίας ιδιαίτερα αναγκαίας στην εποχή μας που τα μείζονα προβλήματα δεν γνωρίζουν σύνορα και εθνικότητες αλλά είναι κοινά και απαιτούν συλλογικές προσεγγίσεις.

β) μεταξύ των διαφορετικών ομάδων των οποίων η συμβίωση διαμορφώνει τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία:

Η εξασφάλιση της προσβασιμότητας όλων στις τέχνες και τον πολιτισμό,

τόσο σε επίπεδο «παραγωγής» όσο και σε επίπεδο «κατανάλωσης» πολιτιστικών προϊόντων, μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης, στη βελτίωση της επικοινωνίας, στη διασφάλιση της ειρηνικής συνύπαρξης, στην αμοιβαία, γόνιμη απορρόφηση διαφορετικών πολιτισμικών χαρακτηριστικών και στην εν γένει αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των ατόμων και του συνόλου. Ο πολιτισμός μπορεί να γίνει όχημα για τη σταδιακή και αρμονική ένταξη όλων στην ελληνική κοινωνία με τρόπο αμφίδρομο.

Ιδιαιτερότητες / προκλήσεις σε εθνικό πλαίσιο

Για τη σύνταξη της Εθνικής Στρατηγικής της Ελλάδας ελήφθησαν ιδιαίτερως υπ' όψιν οι εξής παράμετροι:

Α. Σχέσεις Ελλάδας και άλλων χωρών

1. **Σχέσεις Ελλάδας με τους εταίρους της στην Ευρωπαϊκή Ένωση.** Ο ελληνικός πολιτισμός χρησίμευσε ανέκαθεν ως θεμέλιος λίθος, δημιουργικό υπόβαθρο και πηγή έμπνευσης για τον ευρωπαϊκό. Στο πέρασμα των αιώνων, όλοι οι λαοί της Ευρώπης συνεισέφεραν ουσιαστικά στη διαμόρφωση αυτού του τόσο σύνθετου και πολύπλευρου πολιτισμού που σήμερα αναγνωρίζουμε ως ευρωπαϊκό. Η αμοιβαία γνωριμία, κατανόηση, εκτίμηση και σεβασμός των διαφορετικών πολιτισμικών χαρακτηριστικών των κατοίκων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί ένα ολοένα και πλέον επίκαιρο ζητούμενο του συνολικού ευρωπαϊκού εγχειρήματος. Αναγκαίος για την αρμονική συμβίωση και την ουσιαστική συνεργασία των λαών της Ευρώπης και, κατ' επέκταση, για την επιτυχή υλοποίηση των κοινοτικών πολιτικών, ο μεταξύ των κρατών μελών διαπολιτισμικός διάλογος θα πρέπει να αναχθεί σε πάγια προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε όλα τα επίπεδα δράσης της. Ήδη, κάτω από την κοινοτική ομπρέλα υφίστανται διάφορα θεσμικά πλαίσια και αρκετές ευκαιρίες πολιτιστικής συνεργασίας. Με βάση τη μέχρι τώρα σχετική εμπειρία, η καλύτερη προβολή και αξιοποίηση των υφιστάμενων και η ενθάρρυνση της δημιουργίας επιπλέον δομών και δικτύων, αποτελεί ένα από τα βασικά ζητούμενα της Εθνικής Στρατηγικής.
2. **Σχέσεις Ελλάδας με τις άμεσες γειτονικές, όμορες χώρες.** Ως αποτέλεσμα ποικίλων ιστορικών συνθηκών, η ελληνική πολιτιστική κληρονομιά και ταυτότητα παρουσιάζει αρκετά κοινά στοιχεία και αρκετές διαφορές με τους γείτονές της. Με κάποιους από αυτούς, συνεχιζόμενες εντάσεις ή κατάλοιπα εντάσεων του παρελθόντος προκαλούν συχνά αισθήματα καχυποψίας, αντιπαλότητας, ακόμη και εχθρότητας. Ο διαπολιτισμικός διάλογος μπορεί να συμβάλει στη γεφύρωση χασμάτων, στην παγίωση διαύλων συνομιλίας, στη συνειδητοποίηση κοινών προβλημάτων και αναγκών και στη διατήρηση σχέσεων καλής γειτονίας, και, άρα, να

Βοηθήσει στην αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων τόσο στον πολιτιστικό όσο και σε άλλους τομείς. Δεν είναι, εξάλλου, λίγες οι περιπτώσεις που κατάλοιπα της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ιστορίας ενός λαού βρίσκονται σήμερα στο έδαφος ενός άλλου και, άρα, η από κοινού προσπάθεια για τη διατήρησή τους είναι επιβεβλημένη. Σε κάποιες περιπτώσεις μάλιστα, η ελληνική πολιτιστική κληρονομιά γίνεται αντικείμενο παραποίησης, καταστροφής ή ακόμη και ανιστόρητης ιδιοποίησης προς εξυπηρέτηση σκοπιμοτήτων επικίνδυνων για την ειρήνη και την ισορροπία στην περιοχή. Επιπλέον, η καλλιέργεια σχέσεων συνεργασίας με τις συγκεκριμένες χώρες (εκ των οποίων η Βουλγαρία είναι πλέον κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι περισσότερες από τις υπόλοιπες έχουν ξεκινήσει διαδικασίες ένταξης ή διασύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση) και η προώθηση των ευρωπαϊκών αξιών σε αυτές ασφαλώς ωφελούν τη συνολική κοινοτική πολιτική. Πλαίσια και εμπειρίες συνεργασίας υπάρχουν ήδη και μπορούν να συνεχιστούν και να ενισχυθούν.

3. **Σχέσεις Ελλάδας με άλλες τρίτες χώρες.** Ο ελληνικός πολιτισμός είχε ανέκαθεν ιδιαίτερα ανεπτυγμένο τον χαρακτήρα του ταξιδευτή: με ποικίλους τρόπους, βρέθηκε στο πέρασμα των αιώνων να συνομιλεί, να επηρεάζει και να επηρεάζεται σε γεωγραφικά πλάτη και μήκη πολύ μακράν των στενών του εδαφικών ορίων. Επιπλέον, η ελληνική ομογένεια διατηρεί σήμερα σημαντικές κοινότητες, σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Γερμανία, Βέλγιο), στην Αμερική, την Αυστραλία και αλλού, αποτελώντας αξιόπιστο και σταθερό δίαυλο επικοινωνίας με τις τοπικές κοινωνίες και συμβάλλοντας δημιουργικά σε αυτές. Οι κοινότητες αυτές, η λειτουργία ελληνικών τμημάτων σε Πανεπιστήμια του εξωτερικού, η δραστηριότητα Ελλήνων επιχειρηματιών σε άλλες χώρες, οι διμερείς μορφωτικές συμφωνίες με διάφορες χώρες, οι διεθνείς οργανισμοί και θεσμοί αντιμετωπίζονται από την παρούσα Στρατηγική ως πολύτιμα μέσα διαπολιτισμικού διαλόγου.

Β. Ύπαρξη ομάδων με ιδιαίτερα εθνοτικά, θρησκευτικά ή/και πολιτισμικά χαρακτηριστικά εντός της ελληνικής επικράτειας:

1. **Μεγάλος αριθμός μεταναστών** εισέρευσε στη χώρα τις τελευταίες δεκαετίες, ως επί το πλείστον από την Αλβανία, αλλά και, σε μικρότερο βαθμό, από χώρες της πρώην Ε.Σ.Σ.Δ. (Ρωσία, Γεωργία, Ουκρανία κ.ά.), κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ρουμανία, Πολωνία, Βουλγαρία κ.ά.), αφρικανικές χώρες (Σουδάν, Σομαλία, Νιγηρία κ.ά.), ασιατικές χώρες (Πακιστάν, Ινδία, Φιλιππίνες κ.ά.). Το φαινόμενο ήταν πρωτόγνωρο για τη νεοελληνική κοινωνία, που, αν και με μεγάλη εμπειρία στην «εκροή» μεταναστών σε όλη τη διάρκεια του 20ού αιώνα, δεν ήταν σε ικανοποιητικό βαθμό προετοιμασμένη να υποδεχτεί και να αποδεχτεί την αντίστροφη κίνηση. Φυσικά, με το πέρασμα των χρόνων και μετά τον αρχικό αιφνιδιασμό, η διαδικασία ενσωμάτωσης των μεταναστών εξομαλύνθηκε

σημαντικά και η αποδοχή τους ως μέρους της ελληνικής παραγωγικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής έχει κερδίσει σημαντικό έδαφος. Ωστόσο, περιστατικά συγκρούσεων και τριβών και φαινόμενα δυσανεξίας εξακολουθούν να υφίστανται. Υπάρχει μεγάλο περιθώριο δράσης και πλούσιο έδαφος διαπολιτισμικού διαλόγου. Η παρούσα Εθνική Στρατηγική έρχεται εδώ να συμπληρώσει και να ενισχύσει το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης για την ομαλή ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία, το οποίο έχει ήδη δρομολογηθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, με συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων υπουργείων.

2. **Υπαρξη μουσουλμάνων στη Θράκη και, σε μικρότερους αριθμούς, σε άλλες περιοχές της Ελλάδας.** Οι μουσουλμάνοι της Θράκης, αν και με κοινή θρησκευτική ταυτότητα, έχουν αρκετά διαφορετικά πολιτισμικά χαρακτηριστικά, καθώς διακρίνονται σε επιμέρους ομάδες με διαφορετικό αυτοπροσδιορισμό ως προς τις καταβολές, την πολιτιστική ταυτότητα και τη γλώσσα (τουρκογενείς, Πομάκοι, Τσιγγάνοι). Σε μια εποχή που παγκοσμίως η θρησκευτική ταυτότητα προβάλλεται ως αιτία ή πρόσχημα αιματηρών συγκρούσεων, υπονομεύει την ειρήνη και αναιρεί τα επιτεύγματα, ηθικά και υλικά, του πολιτισμού μας, είναι απολύτως αναγκαία η διασφάλιση μιας σταθερής πλατφόρμας διαλόγου και από κοινού δράσης με τους μουσουλμάνους που ζουν στο πλαίσιο της ελληνικής κοινωνίας.
3. **Υπαρξη κοινότητας Ελλήνων Τσιγγάνων,** διάσπαρτης σε διάφορες περιοχές του ελληνικού κράτους. Οι Έλληνες Τσιγγάνοι αποτελούν, μέσα από την ιδιαιτερότητά τους, κομμάτι του ελληνικού πολιτισμού. Η διαφοροποίηση τους συνίσταται κυρίως στην ελλιπή ή μηδενική επαφή με τους θεσμούς, αναγκαιότητα που καλείται να καλυφθεί στο πλαίσιο ενός διευρυμένου προγράμματος δράσης. Ο διαπολιτισμικός διάλογος ασφαλώς μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην καλύτερη κατανόηση των Τσιγγάνων από την υπόλοιπη ελληνική κοινωνία και στην καλύτερη προσαρμογή τους σε αυτήν.
4. **Εβραϊκές Κοινότητες Ελλάδας.** Μακραίωνη συνύπαρξη του εβραϊκού με τον χριστιανικό πληθυσμό της χώρας, που αποτυπώνεται σε ένα εντυπωσιακό εύρος πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου. Ήθη, έθιμα και παραδόσεις, σχολεία και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, αθλητικά σωματεία και πολιτιστικές οργανώσεις που λειτουργούσαν πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και το Ολοκαύτωμα, αλλά συνεχίζονται σ' ένα βαθμό σήμερα από τις εναπομείνασες ζώσες ισραηλιτικές Κοινότητες της χώρας αποτελούν ένα πρώτης τάξεως υλικό διαπολιτισμικού διαλόγου. Η εκλογή της χώρας μας ως μόνιμου μέλους του International Task Force για τη διατήρηση της Μνήμης του Ολοκαυτώματος στην Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό διευκολύνει και ενισχύει την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση.

Μέρος 2

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ - ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

Η Εθνική Στρατηγική της Ελλάδας για το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου 2008 συνεπάγεται τη **συγκρότηση ενός δικτύου δράσης, με το Υπουργείο Πολιτισμού σε ρόλο επικεφαλής και συντονιστή.**

Στόχος της σύστασης του δικτύου αυτού είναι, αφ' ενός, να εμπλακούν στον επιδιωκόμενο διαπολιτισμικό διάλογο όσο το δυνατόν περισσότεροι κοινωνικοί τομείς και, αφ' ετέρου, να διασφαλιστεί η διαβούλευση, ο συνυπολογισμός των απόψεων και των αναγκών και η σύμπραξη όσο το δυνατόν περισσότερων ενδιαφερομένων μερών. **Η συγκρότηση του δικτύου θα ξεκινήσει από έναν στενό πυρήνα, σε επίπεδο κεντρικού σχεδιασμού, αποτελούμενο κυρίως από τα συναρμόδια Υπουργεία, και σταδιακά θα διευρυνθεί** με τη συμμετοχή εκπροσώπων φορέων από τους αναφερόμενους παρακάτω.

Σε εθνικό επίπεδο, το Υπουργείο Πολιτισμού θα μπορούσε να συνεργαστεί με:

- το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, άμεσα εμπλεκόμενο λόγω της αρμοδιότητάς του στον χώρο της εκπαίδευσης αλλά και στον χώρο των θρησκευμάτων,
- το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, άμεσα εμπλεκόμενο κυρίως σε θέματα μεταναστών,
- το Υπουργείο Εξωτερικών, κυρίως για την αξιοποίηση των πρεσβειών μας στο εξωτερικό και των ομογενειακών οργανώσεων, σε συνεργασία και με τη Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού, καθώς και για τα θέματα των μουσουλμάνων της Θράκης,
- το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, κυρίως για μελέτες που αφορούν τη συνεισφορά των πολιτιστικών επιχειρήσεων στο ΑΕΠ και γενικότερα τη συμμετοχή των πολιτιστικών προϊόντων και υπηρεσιών στη μεγιστοποίηση των κρατικών εσόδων (στατιστικό μοντέλο, συμμετοχή σε ευρωπαϊκά εμπορικά clusters κ.ά.),
- τη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας / Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης, για τον τομέα της επικοινωνίας και της προβολής, ιδίως καθώς εποπτεύουν τα κρατικά μέσα τηλεόρασης και ραδιοφώνου,
- τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, για τη μεγαλύτερη δυνατή προσέγγιση και συμμετοχή των νέων,

- το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, του οποίου η αποστολή είναι η γνωριμία των «άλλων» με τον ελληνικό πολιτισμό και το οποίο, μέσω και των παραρτημάτων του στο εξωτερικό, μπορεί, επομένως, να βοηθήσει στη σύναψη σχέσεων διαπολιτισμικού διαλόγου, αξιοποιώντας και τον ρόλο του αφ' ενός ως επικεφαλής του εθνικού δικτύου φορέων που μετέχει στο Ευρωμεσογειακό Ίδρυμα για τον Διάλογο των Πολιτισμών «Άννα Λιντ» και αφ' ετέρου ως μέλους της Ένωσης Εθνικών Ινστιτούτων Πολιτισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUNIC),
- τις πρεσβείες, τα προξενία και τα παραρτήματα των πολιτιστικών φορέων (Alliance Française, Goethe Institut, British Council κ.ά.) των ξένων χωρών στην Ελλάδα, για την επικοινωνία και συνεργασία με τις αντίστοιχες χώρες, για την επικοινωνία με οργανώσεις μεταναστών στη χώρα μας και για την υλοποίηση δράσεων,
- ΜΚΟ, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, οργανώσεις μεταναστών κ.ο.κ., έτσι ώστε να διασφαλιστεί η άμεση ενεργοποίηση και αξιοποίηση των συλλογικών ή οργανωμένων εκφραστών αφ' ενός των αναγκών και των ιδιαιτεροτήτων των διαφορετικών ομάδων και αφ' ετέρου των προβληματισμών και των ιδεών της κοινωνίας των πολιτών,
- πολιτιστικούς φορείς / οργανισμούς, που δραστηριοποιούνται στον τομέα του διαπολιτισμικού διαλόγου, όπως το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, για την εμπειρία τους στον χώρο και την προώθησή τους ως υποδειγμάτων δράσης.

Σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω ενεργοποίηση και ανάμιξη των αρχών της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης, πολιτιστικών φορέων και φορέων της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, το Υπουργείο Πολιτισμού θα μπορούσε να συνεργαστεί με:

- το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, στο οποίο υπάγονται όλες οι αρχές περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης,
- την Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας, την Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.) και τις Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (Τ.Ε.Δ.Κ.Ε.), ως δίκτυα διάχυσης της πληροφορίας και ενθάρρυνσης της δράσης,
- τις Περιφέρειες, τις Νομαρχίες, τους Δήμους και τις Κοινότητες, ως φορείς άμεσης γνώσης των κατά τόπους συνθηκών και αναγκών, ως διόδους επικοινωνίας και ως φορείς δράσης στις περιοχές της αρμοδιότητάς τους,

- τις νομαρχιακές και δημοτικές Αναπτυξιακές Εταιρείες, κυρίως για την προβολή των μηνυμάτων του Έτους και για την υλοποίηση δράσεων, καθώς πολλές από αυτές αποτελούν ιδιαίτερα δυναμικές δομές σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, με εμπειρία σε πολιτιστικές δράσεις γενικότερα και σε δράσεις διαπολιτισμικού διαλόγου ειδικότερα, στην εξεύρεση πόρων, στην αξιοποίηση κοινοτικών προγραμμάτων και στη συνεργασία με φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης άλλων χωρών μέσα από προγράμματα αδελφοποίησης ή/και δικτύωσης πόλεων, διασυνοριακής συνεργασίας κ.ο.κ.

Παράλληλα, θα επιδιωχθεί η **θέσπιση και/ή η ενεργοποίηση επιμέρους δικτύων και συμπράξεων**, π.χ. των πρεσβειών της Ελλάδας στο εξωτερικό με τις κατά τόπους ομογενειακές οργανώσεις και τα παραρτήματα του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού, και θα ενθαρρυνθεί η **αναζήτηση συνεργιών**, στις διάφορες περιοχές, ανάμεσα στους τοπικούς πολιτιστικούς φορείς (μουσεία, θεατρικούς οργανισμούς, αίθουσες τέχνης κ.ο.κ.) και τους εκεί φορείς της κοινωνίας των πολιτών, τις οργανώσεις των μεταναστών κ.ο.κ.

Διαβούλευση

Για τη συγκρότηση και ενεργοποίηση του προαναφερθέντος δικτύου και, γενικότερα, για τον σχεδιασμό της Εθνικής Στρατηγικής και των επιμέρους δράσεων του διαπολιτισμικού διαλόγου, θα επιδιωχθεί η καταγραφή και ο συνυπολογισμός των απόψεων, των ιδεών, των προβληματισμών, των αναγκών και των ενδιαφερόντων όλων των ενδιαφερομένων μερών.

Είναι αναγκαία η υιοθέτηση μιας προσέγγισης «από κάτω προς τα πάνω».

Για τον σκοπό αυτό, προγραμματίζονται **ημερίδες συζήτησης**, στις οποίες εκπρόσωποι των προαναφερθέντων φορέων θα έχουν την ευκαιρία να τοποθετηθούν και να συνομιλήσουν επί διαφόρων παραμέτρων του θέματος.

Επίσης, **στον πρόσφατα αναβαθμισμένο κόμβο του Υπουργείου Πολιτισμού** θα διαμορφωθεί **ιδιαίτερος χώρος προβολής** των στόχων και των δράσεων του Ευρωπαϊκού Έτους, **με ειδική ενότητα-φόρουμ** για ανταλλαγή/συλλογή απόψεων και εμπειριών.

Μέρος 3

ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

Εκφάνσεις διαπολιτισμικού διαλόγου - Πλαίσια δράσης

Κάθε είδους διάλογος, του διαπολιτισμικού συμπεριλαμβανομένου, για να είναι ειλικρινής και γόνιμος, οφείλει να διασφαλίζει την ισόρροπη έκφραση όλων των διαλεγόμενων μερών. Γι' αυτό, η Εθνική Στρατηγική στοχεύει στη δημιουργία του πλαισίου εκείνου που θα επιτρέπει και θα ενθαρρύνει την ελεύθερη και δημιουργική έκφραση των διαφόρων πολιτισμικών ομάδων εντός της ελληνικής επικράτειας, την προβολή του ελληνικού πολιτισμού σε άλλες χώρες και την προβολή των πολιτισμών άλλων χωρών εντός της Ελλάδας, συμβάλλοντας επιπλέον στη δημιουργικότητα και τη νεωτερικότητα. Στόχος είναι η υλοποίηση δράσεων που θα λειτουργούν σε τρία επίπεδα:

- α) γνωριμία των «άλλων» με τον ελληνικό πολιτισμό,
- β) γνωριμία των Ελλήνων με τον πολιτισμό των «άλλων»,
- γ) σύμπραξη αμοιτέρων στην υλοποίηση από κοινού δράσεων «συνομιλίας» των ιδιαίτερων πολιτισμικών χαρακτηριστικών τους και συνδημιουργίας.

Έτσι, επιδιώκεται η διαμόρφωση και η μακροπρόθεσμη λειτουργία **πλαισίων δράσης / διαλόγου**, καθένα από τα οποία θα αφορά σε διαφορετικά «συνδιαλεγόμενα» μέρη, με βάση τις ιδιαιτερότητες και τους στόχους που περιγράφηκαν παραπάνω (Μέρος 1):

- Διάλογος με τα άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Διάλογος με όμορες χώρες
- Διάλογος με τρίτες χώρες
- Διάλογος με ομάδες με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά εντός της Ελλάδας (μετανάστες, μουσουλμάνους, Τσιγγάνοι)

Φορείς και χώροι δράσης

Το Υπουργείο Πολιτισμού έχει στην αρμοδιότητα και στην εποπτεία του έναν μεγάλο αριθμό πολιτιστικών χώρων, οι οποίοι θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν ως χώροι φιλοξενίας των παραπάνω δράσεων.

Σε ό,τι αφορά στους **δημόσιους φορείς** (δημόσια μουσεία, κρατικά θέατρα, κρατικές μουσικές σκηνές, κρατικά φεστιβάλ κ.ο.κ.), η εμπλοκή τους στην υλοποίηση των

δράσεων της Εθνικής Στρατηγικής θα γίνει ως μέρος της κεντρικά σχεδιαζόμενης και υλοποιούμενης πολιτιστικής πολιτικής.

Σε ό,τι αφορά στους **ιδιωτικούς φορείς** (πολιτιστικά ιδρύματα και κέντρα, θέατρα, κινηματογράφοι, χώροι μουσικής κ.ο.κ.), εξετάζεται η δυνατότητα παροχής κινήτρων και ενισχύσεων, μέσω και του Τμήματος Χορηγιών του Υπουργείου Πολιτισμού.

Σε κάθε περίπτωση, το Υπουργείο Πολιτισμού θα ενημερώσει εγκαίρως όλους τους φορείς, δημόσιους και ιδιωτικούς, για τις αρχές και τους στόχους του Ευρωπαϊκού Έτους και **θα τους ενθαρρύνει όχι μόνον να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν επί τούτου δράσεις αλλά και, κατ' ελάχιστον, να επισημάνουν και να αναδείξουν το στοιχείο του διαπολιτισμικού διαλόγου σε όλες τις δράσεις που έχουν ήδη προγραμματίσει ή που θα προγραμματίσουν στο προσεχές μέλλον, καθώς και να συμπληρώσουν τις δράσεις αυτές με μια πρακτική που θα συμβάλει δυναμικά στον διαπολιτισμικό διάλογο.**

Σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση, θα επιδιωχθεί η **αξιοποίηση δημόσιων / υπαίθριων χώρων** (π.χ. πλατείες, πάρκα) για την υλοποίηση διαπολιτισμικών δράσεων. Κατ' αυτόν τον τρόπο υπηρετούνται πολλαπλοί στόχοι: α) η διασφάλιση ελεύθερης και ανοιχτής πρόσβασης όλων στις υλοποιούμενες δράσεις, β) η άμεση προβολή και μετάδοση των συναφών ιδεών και μηνυμάτων και γ) η οικειοποίηση των δημόσιων χώρων από όλες τις μερίδες της τοπικής κοινωνίας, μια ζωτική διάσταση της κοινωνικής ζωής, της συλλογικότητας και της συμβίωσης, που όμως έχει χαθεί σε σημαντικό βαθμό στην εποχή μας.

Οι **σύγχρονες τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας και, ειδικότερα, το Διαδίκτυο** προσφέρουν τεράστιες ευκαιρίες επικοινωνίας και σύμπραξης, καταργώντας θεαματικά τα εμπόδια της φυσικής απόστασης και του χρόνου. Προσφέρουν έτσι έναν **ξεχωριστό, εικονικό χώρο διαπολιτισμικής δράσης**. Η αξιοποίησή τους για τη διάδοση της τεχνογνωσίας, την επιστημονική και τεχνική συνεργασία, την ανάδειξη και αξιοποίηση βέλτιστων πρακτικών, τη διάθεση πολιτιστικών προϊόντων με σεβασμό στην πνευματική ιδιοκτησία, την εξασφάλιση προσβασιμότητας σε μουσεία και εκθέσεις, την ψηφιοποίηση αρχειακού υλικού, την καλλιτεχνική δημιουργία κ.ο.κ. αποτελεί σπουδαίο εργαλείο διαπολιτισμικού διαλόγου και, άρα, κύριο στόχο της Εθνικής μας Στρατηγικής.

Μορφές δράσης

Προγραμματίζονται δράσεις που θα συμβάλλουν στα εξής:

Α. Ενδυνάμωση της επαφής και της αλληλεπίδρασης μεταξύ του ελληνικού πολιτισμού και των πολιτισμών άλλων χωρών

Στον τομέα αυτόν **υπάρχουν ήδη συγκεκριμένα και ενεργά πλαίσια δράσης σε διμερές και πολυμερές επίπεδο** (διμερείς μορφωτικές συμφωνίες, ευρωπαϊκοί,

περιφερειακοί και διεθνείς οργανισμοί, δίκτυα και θεσμοί κ.ο.κ.), εντός των οποίων πραγματοποιούνται διάφορες εκδηλώσεις, είτε από δημόσιους είτε από ιδιωτικούς φορείς, εντός και εκτός Ελλάδας. Παράλληλα, η **λειτουργία παραρτημάτων φορέων που προβάλλουν ποικιλοτρόπως τον πολιτισμό της χώρας προέλευσής τους** στην Ελλάδα και ταυτόχρονα συνεργάζονται με ελληνικούς φορείς για την έρευνα και ανάδειξη της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς (όπως το Γαλλικό Ινστιτούτο, το Βρετανικό Συμβούλιο, το Ινστιτούτο Γκαίτε, οι ξένες Αρχαιολογικές Σχολές κ.ά.) αποτελεί ακόμη ένα σημαντικό επίπεδο διαπολιτισμικού διαλόγου. Αντιστοίχως, η **λειτουργία παραρτημάτων του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού σε πόλεις του εξωτερικού**, η **ύπαρξη εδρών νεοελληνικών σπουδών σε ξένα Πανεπιστήμια**, η **οργάνωση ελληνικών αρχαιολογικών αποστολών σε διάφορες ξένες χώρες** και η **προγραμματιζόμενη ίδρυση ελληνικών Αρχαιολογικών Σχολών σε πόλεις του εξωτερικού** (αρχής γενομένης από τη Ρώμη) συμβάλλουν με τη σειρά τους σε έναν διαρκή και γόνιμο διαπολιτισμικό διάλογο. Η **Ένωση Εθνικών Ινστιτούτων Πολιτισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUNIC)** μπορεί να αξιοποιηθεί στο επίπεδο αυτό. Επιπλέον, η **πολυετής καθιέρωση και ευρεία απήχηση θεσμικού χαρακτήρα εκδηλώσεων στην Ελλάδα** (όπως το Ελληνικό Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου, το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου στη Θεσσαλονίκη, το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας κ.ο.κ.), ο χαρακτήρας των οποίων συνεπάγεται τη συμμετοχή πολιτιστικών φορέων και καλλιτεχνών από άλλες χώρες, ενισχύουν την κινητικότητα καλλιτεχνών, πολιτιστικών εκδηλώσεων και έργων, βασική προϋπόθεση του διαπολιτισμικού διαλόγου.

Η Εθνική Στρατηγική θα ενθαρρύνει και θα καλλιεργήσει περαιτέρω τις υπάρχουσες πρακτικές, με ιδιαίτερη έμφαση στις **συνεργασίες μουσειακών φορέων** για ανταλλαγή ή από κοινού διοργάνωση εκθέσεων, στις **μετακλήσεις / αποστολές μουσικών, θεατρικών και χορευτικών παραστάσεων**, στις **επιστημονικές, ερευνητικές και τεχνικές συνεργασίες**, στη **διάδοση και ανταλλαγή πληροφοριών, βέλτιστων πρακτικών και τεχνογνωσίας**, στην **αξιοποίηση υφιστάμενων θεσμών και προγραμμάτων ενίσχυσης**.

Σε εμβληματικό επίπεδο θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν υφιστάμενοι ετήσιοι θεσμοί, όπως τα μεγάλα διεθνή Φεστιβάλ που προαναφέρθηκαν, τα πολυάριθμα φεστιβάλ που διοργανώνονται σε διάφορες περιοχές της χώρας κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες, το Καρναβάλι της Πάτρας κ.ά.

Κατόπιν εσωτερικής διαβούλευσης μεταξύ των υπηρεσιών και φορέων του Υπουργείου Πολιτισμού, προτείνονται **ενδεικτικά** οι εξής δράσεις, οι περισσότερες από τις οποίες είναι ώριμες προς υλοποίηση, καθώς βασίζονται στα αποτελέσματα ήδη υλοποιούμενων δράσεων και συνεργασιών:

- **Διοργάνωση φόρουμ, το 2008, με τίτλο «Διαπολιτισμικές συναντήσεις σε θαλάσσιες, ποτάμιες και λιμναίες διαδρομές της νοτιοανατολικής Ευρώπης»**, στο πλαίσιο του προγράμματος «Πολιτιστικές Διαδρομές Ν.Α. Ευρώ-

πης», στο οποίο συμμετέχουν οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Αντικείμενο του φόρουμ θα είναι η προβολή του ρόλου του υδάτινου στοιχείου στην ανάπτυξη και διάδοση του πολιτισμού στη Ν.Α. Ευρώπη. Η προετοιμασία του θέματος θα δώσει την αφορμή για συστηματική χαρτογράφηση των υδάτινων διαδρομών, σε συνεργασία με τις εμπλεκόμενες χώρες, και καταγραφή της συναφούς υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Το υλικό που θα προκύψει θα προβληθεί μέσα από μια διαδικτυακή πολιτιστική πύλη, εκδόσεις και εκθέσεις.

- **Ανάδειξη του διαπολιτισμικού διαλόγου σε κεντρικό θέμα του Ελληνικού Φεστιβάλ 2008**, με ενθάρρυνση της συμμετοχής πολυσυλλεκτικών μουσικών, θεατρικών και χορευτικών σχημάτων από την Ελλάδα και το εξωτερικό, για την παρουσίαση παραστάσεων στις οποίες θα συμπράττουν καλλιτέχνες διαφορετικής εθνικής / πολιτιστικής / γλωσσικής προέλευσης.
- **Ανάδειξη του διαπολιτισμικού διαλόγου σε κεντρικό θέμα της Διεθνούς Έκθεσης Βιβλίου στη Θεσσαλονίκη το 2008**, με την πραγματοποίηση διαλέξεων, συζητήσεων και παρουσιάσεων βιβλίων και συγγραφέων που έχουν ιδιαίτερη συμβολή στον τομέα.
- **Αφιέρωμα στον διαπολιτισμικό διάλογο στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης 2008**. Αν και η συμμετοχή ταινιών και καλλιτεχνών από όλο τον κόσμο στο συγκεκριμένο ετήσιο Φεστιβάλ είναι δεδομένη και συμβάλλει έτσι κι αλλιώς στον διαπολιτισμικό διάλογο, εντούτοις θα μπορούσε το διαπολιτισμικό του στοιχείο να εμπνεύσει το σύνθημα και την αφίσσα του Φεστιβάλ 2008, καθώς και να υπάρξει ένα ιδιαίτερο αφιέρωμα σε ταινίες και καλλιτέχνες με ιδιαίτερη συμβολή στο θέμα.
- **Έκδοση καταλόγου και διοργάνωση έκθεσης το 2008 για τα οθωμανικά μνημεία του ελλαδικού χώρου**, με στόχο τη δημοσιοποίηση του πλούσιου υλικού που συγκεντρώνεται στο πλαίσιο ενός υπό εκπόνηση προγράμματος έρευνας και τεκμηρίωσης.
- **Δίγλωση έκδοση καταλόγου (corpus) των εβραϊκών επιγραφών** που υπάρχουν στην ελληνική επικράτεια, για τη δημοσιοποίηση ενός πλούσιου υλικού που έχει συγκεντρωθεί τα τελευταία χρόνια στο πλαίσιο σχετικού ερευνητικού προγράμματος, με στόχο την καταγραφή και ανάδειξη του πολιτισμού και του ρόλου της εβραϊκής κοινότητας στην Ελλάδα.
- **Διοργάνωση συνεδρίου και έκθεσης, με παράλληλη ανταλλαγή επιστημονικού προσωπικού, με θέμα την καταγραφή κοινών στόχων και εμπειριών όσον αφορά τη μεθοδολογία αποκατάστασης αρχαίων μνημείων**, σε συνεργασία με την Ιταλία, τη Γαλλία και την Ισπανία.

- **Διακίνηση τεχνογνωσίας αποκαταστάσεων**, μέσω της ανταλλαγής επιστημονικού προσωπικού για τη διενέργεια αυτοψιών σε υλοποιούμενα έργα και της διοργάνωσης ημερίδων / εργαστηρίων, σε συνεργασία με χώρες της Βαλκανικής, την Ιταλία και την Κύπρο.
- **Σύσταση δικτύου αποκατάστασης Βυζαντινών μνημείων**, με παράλληλη εκπόνηση μελετών και τακτική ανταλλαγή πληροφοριών, καθώς και με προγράμματα «υιοθέτησης» μνημείων μέσω πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, σε συνεργασία με χώρες της Βαλκανικής, την Ιταλία και Κύπρο.
- **Ανάπτυξη δράσεων συνεργασίας με άλλες χώρες, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όχι μόνο, σε θέματα έρευνας και καινοτόμων τεχνολογιών** για την υποστήριξη μελετών και έργων συντήρησης, αναστήλωσης, στερέωσης και αποκατάστασης μνημείων, καθώς και δράσεων παρακολούθησης της συμπεριφοράς (ενόργανης και μη) και προληπτικής συντήρησης.
- **Διάχυση της τεχνογνωσίας που αναπτύσσεται στο πλαίσιο κοινοτικά υποστηριζόμενων ερευνητικών προγραμμάτων**, μέσω α) της δημιουργίας δικτύου εργαστηρίων, δημόσιων και ιδιωτικών ερευνητικών φορέων, β) της υλοποίησης τεχνικών ερευνών για τη συντήρηση, στερέωση και αποκατάσταση πολιτιστικής κληρονομιάς, σε επαφή και με πανεπιστημιακά ιδρύματα, γ) της δημιουργίας βάσεων δεδομένων, προσβάσιμων σε όλους τους ενδιαφερόμενους, για θέματα στερέωσης και αποκατάστασης των μνημείων, δ) της σύνταξης οδηγιών και τεχνικών προδιαγραφών ευρωπαϊκού επιπέδου, σε δυναμική σχέση με την εξέλιξη της έρευνας, προκειμένου η υπάρχουσα γνώση να περάσει στο στάδιο της εφαρμογής.
- **Σύνταξη κανονιστικού πλαισίου για την αντισεισμική συμπεριφορά των μνημείων**, σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- **Διεθνής Συνάντηση στη Θεσσαλονίκη το 2008 με θέμα «Διαπολιτισμική προσέγγιση της συντήρησης και αποκατάστασης έργων τέχνης και εν γένει έργων πολιτισμικής κληρονομιάς σε μνημεία και τοποθεσίες»**, με συμμετοχή επιστημόνων από πολλές χώρες.
- **Συνεργασία με φορείς ομόρων με τη χώρα μας περιοχών για υποβολή κοινών προτάσεων στο πλαίσιο του INTERREG** όσον αφορά τη διατήρηση, αποκατάσταση και ανάδειξη παλαιών ιστορικών κέντρων πόλεων αμοιβαίου ενδιαφέροντος (με συνέδρια, ημερίδες, εκδόσεις, εκθέσεις, πολιτισμικές ανταλλαγές κ.λπ.).

Β. Ενδυνάμωση της επαφής και της αλληλεπίδρασης μεταξύ του ελληνικού πολιτισμού και ομάδων με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά που διαβιούν εντός της ελληνικής κοινωνίας (μετανάστες, μουσουλμάνοι, Τσιγγάνοι): α) διευκόλυνση

της πρόσβασης των ομάδων αυτών στις υποδομές και τις δραστηριότητες του ελληνικού πολιτισμού και β) εξασφάλιση χώρων και δομών προβολής και ανάδειξης των πολιτιστικών χαρακτηριστικών των ομάδων αυτών.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής δυνητικές μορφές δράσης:

- **Ξεναγήσεις** σε μουσεία, περιοδικές εκθέσεις και αρχαιολογικούς χώρους για οργανωμένες ομάδες, στη γλώσσα τους και με δωρεάν είσοδο. Εξετάζεται η δυνατότητα θέσπισης συγκεκριμένης μέρας κάθε μήνα (π.χ. η πρώτη Κυριακή).
- **Έκδοση συνοπτικών οδηγιών** των σημαντικότερων μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στις γλώσσες των πολυπληθέστερων διαφορετικών γλωσσικών ομάδων. Διάθεσή τους δωρεάν ή σε πολύ χαμηλή τιμή.
- **Υποτιτλισμός σύγχρονων ελληνικών ταινιών** στις γλώσσες των πολυπληθέστερων διαφορετικών γλωσσικών ομάδων. Προβολή τους, με δωρεάν είσοδο, σε συγκεκριμένες ημερομηνίες και κινηματογραφικές αίθουσες.
- **Χορήγηση δωρεάν εισιτηρίων για θεατρικές παραστάσεις.** Θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν κυρίως τα κρατικά θέατρα (Εθνικό Θέατρο, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος), τα επιχορηγούμενα ιδιωτικά και τα κατά τόπους Δημοτικά Περιφερειακά Θέατρα.
- **Φιλοξενία, σε μουσεία και πολιτιστικούς χώρους ανά την Ελλάδα, θεματικών περιοδικών εκθέσεων** σχετικών με εκφάνσεις της ιδιαίτερης πολιτιστικής κληρονομιάς των ομάδων με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά.
- **Φιλοξενία, σε μουσεία, πολιτιστικούς χώρους και αίθουσες τέχνης ανά την Ελλάδα, εκθέσεων έργων τέχνης** ατόμων από ομάδες με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά.
- **Οργάνωση εβδομάδας προβολής ταινιών από χώρες προέλευσης μεταναστών,** υποτιτλισμένων στην ελληνική γλώσσα, με δωρεάν είσοδο.
- **Φιλοξενία / υποστήριξη θεατρικών, χορευτικών, μουσικών κ.λπ. παραστάσεων οργανωμένων από ομάδες με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά,** σε κρατικούς και ιδιωτικούς πολιτιστικούς φορείς.
- **Αξιοποίηση του νέου διαδικτυακού ραδιοφωνικού σταθμού του Υπουργείου Πολιτισμού (www.radiop.gr):** Ήδη στο πρόγραμμα του σταθμού περιλαμβάνονται εκπομπές αφιερωμένες σε μουσικές του κόσμου. Θα επιδιωχθεί η διαμόρφωση ειδικής ζώνης, όπου εκπρόσωποι ομάδων με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά (μετανάστες, μουσουλμάνοι, Τσιγγάνοι), άλλοτε μόνοι, άλλοτε σε συνδυασμό, θα έχουν τη δυνατότητα επιλογής της μουσικής που θα παίζεται.

Μέρος 4

ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής επιδιώκεται η υλοποίηση δράσεων διαπολιτισμικού διαλόγου στον ζωτικής σημασίας τομέα τόσο της ανεπίσημης όσο και της επίσημης, οργανωμένης εκπαίδευσης, σε όλες τις βαθμίδες της.

Το Υπουργείο Πολιτισμού και διάφοροι πολιτιστικοί φορείς, δημόσιοι και ιδιωτικοί, υλοποιούν ήδη εδώ και χρόνια σε συστηματική βάση σειρά εκπαιδευτικών δράσεων πολιτιστικού περιεχομένου. Πολλές από αυτές έχουν αμιγώς διαπολιτισμικό χαρακτήρα (βλ. και παρακάτω, Μέρος 5). Η Εθνική Στρατηγική για το Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου σκοπεύει να αξιοποιήσει τη μέχρι τώρα σχετική εμπειρία και να ενισχύσει τις υπάρχουσες δράσεις, όσον αφορά τον σχεδιασμό και τη συστηματική παρουσίαση εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους κ.ο.κ., τη λειτουργία εργαστηρίων δημιουργικής απασχόλησης, την παραγωγή και διάθεση εκπαιδευτικού υλικού κ.λπ. Στόχος όλων των σχετικών δράσεων θα είναι η εισαγωγή στην εκπαίδευση, αφ' ενός, της έννοιας των διαφορετικών πολιτισμών και, αφ' ετέρου, συγκεκριμένων πρακτικών ενθάρρυνσης της επαφής και της αλληλεπίδρασης ομάδων με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά.

Σε συνεργασία με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, θα επιδιωχθεί η υλοποίηση δράσεων **σε σχολεία της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης μέσω συνεργιών με μουσεία και πολιτιστικούς χώρους.** Ήδη βρίσκεται σε τελική φάση σχεδιασμού το **κυβερνητικό πρόγραμμα Παιδεία-Πολιτισμός.** Ιδιαίτερα μπορούν να αξιοποιηθούν τα διαπολιτισμικά, τα μειονοτικά και τα ξενόγλωσσα σχολεία που λειτουργούν σε διάφορες περιοχές της ελληνικής επικράτειας. Συγκεκριμένα, θα ενθαρρυνθεί η **διαμόρφωση μικρότερων ή μεγαλύτερων δικτύων επικοινωνίας και συνεργασίας,** μεταξύ γενικών σχολείων –συμπεριλαμβανομένων εκείνων με μεγάλο αριθμό μαθητών από ομάδες με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά–, μειονοτικών / διαπολιτισμικών / ξενόγλωσσων σχολείων και πολιτιστικών φορέων (μουσεία, θεατρικά σχήματα, αίθουσες τέχνης, πολιτιστικά κέντρα κ.ά.). Για παράδειγμα, ένα αρχαιολογικό μουσείο ή μια πινακοθήκη μπορεί να συστήσει ένα μικρό δίκτυο συνεργασίας με ένα γενικό, ένα διαπολιτισμικό και ένα μειονοτικό σχολείο, είτε από την ίδια είτε από απομακρυσμένες περιοχές, και να ενθαρρύνει τον μεταξύ τους διαπολιτισμικό διάλογο. Στην ίδια κατεύθυνση, και με τη βοήθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (μέσω προγραμμάτων όπως το e-twinning), θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και να ενισχυθεί περαιτέρω η **«αδελφοποίηση» μεταξύ σχολείων διαφορετικών κρατών μελών.**

Επισημαίνεται ότι **το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων έχει ειδικό τομέα, τον Ενιαίο Διοικητικό Τομέα Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης,** ο οποίος εδώ και χρόνια οργανώνει και εφαρμόζει ειδικές στρα-

τηγικές και δράσεις για την προετοιμασία και την καλύτερη ένταξη των παιδιών Τσιγγάνων, των παιδιών των παλιννοστούντων ομογενών και των παιδιών των μεταναστών στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας. Στο πλαίσιο αυτό, λειτουργούν σε διάφορες περιοχές της χώρας σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, μειονοτικά και ξένα (ξενόγλωσσα) σχολεία, γίνεται επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε συναφή θέματα και υλοποιούνται προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε ενήλικους αλλοδαπούς. Το θεσμικό πλαίσιο και η μακροχρόνια και πολύπλευρη εμπειρία του συγκεκριμένου Τομέα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων θα αξιοποιηθούν στον μέγιστο δυνατό βαθμό για την υλοποίηση των δράσεων που προτείνει η παρούσα Εθνική Στρατηγική.

Τα Πανεπιστήμια και, γενικότερα, **οι χώροι της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και η φοιτητική κοινότητα** θα επιδιωχθεί να εμπλακούν στην υλοποίηση δράσεων διαπολιτισμικού διαλόγου, τόσο στο εσωτερικό τους (ήτοι, μεταξύ των φοιτητών) όσο και με ανάλογους φορείς του εξωτερικού. Ιδιαίτερα οι **σχολές Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. που βρίσκονται σε περιοχές είτε κοντά σε σύνορα με άλλες χώρες είτε με πολυπληθείς ομάδες μεταναστών ή ομάδες με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά** (π.χ. Θεσσαλονίκη, Ξάνθη, Κομοτηνή, Ιωάννινα, Σάμος, Λέσβος κ.ά.), μπορούν να αξιοποιηθούν για τον διαπολιτισμικό διάλογο με νέους είτε από τις γειτονικές χώρες είτε από τις ιδιαίτερες αυτές ομάδες. Επιπλέον, **υφιστάμενα προγράμματα** ανταλλαγής φοιτητών, υποδοχής ή αποστολής φοιτητών με υποτροφίες, πρακτικής άσκησης κ.λπ. θα πρέπει να επισημανθούν, να ενισχυθούν και να επιδιωχθεί η ανάδειξη της διαπολιτισμικής διάστασής τους.

Τέλος, υφιστάμενα προγράμματα και δομές **διά βίου εκπαίδευσης και εκπαίδευσης/κατάρτισης ενηλίκων (μεταξύ άλλων και με σεμινάρια πολιτιστικής εκπαίδευσης), εθελοντισμού και προώθησης της πολυγλωσσίας** αποτελούν πρόσφορο πεδίο για ανάπτυξη δράσεων διαπολιτισμικού διαλόγου. Σε συνεργασία με τους φορείς οργάνωσής τους, θα επιδιωχθεί η μέγιστη δυνατή αξιοποίησή τους για την υλοποίηση των στόχων του Ευρωπαϊκού Έτους 2008 και της Εθνικής μας Στρατηγικής.

Μέρος 5

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΔΡΑΣΕΩΝ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΛΟΠΟΙΗΘΕΙ Ή ΥΛΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ (ΒΕΛΤΙΣΤΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ)

Διάφορες δράσεις διαπολιτισμικού διαλόγου έχουν υλοποιηθεί σε όλη τη χώρα, άλλοτε σε εθνικό και άλλοτε σε τοπικό επίπεδο, από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς. Πρόκειται για δράσεις που εμπίπτουν σε όλες τις μορφές διαπολιτισμικού διαλόγου που περιγράφηκαν παραπάνω. Συχνά υπάγονται σε συγκεκριμένα θεσμικά πλαίσια, όπως οι διμερείς μορφωτικές συμφωνίες που η Ελλάδα έχει συνάψει με πολλές χώρες ανά τον κόσμο, η συμμετοχή και συνεργασία στο πλαίσιο ευρωπαϊκών, περιφερειακών και διεθνών οργανώσεων (Ευρωπαϊκή Ένωση, Συμβούλιο της Ευρώπης, Ευρωμεσογειακή Συνεργασία, Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας Ευξείνου Πόντου, UNESCO, ICOM, ICOMOS, άτυπα δίκτυα Υπουργών Πολιτισμού κ.ά.), η συμμετοχή σε διεθνείς διοργανώσεις (φεστιβάλ, εκθέσεις κ.λπ.) σε διάφορες χώρες του κόσμου κ.ο.κ.

Επισημαίνεται ότι το Υπουργείο Πολιτισμού, στο πλαίσιο της γενικότερης πολιτικής για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και του ρατσισμού, συντονίζει και υλοποιεί από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 ειδικά προγράμματα διαπολιτισμικού χαρακτήρα. Οι παρεμβάσεις αυτές έχουν ως στόχο την ένταξη στη σύγχρονη πολιτισμική και κοινωνική πραγματικότητα και δημιουργική ανάδειξη της ιδιαίτερης πολιτισμικής έκφρασης κοινωνικών ομάδων όπως οι Τσιγγάνοι και οι ποικίλες κοινότητες μεταναστών στην Ελλάδα. Για τον λόγο αυτό, οργανώθηκε στη Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς ειδικό μη αυτοτελές Γραφείο Διαπολιτισμικών Θεμάτων, το οποίο μετεξελίχθηκε σε Τμήμα Διαπολιτισμικών Θεμάτων το 2003.

Στη συνέχεια, αναφέρονται ενδεικτικά ορισμένες από τις δράσεις που έχουν υλοποιηθεί διάφορες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και εποπτευόμενοι από αυτό φορείς.

Μεγάλες εκδηλώσεις-θεσμοί στην Ελλάδα με διεθνή διάσταση

Ελληνικό Φεστιβάλ: Ετήσια θερινή διοργάνωση στην Αθήνα και την Επίδαυρο, με φιλοξενία ποικίλων καλλιτεχνικών εκδηλώσεων από διάφορες χώρες του κόσμου, σε σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους και σύγχρονους χώρους τέχνης, με μεγάλη απήχηση στο ελληνικό κοινό και τους ξένους επισκέπτες.

Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης: Ετήσια διοργάνωση στη Θεσσαλονίκη, με τη συμμετοχή ταινιών και καλλιτεχνών από όλο τον κόσμο, με ιδιαίτερη απήχηση στο ελληνικό κοινό.

Διεθνής Έκθεση Βιβλίου στη Θεσσαλονίκη: Διοργανώνεται τα τελευταία χρόνια ετησίως, σε συνεργασία με την HELEXPO, με σκοπό να αποτελέσει σταυροδρόμι συνά-

ντησης, επικοινωνίας και ανάπτυξης πολιτιστικών και εμπορικών σχέσεων ανάμεσα στις ανεπτυγμένες αγορές της Ευρώπης και των Η.Π.Α. από τη μία πλευρά, της Μεσογείου, του Εύξεινου Πόντου, των Βαλκανίων και της Κεντρικής Ευρώπης από την άλλη.

Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας: Ετήσια διοργάνωση σε μια περιφερειακή πόλη, την Καλαμάτα, με συμμετοχή σημαντικών σχημάτων από όλο τον κόσμο και με διεθνή αναγνώριση.

Απονομή Ευρωπαϊκού Βραβείου Θεάτρου: Από το 2007 διοργανώνεται στη Θεσσαλονίκη. Για το 2008 έχει προγραμματιστεί να γίνει τον Απρίλιο.

Φωτομπιεννάλε: Θα διοργανωθεί το 2008 στη Θεσσαλονίκη.

Κινητικότητα πολιτιστικών εκδηλώσεων, αντικειμένων και καλλιτεχνών

Διαρκής είναι η συνεργασία πολιτιστικών φορέων της χώρας μας (μουσείων, πινακοθηκών, πολυχώρων, θεάτρων κ.ά.) με αντίστοιχους φορείς του εξωτερικού, για την υποδοχή, την αποστολή και τη συνδιοργάνωση εκδηλώσεων (εκθέσεων, θεατρικών, χορευτικών και μουσικών παραστάσεων κ.λπ.) και τη μετακίνηση και σύμπραξη καλλιτεχνών. Οι ανταλλαγές και συνεργασίες αυτές, των οποίων ο κατάλογος είναι αναπόφευκτα μακρύς, συμβάλλουν ουσιαστικά στη γνωριμία και τη διάδραση του ελληνικού πολιτισμού με τους πολιτισμούς άλλων χωρών. Ενδεικτικά αναφέρονται οι πρόσφατες εκθέσεις της Εθνικής Πινακοθήκης για την επιρροή της γαλλικής τέχνης στην ελληνική («Παρίσι-Αθήνα 1863-1940») και του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου για τον κινεζικό πολιτισμό της εποχής της δυναστείας των Τανγκ [«Η Κίνα των Τανγκ. Μια χρυσή εποχή (7^{ος} - 10^{ος} αιώνας μ.Χ.)»] και η συναυλία του Γκόραν Μπρέγκοβιτς στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών όπου παρουσίασε το έργο «Συγνώμη, από δω πάνε για το μέλλον;», παραγγελία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Κέντρων Συμφωνικής Μουσικής.

- ✓ Συμμετοχή υπηρεσιών και φορέων του Υπουργείου Πολιτισμού σε ερευνητικές και πολιτιστικές δράσεις υλοποιούμενες σε συνεργασία με φορείς από διάφορες χώρες και με ενίσχυση από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Συμβουλίου της Ευρώπης, της UNESCO κ.λπ.
- ✓ Συμμετοχή στο πρόγραμμα «Mediterranean Gothic», σε συνεργασία με Βαλένθια, Ιταλία, Πορτογαλία, Σλοβενία και Γαλλία
- ✓ Συμμετοχή στο πρόγραμμα «Εθερία: Μεσογειακά Μεσαιωνικά Προσκυνήματα», σε συνεργασία με Ιταλία, Κύπρο, Αίγυπτο, Ισραήλ, Συρία, Λίβανο και Τουρκία
- ✓ Συμμετοχή στο πρόγραμμα «Πολιτιστικές Διαδρομές Ν.Α. Ευρώπης», σε συνεργασία με τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης

- ✓ Συμμετοχή στο πρόγραμμα «Αρχιτεκτονική ως Εικόνα», σε συνεργασία με τις Η.Π.Α.
- ✓ Επιστημονική, ερευνητική και τεχνική συνεργασία με φορείς άλλων χωρών για την προστασία και τη συντήρηση μνημείων στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες
- ✓ Συντήρηση μνημείων (ναών, εικόνων) του Βυζαντινού πολιτισμού σε άλλες χώρες (π.χ. Αλβανία), με δαπάνη και επίβλεψη ελληνικών φορέων και απασχόληση ντόπιου επιστημονικού και εργατικού προσωπικού.
- ✓ Πρόγραμμα «Βυζαντινά Μνημεία και Παγκόσμια Κληρονομιά», σε συνεργασία με φορείς από διάφορες χώρες, κυρίως της Βαλκανικής, με στόχο την καταγραφή, τεκμηρίωση, προστασία και ανάδειξη των μνημείων του βυζαντινού πολιτισμού, διάσπαρτων σήμερα σε διάφορες χώρες. Στο πλαίσιο του προγράμματος έχουν γίνει ή γίνονται: ανάπτυξη πολυγλωσσικής βάσης δεδομένων, διεθνείς συνδιασκέψεις, ερευνητικά προγράμματα, εργασίες αποκατάστασης και προστασίας μνημείων, εκθέσεις, εκδόσεις κ.ά.
- ✓ Καθολικό Ιεράς Μονής Δαφνίου: Ερευνητικό πρόγραμμα ανάπτυξης μη καταστρεπτικών μεθόδων τεκμηρίωσης επεμβάσεων, σε συνεργασία με φορείς της Γαλλίας.
- ✓ Παλαιοχριστιανική-μεσοβυζαντινή Βασιλική Αγίας Παρασκευής Χαλκίδας: Ερευνητικό πρόγραμμα για τη διερεύνηση της συμπεριφοράς της κεντρικής στέγης και πρώτη φάση ενόργανης παρακολούθησης, σε συνεργασία με φορείς της Ιταλίας.
- ✓ Τεκμηρίωση, συντήρηση και ανάδειξη των ψηφιδωτών στη Συρία («Syrian mosaic documentation project»): Πρόγραμμα έρευνας, προσφοράς τεχνογνωσίας και υλοποίησης πιλοτικών δράσεων, συνεργασία Ελλάδας-Συρίας.
- ✓ Εκδηλώσεις γνωριμίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και ταυτότητας των μεταναστών στην Ελλάδα.
- ✓ Διοργάνωση μουσικών εκδηλώσεων για μετανάστες από μουσικά σύνολα του Αφγανιστάν, της Ινδίας και του Πακιστάν, στο πλαίσιο του Ελληνικού Φεστιβάλ 2006.
- ✓ Εκπαιδευτικές δράσεις για παιδιά και νέους Τσιγγάνους.
- ✓ Λειτουργία Διαπολιτισμικού Κέντρου για τα παιδιά των Ελλήνων Τσιγγάνων στο Ίλιον Αττικής (από το 1999), με στόχο τη γνωριμία και προσέγγιση των μικρών Τσιγγάνων με τις πολιτιστικές δομές και θεσμούς και την ενεργό συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή, με παράλληλη ανάδειξη της τσιγγάνικης πολιτιστικής έκφρασης. Λειτουργούν εργαστήρια μουσικής, θεατρικού παιχνιδιού και δημιουργικής απασχόλησης, χορού και εικαστικών. Συμμετοχή των μαθητών σε πολιτιστικές εκδηλώσεις και εκθέσεις, παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων, επισκέψεις σε ιστορικά βιβλιοπωλεία της Αθήνας.
- ✓ Εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων για παιδιά Τσιγγάνων σε μουσεία της Αθήνας και της περιφέρειας (2003-2005).
- ✓ Πρόγραμμα κατάρτισης νεαρών Τσιγγάνων γυναικών στη φωτογραφία (1999-2003), με στόχο να δοθεί η ευκαιρία σε νέες Τσιγγάνες να αποτυπώσουν τον κόσμο με το δικό τους βλέμμα.

Μέρος 6**ΠΡΟΒΟΛΗ - ΔΙΑΔΟΣΗ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ**

Η παγίωση του διαπολιτισμικού διαλόγου ως βασικού συστατικού όλων των εκφάνσεων της καθημερινής κοινωνικής και ιδιωτικής ζωής προϋποθέτει, κατ' αρχάς, την ευρεία διάδοση και σε βάθος εμπέδωση της ΙΔΕΑΣ του διαπολιτισμικού διαλόγου σε όλες τις ομάδες της ελληνικής κοινωνίας.

Θα πρέπει να γίνει συνείδηση σε όλους ότι ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι η διαρκής επικοινωνία με τον «άλλο», η διαρκής παραδοχή και αποδοχή της ύπαρξης του «διαφορετικού», η διαρκής και καθολικά παρούσα δυνατότητα γνωριμίας του «άλλου» και επιρροής από το «διαφορετικό». Πολύ περισσότερο, θα πρέπει να γίνει σαφές ότι ο διαπολιτισμικός διάλογος μπορεί να είναι από κάτι πολύ απλό όσο η ανταλλαγή μιας καλημέρας και μια σύντομη κουβέντα ανταλλαγής εμπειριών έως το αντάμωμα και τη συνομιλία διαφορετικών μουσικών ιδιωμάτων επί σκηνής.

Η συνειδητοποίηση αυτή δεν είναι απλή. Ο φόβος, έστω η δυσπιστία και η καχυποψία, απέναντι στον «άλλο» και στο «διαφορετικό» είναι αισθήματα συχνά αυθόρμητα, έντονα και δύσκολο να ανατραπούν. Ο συνδυασμός αυτών με κοινωνικά προβλήματα όπως η εγκληματικότητα και η ανεργία είναι καταλυτικός. Πρέπει, λοιπόν, να βοηθηθούν όλοι, άτομα και ομάδες, ώστε να αντιληφθούν αφ' ενός ότι το «διαφορετικό» δεν είναι εξ ορισμού απορριπτέο και δεν απειλεί τη δική τους «ταυτότητα» και αφ' ετέρου ότι η παρουσία του «άλλου» δεν συνιστά εισβολή και καταπάτηση ιδίων εδαφών.

Γι' αυτό, ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στην επικοινωνιακή πλευρά του εγχειρήματος. Η αξιοποίηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας για την ευρεία προβολή του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου 2008 και των ειδικότερων δράσεών του και, πολύ περισσότερο, για τη διάδοση και σε βάθος διείσδυση των ιδεών και των αξιών του διαπολιτισμικού διαλόγου, της αμοιβαίας ανοχής και της αρμονικής συνύπαρξης αποτελεί βασικό άξονα της Εθνικής Στρατηγικής της Ελλάδας. Η όλη επικοινωνιακή εκστρατεία της Στρατηγικής αυτής θα μπορούσε να δομηθεί γύρω από δύο κύρια συνθήματα, τα οποία συμπυκνώνουν και αποτυπώνουν τους κύριους άξονες της Στρατηγικής, όπως περιγράφηκαν παραπάνω (ανοχή, γνωριμία, διάδραση):

* Άκου τον άλλον, κάτι έχει να σου πει.

* Μίλα με τον άλλον, κάτι θα βγει.

Ειδικότερα, η προτεινόμενη επικοινωνιακή εκστρατεία θα μπορούσε να συνίσταται στα εξής:

- **Σχεδιασμός/λειτουργία ειδικής ιστοσελίδας στο πλαίσιο του κόμβου του Υπουργείου Πολιτισμού.** Εκεί θα παρουσιάζονται όλα τα νέα για το Ευρωπαϊκό Έτος και τις σχετιζόμενες με αυτό δράσεις σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύνδεσμοι σχετικοί με τον διαπολιτισμικό διάλογο, νέα για εκδηλώσεις που προάγουν τον διαπολιτισμικό διάλογο ανεξαρτήτως του Ευρωπαϊκού Έτους. Θα καταβληθεί προσπάθεια για διάθεση της πληροφορίας σε όσο το δυνατόν περισσότερες γλώσσες. Επιπλέον, θα υπάρχει **Φόρουμ**, όπου, με θεματικές, θα δίνεται η δυνατότητα ανάπτυξης συζήτησης και προβληματισμού.
- **Οργάνωση ημερίδας ενημέρωσης/προβολής** για τους σκοπούς και το περιεχόμενο του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου. Εκπρόσωποι των κυριότερων εμπλεκόμενων κρατικών αρχών (ΥΠΠΟ, ΥΠΕΣΔΔΑ, ΥΠΕΞ, ΥΠΕΠΘ), της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών, ΜΚΟ, πολιτιστικών φορέων με δράση στον χώρο του διαπολιτισμικού διαλόγου κ.ο.κ. θα κληθούν να ανταλλάξουν ιδέες, προβληματισμούς, εμπειρίες και καλές πρακτικές, «διαφημίζοντας» παράλληλα το Ευρωπαϊκό Έτος.
- **Έκδοση/διανομή εντύπου και αφίσας ενημέρωσης/προβολής.** Μικρό έντυπο με μορφή π.χ. τριπτύχου, που θα εξαγγέλλει και θα προβάλλει το Ευρωπαϊκό Έτος και τους στόχους του, θα τυπωθεί και θα διανεμηθεί μαζικά, τις παραμονές και κατά τη διάρκεια του Έτους. Μικρή αφίσα αναλόγου περιεχομένου και μηνύματος θα διανεμηθεί σε πολιτιστικούς χώρους, βιβλιοπωλεία, καφέ, σχολεία κ.α.
- **Έκδοση/αποστολή μηνιαίου ηλεκτρονικού newsletter.** Η Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Ένωσης θα μεριμνήσει για τη μηνιαία σύνταξη και αποστολή σε λίστα ενδιαφερόμενων παραληπτών ενός newsletter, κατά τη διάρκεια του Έτους (συνολικά δώδεκα «τεύχη»), όπου θα προβάλλονται ειδήσεις και πληροφορίες από την υλοποίηση του Έτους σε όλα τα κράτη μέλη.
- **Διαφήμιση στον Τύπο, την τηλεόραση, το ραδιόφωνο, τα ηλεκτρονικά ΜΜΕ.** Σε συνεργασία με διαφημιστική εταιρεία θα σχεδιαστεί συνολική καμπάνια προβολής. Με την προϋπόθεση της εξασφάλισης χορηγού/ών επικοινωνίας, θα γίνει διαφημιστική καταχώρηση στον Τύπο και τα ηλεκτρονικά ΜΜΕ, παραγωγή και προβολή / εκπομπή διαφημιστικών σποτ στην τηλεόραση και το ραδιόφωνο.
- **Αξιοποίηση των χώρων και των μέσων μαζικής μεταφοράς** (αεροδρόμια, λιμάνια, σιδηροδρομικοί σταθμοί, σταθμοί υπεραστικών λεωφορείων, στά-

σεις αστικής συγκοινωνίας, σταθμοί μετρό, λεωφορεία, μετρό κ.ο.κ.), **σε συνεργασία με το Υπουργείο Μεταφορών και τις εταιρείες λειτουργίας** των μέσων. Το διεθνές αεροδρόμιο της Αθήνας «Ελευθέριος Βενιζέλος» έχει ως βασικό μότο τη φράση «Connecting cultures». Καθημερινά χιλιάδες άνθρωποι από όλο τον κόσμο διέρχονται από τους χώρους αυτούς, καθιστώντας τους ιδεώδεις για την **προβολή των μηνυμάτων του Έτους** (με πόστερ, flyer κ.ά.). Επιπλέον, τα μεγάλα αεροδρόμια και οι σταθμοί μετρό διαθέτουν εκθεσιακούς χώρους, που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για μια σειρά **περιοδικών εκθέσεων οργανωμένων σε συνεργασία με τις βασικές χώρες προέλευσης και τις εδώ οργανώσεις των μεταναστών και αφιερωμένες στην πολιτιστική κληρονομιά τους**. Θα επιδιωχθεί επίσης η **ανάρτηση διαφημίσεων** στις στάσεις λεωφορείων, στις αποβάθρες και τα βαγόνια του μετρό, στα αμαξώματα λεωφορείων, τρόλεϋ, συρμών τραμ κ.ο.κ.

— |

| —

— |

| —